

**DZIAŁALNOŚĆ
POLSKIEJ KOMISJI AKREDYTACYJNEJ
W 2013 ROKU**

POLSKA KOMISJA AKREDYTACYJNA

**DZIAŁALNOŚĆ
POLSKIEJ KOMISJI AKREDYTACYJNEJ
W 2013 ROKU**

Warszawa 2014

Opracowanie koncepcji i redakcja publikacji
Barbara Wojciechowska

Projekt okładki
Barbara Kuropiejska-Przybyszewska

Skład i łamanie
OFI, Warszawa

© Copyright by Polska Komisja Akredytacyjna, Warszawa 2014

ISBN 978-83-7545-363-8

Na zlecenie Polskiej Komisji Akredytacyjnej
Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR
www.aspra.pl

Spis treści

Wstęp

(Autor: dr hab. Marek Rocki) 7

Rozdział I.

Podstawowe informacje o Polskiej Komisji Akredytacyjnej i Biurze PKA

(Autorzy: prof. dr hab. Danuta Strahl, mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka,
mgr Wioletta Marszelewska)

1. Zadania Komisji11
2. Skład i organizacja pracy Komisji15
3. Biuro Komisji19
4. Wewnętrzny System Zarządzania Jakością PKA21
5. Zewnętrzna ocena działalności Komisji23
6. Ocena realizacji strategii Polskiej Komisji Akredytacyjnej na lata
2012-201539

Rozdział II.

Działalność Zespołów działających w ramach obszarów kształcenia

1. Zespół działający w ramach obszaru nauk humanistycznych
(Autorzy: prof. dr hab. Wojciech Bahus, mgr Karolina Martyniak)47
2. Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie
nauk ekonomicznych
(Autorzy: prof. dr hab. Danuta Strahl, mgr Hanna Chrobak-Marszał) ..69
3. Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie
nauk społecznych i prawnych
(Autorzy: dr hab. Krzysztof Szewior, Artur Gawryszewski)112
4. Zespół działający w ramach obszaru nauk ścisłych
(Autorzy: prof. dr hab. Krzysztof Diks, mgr Edyta Lasota-Belżek).....145
5. Zespół działający w ramach obszarów nauk przyrodniczych oraz
nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych
(Autorzy: prof. dr hab. Michał Kozakiewicz,
mgr Agnieszka Socha-Woźniak).....161
6. Zespół działający w ramach obszaru nauk technicznych
(Autorzy: prof. dr hab. inż. Marian Chudy, mgr Agnieszka Zagórska)..185
7. Zespół działający w ramach obszaru nauk medycznych i nauk
o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej
(Autorzy: dr hab. Bożena Czarkowska-Pączek, mgr Jakub Koziół)214
8. Zespół działający w ramach obszaru sztuki
(Autorzy: prof. Joachim Pichura, mgr inż. Bożena Wasilewska)234

Rozdział III.

Analiza wyników prac Komisji

1. Podsumowanie wyników prac Komisji
 - 1.1. Analiza statystyczna (*Autor: mgr Karolina Martyniak*)
 - 1.1.1. Oceny programowe265
 - 1.1.2. Oceny instytucjonalne296
 - 1.1.3. Opiniowanie wniosków302
 - 1.2. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich
(*Autor: prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński*)324
 - 1.3. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych
(*Autor: dr Artur Stefański*)330
2. Udział studentów i uczestników studiów doktoranckich w procesie oceny instytucjonalnej i programowej
(*Autorzy: mgr Grzegorz Kołodziej, mgr inż. Maciej Markowski, mgr Anna Mrozowska*)333
3. Udział przedstawicieli pracodawców w procesie oceny instytucjonalnej i programowej
(*Autor: mgr Marcin Wojtkowiak*)346
4. Podsumowanie działalności Zespołu do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy
(*Autor: prof. dr hab. Stanisław Wrzosek*)353
5. Podsumowanie działalności Zespołu do spraw etyki
(*Autor: mgr Wioletta Marszelewska*)355

Rozdział IV.

Ocena zewnętrzna prac Komisji w świetle badań ankietowych

(*Autor: mgr Wojciech Wrona*)357

Rozdział V.

Współpraca krajowa Polskiej Komisji Akredytacyjnej

(*Autor: prof. dr hab. Danuta Strahl*)365

Rozdział VI.

Współpraca międzynarodowa Polskiej Komisji Akredytacyjnej

(*Autorzy: dr hab. Mieczysław W. Socha, mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka*) . . 373

Podsumowanie

(*Autor: prof. dr hab. Danuta Strahl*)379

Wstęp

(Autor: dr hab. Marek Rocki)

Przedstawiamy Czytelnikom kolejne sprawozdanie z działalności Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Rok 2013 był jak każdy z minionych 12 lat funkcjonowania Komisji, okresem bardzo pracowitym dla członków PKA, jej ekspertów i pracowników Biura. Był to rok znacząco inny niż poprzedni. Warto bowiem pamiętać, że rok 2012 był pierwszym po wejściu w życie nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, która między innymi wprowadziła w życie Krajowe Ramy Kwalifikacji (KRK), zniósła listę kierunków ustalanych przez ministra i dała uczelniom autonomię programową, a także wprowadziła do palety kompetencji PKA oceny instytucjonalne. Mimo że w 2013 Komisja pracowała w już ustabilizowanej sytuacji prawnej to wdrożenie nowych zasad stanowiło dla całego systemu szkolnictwa wyższego wielkie wyzwanie, w którym Komisja poprzez stosowane kryteria oceny jakości kształcenia oraz wydawane opinie budowała źródła wiedzy dla oceny efektów nowych rozwiązań systemowych wynikających z autonomii programowej uczelni wyższych w Polsce.

Warto wspomnieć, że natężenie prac Komisji w roku 2013 odbiegało znacząco od roku poprzedniego. O ile liczba ocen programowych wzrosła o **24%** (z 191 do 237), o tyle liczba ocen instytucjonalnych aż o **80%** (odpowiednio z 50 do 90). Odnotowaliśmy w stosunku do roku poprzedniego znaczący wzrost udziału ocen wyróżniających i pozytywnych. Dzięki temu udział ocen wyróżniających w IV kadencji Komisji wzrósł do prawie **5%** wobec około 3% w kadencjach poprzednich. Podsumowując ostatnie dwa lata trzeba stwierdzić, że w stosunku do III kadencji (lata 2008 – 2011) spadł nieco udział ocen pozytywnych (z 87% do **83%**) i wzrósł udział ocen warunkowych (z 7% do **9%**). Jednocześnie utrzymuje się – nie notowane w poprzednich kadencjach – zjawisko polegające na zawieszaniu rekrutacji lub odstępowaniu od kształcenia, które znajduje odzwierciedlenie w uchwałach o zawieszeniu lub odstąpieniu od oceny jakości kształcenia. W roku 2013 było takich przypadków 71, a w poprzednim 65.

Ponieważ rok 2012 był pierwszym pełnym rokiem funkcjonowania znowelizowanej ustawy, to na początku roku 2013 Komisja zaprosiła na spotkanie rektorów uczelni i dziekanów jednostek, które były oceniane w ramach oceny instytucjonalnej. Celem spotkania było omówienie wyników ankiet oceniających przebieg tych ocen oraz wymiana doświadczeń po odbytej ocenie instytucjonalnej. Zebrane informacje służą doskonaleniu działań Komisji, więc takie spotkania będą powtarzane.

Obok codziennej pracy wynikającej z utrwalonego rytmu kolejnych akredytacji oraz opiniowania wniosków o uruchomienie nowych kierunków studiów, Komisja uczestniczyła we wszelkich inicjatywach środowiska akademickiego służących jego rozwojowi poprzez uczestnictwo w odbywających się licznych Konferencjach Rektorów, obradach Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Cennymi dla Komisji były także cykliczne, comiesięczne spotkania z Ministrem i Wiceministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Komisja podjęła też wielki wysiłek w wymiarze międzynarodowym i rozpoczęła proces aplikacji o potwierdzenie członkostwa w European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), który zakończył się na początku 2014 roku wynikiem pozytywnym.

W zasadach pracy Komisji wprowadzono pewne modyfikacje, których celem jest poprawa skuteczności jej działań oraz doskonalenie obiektywizacji zasad w podejmowaniu decyzji przez Prezydium PKA. Kontynuował prace zespół odwoławczy PKA, który obok jednego z ośmiu zespołów obszarowych (właściwego dla danej sprawy) rozpatruje wnioski uczelni występujących o ponowne rozpatrzenie sprawy, dotyczące zarówno oceny jakości kształcenia, jak i opinii o nowo tworzonych kierunkach studiów. Dzięki temu Prezydium przed podjęciem ostatecznej uchwały otrzymuje dwie opinie wspomagające podjęcie decyzji w sprawach szczególnie ważnych, bo związanych z ponownym rozpatrzeniem. Po drugie, z uwagi na to, iż niektóre propozycje programowe uczelni dotyczące nowych kierunków studiów lokowały efekty kształcenia w kilku obszarach kształcenia, PKA przyjęła zasadę opiniowania tych wniosków w szerszej perspektywie, a więc przez wszystkie zespoły posiadające w swoich kompetencjach dyscypliny, do których odnosiła się większość określonych efektów kształcenia. Po trzecie do składów zespołów oceniających w ocenie instytucjonalnej wprowadzono eksperta zagranicznego, którego zadaniem jest ocena – między innymi – efektów kontaktów międzynarodowych i ich wpływu na proces dydaktyczny oraz stopnia internacjonalizacji kształcenia.

Komisja dla doskonalenia swoich działań przeprowadziła kolejne szkolenia ekspertów zwracając szczególną uwagę na problem oceny wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia oraz efektów kształcenia w świetle KRK. Ważną inicjatywą Komisji była organizacja w roku 2013 warsztatów dla ekspertów ds. jakości kształcenia w zakresie oceny instytucjonalnej. Warsztaty odbywały się w cyklu miesięcznych spotkań, których celem było wypracowanie jednolitej metodologii postrzegania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia i jego oceny.

W poszczególnych rozdziałach tego opracowania Czytelnik znajdzie interesujące, jak sądzę, podsumowania działalności wszystkich zespołów obszarowych, zespołu odwoławczego oraz funkcjonowania Biura Komisji. W związku z tym, że ocena instytucjonalna połączona jest z oceną jakości kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych przedstawiamy Państwu również informacje wynikające z tych ocen. Prezentujemy także rezultaty opiniowania wniosków o nadanie uprawnień do kształcenia na nowych kierunkach studiów. Znajdziecie Państwo w naszym Sprawozdaniu informacje o współpracy międzynarodowej, a także krajowej z naszymi partnerami społecznymi.

Sądzę, że przedstawiona statystyka i analiza naszych działań da Państwu wyczerpujący obraz naszej pracy, pokazując nie tylko jej rozmiary, ale i problemy, które musimy rozwiązywać. Zmieniające się przepisy, kolejne nowelizacje ustawy stwarzają z jednej strony wyzwania organizacyjne i merytoryczne, ale z drugiej są szansą do dążenia do doskonalenia. Mam nadzieję, iż zgromadzone doświadczenia – warto przypomnieć, że od początku swego działania Komisja dokonała już ponad pięciu tysięcy ocen jakości kształcenia – będą dla PKA materiałem do wskazywania dobrych praktyk w zakresie systemów zapewniania jakości kształcenia, co będzie stanowić wartościowe źródło informacji dla wszystkich zainteresowanych problemami szkolnictwa wyższego.

Rozdział I.

Podstawowe informacje o Polskiej Komisji Akredytacyjnej

*(Autorzy: prof. dr hab. Danuta Strahl, mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka,
mgr Wioletta Marszelewska)*

1. Zadania Komisji

(Autor: mgr Wioletta Marszelewska)

Znowelizowana w 2011 roku ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym postawiła przed Polską Komisją Akredytacyjną nowe wyzwania, które służą doskonaleniu jakości kształcenia, a tym samym rozwojowi polskich uczelni w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego. Fundamentalnym dla działalności Komisji zapisem jest art. 48a pkt. 1 ustawy. Wskazana w nim niezależność Komisji jest wartością, która wpisuje się w standardy międzynarodowe wyznaczone przez agencje akredytacyjne w Europie i na świecie, gwarantując, że Komisja wypełniając swoje zadania będzie prowadzić dialog ze wszystkimi środowiskami na rzecz doskonalenia jakości kształcenia. Działalność statutowa Komisji w minionym roku objęła m.in. oceny programowe i oceny instytucjonalne, opiniowanie wniosków uczelni o utworzenie kierunków studiów, a także formułowanie opinii o jakości kształcenia na wydziałach uczelni występujących do Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów o przyznanie uprawnień do nadawania stopni naukowych. Rok 2013 upłynął pod znakiem dalszych prac związanych z wdrażaniem nowych standardów i kryteriów oceny jakości kształcenia, procedur dokonywania oceny oraz realizacji zadań wynikających z ustawy.

Wprowadzenie obok oceny programowej (oceny jakości kształcenia na kierunkach studiów) – oceny instytucjonalnej było jedną z najbardziej istotnych zmian w uprawnieniach Komisji, jaką przyniosła znowelizowana ustawa. W przypadku oceny programowej brane są pod uwagę przede wszystkim efekty kształcenia, odpowiadające Krajowym Ramom Kwalifikacji w zakresie obszarów kształcenia i kierunków studiów oraz czynniki warunkujące ich spełnienie określone w przepisach powszechnie obowiązujących. Ocena instytucjonalna jest oceną działalności podstawowej jednostki organizacyjnej uczelni, w tym obejmującą ocenę jakości kształcenia na prowadzonych przez nią studiach trzeciego stopnia i studiach podyplomowych. Dokonując oceny instytucjonalnej Polska Komisja Akredytacyjna koncentruje się na ocenie skuteczności wewnętrznego systemu

zapewnienia jakości kształcenia. Wprowadzenie oceny instytucjonalnej zmniejszy w kolejnych latach częstotliwość wizytacji PKA oraz umożliwi zdiagnozowanie skuteczności mechanizmów służących zapewnianiu jakości.

Tabela nr 1. Oceny, wnioski i opinie według Zespołów działających w ramach obszarów kształcenia w 2013 r.

Zespół działający w ramach obszaru kształcenia w zakresie:	Rodzaj sprawy				ŁĄCZNIE
	ocena programowa	ocena instytucjonalna	wniosek	opinia o jakości kształcenia	
nauk humanistycznych	24	19	19	1	63
nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych	73	7	58	4	142
nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych	74	7	123	2	206
nauk ścisłych	9	8	5		22
nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych	21	18	21	1	61
nauk technicznych	50	19	51	4	124
nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	29	6	70	1	106
sztuki	24	10	13	3	50
RAZEM	304	94	360	16	774

W roku 2013 w porównaniu z rokiem poprzednim uległa zwiększeniu liczba ocen zarówno instytucjonalnych (z 50 do 90), jak i programowych (z 191 do 237). Nadal duża liczba uchwał dotyczy odstąpienia od dokonania oceny lub jej zawieszenia. W przypadku ocen instytucjonalnych przyczyną odstąpienia była najczęściej zmiana struktury organizacyjnej i udziału procentowego ocenionych kierunków studiów w ogólnej liczbie kierunków prowadzonych przez jednostki. W przypadku oceny programowej – rezygnacja uczelni z kształcenia na danym kierunku studiów z powodu braku kandydatów na studia lub niespełnianie warunków do prowadzenia studiów i korzystanie z zapisów ustawy przyznającej okres 12 miesięcy na spełnienie ustawowych wymagań.

Wspomniane na wstępie zmiany w ustawie wprowadziły możliwość dokonywania ocen na wniosek uczelni. Komisja w 2013 r. przeprowadziła 4 oceny programowe na wniosek uczelni. Należy też wspomnieć o ocenach jakości kształcenia dokonywanych na wniosek ministra. W minionym roku minister skierował do Komisji 4 wnioski.

Uchwały Prezydium Komisji zawierające wyniki ocen są zamieszczane w Biuletynie Informacji Publicznej, służą całej społeczności akademickiej do doskonalenia jakości kształcenia, wskazując silne i słabe strony systemów zapewniania jakości kształcenia. Temu celowi służą również publikowane na stronie internetowej raporty zespołów oceniających, które stanowią kompendium

wiedzy na temat pozycji uczelni w środowisku oraz jej roli i miejsca na rynku edukacyjnym, obowiązujących w uczelni wewnętrznych uregulowań prawnych, koncepcji kształcenia i jej realizacji, wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, nauczycieli akademickich i studentów ocenianego kierunku, działalności naukowej i współpracy międzynarodowej, bazy dydaktycznej i spraw studenckich. Obecnie liczba raportów zamieszczonych na stronie wynosi 770.

Dokonywana przez Komisję ocena jakości kształcenia pomaga uczelniom w zidentyfikowaniu ich mocnych i słabych stron oraz ustaleniu korzystnego dla uczelni programu działań naprawczych. Przy powtórnej ocenie Komisja bada w jaki sposób, w jakim zakresie i z jakim skutkiem władze uczelni wykorzystały tę wiedzę w bieżącym zarządzaniu jakością. Terminy kolejnych ocen uzależnione są od stopnia spełnienia wymagań warunkujących prowadzenie kształcenia. W przypadku ocen warunkowych weryfikacja odbywa się już po roku. W przypadku powtórnej oceny, dokonywanej po uprzednio wydanej ocenie warunkowej, stosowana jest odrębna procedura, która przewiduje powiadomienie uczelni o konieczności przedstawienia podjętych działań naprawczych zmierzających do usunięcia uchybień wskazanych w toku poprzedniego postępowania oceniającego. Ponadto w przypadku niektórych ocen pozytywnych Komisja formułuje zalecenia określając jednocześnie termin ich realizacji i prosząc uczelnie o ich udokumentowanie, a uczelnie we wskazanym w uchwale terminie przekazują Komisji stosowne informacje. Prezentowane przez uczelnie działania były na tyle satysfakcjonujące, że Prezydium nie podjęło żadnej uchwały o wcześniejszym przeprowadzeniu kolejnej oceny.

W wyniku nowelizacji ustawy nastąpiło zwiększenie autonomii programowej uczelni m.in. na skutek zrezygnowania z ministerialnej listy kierunków studiów i standardów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów. Podstawowe jednostki organizacyjne uczelni publicznych i niepublicznych mogą same określać nowe kierunki studiów. W ubiegłym roku do Komisji wpłynęły wnioski o takie kierunki, jak: inżyniera zarządzania, energetyka morska i wiatrowa, inżynieria testowa, multimedia i grafika w marketingu, projektowanie graficzne, terapia artystyczna i naturalna, film i multimedia, sztuki nowoczesne – Desing Now, analityka i kreatywność społeczna, terapia artystyczna i naturalna, przedsiębiorczość na rynku pracy, terapia zajęciowa z psychomotoryką, biznes międzynarodowy, administracja europejska, informatyka w biznesie i administracji, międzynarodowe stosunki gospodarcze, modern business – zarządzanie i rachunkowość, przedsiębiorczość na rynku pracy, społeczne studia menedżerskie, eksploatacja mórz i oceanów, turystyka przyrodnicza, mikrobiologia stosowana, biologia człowieka, zarządzanie obszarami wiejskimi, czy bezpieczeństwo żywności. Jednostki posiadające uprawnienia do nadawania stopnia doktora habilitowanego w obszarze wiedzy oraz dziedzinie nauki odpowiadających obszarowi i dziedzinie kształcenia zarówno w uczelniach publicznych, jak i niepublicznych mogą uruchamiać nowe kierunki studiów samodzielnie; pozostałe – po uzyskaniu decyzji ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego, wydanej po zasięgnięciu opinii ministra nadzorującego uczelnię i Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Komisja realizuje wyżej wskazane zadanie opiniując wnioski o nadanie uprawnień. Liczba wniosków, który wpłynęły do Komisji

w roku 2013 znacznie wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego. W roku 2012 r. rozpatrzono 199 wniosków, w roku 2013 – 342. Zadaniem PKA jest też opiniowanie wniosków o utworzenie przez uczelnię zagraniczną uczelni lub filii. W minionym roku nie został skierowany do Komisji żaden wniosek w tej sprawie.

Realizując natomiast zadanie określone w art. 49 ust. 1 pkt. 3 ustawy, zgodnie z którym Komisja przedstawia ministrowi właściwemu do spraw szkolnictwa wyższego opinie i wnioski dotyczące przywrócenia zawieszonych uprawnień do prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, w 2013 r. wydano 9 opinii w powyższej sprawie.

Jakość kształcenia na studiach prowadzonych przez jednostkę organizacyjną ma wpływ na możliwość uzyskania przez nią uprawnień do nadawania stopni naukowych. Zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595, z późn. zm.) i rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie trybu zgłaszania wniosków o przyznanie uprawnienia do nadawania stopni doktora i doktora habilitowanego, do wniosku dołącza się opinię Polskiej Komisji Akredytacyjnej o jakości kształcenia lub ocenę innej agencji oceniającej jakość kształcenia zarejestrowanej w Europejskim Rejestrze Agencji Akredytacyjnych (EQAR) lub agencji działającej w innym kraju, której oceny są uznawane przez Polską Komisję Akredytacyjną – w przypadku jednostek organizacyjnych uczelni prowadzących kształcenie. Ta nowa kompetencja podkreśla znaczącą rolę PKA w środowisku akademickim i wskazuje, iż żadna decyzja nadająca nową wartość w systemie szkolnictwa wyższego nie odbywa się bez udziału PKA. W 2013 r. wydano 16 takich opinii (w poprzednim roku – 27).

Oceny Komisji skutkują określonymi konsekwencjami dla uczelni bądź jednostek organizacyjnych. Uczelnia publiczna prowadząca studia na wysokim poziomie, potwierdzonym oceną Polskiej Komisji Akredytacyjnej, może otrzymywać dodatkowe środki na kształcenie. W budżecie państwa jest określana dotacja podmiotowa na dofinansowanie zadań projakościowych, przeznaczona na dofinansowanie podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni posiadających ocenę wyróżniającą. Ponadto zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie kryteriów, warunków i trybu ubiegania się o nadanie statusu Krajowego Naukowego Ośrodka Wiodącego (Dz. U. Nr 192, poz. 1142), warunkiem ubiegania się o nadanie statusu KNOW przez podstawową jednostkę organizacyjną uczelni jest m.in. zapewnianie wysokiej jakości kształcenia, potwierdzonej oceną Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Oceny jakości kształcenia sformułowane przez PKA są uwzględniane przez Ministra także przy podejmowaniu decyzji w sprawie zwiększenia liczby studentów studiujących na studiach stacjonarnych w uczelniach publicznych.

Polska Komisja Akredytacyjna – jako organ opiniodawczy – aktywnie uczestniczy w pracach legislacyjnych rządu formułując opinie do projektów ustaw i rozporządzeń. Udział w tworzeniu i doskonaleniu prawnych podstaw funkcjonowania systemu szkolnictwa wyższego Komisja uznaje za swą ważną

powinność i zadania w tym zakresie wykonuje z należytą starannością i uwagą. W roku 2013 Komisja zaopiniowała 27 aktów prawnych.

Komisja, zgodnie ze swoją misją, współuczestniczy w procesie doskonalenia jakości kształcenia, m.in. poprzez przybliżanie uczelniom kryteriów ocen oraz procedur akredytacji, organizując fora jakości, uczestnicząc w spotkaniach organizowanych przez różne gremia uczelniane i pozauczelniane przyczyniając się do trwałego budowania wysokiej kultury jakości kształcenia. Podczas spotkań omawiane są m.in. rodzaje i modele akredytacji oraz rodzaje najczęstszych błędów i nieprawidłowości, które spotykają eksperci PKA, dokonując ewaluacji kierunków studiów.

Trzeba też wspomnieć o roli, jaką ustawa wyznacza Komisji w tworzeniu płaszczyzny dialogu między wszystkimi interesariuszami szkolnictwa wyższego, co znajduje między innymi podstawę w zapisie zawartym w art. 49a ustawy. Szczegółowe dane zawarte zostały w Rozdziale V, dotyczącym współpracy krajowej.

2. Skład i organizacja pracy Komisji

(Autor: mgr Wioletta Marszelewska)

W roku 2013 skład Komisji ulegał zmianie. Z udziału w pracach Komisji zrezygnowało trzech członków, którzy zostali wybrani do władz uczelni, w ich miejsce Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego powołał 2 nowe osoby, w związku z czym obecnie Komisja liczy 89 członków. W zespole działającym w obszarze nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych liczba członków zmniejszyła się o jedną osobę, a w zespole działającym w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej – zwiększyła się o jedną osobę. Podniesienie w wyniku nowelizacji ustawy o 10 osób minimalnego oraz maksymalnego progu liczby członków Komisji (może ona liczyć od 70 do 90 członków), znalazło pełne uzasadnienie wobec poszerzenia zadań Komisji. Nie wprowadzono zmian w strukturze organizacyjnej Komisji, którą nadal tworzy 8 zespołów odpowiadających obszarom nauk:

- 1) nauk humanistycznych,
- 2) nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych,
- 3) nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych,
- 4) nauk ścisłych,
- 5) nauk przyrodniczych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych,
- 6) nauk technicznych,
- 7) nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej,
- 8) w obszarze sztuki.

W 2013 r. kontynuowały prace: Zespół ds. etyki, przed którym członkowie i eksperci odpowiadają za naruszenie norm postępowania określonych w Kodeksie Etyki oraz dwa ciała, które pełnią funkcje opiniodawczo-doradcze, tj. Zespół ds. opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy oraz Rada Konsultacyjna. W skład Rady wchodziły byli przewodniczący Komisji, przedstawiciele Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich, Konferencji Rektorów

Zawodowych Szkół Polskich i organizacji pracodawców oraz przedstawiciele i eksperci zagranicznych agencji akredytacyjnych, posiadający dużą wiedzę i doświadczenie w zakresie oceny jakości kształcenia oraz zarządzania szkołami wyższymi. Rada Konsultacyjna działa na podstawie przyjętego regulaminu.

Tabela nr 2. Skład Komisji IV kadencji na dzień 31 grudnia 2013 roku.

Przewodniczący	dr hab. Marek Rocki
Sekretarz	dr hab. Józef Rogowski
Wiceprzewodnicząca	prof. dr hab. Danuta Strahl
Wiceprzewodniczący	dr hab. Mieczysław W. Socha (<i>do 31.12.2013 r.</i>)
Przewodniczący Parlamentu Studentów Rzeczypospolitej Polskiej	Piotr Müller
Skład zespołu działającego w ramach obszaru kształcenia w zakresie:	
nauk humanistycznych	<p>prof. dr hab. Wojciech Balus (Przewodniczący) prof. dr hab. Mirosława Buchholtz dr hab. Ewa Chmielecka prof. dr hab. Wojciech Kalaga dr hab. Katarzyna Karpińska-Szaj prof. dr hab. Jadwiga Kiwerska prof. dr hab. Cezary Kukło dr hab. Beata Maria Mikołajczyk dr hab. Elżbieta Osewska dr hab. Maria Próchnicka prof. dr hab. Joanna Pyszny dr hab. Bożena Stawoska-Jundziłł (<i>przedstawicielka pracodawców</i>)</p>
nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych	<p>prof. dr hab. Danuta Strahl (Przewodnicząca) prof. dr hab. Marek Lisiński (Wiceprzewodniczący) dr hab. Wiesław Ciechomski dr hab. Wojciech Downar prof. dr hab. Wanda Maria Gaczek prof. dr hab. Tadeusz Kufel (<i>przedstawiciel pracodawców</i>) dr hab. Bogusław Plawgo dr hab. Mieczysław W. Socha (<i>do 31.12.2013 r.</i>) prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz (<i>przedstawicielka pracodawców</i>)</p>
nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych	<p>dr hab. Krzysztof Szewior (Przewodniczący) prof. dr hab. Stanisław Wrzosek (Wiceprzewodniczący) dr hab. Wiesław Ambrozik (<i>przedstawiciel pracodawców</i>) ks. dr hab. Tadeusz Bąk dr hab. Paweł Artur Chmielnicki prof. dr hab. inż. Stanisław Dworecki dr hab. Roman Konarski dr hab. Andrzej Korybski prof. dr hab. Amadeusz Krause dr Mirosław Marciniak prof. dr hab. Bożena Muchacka dr Beata Paxford (<i>przedstawicielka pracodawców</i>) dr hab. Renata Stojecka-Zuber dr hab. Bogumił Szmulik</p>

<p>nauk ścisłych</p>	<p>prof. dr hab. Krzysztof Diks (Przewodniczący) prof. dr hab. Hanna Gulińska prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński dr hab. Marek Kowalski (<i>przedstawiciel pracodawców</i>) prof. dr hab. inż. Zbigniew Lonc prof. dr hab. Marcin Studniarski</p>
<p>nauk przyrodniczych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych</p>	<p>prof. dr hab. Michał Kozakiewicz (Przewodniczący) prof. dr hab. Piotr Stypiński (Wiceprzewodniczący) dr Krystyna Brzozowska-Przychodzeń dr hab. Krystyna Dwucet prof. dr hab. Krzysztof Fortuniak prof. dr hab. Halina Gabrys prof. dr hab. inż. Grażyna Jaworska dr hab. inż. Jeremi Królikowski (<i>przedstawiciel pracodawców</i>) prof. dr hab. Bożena Obmińska-Mrukowicz dr hab. inż. Krzysztof Pulikowski</p>
<p>nauk technicznych</p>	<p>prof. dr hab. inż. Marian Chudy (Przewodniczący) dr hab. inż. Ryszard Golański prof. dr hab. inż. Zbigniew Korczewski dr hab. Zygmunt Mazur prof. dr hab. inż. Jan Ogonowski prof. dr hab. inż. Tadeusz Skubis dr hab. inż. Anna Sobotka prof. dr hab. inż. Jolanta Sokolowska dr hab. inż. Małgorzata Sterna dr inż. Ryszard Szczebiot (<i>przedstawiciel pracodawców</i>) dr inż. Janusz Uriasz dr hab. inż. Jerzy Uścińowicz dr hab. inż. Szczepan Woliński dr inż. Janusz Zawila-Niedźwiecki (<i>przedstawiciel pracodawców</i>) dr hab. inż. Antoni Waldemar Żuchowicki</p>
<p>nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej</p>	<p>dr hab. Bożena Czarkowska-Pączek (Przewodnicząca) prof. dr hab. Józef Bergier (<i>do 30.09.2013 r.</i>) dr Tomasz Dawiskiba dr Dorota Gazurek dr Lidia Huber prof. dr hab. Janusz Iskra (<i>od 5.12.2013 r.</i>) prof. dr hab. Józef Kobos dr hab. Małgorzata Krawczyk-Kuliś (<i>od 5.12.2013 r.</i>) dr hab. Anna Machoy-Mokrzyńska dr Iwona Maciąg-Tymecka prof. dr hab. Wojciech Mielicki dr hab. Krystyna Rożek-Piechura prof. dr hab. Łukasz Sułkowski (<i>przedstawiciel pracodawców</i>) dr hab. Marta Tanasiewicz dr hab. Jerzy Grzegorz Wójtowicz (<i>od 5.12.2013 r.</i>) dr hab. Jolanta Maria Żyśko (<i>do 30.09.2013 r.</i>)</p>
<p>sztuki</p>	<p>prof. Joachim Pichura (Przewodniczący) prof. Sławomir Kaczorowski prof. Michał Kliś prof. Adam Romaniuk dr Artur Stefański (<i>przedstawiciel pracodawców</i>) prof. Janusz Maria Tylman dr Edward Wojtaszek</p>

Skład pozostałych zespołów:	
ds. rozpatrywania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy	dr hab. Andrzej Korybski (Przewodniczący) prof. dr hab. inż. Grażyna Jaworska prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński prof. dr hab. Tadeusz Kufel, dr hab. Beata Maria Mikołajczyk prof. dr hab. inż. Jolanta Sokołowska dr Edward Wojtaszek prof. dr hab. Stanisław Wrzosek dr hab. Jolanta Maria Żyśko (<i>do 30.09.2013 r.</i>)
ds. etyki	prof. dr hab. Stanisław Wrzosek (Przewodniczący) prof. dr hab. Józef Kobos prof. dr hab. Marek Kowalski dr hab. Elżbieta Osewska prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz

W Zespołach formułowane są opinie i wnioski w sprawach należących do zakresu działania Komisji, a ich sprawozdania stanowią podstawę do podejmowania przez Prezydium decyzji. Członkowie Komisji uczestniczą w ocenach programowych i instytucjonalnych, sporządzają raporty z wizytacji oraz projekty uchwał, opiniują wnioski dotyczące nadania uprawnień do prowadzenia kształcenia, utworzenia uczelni, a także wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy oraz sporządzają opinie dotyczące przywrócenia zawieszonych uprawnień do prowadzenia studiów i opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych. Zespoły działające w ramach obszarów kształcenia odbyły w 2013 roku łącznie 93 posiedzenia oraz przeprowadziły 14 głosowań elektronicznych¹).

Tabela nr 3. Liczba posiedzeń Zespołów w 2013 roku.

Zespół działający w ramach obszaru kształcenia w zakresie:	Liczba posiedzeń
nauk humanistycznych	10
nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych	18
nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych	14
nauk ścisłych	7
nauk przyrodniczych, rolniczych, leśnych i weterynaryjnych	13
nauk technicznych	11
nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	12
sztuki	8

Najwięcej posiedzeń odbyły Zespoły nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych (18 posiedzeń) oraz nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych (14 posiedzeń). Sprawy będące w kompetencjach tych zespołów stanowiły 45% wszystkich spraw rozpatrywanych w Komisji. Najmniej posiedzeń odbyły Zespoły nauk ścisłych i sztuki. Liczba spraw, którymi

¹ Głosowania elektroniczne – Zespoły formułowały sprawozdania w sprawach pozostających w ich kompetencjach zawierające opinie i wnioski, które stanowiły podstawę do podejmowania przez Prezydium Komisji stosownych uchwał.

zajmowały się te zespoły stanowiła 9% wszystkich spraw rozpatrywanych przez Komisję.

Komisja działała na posiedzeniach plenarnych oraz na posiedzeniach Prezydium PKA, na których sformułowano 398 ocen, rozpatrzono 346 wniosków o nadanie uprawnień, 56 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy oraz wydano 16 opinii o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych. Ponadto zaopiniowano projekty 27 aktów prawnych. Organy Komisji odbyły łącznie 18 posiedzeń.

Tabela nr 4. Liczba posiedzeń organów Polskiej Komisji Akredytacyjnej w 2013 roku.

Posiedzenia Polskiej Komisji Akredytacyjnej	
Prezydium	17
Plenarne	1
Ogółem	18

Przewodniczący Polskiej Komisji Akredytacyjnej w dniu 24 kwietnia 2013 r. wydał Zarządzenie nr 1 w sprawie systemu zarządzania jakością Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Komisja w swoich pracach wspierana jest przez kilkuset ekspertów zarówno krajowych, jak i zagranicznych powoływanych przez Przewodniczącego Komisji. Przewodniczący PKA Decyzją nr 11/2011 z dnia 1 grudnia 2011 r. ustalił kryteria i tryb powoływania ekspertów Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Podkreślić należy, iż w omawianym okresie włączani byli do składów zespołów oceniających eksperci międzynarodowi, których liczba zwiększyła się w ubiegłym roku o 13 osób.

3. Biuro Komisji

(Autor: mgr Wioletta Marszelewska)

Prace Polskiej Komisji Akredytacyjnej wspierane są przez jej Biuro, którego struktura organizacyjna i zakres działania została określona w Zarządzeniu nr 1/2011 Przewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 20 października 2011 r. Biuro nie posiada wyodrębnionych komórek organizacyjnych, jego pracami kieruje Dyrektor przy pomocy dwóch zastępców. Zakresy obowiązków pracowników są dostosowane do zadań Biura oraz organizacji i funkcji Komisji. W ubiegłym roku nastąpiły zmiany w stanie zatrudnienia (dwóch pracowników odeszło z pracy). Obecnie w Biurze Polskiej Komisji Akredytacyjnej zatrudnionych jest 21 pracowników, spośród których 6 pełni funkcje ekspertów formalno-prawnych ds. oceny programowej, 10 ds. oceny programowej i instytucjonalnej, w tym dwaj pracownicy są także ekspertami ds. jakości.

**Tabela nr 5. Skład Biura Polskiej Komisji Akredytacyjnej
na dzień 31 grudnia 2013 roku.**

Dyrekcja Biura PKA	Dyrektor Biura	mgr Barbara Wojciechowska
	I Zastępca Dyrektora Biura	mgr inż. Barbara Bryzek
	II Zastępca Dyrektora Biura	mgr Izabela Kwiatkowska- Sujka
Sekretariat Przewodniczącego Komisji, Sekretarza Komisji oraz Dyrektora Biura	Sekretariat	inż. Anna Trojak-Żurawska
Stanowiska samodzielne	koordynator obsługi administracyjnej Zespołów oraz organów PKA	mgr Wioletta Marszelewska
	stanowisko ds. współpracy międzynarodowej, informacji i informatyzacji	mgr Wojciech Wrona
	stanowisko ds. publikacji, sprawozdań i współpracy międzynarodowej	mgr Karolina Martyniak
	Archiwum Zakładowe, obsługa administracyjna Prezydium	mgr Łukasz Łukomski
Sekretarze Zespołów działających w ramach obszarów kształcenia	nauk humanistycznych	mgr Ludmiła Grudniak-Wal
	nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych	mgr Hanna Chrobak-Marszał
	nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych	Artur Gawryszewski mgr inż. Katarzyna Nowak
	nauk ścisłych	mgr Edyta Lasota-Belżek
	nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych	mgr Agnieszka Socha- Woźniak
	nauk technicznych	mgr Agnieszka Zagórska
	nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	mgr Jakub Kozieł
	sztuki	mgr inż. Bożena Wasilewska
Sekretarze pozostałych Zespołów	Zespół ds. opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy	mgr Edyta Lasota-Belżek
	Zespół ds. etyki	mgr Wioletta Marszelewska
Księgowość	Główna Księgowa	mgr Jolanta Janas
	Samodzielne księgowe	Mirosława Kurowska mgr Beata Sejda
	Księgowa	Teresa Kryszylowicz

Pracownicy Biura prowadzą rozliczenia finansowe zgodnie z procedurą obiegu dokumentów finansowych, sporządzają sprawozdania finansowe oraz dokonują analizy wykorzystania środków budżetowych. Środki budżetowe przeznaczone są na realizację ustawowych zadań Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz jej obsługę administracyjną w 2013 r. wyniosły 9 227 632,37 zł, co stanowi ok. 0,09% środków budżetowych przewidzianych w ustawie budżetowej na szkolnictwo wyższe. Przyznaną kwotę przeznaczono przede wszystkim na sfinansowanie kosztów obejmujących:

- a) przeprowadzenie procedur oceny programowej i instytucjonalnej,
- b) przeprowadzenie procedur opiniowania wniosków,
- c) realizację zadań związanych ze współpracą międzynarodową Komisji,
- d) wynagrodzenia ryczałtowe Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego, Sekretarza oraz wynagrodzenia członków Komisji za udział w posiedzeniach Komisji,
- e) utrzymanie zasobów materialnych Biura i Komisji.

W 2013 r. Biuro organizowało także szkolenia dla członków Komisji oraz ekspertów, a także liczne spotkania poszczególnych grup ekspertów, stanowiące forum wymiany doświadczeń i dyskusji.

4. Wewnętrzny System Zarządzania Jakością PKA

(Autor: mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka)

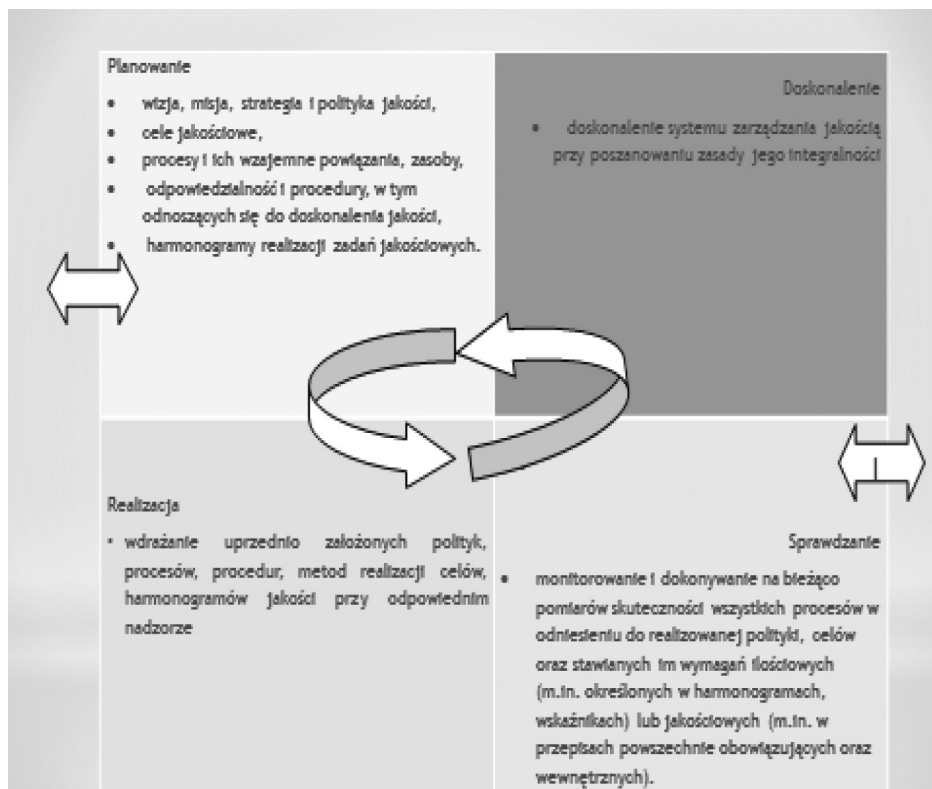
System zarządzania jakością został wdrożony w Komisji na podstawie Zarządzenia nr 1 Przewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej z dnia 24 kwietnia 2013 r. Model systemu zarządzania jakością Polskiej Komisji Akredytacyjnej funkcjonuje w cyklu PDCA związanym z planowaniem, wdrażaniem, nadzorowaniem i ciągłym doskonaleniem zidentyfikowanych procesów:

- **Planowanie** (ang. *Plan*) – ustanowienie polityki, określanie celów, procesów, odpowiedzialności, procedur i narzędzi niezbędnych do realizacji zadań PKA zgodnych z wymaganiami określonymi w przepisach powszechnie obowiązujących oraz przepisach wewnętrznych, a także oczekiwaniami interesariuszy i polityką organizacji,
- **Realizacja** (ang. *Do*) – wdrożenie i stosowanie polityki, środków nadzoru, procesów i procedur, metod realizacji celów i stosownych narzędzi,
- **Sprawdzenie** (ang. *Check*) – monitorowanie i pomiar procesów oraz ich wyników w odniesieniu do polityki, celów i stawianych im wymagań,
- **Doskonalenie** (ang. *Act*) – podejmowanie działań zmierzających do ciągłego doskonalenia systemu zarządzania jakością.

Celem nadrzędnym systemu zarządzania jakością jest podniesienie skuteczności działań podejmowanych w związku z realizacją misji i strategii Polskiej Komisji Akredytacyjnej, ich ciągłe doskonalenie, a także zagwarantowanie realizacji ustawowych zadań w sposób gwarantujący powtarzalność cech jakościowych. Ponadto system ma na celu zapewnienie profesjonalizmu i obiektywizmu w zakresie realizowanych procesów a także niezbędnych zasobów umożliwiających ich realizację na wysokim poziomie oraz doskonalenie

kanałów komunikacji i współpracy z interesariuszami Komisji. W związku z realizacją założeń systemu zostały zidentyfikowane najważniejsze procesy w pracy Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a do każdego wyznaczonego procesu zostały określone cele, procedury i zakres odpowiedzialności na poszczególnych etapach jego realizacji. Realizacja procesów jest monitorowana i kontrolowana zgodnie z wymaganiami określonymi w powszechnie obowiązujących oraz wewnętrznych przepisach Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz z uwzględnieniem niezbędnego wyposażenia i kwalifikacji zasobów ludzkich.

Rysunek nr 1. Cykl PDCA w Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Źródło: opracowanie własne.

Komisja przyjęła podejście procesowe dla systemu zarządzania jakością. Dla potrzeb systemu zidentyfikowane zostały procesy odpowiadające kluczowym obszarom działalności Komisji, a także określono ich sekwencję i wzajemne oddziaływanie. W celu wizualizacji powiązań między procesami opracowana została mapa procesów. Ponadto, określono kryteria i metody potrzebne do zapewnienia skuteczności zarówno przebiegu, jak i nadzorowania poszczególnych procesów.

Zapewniono dostępność zasobów i informacji niezbędnych do wspomaganie przebiegu i monitorowania procesów. Przewidziano monitorowanie

i pomiarowanie we wszystkich obszarach, w których może to przynieść korzyści, a także zobowiązano się wdrażać działania niezbędne do osiągnięcia zaplanowanych wyników i ciągłego doskonalenia procesów. Polska Komisja Akredytacyjna monitoruje i dokonuje na bieżąco pomiarów skuteczności wszystkich procesów w odniesieniu do realizowanej polityki, celów oraz stawianych im wymagań ilościowych (m.in. określonych wskaźnikami) lub jakościowych.

Analiza wyników monitorowania i pomiaru ma na celu określenie skuteczności systemu oraz jego doskonalenie. Analiza wyników dokonywana jest przez osoby lub zespoły upoważnione przez Przewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej, który określa również częstotliwość prowadzenia badań. Za bieżącą analizę wniosków i uwag zgłaszanych przez interesariuszy oraz przekazywanie ich w formie opracowań wraz z propozycjami działań korygujących odpowiada Pełnomocnik ds. systemu zarządzania jakością. Wyniki przeprowadzonych analiz są przekazywane Przewodniczącemu Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz publikowane, a wnioski z nich płynące są podstawą ewentualnych działań doskonalących.

System poddawany jest corocznym przeglądom dokonywanym przez Pełnomocnika ds. wewnętrznego systemu zarządzania jakością, mającym na celu weryfikację i aktualizację polityki jakości oraz wprowadzanie zmian w systemie, przy poszanowaniu zasady jego integralności. Do określenia zakresu procesu doskonalenia wykorzystywane są przede wszystkim polityka jakości, cele jakościowe, a także wyniki audytów wewnętrznych oraz wyniki przeglądów wewnętrznych i zewnętrznych. Odpowiedzialność za stałe doskonalenie systemu zarządzania jakością Polskiej Komisji Akredytacyjnej ponosi Pełnomocnik ds. systemu zarządzania jakością. W procesie ciągłego doskonalenia uczestniczy również kierownictwo Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz jej Biura poprzez wnoszenie propozycji oraz inicjowanie działań doskonalących.

5. Zewnętrzna ocena działalności Komisji

(Autor: mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka)

Zgodnie z przyjętymi przez Konferencje Ministrów w Bergen *Standardami i wskazówkami dotyczącymi zapewnienia jakości kształcenia w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego* procesy i działania podejmowane przez agencje zapewnienia jakości powinny podlegać cyklicznemu zewnętrznemu przeglądowi. Wpisując się w założenia Standardów i wskazówek, zgodnie z którymi procesy i działania podejmowane przez agencje zapewnienia jakości powinny podlegać cyklicznemu zewnętrznemu przeglądowi, Komisja w 2008 r. poddała się po raz pierwszy takiemu procesowi, w wyniku którego niezależny międzynarodowy zespół ekspertów pozytywnie ocenił działalność PKA formułując następujący wniosek końcowy:

„Zewnętrzny zespół oceniający zebrał dane na podstawie dokumentów i przeprowadzonych rozmów, które dowodzą, że działania PKA są w znacznej

mierze zgodne zarówno ze „Standardami i wskazówkami” ENQA, jak i „Kodeksem dobrych praktyk” ECA. PKA jest oficjalnie uznawana w ustawodawstwie krajowym za krajowy organ odpowiedzialny za zewnętrzne zapewnianie jakości. Komisja posiada pełną niezależność działania i autonomię decyzyjną w zakresie przewidzianym przez ww. ustawodawstwo oraz własne procedury wewnętrzne. Posiada również dobrze działające procesy zewnętrznego zapewniania jakości, obejmujące główne etapy zalecane jako dobre praktyki europejskie i uwzględniające wewnętrzne zapewnianie jakości w granicach wytyczonych przez aktualny kontekst krajowy. Oceny zewnętrzne są przeprowadzane regularnie, zgodnie ze zrozumiałymi, przejrzystymi i ogólnodostępnymi kryteriami, które zapewniają równe traktowanie wszystkich uczelni oraz spójność podejmowanych decyzji. PKA efektywnie wykorzystuje zasoby, jakimi dysponuje, i podjęła już prace analityczne, pomimo dużego obciążenia pracą związaną z jej podstawowymi zadaniami. Jest też aktywnie zaangażowana oraz planuje dalsze poszerzenie swojego udziału w europejskich działaniach związanych z zapewnianiem jakości”.

W rezultacie tego przeglądu PKA zrealizowała w tamtym okresie cel strategiczny jakim było uzyskanie w 2009 r. członkostwa w ENQA oraz dokonanie wpisu do EQAR na okres 5 lat. Po upływie tego okresu Komisja została zobligowana do poddania się cyklicznej ocenie zewnętrznej w celu potwierdzenia jej członkowskiego statusu i odnowienia rejestracji.

W listopadzie 2013 r. Komisja po raz kolejny poddała się cyklicznej ocenie zewnętrznej niezależnego międzynarodowego zespołu ekspertów ENQA, której celem była ocena zgodności podejmowanych przez nią działań z europejskimi standardami określonych w *Europejskich standardach i wskazówkach ENQA* (Część 2 i 3). Niezależnie od przyczyn natury zewnętrznej związanej z potwierdzeniem członkostwa, cykliczna ocena uwiarygodnia Komisję jako agencję zewnętrznego zapewnienia jakości wśród polskich uczelni, poprzez określenie stopnia porównywalności stosowanych przez nią procedur oraz metodologii z przyjętymi przez inne agencje akredytacyjne i umiejscowienie jej działań w europejskich standardach. Ponadto ocena zewnętrzna pozwala na zidentyfikowanie ewentualnych słabości, oraz zwiększenie skuteczności działań Komisji zmierzających do realizacji celów określonych w jej misji, strategii, a tym samym doskonalenia wewnętrznego systemu zarządzania jakością PKA.

Bazując na wskazówkach przeglądu zewnętrznego wypracowanych przez ENQA, PKA przyjęła model A przeglądu zewnętrznego koordynowany przez tę instytucję. W trakcie kilkumiesięcznego okresu uzgodnień wypracowano wieloetapową procedurę przeglądu, której istotnymi elementami były:

- powołanie zespołu oceniającego,
- samoocena PKA,
- wizytacja przeprowadzona na miejscu przez międzynarodowy panel ekspertów,
- raport końcowy z oceny zewnętrznej,
- badanie raportu przez ENQA Review Committee,
- analiza raportu przez ENQA Board oraz podjęcie decyzji w sprawie członkostwa,
- follow-up.

Czynności natury organizacyjnej przeglądu zewnętrznego były podejmowane równoległe z procesem samooceny Komisji. Samoocena Polskiej Komisji Akredytacyjnej została przeprowadzona w pierwszej połowie roku przez pięcioosobowy zespół powołany przez Przewodniczącego, w skład którego weszli Wiceprzewodniczący Komisji, pracownicy BPKA oraz eksperci PKA. Celem samooceny było dokonanie rzetelnej i wszechstronnej analizy działalności Komisji pod kątem spełnienia standardów określonych w dokumentach ENQA, jak również identyfikacja mocnych i słabych stron w działalności Komisji oraz potencjalnych szans i zagrożeń, na podstawie zgromadzonych faktów i dokumentów. Ponadto w raporcie samooceny przedstawiona została szczegółowa realizacja uprzednio przyjętego planu działań naprawczych. Wynik pracy zespołu w postaci raportu samooceny, został rozesłany do wszystkich członków PKA oraz po dokonaniu uzgodnień wewnętrznych został zatwierdzony przez Prezydium Komisji, a następnie przesłany do instytucji koordynującej proces oceny.

Kolejnym etapem procedury była wizytacja przeprowadzona w dniach 25–26 listopada 2013 r. przez międzynarodowy zespół ekspertów, w następującym składzie:

- **Galina Motova**, Wicedyrektor Krajowego Centrum Akredytacji Państwowej (National Centre for Public Accreditation, NCPA), Federacja Rosyjska, (Przewodnicząca),
- **Angeline Aubert-Lotarski**, Wydziałowy Koordynator ds. Jakości, Université de Mons; ekspert ds. zapewniania jakości Agencji ds. Oceny Jakości w Szkolnictwie Wyższym (Agence pour l'Evaluation de la Qualité de l'Enseignement Supérieur, AEQES), Belgia,
- **Jethro Newton**, profesor emerytowany, ekspert ds. zapewniania jakości, University of Chester, Wielka Brytania; nominowany przez EUA,
- **Martynas Serys-Kubertavicius**, doktorant, inżynieria chemiczna i biologiczna, University of Sheffield, członek Studenckiej Rady Konsultacyjnej przy Agencji ds. Zapewniania Jakości (*Quality Assurance Agency, QAA*), Wielka Brytania; nominowany przez ESU,
- **Ewa Kolanowska**, konsultant ds. szkolnictwa wyższego, Polska (Sekretarz).

Harmonogram wizyty, przygotowany w porozumieniu z Sekretarzem panelu i instytucją koordynującą, uwzględniał spotkania z kierownictwem Polskiej Komisji Akredytacyjnej i jej Biura, Prezydium Komisji, przewodniczącymi Konferencji Rektorów, przedstawicielami Uczelni, Pełnomocnikiem ds. Systemu Zarządzania Jakością, przedstawicielami Zespołu ds. etyki i Zespołu ds. rozpatrywania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy, członkami zespołów obszarowych oraz ekspertami Komisji, w tym studentami i doktorantami, pracownikami Biura, a także Podsekretarzami Stanu w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W ocenie panelu ekspertów oraz Komisji wizytacja została zorganizowana w sposób umożliwiający poznanie specyfiki oraz uwarunkowań działalności PKA, a także uzyskanie informacji niezbędnych do przygotowania raportu końcowego oraz sformułowania oceny.

Raport końcowy z oceny zewnętrznej przesłany został do Komisji w grudniu 2013 r. Treść raportu obejmowała m.in. ogólną ocenę zgodności działań

podejmowanych przez PKA z europejskimi standardami, opis głównych etapów przeglądu zewnętrznego, szczegółową analizę stopnia spełnienia przez PKA każdego z kryteriów określonych w standardach, zalecenia oraz wnioski. W ogólnej ocenie zewnętrzny panel ekspertów stwierdził, iż:

„Po przeanalizowaniu informacji przedstawionych w dokumentacji i przekazanych ustnie, panel jest przekonany, że PKA wykonuje swe zadania zgodnie z warunkami członkostwa w ENQA. W związku z tym panel uważa, że Zarząd ENQA powinien potwierdzić pełne członkostwo PKA na kolejny okres pięciu lat”.

„PKA jest niezależną instytucją, której działania w ramach zewnętrznego zapewniania jakości mają jasne podstawy prawne i są prowadzone regularnie, zgodnie z określonym wyprzedzeniem i opublikowanym cyklem ocen, i która dysponuje odpowiednimi zasobami do prowadzenia bieżących i planowanych działań. W ramach swej działalności PKA była dotychczas aktywnym członkiem ENQA i planuje rozszerzyć swój udział w inicjatywach służących celom ENQA. Procesy, procedury i kryteria stanowiące podstawę działalności PKA zostały określone w oficjalnych i opublikowanych dokumentach i są zgodne ze standardami ENQA. PKA wprowadziła szereg mechanizmów i dobrych praktyk, które przewidują moderowanie wniosków i zapewniają spójne podejście do ocen. Jej procedura odwoławcza zapewnia maksymalną bezstronność w granicach obowiązujących przepisów”.

Panel przedstawił szereg zaleceń, które PKA musiałaby wprowadzić w życie, aby osiągnąć pełną zgodność z wszystkimi standardami ESG (zob. części dotyczące ESG i część 5.1), oraz pewne sugestie, które PKA może uwzględnić w ramach refleksji nad swym dalszym rozwojem (część 5.2). Poniżej znajduje się tabela z zestawieniem porównawczym wniosków i zaleceń z ocen przeprowadzonych w latach 2008 i 2013.

Eksperci dokonali również szczegółowej analizy każdego z 16 standardów ENQA przyznając następujące oceny:

Zestawienie porównawcze wyników ocen z 2008 i 2013 r.

Standardy		Ocena działań podejmowanych przez PKA	
Europejskie standardy i wskaźniki dotyczące zewnętrznego zapewnienia jakości szkolnictwa wyższego.			
ESG		2008	2013
2.1.	Stosowanie procedur wewnętrznego zapewnienia jakości	znaczna zgodność	znaczna zgodność
2.2.	Opracowanie procesów zewnętrznego zapewnienia jakości	znaczna zgodność	znaczna zgodność
2.3.	Kryteria podejmowania decyzji	w pełni zgodne	w pełni zgodne
2.4.	Procesy odpowiednie dla określonego celu	w pełni zgodne	znaczna zgodność
2.5.	Raportowanie	w znacznej mierze zgodne	znaczna zgodność
2.6.	Procedury uzupełniające (follow-up)	w pełni zgodne	w pełni zgodne
2.7.	Okresowość przeglądu	w pełni zgodne	w pełni zgodne
2.8.	Analizy systemowe	w pełni zgodne	znaczna zgodność
Europejskie standardy i wskaźniki dotyczące agencji zewnętrznego zapewnienia jakości			
3.1.	Stosowanie procedur zewnętrznego zapewnienia jakości na rzecz szkolnictwa wyższego	znaczna zgodność	znaczna zgodność
3.2.	Oficjalny status	w pełni zgodne	w pełni zgodne
3.3.	Działalność	w pełni zgodne	w pełni zgodne
3.4.	Zasoby	w pełni zgodne	w pełni zgodne
3.5.	Misja	znaczna zgodność	znaczna zgodność
3.6.	Niezależność	znaczna zgodność	znaczna zgodność
3.7.	Stosowane przez agencje kryteria i procesy zewnętrznego zapewniania jakości	znaczna zgodność	znaczna zgodność
3.8.	Procedury dotyczące odpowiedzialności	częściowo zgodne	znaczna zgodność

Zespół ekspertów dokonał podsumowania działalności Polskiej Komisji Akredytacyjnej, podkreślając, iż:

„Od czasu poprzedniej oceny w 2008 r. PKA stała się instytucją bardziej dojrzałą i znacznie żywiej niż wcześniej reagującą na różne uwagi i sugestie. Odegrała wiodącą rolę we wspieraniu działań służących tworzeniu klimatu, w którym jakość kształcenia ma pierwszorzędne znaczenie, i stopniowo zyskała uznanie za swój wkład w doskonalenie jakości w polskim szkolnictwie wyższym. Ostatnio jej zadania w zakresie zewnętrznego zapewniania jakości zostały rozszerzone, ale nie zawiesiła swych podstawowych działań pomimo krótkiego czasu na opracowanie nowych lub dostosowanie dotychczasowych procesów do znowelizowanych przepisów. Komisja zrobiła też znaczne postępy w budowaniu standardów wytyczonych dla agencji ds. zapewniania jakości w EOSW w podstawy swych działań i same działania. Równocześnie, jak PKA przyznała, w kategoriach uczenia się instytucji nadal możliwe są dalsze postępy zarówno w polskich uczelniach, jak i w samej PKA. Jeśli konkluzje panelu nie pokazują postępów w zakresie niektórych standardów ESG, wynika to z tego, że przepisy zostały znowelizowane i nie nakładają już na PKA ograniczeń, bądź panel uważa, że więcej można i należałoby zrobić, aby

wprowadzić w życie zalecenia lub sugestie z poprzedniej oceny, zwłaszcza w ogólnym kontekście krajowym, który obecnie zarówno stawia wyższe wymagania, jak i bardziej sprzyja dalszemu rozwojowi zewnętrznego i wewnętrznego zapewniania jakości”. Jednocześnie w raporcie wskazane zostały obszary, które zdaniem ekspertów wymagają dalszego doskonalenia i w których należy podjąć działania w celu zapewnienia pełnej zgodności ze standardami:

Znaczną zgodność osiągnięto z następującymi kryteriami:

Kryterium ENQA 1 / Działania / Część 2 ESG / ESG 3.1 (Stosowanie procedur zewnętrznego zapewniania jakości), w tym:

- **ESG 2.1 (Stosowanie procedur wewnętrznego zapewniania jakości): znaczna zgodność**

PKA powinna wzmocnić ocenę polityki i procedur zapewniania jakości (ESG 1.1) w ramach swej oceny programowej poprzez wyraźne odniesienie do obydwu tych elementów w odpowiednich (pod-)kryteriach.

- **ESG 2.2 (Opracowywanie procesów zewnętrznego zapewniania jakości): znaczna zgodność**

PKA powinna wprowadzić formalny mechanizm konsultacji ze swymi interesariuszami zewnętrznymi w sprawie przewidywanych zmian w swych procesach, procedurach i / lub kryteriach oraz oceny oddziaływania takich zmian, wskazując interesariuszy, do których działania te są obowiązkowo adresowane oraz metody działania.

- **ESG 2.3 (Kryteria podejmowania decyzji): pełna zgodność**

- **ESG 2.4 (Procesy adekwatne do celu): znaczna zgodność**

PKA powinna przeanalizować i zrewidować rozwiązania dotyczące naboru i szkolenia ekspertów w taki sposób, aby eksperci akademicy byli powoływani zgodnie z bardziej przejrzystą procedurą, oraz aby wprowadzony został mechanizm regularnej oceny potrzeb szkoleniowych wszystkich kategorii ekspertów, a szkolenie czy briefing dla ekspertów zagranicznych zapewniały im wszystkim dobre przygotowanie do zadań pod względem znajomości krajowego kontekstu i procedur PKA. Ewentualnie rozważenia wymaga przyjęcie zasady, że po zakończeniu każdego cyklu ocen lub kadencji PKA powołuje się określony minimalny odsetek nowych ekspertów.

PKA powinna podjąć działania mające na celu zwiększenie udziału ekspertów zagranicznych, również nie znających języka polskiego, w swych procesach zewnętrznego zapewniania jakości.

- **ESG 2.5 (Raporty): znaczna zgodność**

Zgodnie z koncepcją przyjętą w ramach rozpoczętych już prac, PKA powinna zmienić swoje wzory raportów powizytacyjnych w taki sposób, by zawierały one zalecenia i sugestie w sprawie podnoszenia i doskonalenia jakości, a szczególnie wewnętrznych systemów zapewniania jakości, oraz wyraźnie rozróżniały zalecenia i sugestie.

- **ESG 2.6 (Procedury działań uzupełniających): pełna zgodność**

- **ESG 2.7 (Cykliczność ocen): pełna zgodność**

- **ESG 2.8 (Analizy systemowe): znaczna zgodność**

Oprócz zaplanowanych już publikacji PKA powinna przygotować odrębną publikację specjalnie poświęconą wewnętrznemu zapewnianiu jakości w polskich

uczelniah, zawierając również kodeks dobrych praktyk lub wskazówki dotyczące doskonalenia aktualnych rozwiązań.

Kryterium ENQA 4 / ESG 3.5 (Misja)

PKA powinna zrewidować swą misję w taki sposób, aby zawierała wyraźne stwierdzenie, że jej procesy zewnętrznego zapewniania jakości służą podwójnemu celowi, tj. doskonaleniu jakości i weryfikowaniu zgodności przyjętych w uczelniach rozwiązań, a także iż jej decyzje oparte na ocenach ex-post pociągają za sobą skutki prawne dla uczelni.

Kryterium ENQA 7 / ESG 3.8 (Procedury dotyczące odpowiedzialności)

Zgodnie ze swymi planami i wstępnymi przygotowaniem PKA powinna wdrożyć w pełni wewnętrzny system zarządzania jakością i regularnie oceniać jego adekwatność do celu oraz efektywność.

Oprócz zbieranych już obecnie opinii o poszczególnych ocenach, PKA powinna wprowadzić formalny mechanizm okresowego zbierania opinii wśród reprezentatywnej grupy doświadczonych uczelni na temat swej całościowej metodologii oceny (tj. procesów oceny programowej i instytucjonalnej traktowanych łącznie jako całość).

Zgodnie z przyjętymi założeniami PKA powinna w szerszym zakresie wykorzystywać potencjał swej Rady Konsultacyjnej oraz stwarzać warunki do efektywnego wykorzystania przez nią funkcji doradczo konsultacyjnej.

Polska Komisja Akredytacyjna ustosunkowała się do uwag zawartych w raporcie oraz przyjęty został *Plan działań naprawczych* (zaprezentowany w poniższej tabeli), uwzględniający realizację zaleceń zewnętrznego panelu ekspertów.

Na podstawie informacji zawartych w raporcie panelu ekspertów, a także przedłożonych przez PKA wyjaśnień oraz Planu działań naprawczych, Board ENQA w dniu 19 lutego 2014 r. podjął decyzję o potwierdzeniu członkostwa PKA w ENQA na okres kolejnych 5 lat.

Plan działań naprawczych został wpleciony w działania doskonalące realizowane w ramach wewnętrznego systemu zarządzania jakością PKA w latach 2014-2015.

Plan działań naprawczych

Kryterium ENQA / ESG	Ocena 2008		Ocena 2013		Zamierzone działania	Termin realizacji działań/ Działania natychmiast podjęte
	Poziom zgodności	Zalecenia i sugestie	Poziom zgodności	Zalecenia		
Kryterium ENQA 1a - część 2 ESG / ESG 2.1: Stosowanie procedur zewnętrznego zapewniania jakości	Znaczna zgodność	PKA powinna określić termin przyjęcia rygorystycznego podejścia do wewnętrznych systemów zapewniania jakości w swej ocenie zewnętrznej, uwzględniając z jednej strony zróżnicowane postępy uczelni, a z drugiej strony konieczność podwojenia przez uczelnie wysiłków w celu wprowadzenia wewnętrznych systemów. Kryteria przyznawania ocen jakościowych należałoby zrewidować tak, aby wszystkie podkreślały znaczenie postępów uczelni we wprowadzaniu wewnętrznych systemów zapewniania jakości, a ostatecznie efektywności tych systemów; PKA może rozważyć, czy i w jaki sposób można by opracować bardziej systematyczne podejście do oceny wewnętrznych systemów, pamiętając, że należy zapewnić spójność w procesie oceny i ocenach przyznawanych kierunkom według zrewidowanych kryteriów.	Znaczna zgodność	PKA powinna wzmocnić ocenę polityki i procedur zapewniania jakości (ESG 1.1) w ramach swej oceny programowej poprzez wyraźne odniesienie do obydwu tych elementów w odpowiednich podkryteriach.	Zawarcie wyraźnego odniesienia do polityki i procedur zapewniania jakości w podkryteriach oceny programowej	Zmiana kryteriów zostanie wprowadzona po wejściu w życie przepisów znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Kryterium ENQA / ESG	Ocena 2008		Ocena 2013		Zamierzone działania	Termin realizacji działań/ Działania natychmiast podjęte
	Poziom zgodności	Zalecenia i sugestie	Poziom zgodności	Zalecenia		
Kryterium ENQA 1a – część 2 ESG / ESG 2.2: Opracowywanie procesów zewnętrznego zapewniania jakości	Znaczna zgodność	PKA powinna przeprowadzić konsultacje z uczelniami i środowiskowymi komisjami akredytacyjnymi, aby dojść do konsensusu w sprawie głównych i drugorzędnych celów i założeń jej procesów.	Znaczna zgodność	PKA powinna wprowadzić formalny mechanizm konsultacji ze swymi interesariuszami zewnętrznymi w sprawie przewidywanych zmian w swych procesach, procedurach i / lub kryteriach oraz oceny oddziaływania takich zmian, wskazując interesariuszy, do których działania te są obowiązkowo adresowane oraz metody działania.	Wprowadzenie formalnego mechanizmu konsultacji z interesariuszami zewnętrznymi – procedura WSZJ.	Zmiana zostanie wprowadzona po wejściu w życie przepisów znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.
Kryterium ENQA 1a – część 2 ESG / ESG 2.3: Kryteria podejmowania decyzji	Pełna zgodność	PKA powinna rozważyć doprecyzowanie swych procedur podejmowania decyzji w taki sposób, aby stworzyć jasne podstawy do przyznawania oceny wyróżniającej na tych kierunkach studiów, które nie są wymienione w przepisach.	Pełna zgodność			

Kryterium ENQA / ESG	Ocena 2008		Ocena 2013		Zamierzone działania	Termin realizacji działań/ Działania natychmiast podjęte
	Poziom zgodności	Zalecenia i sugestie	Poziom zgodności	Zalecenia		
Kryterium ENQA 1a – część 2 ESG / ESG 2.4: Procesy adekwatne do celu	Pełna zgodność	Rozmowy PKA z MNiSW mogą pomóc określić jasniej relację pomiędzy rolami i zadaniami związanymi z akredytacją (opiniami i decyzjami) i zapewnianiem jakości / doskonaleniem jakości. PKA powinna kontynuować swe wstępne rozważania nad mechanizmami systematycznego zbierania, analizy i wykorzystywania danych w celu weryfikowania, czy jej procesy są adekwatne do celu podnoszenia jakości. PKA powinna rozważyć zwiększenie udziału ekspertów zagranicznych, aby jej procesy były ogólnie bardziej adekwatne do celu i wspierały rozwój wewnętrznego zapewniania jakości w polskim szkolnictwie wyższym. PKA i środowiskowe komisje akredytacyjne mogłyby wspólnie zrewidować jej procedury i kryteria, w których dominuje obecnie orientacja ilościowa, i wprowadzić więcej aspektów jakościowych (w ramach (zmiany) obowiązujących przepisów); wówczas drugi cykl ocen jakości nadal zapewniałby odpowiedni stosunek korzyści do kosztów. PKA może rozważyć, w jaki sposób promować swój „wizerunek publiczny”, dostarczając szerszym kręgom odbiorców informacji o jakości i standardach polskiego szkolnictwa wyższego.	Znaczna zgodność	PKA powinna przeanalizować i zrewidować rozwiązania dotyczące naboru i szkolenia ekspertów w taki sposób, aby eksperci akademicy byli powoływani zgodnie z bardziej przejrzystą procedurą, wprowadzoną został mechanizm regulamej oceny potrzeb szkoleniowych wszystkich kategorii ekspertów, a szkolenie czy briefing dla ekspertów zagranicznych zapewniali im dobre przygotowanie do zadań pod względem znajomości krajowego kontekstu i procedur PKA. Aby zwiększyć przejrzystość, PKA może rozważyć przyjęcie zasady, że po zakończeniu każdego cyklu ocen lub kadencji PKA powołuje się określony minimalny odsetek nowych ekspertów. PKA powinna zrobić szybkie postępy, aby doprowadzić do planowanego zwiększenia udziału ekspertów zagranicznych, również nie znających języka polskiego, w swych procesach zewnętrznego zapewniania jakości.	1. Procedura rekrutacyjna ekspertów PKA zostanie uzupełniona o zapis umożliwiający jej realizowanie w sposób bardziej transparentny. 2. Wprowadzenie do wewnętrznego systemu zarządzania jakością procedury umożliwiającej badanie/ocenę potrzeb i oczekiwań szkoleniowych ekspertów. 3. Zwiększenie udziału ekspertów zagranicznych w procesach zapewniania jakości. 4. Powołanie grupy operacyjnej odpowiedzialnej za internacjonalizację zespołów oceniających – a tym samym zwiększenie stopnia udziału ekspertów non-Polish speaking w procedurach zewnętrznego zapewniania jakości.	1. Wprowadzenie do procedury rekrutacyjnej zapisów obejmujących kierowanie zapytań do Dziekanów Wydziałów. 2. Opracowanie kwestionariusza/narzędzia umożliwiającego badanie potrzeb i oczekiwań szkoleniowych członków i ekspertów PKA. 3. Rozszerzenie listy ekspertów międzynarodowych oraz zorganizowanie szkolenia dla ekspertów PKA w marcu br. w Krakowie.

Kryterium ENQA / ESG	Ocena 2008		Ocena 2013		Zamierzone działania	Termin realizacji działań/ Działania natychmiast podjęte
	Poziom zgodności	Zalecenia i sugestie	Poziom zgodności	Zalecenia		
Kryterium ENQA 1a – część 2 ESG / ESG 2.5: Raporty	Znaczna zgodność	PKA powinna zbadać, jak może publikować bardziej szczegółowe i konkretne informacje o poszczególnych kierunkach, przestrzegając równocześnie przepisów.	Znaczna zgodność	Zgodnie z koncepcją przyjętą w ramach rozporządzenia PKA powinna zmienić swoje wzory raportów powizytacyjnych w taki sposób, by zawierały one zalecenia i sugestie w sprawie podnoszenia i doskonalenia jakości, a szczególnie wewnętrznych systemów zapewniania jakości, oraz wyraźnie rozróżniały zalecenia i sugestie.	Rewizja wzorów raportów, w sposób umożliwiający zawarcie jasnego rozróżnienia pomiędzy zaleceniami i sugestiami dot. poprawy i doskonalenia jakości kształcenia.	Zmiana wzorów raportów zostanie wprowadzona po wejściu w życie przepisów znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, a tym samym zmianie kryteriów PKA
Kryterium ENQA 1a – część 2 ESG / ESG 2.6: Procedury działań uzupełniających	Pełna zgodność	PKA może rozważyć wprowadzenie procedury uzupełniającej w odniesieniu do kierunków z oceną pozytywną; mogłoby to być szczególnie przydatne w przypadku kierunków prowadzonych przez uczelnie, w których wewnętrzne systemy zapewniania jakości są na wczesnym etapie rozwoju. Takie raporty powinny koncentrować się na wewnętrznych systemach zapewniania jakości (lub ich doskonaleniu).	Pełna zgodność	Pełna zgodność		

Kryterium ENQA / ESG	Ocena 2008		Ocena 2013		Zamierzone działania	Termin realizacji działań/ Działania natychmiast podjęte
	Poziom zgodności	Zalecenia i sugestie	Poziom zgodności	Zalecenia		
Kryterium ENQA 1a – część 2 ESG / ESG 2.7: Cyfliczność ocen	Pełna zgodność	Pełna zgodność	Pełna zgodność			
Kryterium ENQA 1a – część 2 ESG / ESG 2.8: Analizy systemowe	Pełna zgodność	PKA mogłaby rozważyć, czy celowe i realne jest publikowanie raportów nt. wewnętrzznego zapewniania jakości na poszczególnych kierunkach oraz przygotowanie publikacji promującej najlepsze praktyki w wewnętrznym zapewnianiu jakości na poziomie uczelnianym.	Znaczna zgodność	Oprócz zaplanowanych już publikacji PKA powinna przygotować bardziej szczegółową publikację specjalnie poświęconą wewnętrznemu zapewnianiu jakości w polskich uczelniach, najlepiej wraz z kodeksem dobrych praktyk lub wskazówkami dotyczącymi tego, jak można ulepszyć aktualne podejścia.	PKA opracuje Code of Good Practice of IQAs dla polskich uczelni.	PKA opracowała wniosek o dofinansowanie działania w zakresie programu Erasmus Plus w ramach Akcji 2 partnerstwo strategiczne. Jednym z finalnych produktów projektu ma być opracowanie Code/ Guide for IQA. Projekt zostanie złożony 30 kwietnia 2014.
Kryterium ENQA 1a: ESG 3.1: Stosowanie procedur zewnętrznego zapewniania jakości	Znaczna zgodność	Nie dotyczy	Znaczna zgodność	Zob. szczegółowe zalecenia wyżej.		
Kryterium ENQA 1b: ESG 3.3: Działania	Pełna zgodność		Pełna zgodność			
Kryterium ENQA 2: ESG 3.2: Oficjalny status	Pełna zgodność		Pełna zgodność			

Kryterium ENQA / ESG	Ocena 2008		Ocena 2013		Zamierzone działania	Termin realizacji działań/ Działania natychmiast podjęte
	Poziom zgodności	Zalecenia i sugestie	Poziom zgodności	Zalecenia		
Kryterium ENQA 3: ESG 3.4: Zasoby	Pełna zgodność	PKA powinna otrzymać dodatkowe środki, aby mogła zatrzymać najlepszych pracowników, rozszerzyć prace analityczne oraz podejmować na większą skalę działania promujące zapewnianie jakości wśród polskich uczelni i w szerszej perspektywie europejskiej („bolońskiej”). [...] PKA powinna odbyć rozmowy z Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego, aby zagwarantować, że jej priorytety rozwojowe zostaną uwzględnione w budżecie szkolnictwa wyższego w nadchodzącym roku / nadchodzących latach.	Pełna zgodność			

Kryterium ENQA / ESG	Ocena 2008		Ocena 2013		Zamierzone działania	Termin realizacji działań/ Działania natychmiast podjęte
	Poziom zgodności	Zalecenia i sugestie	Poziom zgodności	Zalecenia		
Kryterium ENQA 4: ESG 3.5: Misja	Znaczna zgodność	<p>Jeżeli jest to zgodne z prawem, misję należałoby zrewidować w taki sposób, aby wyraźnie określiła, że PKA jest krajowym organem akredytacyjnym, a efektem zewnętrznej oceny jakości PKA jest akredytacja.</p> <p>Rewidując swą misję, PKA może rozważyć, jak może one zostać zdefiniowana bardziej precyzyjnie, a szczególnie jasno określić podwójną rolę polegającą z jednej strony na opiniowaniu wniosków o utworzenie nowych uczelni i kierunków, a z drugiej strony na ocenie istniejących kierunków, która jest coraz wyraźniej ukierunkowana na podnoszenie jakości. Jeżeli PKA ma wykorzystywać w pełni swój potencjał i nadal zmierzać do tego, by stać się wiodącą europejską agencją ds. zapewniania jakości, zasadnicze znaczenie będzie dla niej miało zachowanie swej podwójnej roli polegającej na (i) zapewnianiu w imieniu społeczeństwa zgodności z minimalnymi standardami w polskim szkolnictwie wyższym (poprzez akredytację) i (ii) wspieraniu podnoszenia (doskonalenia) jakości szkolnictwa wyższego (poprzez współpracę z polskimi uczelniami).</p>	Znaczna zgodność	PKA powinna zrewidować swą misję w taki sposób, aby wyjaśniła, że jej procesy zewnętrznej zapewniania jakości służą podwójnemu celowi doskonalenia jakości i rozliczania / weryfikowania zgodności, a jej decyzje oparte na ocenach ex-post pociągają za sobą skutki prawne dla uczelni.	PKA weźmie pod uwagę zalecenia panelu odnoszące się do zmian w misji w trakcie jej przyszłej rewizji.	<p>Rewizja misji zostanie dokonana po wejściu w życie przepisów znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.</p>

Kryterium ENQA / ESG	Ocena 2008		Ocena 2013		Zamierzone działania	Termin realizacji działań/ Działania natychmiast podjęte
	Poziom zgodności	Zalecenia i sugestie	Poziom zgodności	Zalecenia		
Kryterium ENQA 5: ESG 3.6: Niezależność	Pełna zgodność		Pełna zgodność			
Kryterium ENQA 6: ESG 3.7: Kryteria i procesy zewnętrznego zapewniania jakości stosowane przez agencje	Pełna zgodność	PKA powinna rozważyć, jak może powołać organ odwoławczy, który w sposób bardziej oczywisty zapewnia obiektywizm i przejrzystość w rozpatrywaniu odwołań od decyzji Prezydium PKA.	Pełna zgodność			

Kryterium ENQA / ESG	Ocena 2008		Ocena 2013		Zamierzone działania	Termin realizacji działań/ Działania natychmiast podjęte
	Poziom zgodności	Zalecenia i sugestie	Poziom zgodności	Zalecenia		
Kryterium ENQA 7: ESG 3.8: Procedury dotyczące odpowiedzialności	Częściowa zgodność	PKA powinna wprowadzić mechanizmy zbierania w sposób bardziej usystematyzowany wewnętrznych opinii i refleksji oraz mechanizm zbierania i analizowania opinii zewnętrznych, aby zwiększyć jej odpowiedzialność wobec jej interesariuszy. Częstotliwość obowiązkowych ocen zewnętrznych powinna być określona w oficjalnym dokumencie PKA.	Znaczna zgodność	Zgodnie ze swymi planami i wstępnymi przygotowaniem PKA powinna wdrożyć w pełni wewnętrzny system zarządzania jakością i regularnie oceniać jego adekwatność do celu oraz efektywność. Oprócz zbieranych już obecnie opinii o poszczególnych ocenach, PKA powinna wprowadzić formalny mechanizm okresowego zbierania opinii wśród reprezentatywnej grupy doświadczonych uczelni na temat swej całościowej metodologii oceny (tj. procesów oceny programowej i instytucjonalnej traktowanych łącznie jako całość). Zgodnie ze swymi wstępnymi przemyśleniami PKA powinna podjąć działania w celu zmaksymalizowania i szerszego wykorzystywania potencjału swej Rady Konsultacyjnej pod kątem jej wkładu w prace i działania Komisji oraz w celu oceny jej efektywności. Informacje o działaniach Rady powinny być łatwo dostępne na stronie internetowej PKA.	1. Pełne wdrożenie wewnętrznego systemu zarządzania jakością oraz cykliczne badanie jego skuteczności. 2. Udoskonalenie dotychczas stosowanego przez PKA mechanizmu zbierania informacji zwrotnych od uczelni. 3. Zwiększenie wydajności Rady Konsultacyjnej w zakresie realizowanych funkcji doradczo-konsultacyjnych.	
Kryterium ENQA 8: Różne	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Pełna zgodność			

6. Ocena realizacji strategii Polskiej Komisji Akredytacyjnej na lata 2012–2015

(Autor: prof. dr hab. Danuta Strahl)

W latach 2012–2013 zarówno Kierownictwo Polskiej Komisji Akredytacyjnej, jak i jej Biuro, a także członkowie Komisji i pracownicy Biura, realizowali zadania określone w strategii zgodnie z jej harmonogramem i wyznaczonym zakresem kompetencji oraz odpowiedzialności. Jedynie z uwagi na toczące się prace nad zmianą ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym przesunięto termin wykonania zadania **2.2.3. Opracowanie przewodnika w języku polskim i angielskim po akredytacji programowej, instytucjonalnej oraz ex ante** (opiniowania wniosków) na rok 2014. Opis działań dla każdego sformułowanego zadania realizowanych w roku 2012 i 2013 przedstawiono w odpowiednich załącznikach.

Cel 1. Akredytacja i ocena jakości kształcenia.

Biuro PKA monitoruje realizację zadań: 1.1.1. Ocena instytucjonalna, 1.1.2. Ocena programowa i 1.1.3. Opiniowanie wniosków raz na kwartał i przedstawia wyniki tego monitoringu Prezydium PKA. Podejmowane są działania prowadzące do realizacji zadań zgodnie z przyjętym planem na określone lata, z zachowaniem staranności, wnikliwości i wysokiego profesjonalizmu dla wydawanych ocen jakości kształcenia i opiniowania wniosków o uruchamianie nowych kierunków studiów, jak i opinii dla Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów. Kierownictwo Biura PKA dokonuje systematycznej oceny prowadzonej dokumentacji w tym zakresie. Wyniki monitorowania potwierdzają terminowość działań PKA określonych przez ustawę. Natomiast występują nieliczne przypadki niedotrzymania terminów określonych w statucie PKA dotyczące sporządzania raportów powizytacyjnych. Podejmowane są w tym zakresie odpowiednie działania dyscyplinujące: upomnienia Sekretarza, kierowanie sprawy do Zespołu ds. etyki, upomnienia Przewodniczącego. PKA wywiązała się również z zadań dodatkowych, zachowując terminy ustawowe, dokonując ocen jakości kształcenia na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Zadanie 1.2.4. Systematyczne analizowanie informacji pozyskiwanych w wyniku ankietowania wizytowanych uczelni wyższych i wykorzystanie ich w doskonaleniu prac PKA.

Przeprowadzono badania ankietowe jednostek uczelni, w których dokonano oceny programowej i instytucjonalnej w roku 2012 i 2013. Wyniki analiz za rok 2012 członkowie Kierownictwa PKA zaprezentowali na konferencjach rektorów różnych grup uczelni oraz na spotkaniu PKA z rektorami uczelni, które odbyło się w 2013 roku w Warszawie. Wyniki badań ankietowych znajdują się na stronie internetowej – <http://pka.jakosc.edu.pl/zestawienie-badanych-obszarow/> (zakładka – Wyniki ankietyzacji PKA w 2013) oraz [www: http://www.pka.edu.pl/](http://www.pka.edu.pl/) (zakładka – PUBLIKACJE, za rok 2012 r.).

Cel 2. Pomoc uczelniom w budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia.

Zadanie 2.2.1. Doskonalenie raportów powizytacyjnych.

Na podstawie opinii interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych dokonano modyfikacji raportów samooceny oraz raportów powizytacyjnych z oceny programowej i instytucjonalnej. Wskazano dokumenty, które uczelnia zobowiązana jest przedstawić podczas wizytacji i te, które ma dołączyć do raportu. Ponadto dokonano modyfikacji wzór opinii o jakości kształcenia dla potrzeb Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów. Wzory raportów samooceny, powizytacyjnych, wzór opinii dla CK, opinii wniosku o uruchomienie kierunku studiów znajdują się na stronie internetowej – <http://www.pka.edu.pl/> (zakładka – WZORY i PROCEDURY).

Zadanie 2.2.2. Organizacja seminariów poświęconych prezentacji dobrych praktyk w zakresie zapewniania jakości.

PKA była współorganizatorem Forum Jakości „*Nowe wyzwania w zapewnianiu i ocenie jakości kształcenia*”, które odbyło się w dniach 5–6.11.2012 r. w Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni. Tematyka referatów oraz warsztaty były poświęcone między innymi propagowaniu dobrych praktyk w zakresie: wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia, współpracy uczelni z pracodawcami, wdrażania KRK, studiów doktoranckich.

Kierownictwo i członkowie PKA brali udział w wielu spotkaniach środowiskowych, na których prezentowano dobre praktyki w zakresie zapewniania jakości. Opis ww. spotkań środowiskowych w roku 2012 został zamieszczony w Rozdziale V publikacji pt. „*Działalność Polskiej Komisji Akredytacyjnej w 2012 roku*”. Opracowanie to można także znaleźć na stronie [www: http://www.pka.edu.pl/](http://www.pka.edu.pl/) (zakładka – PUBLIKACJE).

Zadanie: 2.2.3. Opracowanie przewodnika w języku polskim i angielskim po akredytacji programowej, instytucjonalnej oraz ex ante (opiniowania wniosków).

- a) Przygotowano koncepcję przewodnika. Termin realizacji przesunięto na rok 2014 z uwagi na trwające prace nad nowelizacją ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.
- b) Przygotowano wewnętrzne materiały do przewodnika dla ekspertów dotyczące zasad i kryteriów oceny wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia.

Cel 3. Doskonalenie form dialogu na temat rozwoju systemu zapewniania jakości w szkolnictwie wyższym.

Zadanie 3.1.1. Stały udział przedstawicieli Polskiej Komisji Akredytacyjnej w spotkaniach organizowanych przez MNiSW, KRASP, RGSW, CK, KRZASP, KRUP oraz inne instytucje szkolnictwa wyższego.

Członkowie Kierownictwa PKA biorą udział w spotkaniach organizowanych przez Konferencje Rektorów, a Kierownictwo i członkowie PKA – w wielu spotkaniach środowiskowych, na których prezentowano aktualne prace Komisji, dobre praktyki w zakresie zapewniania jakości. Opis ww. spotkań środowiskowych w roku 2012 został zamieszczony w rozdziale V publikacji pt.

„Działalność Polskiej Komisji Akredytacyjnej w 2012 roku” oraz w rozdziale V niniejszej publikacji.

Kierownictwo PKA bierze udział w cyklicznych i systematycznych spotkaniach z Minister lub z Wiceminister Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Dyskutowane są aktualne problemy szkolnictwa wyższego, problemy funkcjonowania PKA, relacje: Ministerstwo – PKA oraz PKA – uczelnie wyższe. Sekretarz PKA bierze udział we wszystkich posiedzeniach plenarnych Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Wiceprzewodnicząca PKA odbyła dwa spotkania z Sekretarzem Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów.

Zadanie 3.1.2. Aktywny udział Polskiej Komisji Akredytacyjnej w pracach mających na celu doskonalenie systemu prawnego, zmierzających do zapewnienia właściwej jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym, w tym udział w pracach zespołów programowych, legislacyjnych, itp. oraz Komisji sejmowych, senackich.

PKA zaopiniowała szereg projektów aktów prawnych i ich założeń skierowanych do opinii przez MNiSW. Przewodniczący PKA bierze udział w posiedzeniach odpowiednich Komisji sejmowych i senackich.

Zadanie 3.1.3. Kontynuacja spotkań FORUM Jakości.

Polska Komisja Akredytacyjna już po raz piąty była współorganizatorem corocznego spotkania środowiska akademickiego Forum Jakości w dniach 5 – 6.11.2012 r. roku wspólnie z Fundacją Pomerania. Tematem Forum były „*Nowe wyzwania w zapewnianiu i ocenie jakości kształcenia*”. Jego formuła była nieco zmieniona w stosunku do poprzednich lat, bowiem przeprowadzone również zostały warsztaty w zakresie budowania wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia. W Forum wzięli udział przedstawiciele 180 uczelni.

Zadanie 3.1.4. Organizacja seminarium Praktyczny profil kształcenia.

Przewidywana jest organizacja seminarium w roku 2015 we współpracy z Wyższą Szkołą Bankową w Poznaniu.

Zadanie 3.1.5. Udział w spotkaniach środowiskowych studentów i doktorantów 2012–2015.

W spotkaniach tych brali udział: w 2012 roku – prof. dr hab. Maria Próchnicka – Konferencja Doktorantów, w 2012 roku – prof. dr hab. Danuta Strahl – wystąpienie na Konferencji Doktorantów „Model funkcjonowania studiów doktoranckich. Praktyka. Etyka. Finansowanie”.

Zadanie 3.2.1. Rozwinięcie systemu informacji o działalności PKA w tym rozbudowa strony internetowej PKA w języku polskim i angielskim.

28 września br. została uruchomiona zmodyfikowana strona internetowa PKA wraz z dedykowanym panelem informacyjnym Systemu Zarządzania Jakością. W ciągu miesiąca zamieszczanych jest na niej średnio kilkanaście informacji dotyczących działalności PKA oraz istotnych wydarzeń związanych z sektorem szkolnictwa wyższego i doskonalenia jakości. Witryna PKA prowadzona jest równoległe w dwóch językach, tj. w języku polskim i angielskim.

Cel 4. Wzmacnianie roli PKA jako instytucji o pełnej autonomii działającej na rzecz jakości kształcenia oraz upowszechniania znaczenia jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym.

4.1.1. Szkolenia i spotkania konsultacyjne ekspertów ds. jakości kształcenia.

PKA szczególnie rozwinęła prace na doskonaleniu kryteriów oceny wewnętrznych systemów jakości kształcenia organizując cykliczne spotkania seminaryjne dla ekspertów ds. jakości kształcenia jak też poświęciła tej tematyce posiedzenia plenarne. W drugim dniu Posiedzenia Plenarnego PKA, 31.01.2012 r., odbyło się szkolenie nt. wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia.

W 2013 roku odbyły się (i planowana jest ich kontynuacja) cykliczne (raz w miesiącu) spotkania ekspertów ds. jakości. Szczegółowe informacje w tym zakresie zawarte zostały w rozdziale V niniejszej publikacji.

4.1.2. Szkolenia i spotkania konsultacyjne ekspertów programowych kierunków studiów oraz ekspertów problemowych akredytacji instytucjonalnej.

Odbyły się następujące szkolenia w tym zakresie: 13.12.2012 r. w Warszawie oraz 20.12.2012 r. w Krakowie – omawiano m.in.: główne problemy oceny programowej i instytucjonalnej w świetle przepisów ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, aktów wykonawczych oraz kryteriów oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a także dotyczące opracowywania raportów powizytacyjnych.

W dniach 5–6.03.2013 r. na posiedzeniu plenarnym PKA poruszane były problemy zidentyfikowane w trakcie realizacji oceny programowej i instytucjonalnej, w odniesieniu do roli przewodniczących zespołów oceniających, zasad przeprowadzenia wizytacji oraz formułowanych ocen w zakresie kryterium oceny programowej: kryterium 2 Spójność opisu zakładanych celów i efektów kształcenia oraz kryterium 3 Programy kształcenia. Prezentowane były także takie tematy, jak: Nowe tendencje w rozwoju szkolnictwa wyższego na świecie, Implikacje dla systemów akredytacji w Europie i Polsce, Wpływ standardów międzynarodowych na funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Obszerniejsze informacje dotyczące szkoleń przedstawiono w rozdziale V.

4.1.3. Szkolenia i spotkania konsultacyjne ekspertów – przedstawicieli pracodawców, ekspertów formalno-prawnych

W 2012 r. przedstawiciele pracodawców brali dwukrotnie udział w szkoleniach, podczas których zajmowano się m.in. procedurami i praktyką oceny jakości, tj. rolą interesariuszy w zewnętrznej ocenie jakości, rolą i zadaniami eksperta reprezentującego pracodawców w kontekście kryteriów oceny programowej i instytucjonalnej.

Natomiast w 2013 r. przedstawiciele pracodawców brali udział w spotkaniu, którego celem była wymiana doświadczeń, przedyskutowanie oraz wypracowanie wspólnego stanowiska w sprawach będących przedmiotem zainteresowania pracodawców w ramach oceny instytucjonalnej.

Obszerniejsze informacje dotyczące szkoleń przedstawiono w rozdziale V.

4.1.4. Szkolenia i spotkania konsultacyjne – przedstawicieli studentów i doktorantów.

Przeprowadzono kilka szkoleń obu grup ekspertów. W ramach tego zadania zrealizowano projekt „Program wsparcia rozwoju ekspertów” przeprowadzając badania ankietowe i wywiady pogłębione z ekspertami-studentami dotyczące

oceny pracy zespołów oceniających i zespołów obszarowych. Badania te przeprowadzili mgr inż. M. Markowski i mgr G. Kołodziej. Wyniki badań przedstawiono na posiedzeniu prezydium PKA w dniu 17.10.2013 r. Sformułowano wnioski doskonalące prace zespołów obszarowych i oceniających. Pełniejsze dane zawiera rozdział III pkt. 2 oraz rozdział V.

4.2.1. Opracowanie raportu dotyczącego działalności PKA w świetle Kodeksu Etyki.

Podsumowanie działalności Zespołu do spraw Etyki zostało zamieszczone w III rozdziale publikacji pt. „Działalność Polskiej Komisji Akredytacyjnej w 2012 roku” i na stronie www.pka.edu.pl/ (zakładka – PUBLIKACJE) oraz w III rozdziale tej publikacji.

4.3.1. Popularyzacja rozwiązań stosowanych przez PKA w zakresie jakości kształcenia:

- Stała współpraca z Forum Akademickim;
- Udział członków PKA w konferencjach dydaktycznych organizowanych przez uczelnie i inne instytucje;
- Publikacje artykułów w czasopiśmie międzynarodowych i krajowych popularyzujących rozwiązania polskie w zakresie zewnętrznego zapewniania jakości.

PKA współpracuje z Forum Akademickim – kilkakrotnie zamieszczano opracowane przez Przewodniczącą Komisji, jej Wiceprzewodniczącą i Wicedyrektor Biura PKA informacje o działalności Komisji w latach 2011–2013.

4.3.2. Wzbogacenie informacji o systemie szkolnictwa wyższego i decyzjach PKA w bazie *Qrossroads*.

Eksport danych do bazy *Qrossroads* został uruchomiony w 2009 r. Aktualnie PKA eksportuje dane dotyczące zarówno ocen programowych, jak i instytucjonalnych.

4.3.3. Prezentowanie doświadczeń polskich na forach EQAF, ENQA, ECA, CEENQA, INQAAHE.

Patrz: „Działalność Polskiej Komisji Akredytacyjnej w 2012 roku” rozdział VI oraz rozdział VI niniejszej publikacji.

Cel 5. Zwiększenie stopnia internacjonalizacji działań PKA.

Zadanie 5.1.1. Opracowanie raportu samooceny.

Raport został złożony, po przyjęciu przez Prezydium PKA, w dniu 30.09.2013 r.

Zadanie 5.1.2. Przygotowanie logistyczne dla zespołu oceniającego ENQA.

Biuro PKA we współpracy z Sekretariatem ENQA i Zespołem wizytującym, zgodnie z ich oczekiwaniami, zapewniło odpowiednie warunki organizacyjno-logistyczne i materiały merytoryczne niezbędne do pracy Zespołu.

Zadanie 5.1.3. Poddanie się ocenie zewnętrznej ENQA.

Wizytacja odbyła się w dniach: 25, 26, 27 listopada 2013 r. Ocenie zewnętrznej poświęcony został odrębny punkt w tym rozdziale.

Zadanie 5.1.4. Złożenie wniosku o wpis do EQAR.

Warunkiem złożenia wniosku o wpis do EQAR na kolejny okres pięcioletni jest uzyskanie pozytywnej oceny i potwierdzeniu członkostwa PKA w ENQA. Ponieważ wizytacja zespołu ekspertów ENQA wyznaczona została na koniec

listopada, Biuro PKA dołoży wszelkich starań aby złożenie wniosku nastąpiło przed upływem terminu rejestracji.

Zadanie 5.2.1. Organizacja szkoleń i seminarium dla Zespołów PKA oceniających kierunki lekarskie. Włączenie w skład zespołów oceniających ekspertów współpracujących z KAAUM, wykorzystanie dobrych praktyk KAAUM. Termin koniec 2012 r.

Włączono kilku członków KAAUM do grona ekspertów PKA. Uczestniczą oni w pracach zespołów oceniających, przede wszystkim na kierunku lekarskim i studiach prowadzonych w języku angielskim. Pozostałe zadania nie zostały w pełni wykonane z uwagi na brak jednoznacznego stanowiska co do przyszłości KAAUM. Na spotkaniu z udziałem Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego PKA z przewodniczącej Zespołu działającego w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, dr hab. Anną Machoy – Mokrzyńską oraz prof. dr hab. n. med. Leszkiem Pączkiem – Przewodniczącym KAAUM ustalono, że kierownictwo KAAUM wyjaśni sposób realizacji zadań wynikających z decyzji NCFMEA w części dotyczącej dalszego funkcjonowania KAAUM. Natomiast raport – według wymogów US Department of Education – przygotowuje Biuro PKA.

Zadanie 5.2.2. Opracowanie raportu zawierającego informacje o efektach prac zespołów oceniających kierunki lekarskie w świetle wymogów Departamentu Edukacji USA.

Zgodnie z planowanym terminem zostanie przygotowany do maja 2014 r.

Zadanie 5.3.1. Udział w projektach i grupach roboczych międzynarodowych ENQA i ECA, w tym:

- ***Udział w realizacji projektu CeQuInt (Certificate for the Quality of Internationalisation);***
- ***Udział ekspertów PKA w realizacji projektu JOQAR.***

Przedstawiciele PKA w sposób systematyczny uczestniczą w trzech grupach roboczych ECA: 2, 3 i 4, a także wybranych seminariach grup roboczych ENQA oraz dorocznych konferencjach obydwu organizacji. Wiceprzewodniczący PKA jest członkiem Steering Committee projektu CeQuInt. Zgodnie z decyzją ostatnio podjętą przez ECA Management Group każda komisja uczestnicząca w projekcie dokona w 2014 r. co najmniej jednej oceny mającej na celu przyznanie certyfikatu umiędzynarodowienia uczelni/programu. ECA przyznawać będzie ten certyfikat na zasadach komercyjnych, a organizacja oceny prowadzona będzie przez poszczególne komisje krajowe. Koszt oceny ustalony zostanie w negocjacjach między uczelnią a komisją.

Wprawdzie PKA formalnie nie uczestniczyła w realizacji projektu JOQAR, ale jej eksperci (dr hab. Mieczysław W. Socha, dr hab. Beata Mikołajczyk, dr hab. Jolanta Żyśko) zapraszani byli do pełnienia roli obserwatorów pilotażowych ocen *joint programmes*.

Zadanie 5.3.3. Udział członków PKA we wspólnej z komisjami zagranicznymi ocenie i akredytacji joint programmes.

Jak dotąd ECA oceniła dwa programy z udziałem uczelni polskich, ale w zespołach ekspertów nie było przedstawicieli PKA. Realizacja tego zadania wymaga z jednej strony pewnych zmian w regulacjach prawnych usuwających

sprzeczność między wymogami prawa krajowego a kryteriami stosowanymi przez zespoły międzynarodowe. Konieczność takich zmian sygnalizowana była w rozmowach kierownictwa PKA z kierownictwem MNiSW. Z drugiej strony zaś konieczna jest inwentaryzacja *joint programmes* i podobnych, np. kończących się podwójnym dyplomem oraz popularyzacja akredytacji międzynarodowej.

Zadanie 5.3.4. Zwiększenie udziału ekspertów międzynarodowych w pracach zespołów oceniających PKA, a także ekspertów PKA w pracach zagranicznych agencji akredytacyjnych.

- **Rozszerzenie bazy ekspertów międzynarodowych PKA;**
- **Udział ekspertów PKA w szkoleniach ENQA, ECA.**

Podjęto działania mające na celu rozszerzenie bazy ekspertów międzynarodowych znających język polski, wśród których wspomnieć należy o liście przewodniczącego do praktycznie wszystkich komisji europejskich z prośbą o wskazanie takich ekspertów. Jednakże baza ta zwiększyła się w niewielkim stopniu. Liczba ocen z udziałem ekspertów z innych krajów jest niska. Jedną z przyczyn jest konieczność doboru ekspertów nie tylko wybitnych z zakresu jakości kształcenia, ale również znających system prawny polskiego szkolnictwa wyższego. Do pojedynczych należy zaliczyć akredytacje przeprowadzane w języku angielskim. Znacznie lepiej wygląda udział ekspertów PKA w wizytacjach organizowanych przez komisje zagraniczne, takie jak: litewska SKVC, rosyjska NCPA, ormiańska ANCA czy macedońska HEAEB, mimo iż z uwagi na ograniczoną liczbę członków i ekspertów PKA, którzy wyrazili gotowość do uczestnictwa w takich wizytach, Komisja nie jest w stanie odpowiedzieć na wszystkie kierowane do niej zaproszenia. Przedstawiciele PKA systematycznie uczestniczą w szkoleniach ENQA i ECA przygotowujących do uczestnictwa w ocenach zewnętrznych komisji akredytacyjnych oraz uczelni.

Zadanie 5.4.5. Uczestnictwo w systemie wzajemnej uznawalności decyzji akredytacyjnych agencji należących do ECA–MULTRA.

PKA należy do agencji, które podpisały umowę MULTRA i jest jego członkiem. Ocena wyników funkcjonowania tej umowy zostanie dokonana w ramach ECA w najbliższym czasie.

Zadanie 5.4.7. Dokonywanie wspólnych ocen kształcenia prowadzonego przez jednostki zagraniczne polskich uczelni.

Zespół Oceniający PKA w dniach 11–12 kwietnia 2012 r. dokonał oceny programowej na kierunku „informatyka”, prowadzonym na poziomie studiów pierwszego stopnia, realizowanych w formie stacjonarnej na Wydziale Ekonomiczno-Informatycznym w Wilnie Uniwersytetu w Białymstoku. W wizytacji tej wzięła udział, jako obserwatorka ze strony litewskiej, Aušra Rostlund (przedstawicielka The Centre for Quality Assessment in Higher Education – Vilnius, Lithuania).

Zadanie 5.5.2. Przygotowanie opracowania „Realizacja zadań PKA w świetle komunikatu bukareszteńskiego”.

Draft w/w opracowania został przygotowany i zostanie przedstawiony do dyskusji w 2014 r.

Konkluzja.

Większość zadań zapisanych w planie strategicznym została zrealizowana.

WNIOSKI

1. Rozpocząć prace nad opracowaniem „Przewodnika po akredytacji – ABC Akredytacji PKA” – mimo, iż prace nad nowelizacją trwają.
2. Skład ekspertów do akredytacji instytucjonalnej powinien zawsze uwzględniać eksperta zagranicznego (co już zostało wprowadzone).
3. Skład ekspertów do akredytacji programowej powinien uwzględniać ekspertów zagranicznych (jako dodatkowych) – należy dążyć do tego, aby udział takich wizytacji nie był niższy niż od 20% do 30% ogółu wizytacji.
4. Należy rozpocząć prace nad organizacją Forum Jakości 2015 – Praktyczny profil kształcenia – pierwsze doświadczenia. Studenci niepełnosprawni w systemie oceny jakości PKA.

Rozdział II.

Działalność Zespołów działających w ramach obszarów kształcenia

1. Zespół działający w obszarze nauk humanistycznych

(Autorzy: prof. dr hab. Wojciech Balus, mgr Karolina Martyniak)

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

W roku 2013 Zespół przeprowadzić miał 19 wizytacji instytucjonalnych i 24 programowe, z czego jedna miała się odbyć na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, została jednak z przyczyn formalno-prawnych zawieszona. Nie dokonano też 7 innych ocen programowych, gdyż uczelnie wniosły o zawieszenie lub odstąpienie od oceny. Wszystkie pozostałe zaplanowane na rok kalendarzowy wizytacje odbyły się. Zespół spotykał się regularnie na comiesięcznych posiedzeniach. Jeden z członków zespołu był obserwatorem procedury akredytacyjnej prowadzonej przez AQAS w Kolonii (29-30.04.2013 r.).

II. Oceny instytucjonalne

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Wszystkie jednostki, wyznaczone do oceny instytucjonalnej w roku 2013, były wydziałami funkcjonującymi w ramach szkół publicznych. Znalazły się wśród nich zarówno duże uniwersytety, jak też jeden uniwersytet „przymiotnikowy” i dwie akademie usytuowane w mniejszych ośrodkach. Wizytowane były wydziały: filologiczne, neofilologiczne, polonistyczne, historyczne, scalające dyscypliny filozoficzne i historyczne, filologiczne i historyczne, a także – w mniejszych uczelniach – grupujące większą liczbę nauk humanistycznych oraz łączące dyscypliny z obszaru nauk humanistycznych i społecznych (pedagogika, psychologia, socjologia). Na wszystkich wizytowanych wydziałach prowadzono studia podyplomowe; studia III stopnia nie były prowadzone tylko w jednej odwiedzanej jednostce.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Akademia Pomorska w Słupsku	1	5		7
2.	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	1	11	4	4
3.	Uniwersytet Opolski	2	13	4	4
4.	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	3	13	6	8
5.	Uniwersytet Jagielloński	1	9	3	4
6.	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie	1	5	4	4
7.	Uniwersytet Śląski w Katowicach	1	4	4	7
8.	Uniwersytet Łódzki	1	8	2	5
9.	Uniwersytet Wrocławski	1	8	4	7
10.	Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie	1	5	2	5
11.	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	1	12	4	15
12.	Uniwersytet Zielonogórski	1	6	1	5
13.	Uniwersytet Warszawski	1	6	6	14
14.	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	1	7	4	11
15.	Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie	1	3	2	4
16.	Akademia Pomorska w Słupsku <i>(powtórna)</i>	1	5		7
	Razem	19	120	50	111

2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

Wizytacje przeprowadzone w roku 2013 zakończyły się w dwóch przypadkach przyznaniem oceny wyróżniającej, w piętnastu – pozytywnej, w dwóch zaś – warunkowej (przy czym jedna została następnie zamieniona na pozytywną w toku postępowania odwoławczego). Wydanie sześciu ocen pozytywnych możliwe się stało dzięki podjętym przez uczelnie działaniom korygującym i naprawczym, udokumentowanym w odpowiedziach na raporty powizytacyjne. Przyznanie większości jednostek ocen pozytywnych wskazuje, że sformułowały one strategie rozwoju i opracowały koncepcje kształcenia na wszystkich poziomach prowadzonych studiów oraz wdrożyły wewnętrzne

systemy zapewnienia jakości kształcenia. Jednocześnie należy zauważyć, że zmiana dwóch ocen szczegółowych z „częściowo” na „w pełni”, decydująca o całościowej ocenie pozytywnej, wiązała się z realizacją wskazanych przez PKA niedociągnięć w opracowaniu strategii rozwoju, głównie w zakresie faktycznego udziału interesariuszy zewnętrznych (rzadziej wewnętrznych) w konstruowaniu programów studiów, a także w zakresie poprawy kompleksowości wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia i efektywności jego działania. Oceny warunkowe sformułowano w odniesieniu do wydziałów, które nie posiadały opracowanej strategii rozwoju, zaś ich wewnętrzne systemy zapewnienia jakości były bądź na etapie budowy, bądź bardzo niekompletne i nieefektywne. Natomiast oceny wyróżniające przyznano jednostkom posiadającym znakomicie skonstruowane strategie rozwoju, których realizacja jest stale monitorowana i korygowana, zaś wewnętrzne systemy zapewnienia jakości są kompleksowe, a podejmowane w ich ramach działania są w stanie wychwytywać wszelkie niedociągnięcia w zakresie kształcenia i wymuszają wszczynanie procedur naprawczych. Struktura pozostałych ocen szczegółowych przyznanych w ramach wizytacji wskazuje, że największe kłopoty uczelnie mają z przepisami wewnętrznymi normującymi proces zapewnienia jakości kształcenia (siedem ocen poniżej „w pełni”). Zróżnicowany jest poziom wymiany krajowej i międzynarodowej (trzy oceny „wyróżniające” i cztery „częściowo”), najlepiej zaś wypadają badania naukowe (część ocen „wyróżniających”). Natomiast w zakresie oceny celów i efektów kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz systemu ich weryfikacji nie przyznano żadnej oceny wyróżniającej, co dobitnie wskazuje, że proces dostosowywania tych form kształcenia do obowiązujących przepisów prawa w wizytowanych jednostkach wciąż jeszcze nie został zakończony.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
19	2	15	2		

Tabela nr 3.

Rodzaj oceny	Kryteria oceny instytucjonalnej																																												
	Liczba ocen					strategia rozwoju	wewnętrzny system zapewnienia jakości	cele i efekty kształcenia na studiach doktorskich i dyplomowych oraz system ich weryfikacji	zasoby kadrowe, materialne i finansowe	prowadzenie badań naukowych	współpraca krajowa i międzynarodowa	system wsparcia studentów i doktorantów	przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia																																
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5																									
wyróżniająca	2	2				2					2					1	1				2					1	1																		
pozytywna	15*					14					13	1				5	8	1			2	10	2			1	13									9	4	1							
wartunkowa	2						2				2						1	1				2					1	1													1	1			
RAZEM	2	2	14	2		2	14	2			15	3				6	10	2			3	11	4			1	16	1			1	10	5	2											

* w tym 1 ocena instytucjonalna po ocenie warunkowej (raport powizytacyjny nie zawiera tabeli z kryteriami)

¹ cyfry od 1 do 5 oznaczają stopień spełnienia kryterium: 1. wyróżniająco, 2. w pełni, 3. znacząco, 4. częściowo, 5. niedostatecznie

3. *Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).*

Analizy SWOT wykonane zostały w raportach samooceny starannie. O ile oceniane wydziały trafnie (tzn. w sposób zgodny z oceną dokonaną następnie przez zespoły wizytujące PKA) diagnozowały swoją pozycję naukową, kadre i ofertę dydaktyczną, warunki lokalowe, poziom finansowania i stopień internacjonalizacji, o tyle często źle identyfikowały wewnętrzne systemy zapewnienia jakości kształcenia jako swe „mocne” strony, podczas gdy eksperci PKA dostrzegali w nich niedociągnięcia. Znamienny był też nadal brak zwrócenia uwagi na rolę strategii rozwoju, jako czynnika krystalizującego politykę jednostki i określającego kierunki przemian na następne lata.

4. *Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.*

W wizytowanych jednostkach, które prowadziły studia doktoranckie, trwał proces dostosowywania studiów doktoranckich do obowiązujących przepisów. W wielu przypadkach nie w pełni określono efekty kształcenia, niekompletny – lub wadliwy – był system punktacji ECTS. W kilku przypadkach zwrócono uwagę na konieczność modyfikacji treści kształcenia, wprowadzenie kursów z metodologii i dydaktyki szkoły wyższej. W układaniu programów zazwyczaj brali udział interesariusze wewnętrzni, natomiast w znacznie mniejszym stopniu zaangażowano interesariuszy zewnętrznych. Na większości akredytowanych wydziałów system oceniania doktorantów określono jako przejrzysty i łatwo dostępny.

5. *Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.*

Na studiach podyplomowych w zdecydowanej większości przypadków efekty kształcenia oceniono jako zgodne z oczekiwaniami pracodawców lub wytycznymi MEN (w przypadku profilu nauczycielskiego). Znacznie większy – niż w przypadku studiów doktoranckich był udział interesariuszy zewnętrznych w formułowaniu i korygowaniu programów tych studiów. Coraz częstszy – choć jeszcze nie powszechny – był system ankietowania słuchaczy studiów podyplomowych. Zdarzały się nieprawidłowości w punktacji ECTS oraz niekompletne sylabusy.

6. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?*

W zdecydowanej większości przypadków odpowiedzi na raporty powizytacyjne przygotowywane były bardzo sumiennie i zawierały opis konkretnych działań podjętych w celu wyeliminowania istniejących nieprawidłowości lub poprawy stanu faktycznego. W szczególności zwrócić trzeba uwagę na poprawę funkcjonowania wewnętrznych systemów zapewnienia jakości, które dzięki oglądowi z zewnątrz i uwagom PKA nabrały większej spójności.

7. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

W roku 2013 rozpatrzono dwa odwołania. W jednym przypadku wydział wnioskował o zmianę oceny z pozytywnej na wyróżniającą. Prezydium PKA nie przychyliło się do tego wniosku stwierdzając, że choć działania podjęte po wizytacji wskazują na stałe doskonalenie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, to jednak nadal pracować trzeba nad jego kompleksowością i spójnością. W drugim przypadku zmieniono ocenę warunkową na pozytywną, doceniając działania, które doprowadziły do uspołnienienia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz wprowadzenia w życie strategii rozwoju wydziału.

Tabela nr 4.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	2	1		1
%	100%	50%		50%

III. Oceny programowe.

1. *Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.*

Do oceny wyznaczone zostały 24 kierunki, z czego 13 w uczelniach publicznych (10 w akademickich i 3 w zawodowych) oraz 11 w uczelniach niepublicznych (1 w akademickiej i 10 w zawodowych). Połowa kierunków wyznaczona została z uwagi na upływający termin poprzedniej oceny (w tym 1 po ocenie warunkowej), 1 na wniosek Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, pozostałe kierunki wizytowane były po raz pierwszy. W przeciwieństwie do roku poprzedniego, gdy zdecydowanie przeważały szkoły niepubliczne, w 2013 roku proporcje pomiędzy uczelniami publicznymi i niepublicznymi były wyrównane. Oznacza to, że w większym stopniu akredytacji podlegały jednostki, które nie spełniały warunków oceny instytucjonalnej.

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny												
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne							
		Oceny dokonywane							Oceny dokonywane					
		Razem	Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej	Razem	Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej	
Oceny wyróżniające	2	2				2								
Oceny pozytywne	12	7	1			6		5	3		1	1		
Oceny warunkowe	2							2	2					
Oceny negatywne														
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	8 (1*)	4	1			3		4	3 (1*)			1		
Razem	24 (1*)	13	2			11		11	8		1	2		

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

2. *Analiza wyników ocen programowych.*

W wyniku przeprowadzonych działań przyznano 2 oceny wyróżniające kierunkom prowadzonym na jednym, nowym wydziale dużego uniwersytetu, 12 ocen pozytywnych, z czego 7 w uczelniach publicznych i 5 w niepublicznych oraz 2 warunkowe w uczelniach niepublicznych. Nie postawiono żadnych ocen negatywnych. Sporo było odstępień i zawiesznień ocen, bo 8 (po równo na uczelniach publicznych i niepublicznych). Przyczynami odstępień i zawiesznień były: braki w minimum kadrowym, zawieszenie rekrutacji, wygaszanie kierunków, w jednym niezakończony cykl kształcenia. W jednej ze szkół publicznych akademickich zawieszono wydanie oceny z powodu zaprzestania spełniania wymagań w zakresie minimum kadrowego już po wizytacji.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
etnologia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Gdański		1				1
	Razem			1				1
	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	1					1
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Krośnie		1				2
		PWSZ w Elblągu		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie		1				1
		Wyższa Szkoła Języków Obcych w Szczecinie		1				6
		Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Filologii Hebrajskiej w Toruniu		1				
			Wyższa Szkoła Zawodowa „Kadry dla Europy” w Poznaniu				1	
			Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Gliwicach				1	
			Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie*				1*	
Razem			1	6			3	10

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
filologia angielska	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	1					1
	Razem		1					1
filologia polska	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Pomorska w Słupsku					1	2
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin w Warszawie		1			1	1
	Razem			1			2	3
filozofia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet w Białymstoku					1	2
	Razem						1	2
historia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				2
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin w Warszawie		1				1
	Razem			3			1	3

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet w Białymstoku					1	1
			Razem					1
kulturoznawstwo	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Ciechanowie					1	1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach			1			1
	Razem				1		1	2
teologia	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Ewangelikalna Wyższa Szkoła Teologiczna we Wrocławiu			1			1
	Razem				1			1
Ogółem wszystkie kierunki			2	12	2		8 (1*)	24 (1*)

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

1.1. Które kierunki otrzymały najwięcej częściowych ocen wyróżniających i dla jakich kryteriów?

Zespoły oceniające przyznały niewiele częściowych ocen wyróżniających. Dwa kierunki filologiczne, prowadzone w publicznej uczelni akademickiej, które otrzymały całościowe oceny wyróżniające, dostały po 7 częściowych ocen wyróżniających w tych samych kryteriach; jedynie infrastrukturę dydaktyczną oceniono tam na „w pełni”. Podkreślono innowacyjność kierunków i ich otwarcie na potrzeby rynku, znakomicie opisane efekty kształcenia, wzorcowe programy nauczania, wybitne osiągnięcia naukowe i dydaktyczne kadry oraz jakość prowadzonej polityki kadrowej, działania na rzecz poważnego włączania studentów w badania naukowe, bardzo dobry system wsparcia studentów, w tym wymianę międzynarodową, oraz kompleksowość i skuteczność wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia. Dwóm innym kierunkom filologicznym, tym razem prowadzonym w szkołach niepublicznych (jednej akademickiej i jednej zawodowej), przyznano ocenę wyróżniającą za infrastrukturę dydaktyczną, świetnie wyposażoną w sprzęt potrzebny dla studentów neofilologii i przyjazną dla użytkowników, w tym osób niepełnosprawnych.

1.2. Które kierunki otrzymały najwięcej częściowych ocen negatywnych i dla jakich kryteriów?

Częściowych ocen negatywnych nie przyznano.

1.3. Analiza każdego kryterium częściowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku:

Kryterium 1 - Oceniając to kryterium zasadniczo podkreślano związek kierunku z misją uczelni i strategią rozwoju jednostki, w nielicznych przypadkach wskazując na brak takich dokumentów. Natomiast często zwracano uwagę na niedostateczny udział interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych – przede wszystkim studentów – w ustalaniu i modyfikowaniu koncepcji kształcenia.

Kryterium 2 - W większości przypadków efekty kształcenia uznano za dobrze sformułowane, natomiast zwracano uwagę na niepełność systemów weryfikacji tych efektów (np. w odniesieniu do umiejętności i kompetencji społecznych). Wskazywano też na braki w badaniu losów absolwentów.

Kryterium 3 - Programy studiów zasadniczo oceniano dobrze. Sporadycznie zarzucano brak spójności programowej, brak wystarczającej ilości zajęć do wyboru i konieczność zmodyfikowania treści programowych na II stopniu z uwagi na zbytne podobieństwo do wykładanych na I stopniu.

Kryterium 4 - Kadre zazwyczaj oceniano pozytywnie, wskazując na jej właściwe kwalifikacje i zgodność dorobku z prowadzonymi zajęciami. W nielicznych przypadkach wskazywano na braki w minimum kadrowym i niewłaściwą obsadę zajęć dydaktycznych.

Kryterium 5 - Infrastruktura dydaktyczna dwukrotnie nagrodzona została oceną wyróżniającą, w większości przypadków oceniana była pozytywnie, ale w kilku przypadkach podkreślono też niedostatki lokalowe i brak swobodnego dostępu do WiFi.

Kryterium 6 - Ocena badań naukowych była zróżnicowana. Część ocen była wysoka, podkreślano wówczas związek prowadzonych badań z dydaktyką, ich umiędzynarodowienie i aktywne włączenie studentów do prowadzonych prac.

W innych uczelniach zwracano natomiast uwagę na zbyt skromną współpracę krajową i międzynarodową, słaby poziom badań i skromny w nich udział studentów.

Kryterium 7 - System wsparcia studentów w odniesieniu do zaangażowania kadry i pomocy materialnej zasadniczo nie budził uwag krytycznych. W jednym przypadku wskazano na uchybienia w systemie przyznawania pomocy materialnej, a najczęściej powtarzającym się zarzutem był brak lub niedostatek wymiany krajowej i międzynarodowej. Przedmiotem uwag były też niewystarczające zasoby biblioteczne, szczególnie w szkołach w mniejszych miastach.

Kryterium 8 - Wewnętrzne systemy zapewnienia jakości kształcenia oceniane były różnorodnie. Część uczelni chwalono za kompleksowość i skuteczność ich systemów, ale w innych przypadkach wskazywano na opóźnienia w ich wprowadzaniu lub wytykano niekompletność (np. ograniczanie się do ankietyzacji studentów czy zbyt małą reprezentację studentów w ciałach kolegialnych i komisjach jakości oraz pomijanie interesariuszy zewnętrznych).

1.4. Analiza przyczyn negatywnych i warunkowych końcowych ocen programowych.

W roku 2013 nie postawiono żadnej oceny negatywnej, natomiast dwa kierunki otrzymały oceny warunkowe. W obu przypadkach przyczyną była jakość kadry naukowej: drobne braki w minimach oraz niewłaściwa obsada części zajęć dydaktycznych, a także niedostatki wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, który był niespójny i niekompletny. Szkoły ponadto nie monitorowały losów absolwentów, jedna miała niespójną koncepcję kształcenia (przyporządkowanie do obszarów wiedzy, prowadzenie specjalności niezgodnej z kierunkiem), druga natomiast efekty kształcenia opracowane w oparciu o wzorcowe efekty dla innego kierunku.

3. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

W roku 2013 jedna uczelnia wniosła o ponowne rozpatrzenie decyzji PKA. Odwołała się ona od pozytywnej oceny PKA wnioskując o wydanie oceny wyróżniającej. Zespół nie przychylił się do tego wniosku, a Prezydium PKA podtrzymało poprzednią decyzję wraz ze sformułowanymi w pierwszej uchwale zaleceniami dotyczącymi poprawy jakości prac dyplomowych oraz doskonalenia funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, m.in. poprzez przekazywanie studentom informacji zwrotnych o działaniach podjętych w wyniku analizy ankiet

Tabela nr 8.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	1			1
%	100%			100%

4. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?*

W znakomitej większości odpowiedzi uczelni na raporty powizytacyjne przygotowane były starannie, szczególnie w tych przypadkach, gdzie zespoły wizytujące wskazywały konkretne uchybienia lub niedociągnięcia. Opisy podjętych działań naprawczych oraz załączane dokumenty wskazywały, że władze uczelni dokładnie analizowały raporty PKA. W pierwszym rządzie dążono do poprawy działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, deklarowano zwiększenie udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych w pracach nad koncepcją kształcenia, programami studiów oraz jakością kształcenia. Korygowano programy studiów i usuwano niedociągnięcia proceduralne.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Do Zespołu wpłynęło ogółem 20 wniosków, z czego do końca roku 2013 udało się rozpatrzyć 18. Zdecydowana większość wniosków pochodziła z publicznych uczelni akademickich (12 o nadanie uprawnień i 1 o opinię na temat jakości kształcenia), pozostałe z uczelni zawodowych: publicznych (2 wnioski) i niepublicznych (5 wniosków). Trzy wnioski dotyczyły nadania uprawnień do prowadzenia kształcenia w nowo tworzonych uczelniach w zakresie filologii, natomiast w 2 przypadkach uczelnie wnioskowały o przyznanie istniejącemu wydziałowi zamiejscowemu uprawnień do prowadzenia kształcenia. Wszystkie wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia w nowo tworzonych uczelniach zostały zaopiniowane negatywnie, natomiast wniosek o przyznanie istniejącemu wydziałowi zamiejscowemu uprawnień do prowadzenia kształcenia (filologia polska, profil ogólnoakademicki na II stopniu oraz profil praktyczny na I stopniu) wszedł pod obrady zespołu już na początku roku 2014. Spośród wszystkich złożonych wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia 3 zaopiniowano pozytywnie, 11 pozytywnie z zaleceniami, a 5 negatywnie. Wpłynęły 2 odwołania od decyzji negatywnych, z których jedno rozpatrzone zostało pozytywnie z zaleceniami, natomiast w drugim przypadku opinię wydano już w 2014 roku. Wydano też jedną pozytywną opinię o jakości kształcenia w związku ze staraniami jednostki o nadanie uprawnień do nadawania stopni naukowych.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia w nowo utworzonych uczelniach	3	anglistyka i amerykanistyka	ogólnoakademicki	1		1	
		filologia angielska	ogólnoakademicki	1		1	
			praktyczny	1		1	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	7	nowe media, reklama, kultura współczesna	praktyczny	1	1		
			ogólnoakademicki	1	1		
		filologia	praktyczny	1	1		
			Sztuki nowoczesne – Design now!	praktyczny	1	1	
		logopedia	ogólnoakademicki	1	1		
		kulturoznawstwo europejskie	ogólnoakademicki	1	1		
krytyka artystyczna	ogólnoakademicki	1	1				
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	7	dziennikarstwo i komunikacja społeczna	ogólnoakademicki	2	2		
		filozofia	ogólnoakademicki	1	1		
		filologia	ogólnoakademicki	2	2		
		kognitywistyka	ogólnoakademicki	1	1		
		nauki o rodzinie	ogólnoakademicki	1	1		
Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/ filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	1	filologia polska	ogólnoakademicki	1			1 (II st.)
			praktyczny	1			1 (I st.)

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	1	filologia polska		1	1		
Razem	20			20	15	3	2

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	4 (1 CK)	3 (1 CK)			1
Pozytywne z zaleceniami	11	8	2		1
Negatywne	3				3
W toku	2	2			
Razem	20 (1 CK)	13 (1 CK)	2		5

(1 CK) - w tym liczba opinii dla CK

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Od negatywnych opinii wydanych w roku 2013 odwołały się tylko dwie uczelnie. W jednym przypadku wnioskodawca usunął zdecydowaną większość postawionych wcześniej zarzutów, co pozwoliło na podjęcie przez Prezydium PKA decyzji o pozytywnym zaopiniowaniu wniosku z jednym zaleceniem. Natomiast w drugim przypadku opinię wydano już w 2014 roku.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	1		1	
%	100%		100%	

3. *Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.*

Najwięcej zaleceń i opinii negatywnych, bo aż 13, sformułowano w stosunku do obsady kadrowej zajęć. Uczelnie bądź w ogóle nie podawały we wnioskach wykazu zajęć prowadzonych przez nauczycieli spoza minimum kadrowego, bądź nie załączały ich dorobku naukowego, uniemożliwiając wymaganą przez rozporządzenie MNiSW w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia ocenę zgodności zajęć dydaktycznych z aktualnymi publikacjami. Dość częste było też powierzanie zajęć osobom nie mającym dorobku w zakresie dyscypliny odnoszącej się do konkretnych zajęć. Sporo problemów nastęrczała też punktacja ECTS (8 razy wzmiankowana w zaleceniach i opiniach negatywnych) w zakresie bilansowania pracy własnej studentów oraz niejednorodnych kryteriów naliczania punktów (podobnym zajęciom o identycznej liczbie godzin zajęć kontaktowych i nakładzie pracy studenta przyporządkowywano różne wielkości punktowe lub przydzielano identyczną liczbę punktów niezależnie od rodzaju zajęć). Również praktyki, szczególnie na kierunkach o profilu praktycznym budziły wątpliwości PKA (8 wzmianek w zaleceniach i opiniach negatywnych). Kwestionowano wymiar praktyk jako zbyt mały w stosunku do praktycznych efektów kształcenia zamierzonych na danym kierunku, brak wskazania miejsc odbywania praktyk, brak listów intencyjnych i umów o prowadzenie praktyk oraz umieszczanie praktyk w niewłaściwych dla kierunku studiów instytucjach. Uczelnie nie zawsze potrafiły sobie poradzić ze sformułowaniem planów i programów studiów (7 uwag). Wskazywano na niewłaściwe przyporządkowanie kierunków studiów do obszarów wiedzy i dyscyplin, brak właściwych opisów weryfikacji efektów kształcenia, niedoprecyzowanie treści programowych, labilny charakter opcji i specjalizacji, źle opisanych w ramach całego programu studiów. Także efekty kształcenia aż 6-krotnie budziły wątpliwości z uwagi bądź na złe przypisanie efektów kierunkowych do obszarowych lub pomylenie rodzaju efektów dla kierunku (profil praktyczny opisano za pomocą efektów dla profilu ogólnoakademickiego). Bywały także kłopoty z bibliotekami (6 uwag) ze względu na zbyt szczupłe zasoby lub brak dostępu do Wirtualnej Biblioteki Nauki. Sporadycznie wytykano braki kadrowe (nieprawidłowe zaliczanie do minimum kadrowego, brak wskazania liczby godzin zajęć prowadzonych na kierunku), złe opracowanie sylabusów, brak WF, niewłaściwe zasady rekrutacji. Wątpliwości nie budziły natomiast badania naukowe i wewnętrzne systemy zapewnienia jakości kształcenia.

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen														
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Inne (wymienić jakie)				
													ECTS	WF	Rekrutacja	Efekty kształcenia	Inne	
1	anglistyka i amerykanistyka	I	opinie negatywne		1	1	1	1		1	1	1	1	1		1	misja	
2	dziennikarstwo i komunikacja społeczna	II	zalecenia										2	2	1			
3	filologia	I	zalecenia		1	1	1	1		1	1	1	1	1			spe- cjali- ności	
		II	zalecenia											1	1	1	st. Nie- stacj.	
4	filologia angielska	I	opinie negatywne	1	1	1	1						1			1		
5	filologia polska	I	opinie negatywne	1	1			1									1	
		II	opinie negatywne	1	1			1									1	1
6	kognitywistyka	II	zalecenia	1													1	
7	krytyka artystyczna	I	zalecenia													1		

4. *Ocena stopnia realizacji przez uczelnie wnioskujące o nowe kierunki studiów postanowień wynikających z przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.*

Zdecydowana większość wniosków, które wpłynęły do Zespołu w roku 2013 pokazała, że uczelnie właściwie realizują przepisy znowelizowanego Prawa o szkolnictwie wyższym. Tylko w jednym wniosku źle zastosowano obszarowe efekty kształcenia (dla profilu ogólnoakademickiego do praktycznego). W pozostałych efekty kształcenia zostały zdefiniowane i opisane w sposób prawidłowy. Problemy dotyczyły kwestii bardziej szczegółowych: właściwej obsady kadrowej, ponieważ uczelnie nie załączały wykazu osób spoza minimum kadrowego i przydzielonych im zajęć, oceny nakładu pracy studenta w ramach punktacji ECTS, wymiaru praktyk na studiach o profilu praktycznym i miejsc ich odbywania. Zdarzało się też niewłaściwe przyporządkowanie kierunków studiów do obszarów wiedzy i dyscyplin, brak właściwych opisów weryfikacji efektów kształcenia, niedoprecyzowanie treści programowych. Problemem było również czytelne opisanie metod weryfikacji efektów kształcenia. Zdarzały się niedociągnięcia wynikające z niedokładnego zapoznania się z nowymi przepisami, np. brak uwzględniania zajęć WF na studiach niestacjonarnych czy brak zapewnienia dostępu do Wirtualnej Biblioteki Nauki.

2. Zespół działający w obszarze nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych

(Autorzy: prof. dr hab. Danuta Strahl, mgr Hanna Chrobak-Marszał)

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w 2013 roku liczył 9 członków. W roku 2013 Zespół odbył 18 posiedzeń.

W kompetencjach Zespołu pozostawały kierunki studiów, których efekty kształcenia odnoszą się do dziedziny nauk ekonomicznych. Były to kierunki, które Zespół opiniował lub oceniał w latach poprzednich, tj. „ekonomia”, „finanse i rachunkowość”, „gospodarka przestrzenna”, „informatyka i ekonometria”, „logistyka”, „towaroznawstwo” i „zarządzanie” oraz nowe kierunki takie, jak: „finanse i zarządzanie”, „informatyka w biznesie i administracji”, „inżynieria zarządzania”, „międzynarodowe stosunki gospodarcze”, „modern business – zarządzanie i rachunkowość”, „przedsiębiorczość na rynku pracy”, „społeczne studia menedżerskie” oraz „turystyka i rekreacja”.

Zespół przeprowadził w 2013 roku 7 ocen instytucjonalnych oraz 73 oceny programowe, w tym - 11 w jednostkach prowadzących kierunki studiów dotychczas nieocenione, 60 – w jednostkach ocenianych po raz drugi oraz 12 - w jednostkach, które otrzymały ocenę warunkową. W minionym roku Zespół dokonał jedną ocenę programową na wniosek ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego. Ocena została dokonana w uczelni niepublicznej na kierunku „zarządzanie”.

W pracach Zespołu uczestniczyli, posiadający duże doświadczenie w dokonywaniu ocen jakości kształcenia w szkołach wyższych, eksperci reprezentujący specjalności naukowe związane z ocenianymi kierunkami studiów, w tym również eksperci zagraniczni.

Jeden z członków Zespołu, pełniący również funkcję Wiceprzewodniczącego Polskiej Komisji Akredytacyjnej uczestniczył także w pracach międzynarodowych komisji akredytacyjnych oceniających agencje akredytujące a także jednostki i programy kształcenia w uczelniach europejskich, zaś jeden z ekspertów uczestniczył w zagranicznych ocenach programowych.

Zespół, podobnie jak w poprzednich latach, rozpatrywał wnioski o uruchomienie kierunków studiów wymienionych powyżej.

II. Oceny instytucjonalne

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Uniwersytet Gdański	1	3	3	9
2.	Uniwersytet Zielonogórski	1	2	1	
3.	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	1	2	2	8
4.	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	1	5	3	50
5.	Uniwersytet Warszawski	1	5	1	10
6.	Politechnika Częstochowska	1	9	1	2
7.	Społeczna Akademia Nauk w Łodzi	1	3		4
	Razem	7	29	11	83

W ramach oceny instytucjonalnej Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych w roku 2013 przeprowadził 6 wizytacji w uczelniach publicznych i jedną w uczelni niepublicznej, tj. na Wydziale Zarządzania Społecznej Akademii Nauk w Łodzi. Wizytowane wydziały charakteryzowały się dość zróżnicowanym potencjałem dydaktycznym i naukowym. Widoczne zróżnicowanie wystąpiło z uwagi na liczbę prowadzonych kierunków studiów. I tak Wydział Zarządzania Politechniki Częstochowskiej prowadzi 9 kierunków o dość zróżnicowanym profilu programowym, tj.: „zarządzanie”, „zarządzanie i inżynieria produkcji”, „logistyka”, „informatyka i ekonometria”, „finanse i rachunkowość”, „gospodarka przestrzenna”, „bezpieczeństwo i higiena pracy”, „zdrowie publiczne” oraz „filologia”, ale tworzące jednorodne grupy kierunków i w wielu obszarach wzajemnie się wspomagające poprzez stosowane narzędzia informatyczne, wspólny trzon programowy (jak np. „zarządzanie”, „zarządzanie i inżynieria produkcji”, „logistyka”, „informatyka i ekonometria”, „finanse i rachunkowość”, „gospodarka przestrzenna”), czy też jak podkreślali nauczyciele akademicy na spotkaniu z Zespołem oceniającym, możliwości wzajemnego oddziaływania, tj. tworzenia specjalności (np. na filologii specjalności translacyjnych) integrujących poszczególne prowadzone na Wydziale kierunki studiów.

Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu oraz Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego prowadzą po 5 kierunków powiązanych ze sobą dyscyplinami z dziedziny nauk ekonomicznych. Na Wydziale Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu

Ekonomicznego we Wrocławiu są to: „finanse i rachunkowość”, „zarządzanie”, „informatyka i ekonometria”, „analityka gospodarcza”, „logistyka”, zaś na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego obok „ekonomii”, „finansów i rachunkowości” oraz „informatyki i ekonometrii” są bardzo interesujące propozycje programowe w zakresie studiów międzywydziałowych, tj. „studia ekonomiczno-matematyczne” i „studia ekonomiczno-menedżerskie”.

Wydział Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego oraz Wydział Zarządzania Społecznej Akademii Nauk w Łodzi prowadzą po 3 kierunki: „finanse i rachunkowość”, „zarządzanie” i „logistykę”, natomiast Wydział Matematyki, Informatyki i Ekonometrii Uniwersytetu Zielonogórskiego prowadzi „matematykę” oraz „informatykę i ekonometrię”, Wydział Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie: „finanse i rachunkowość” oraz „gospodarkę przestrzenną”.

Wizytowane Wydziały posiadały zróżnicowaną liczbę studentów od 198 na Wydziale Matematyki, Informatyki i Ekonometrii Uniwersytetu Zielonogórskiego do 5592 na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego. Porównywalne są zaś, z uwagi na liczbę studentów, wydziały Uniwersytetów Ekonomicznych we Wrocławiu i Krakowie oraz Uniwersytetu Gdańskiego, w których liczba studentów wynosi około 5 tysięcy. Trzeba zauważyć, iż pięć wydziałów spośród siedmiu mają znaczący udział w kształceniu w ramach całej Uczelni, bowiem udział ten przekracza 20% ogółu studentów Uczelni, w Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu sięga 36%, na Politechnice Częstochowskiej aż 46,8%. Profil prowadzonych kierunków studiów na wizytowanych wydziałach jest raczej jednorodny (oprócz kierunków prowadzonych na Wydziale Zarządzania PCz.), dobrze spięty kłamrą nazwy Wydziału, co wynika z pewnością z dobrych tradycji akademickich i odpowiedzialności za swoją działalność wobec interesariuszy Wydziału i Uczelni. W pięciu wydziałach kształcenie mieści się w dziedzinie nauk ekonomicznych, w jednym (w Uniwersytecie Zielonogórskim) w dziedzinie nauk ścisłych i ekonomicznych (kierunki „matematyka” i „informatyka i ekonometria”) oraz w jednym (w Politechnice Częstochowskiej) w dziedzinie nauk ekonomicznych, technicznych, humanistycznych, społecznych i medycznych. Należy podkreślić, iż jednorodność profilu programowego wzmacnia wydziały, bowiem pozwala na koncentrację: kadrową o określonych specjalnościach, badań naukowych, oferowanie na odpowiednim poziomie dydaktycznym palety specjalnościowej. Ta jednorodność profilu programowego wynika również z charakteru uczelni, misji i strategii jednostek, które dążą do porządku dydaktycznego i naukowego z uwagi na szacunek dla dyscyplin nauki. Jednostki te wysyłają do otoczenia jasny sygnał, w jakim zakresie prowadzą swoje badania naukowe, a także w jakim zakresie kształcą swoich specjalistów. Z drugiej jednak strony w niektórych wizytowanych wydziałach pojawiają się propozycje uruchamiania nowych kierunków studiów w celu tworzenia szerszej palety kształcenia, a w konsekwencji odpowiedzi na potrzeby i gospodarki i kandydatów. Spośród siedmiu wizytowanych jednostek sześć miało uprawnienia do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego, a jedna – do nadawania stopnia naukowego doktora, przy czym trzy wydziały miały uprawnienia do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dwóch lub trzech dyscyplinach nauki, a trzy wydziały w jednej dyscyplinie (por. tabela poniżej).

Jednostka	Prowadzone kierunki studiów	Uprawnienia do nadawania stopni	Liczba studentów/udział w ogólnej liczbie studentów uczelni
Wydział Zarządzania Uniwersytet Gdański	finanse i rachunkowość zarządzanie	doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinach: ekonomia, nauki o zarządzaniu, finanse; doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinach ekonomia i nauki o zarządzaniu	5592/20,4%
Wydział Matematyki, Informatyki i Ekonometrii Uniwersytet Zielonogórski	matematyka informatyka i ekonometria	doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie nauk matematycznych w dyscyplinie matematyka	198/1,4%
Wydział Finansów Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	finanse i rachunkowość gospodarka przestrzenna	doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinach: ekonomia i finanse	5315/25,2%
Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	finanse i rachunkowość zarządzanie informatyka i ekonometria analityka gospodarcza\ logistyka	doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinach: ekonomia, nauki o zarządzaniu, finanse	4382/36,3%
Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytet Warszawski	ekonomia finanse i rachunkowość informatyka i ekonometria studia ekonomiczno-matematyczne studia ekonomiczno-menedżerskie	doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia	2022/4,5%
Wydział Zarządzania Politechnika Częstochowska	finanse i rachunkowość informatyka i ekonometria logistyka zarządzanie zarządzanie i inżynieria produkcji gospodarka przestrzenna zdrowie publiczne bezpieczeństwo i higiena pracy filologia	doktora i doktora habilitowanego w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu	5449/46,8%
Wydział Zarządzania Akademia Nauk w Łodzi	finanse i rachunkowość logistyka zarządzanie	doktora w dziedzinie nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu	3548/24,4%

2. *Analiza wyników ocen instytucjonalnych.*

Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych rekomendował Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej dla wszystkich wizytowanych jednostek ocenę pozytywną, w tym jedną z zaleceniami. Prezydium podzieliło propozycje Zespołu. Tak więc wszystkie wizytowane Wydziały otrzymały oceny pozytywne przy czym Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu otrzymał ocenę pozytywną z zaleceniami, co oznacza, że w roku akademickim 2014/2015 będzie zobowiązany do złożenia w Komisji informacji o działaniach wynikających ze sformułowanych przez Prezydium PKA zaleceń. Zalecenia dotyczyły m.in. uspołecznienia procesu realizacji strategii jednostki i budowy kultury jakości ze szczególnym włączeniem w ten proces studentów i absolwentów, opracowanie kompleksowej palety procedur do monitorowania i oceny poszczególnych obszarów jakości kształcenia.

Dokonując analizy poszczególnych kryteriów częściowych stosowanych przez PKA w ocenie instytucjonalnej można zauważyć, że najniższe oceny z katalogu ocen stosowanych przez PKA, tj. „*znacząco*” wystawiono w dwóch kryteriach 3 i 7, tj.: „*3. Jednostka stosuje spójny opis celów i efektów kształcenia na oferowanych studiach doktoranckich i podyplomowych oraz stosuje sprawny i wiarygodny system weryfikujący i potwierdzający ich osiągnięcie*” oraz „*7. Jednostka zapewnia studentom i doktorantom właściwe wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne w procesie uzyskiwania efektów uczenia się.*”

Oceny tych kryteriów wynikały z krytycznej oceny programu studiów doktoranckich prowadzonych na Wydziale Matematyki, Informatyki i Ekonometrii Uniwersytetu Zielonogórskiego, który nie przewidywał zajęć rozwijających umiejętności dydaktyczne i zawodowe doktorantów w zakresie nowoczesnych metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych. Ponadto wizytowana jednostka nie podjęła wystarczająco skutecznych działań dla uruchomienia studiów podyplomowych, które prowadzone były do roku 2005. Ocena Kryterium 7 zaś wskazywała na brak udziału studentów w określaniu zasad weryfikacji efektów kształcenia oraz braku odpowiedniego systemu rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych (co identyfikowano niemal we wszystkich wizytowanych jednostkach organizacyjnych).

Pozostałe Wydziały otrzymały ocenę akceptującą istniejące na poziomie wydziału systemy wsparcia dla wszechstronnego rozwoju studentów. W raportach podnieszono jednakże niską aktywność studentów w budowaniu kultury jakości kształcenia we wszystkich wizytowanych wydziałach, co wymaga powstania platformy dialogu i uruchomienia systemowych działań prowadzących do bardziej aktywnych relacji między wszystkimi grupami interesariuszy wewnętrznych jednostki.

Najwyższe oceny wystawiono dla kryterium 5, tj.: „*Jednostka prowadzi badania naukowe*” oraz dla kryterium 4 – „*Jednostka posiada wystarczające zasoby kadrowe, materialne i finansowe dla realizacji zakładanych celów strategicznych i osiągnięcia efektów kształcenia*”. Przy ocenie kryterium 5-go dwa wydziały, tj. Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego oraz Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu otrzymały ocenę wyróżniającą z uwagi na: znaczący w skali kraju poziom badań naukowych w zakresie dyscyplin silnie związanych z kierunkami kształcenia, wprowadzanie do

procesu dydaktycznego efektów tych badań, duży udział studentów i doktorantów w projektach naukowych (na Wydziale Nauk Ekonomicznych UW zrealizowano 18 projektów w ramach tzw. grantów promotorskich finansowanych przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, uzyskano 2 projekty typu Preludium z NCN, 30 doktorantów brało udział w 28 projektach naukowych, kierowanych przez nauczycieli akademickich jednostki), a także znaczący stopień umiędzynarodowienia badań.

Na Wydziale Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu ocena wyróżniająca wiązała się z realizacją 5 programów międzynarodowych, a wśród nich: *LOGICAL – transnational logistics improvement through cloud computing and innovative cooperative business model* we współpracy z partnerami z Niemiec, Węgier, Włoch, Czech i Słowenii (lata 2011-2014), czy też *Independent Living* we współpracy z partnerami ze Szwajcarii. Na Wydziale realizowanych jest również wiele projektów badawczych finansowanych ze środków międzynarodowych, a także w formie grantów NCBiR oraz NCN. Z punktu widzenia wpływu badań naukowych na proces kształcenia szczególnie istotne jest uzyskiwanie grantów promotorskich lub równoważnych (doktorskich) finansowanych przez MNiSW i NCN na badania naukowe dla doktorantów Wydziału oraz „Diamentowego Grantu”. Wszyscy doktoranci Wydziału uczestniczą w projektach badawczych, głównie o zasięgu krajowym, jak również niektórzy - w projektach międzynarodowych.

Ocena wyróżniająca dla kryterium 4 - przypadła tylko Wydziałowi Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, który posiada wysokokwalifikowaną kadrę nauczycieli akademickich pokrywającą szeroką paletę subdyscyplin z zakresu finansów o wysokiej pozycji naukowej w skali kraju, a także dużą samodzielność finansową.

Dla kryterium 8, tj. „*W jednostce funkcjonuje spójny system wewnętrznych przepisów prawnych normujących proces zapewnienia jakości kształcenia, zgodny z przepisami powszechnie obowiązującymi*”, tylko jedna jednostka otrzymała ocenę „*znacząco*”, pozostałe zaś jednostki otrzymały ocenę „*w pełni*”. Zespoły oceniające uznały, że wszystkie wizytowane jednostki posiadają właściwą dokumentację w zakresie jakości kształcenia, przy czym ocenę „*znacząco*” wystawiono zalecając uspołnienie przepisów, procedur i zasad w zakresie wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Pozostałe kryteria, tj.:

„1. *Jednostka ma określoną strategię rozwoju.*”

„2. *Jednostka stosuje skuteczny wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia.*”

„6. *Jednostka uczestniczy w krajowej i międzynarodowej wymianie studentów, doktorantów, pracowników naukowych i dydaktycznych oraz współpracuje z krajowymi i międzynarodowymi instytucjami akademickimi, a także z przedsiębiorstwami i instytucjami.*”

we wszystkich jednostkach ocenione zostały jako „*w pełni*”, przy czym w dwóch przypadkach w stosunku do kryterium 1 i 2 nastąpiło to po wyjaśnieniach Uczelni zawartych w odpowiedzi na skierowany do PKA raport powizytacyjny.

Oceniając kryterium 1 można zauważyć, iż jednostki dołożyły wszelkich

starań, aby opracowane strategie rozwoju miały status formalny, zatwierdzony przez Rady Wydziału. Na ogół jednostki wyraźnie określały cele strategiczne związane z dydaktyką akcentując troskę o jakość kształcenia, wiązanie oferty dydaktycznej z oczekiwaniami rynku pracy, uspołecznienie procesu budowy kultury jakości kształcenia. Nie zawsze jednak w ocenianych strategiach można było dostrzec drogę prowadzącą do realizacji zakładanych celów. Brak też w tych strategiach pokazania sposobu wykorzystania silnych stron dla budowania przewagi konkurencyjnej wydziału i uczelni.

Ocena kryterium 2 pozwala na stwierdzenie, że w wizytowanych jednostkach rozwinęły się działania pro jakościowe w zakresie weryfikacji efektów kształcenia, przeglądów programowych, oceny kadry akademickiej, współpracy z interesariuszami, wspierania rozwoju studenta obejmujące monitorowanie wskazanych obszarów jakości kształcenia i ich analizę oraz ocenę. Działania te obejmowały również opracowanie: stosownych procedur wspierających monitorowanie jakości kształcenia, dokumentacji wyników prac zespołów ds. jakości kształcenia znajdujących się w strukturze organizacyjnej wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia. We wszystkich wizytowanych wydziałach są systemy okresowej oceny kadry akademickiej, które uwzględniają z dość dużą szczegółowością działalność dydaktyczną nauczycieli akademickich, systemy konkursowe dla awansów i przyjęć pracowników. Natomiast wciąż słabą stroną wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia jest brak wyrazistych działań doskonalących, a więc wdrożenie często sformułowanych na podstawie wyników monitorowania jakości kształcenia wniosków i dobrze zdiagnozowanych słabości funkcjonowania jednostek. Nie wykształciła się więc do końca zasada: *zaplanuj, wprowadź, zweryfikuj i popraw*. Wizytowane jednostki organizacyjne miały w różnym stopniu wdrożone, systematycznie monitorowane i ewaluowane podstawowe elementy wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia, takie, jak: proces ankietyzacji i hospitacji dla oceny kadry i procesu dydaktycznego, okresowa ocena kadry akademickiej, przeglądy programowe, system oceny studentów, pomoc studentom w odnajdywaniu się na rynku pracy. Wciąż i to niemal we wszystkich wizytowanych jednostkach obserwuje się nie zawsze dużą aktywność studentów i doktorantów w systemie jakości kształcenia. Stwierdzono, iż w wizytowanych wydziałach na ogół dobrze, a w niektórych bardzo dobrze rozwija się współpraca z przedstawicielami pracodawców, aczkolwiek ma ona charakter niesformalizowany i nie ma woli po żadnej ze stron do jej sformalizowania. Wewnętrzne systemy, o ile zostały uzupełnione o studia doktoranckie, to w ograniczonym stopniu ujmowały studia podyplomowe, co może być jedną z przyczyn na niektórych wydziałach (np. Wydział Matematyki, Informatyki i Ekonometrii Uniwersytetu Zielonogórskiego) braku kandydatów na te studia. Monitorowanie losów absolwentów jest na wizytowanych wydziałach, w odpowiedzi na wymogi ustawowe, w znacznym stopniu zaawansowane. Prawie wszystkie wizytowane Wydziały monitorują od lat losy swoich absolwentów. Natomiast stopień wykorzystania ich opinii w doskonaleniu procesu dydaktycznego nie jest satysfakcjonujący co oznacza, iż opracowanie skutecznych form współpracy z absolwentami stoi przez Uczelniami jako priorytetowe zadanie do realizacji. Na uwagę zasługuje również stopień wykorzystania opinii studentów. Proces ankietyzacji w wizytowanych jednostkach jest prowadzony już od wielu lat. Można zaobser-

wować różny stopień zaangażowania władz wydziałów w formułowanie wniosków z ankietyzacji i ich wykorzystanie do doskonalenia procesu dydaktycznego. Efektywność procesu ankietyzacji powinna zostać na wszystkich wizytowanych wydziałach gruntownie przeanalizowana. Należy też zauważyć, iż weryfikacja efektów kształcenia znajduje swoje miejsce w wewnętrznych systemach zapewniania jakości, ale na ogół ogranicza się ona do zapewnienia zgodności z Krajowymi Ramami Kwalifikacji oraz weryfikacją na poziomie wyników uzyskiwanych przez studentów w sesjach egzaminacyjnych i efektów końcowych w procesie dyplomowania. Nie zawsze natomiast systemy uwzględniają weryfikację efektów kształcenia na poziomie praktyk zawodowych, w formie ocen zewnętrznych np. w wymianie międzynarodowej, wzorców międzynarodowych, recenzji zewnętrznych. Z pewnością wyzwaniem dla ocenianych wydziałów staje się ocena skuteczności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. W ocenie tej nie można zapominać, iż wewnętrzny system ma wspierać i służyć doskonaleniu jakości kształcenia.

Ocena Kryterium 6 w porównaniu na przykład z oceną w roku ubiegłym wypada nieco korzystniej. Wciąż jednak stopień umiędzynarodowienia kształcenia i badań naukowych nie wykorzystuje możliwości i potencjału, który wizytowane jednostki posiadają. Na uwagę zasługuje natomiast fakt, iż na Wydziale Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu jako jedynej wizytowanej jednostce liczba przyjeżdżających studentów oraz kadry nauczycieli akademickich w ramach programów międzynarodowych była większa aniżeli osób wyjeżdżających.

Ocena kryterium 7 – „*Wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne zapewniane przez jednostkę studentom i doktorantom w procesie uzyskiwania efektów uczenia się*” przyniosła jedną ocenę w stopniu „*znaczącym*”, a w pozostałych ocenę „*w pełni*”.

3. *Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).*

Podstawą do oceny mocnych i słabych stron wizytowanych jednostek organizacyjnych uczelni były przedstawione przez te uczelnie raporty samooceny, w tym strategię rozwoju, wewnętrzne systemy zapewnienia jakości kształcenia jako instrument takiej weryfikacji, a także rozmowy przeprowadzone z władzami wydziału oraz interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi podczas wizytacji. Na ogół zidentyfikowane przez jednostki mocne i słabe strony znajdowały potwierdzenie w trakcie wizytacji. Wydziały dobrze określały swoje silne strony, wskazując jednocześnie zagrożenia i szanse rozwoju. Natomiast słabe strony raczej wskazywały na czynniki zewnętrzne takie, jak np. stopień finansowania uczelni wyższych, demograficzne uwarunkowania, konkurencja na rynku edukacyjnym. Niektóre wydziały wskazywały również na słabości wewnętrzne, a co ważne, w swojej strategii zakładały działania prowadzące do eliminacji wskazanych słabości, np. jeden z wydziałów uznał za słabą stronę zbyt mało aktywną współpracę ze studentami w zakresie budowania kultury jakości (co potwierdziły spotkania podczas wizytacji) i wskazał działania naprawcze. Wydziały wskazywały jako słabą stronę stopień internacjonalizacji kształcenia oraz badań naukowych, co szczególnie ostro było postrzegane przez zespoły oceniające w perspektywie

dobrego na ogół lub bardzo dobrego potencjału kadrowego i silnej pozycji uczelni, a więc dużych i niewykorzystanych możliwości współpracy międzynarodowej. Również w niewystarczającym stopniu akcentowano jako słabą stronę, mniejsze niż należało oczekiwać wsparcie rozwoju naukowego, kulturowego i dydaktycznego studentów. I mimo, iż wizytowane jednostki otrzymały za kryterium 7 oceny „w pełni”, to jednak w opinii zespołów wizytujących i ekspertów studenckich wciąż istnieje przestrzeń dla doskonalenia współpracy ze studentami. Trzeba też zauważyć, że obszar ten wymaga dialogu między studentami, doktorantami, słuchaczami studiów podyplomowych, a władzami wydziałów i kadrami akademicką, ale aktywność studentów, w opinii zespołów oceniających, w tym zakresie powinna wynikać nie tylko z działania władz wydziału, ale również z powinności i zaangażowania studentów.

W raportach samooceny wskazywano jako silną stronę potencjał kadrowy, co zostało potwierdzone we wszystkich wizytowanych jednostkach. Kadra reprezentowała wszystkie dyscypliny naukowe, ważne zarówno z punktu widzenia prowadzonego w nich kształcenia, jak i uprawnień akademickich. Silną stroną wskazywaną przez niektóre wizytowane jednostki organizacyjne była baza dydaktyczna, w tym biblioteki, co potwierdziły w pełni wizytacje (np. budynek Biblioteki i Centrum Kształcenia Ustawicznego Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu). Jako słabe strony wskazane w analizie SWOT i potwierdzone w trakcie wizytacji okazały się w niektórych wydziałach niewystarczająca oferta zajęć w języku angielskim, niski udział studentów w wymianie zagranicznej, słaba dynamika uzyskiwania stopni naukowych doktora habilitowanego, słabsza aktywność naukowa w publikacjach o najwyższej punktacji – w tym na „liście filadelfijskiej”. Jednostki wskazywały jako silną stronę pozycję wydziału w środowisku akademickim, co między innymi znalazło potwierdzenie w opinii interesariuszy. Wszyscy interesariusze wewnętrzni – przede wszystkim studenci i absolwenci, ale też np. pracownicy administracyjni – uznawali, że Wydziały są prestiżowymi instytucjami zarówno do studiowania, jak i do pracy. Większość deklarowała przywiązanie, pasję i chęć działania na rzecz ich dalszego rozwoju. Generalnie spotkania z pracodawcami we wszystkich wizytowanych jednostkach potwierdziły wysoką ocenę absolwentów. Pracodawcy pozytywnie ocenili wyniesione z uczelni umiejętności i kompetencje absolwentów, także jako nowozatrudnionych pracowników. Dotyczyło to zwłaszcza absolwentów z kierunku „finanse i rachunkowość” oraz studiów MBA. Jako szczególnie przykład, można wskazać, iż jeden z przedstawicieli firmy zagranicznej wskazał na rzadką a cenną umiejętność absolwentów danej Uczelni, jaką jest zdolność przekazywania wiedzy innym pracownikom w miejscu pracy.

Zespoły oceniające w kilku wydziałach jako silną stronę zidentyfikowały dobrze konceptualnie zbudowane wewnętrzne systemy zapewnienia jakości wraz z ich procedurami i systemem monitorowania jakości kształcenia, np. System Pro-edu Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego, a także system weryfikacji efektów kształcenia stosowany na Wydziale Zarządzania Społecznej Akademii Nauk w Łodzi.

Wizytacje wykazały, że wizytowane jednostki organizacyjne realnie oceniają swoje silne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia.

4. Ocena studiów doktoranckich.

Studia doktoranckie we wszystkich wizytowanych jednostkach organizacyjnych miały określone efekty kształcenia, przy czym wystąpiły przypadki zróżnicowania efektów między studiami stacjonarnymi i niestacjonarnymi, i to w znacznym stopniu, jednakże bardziej z uwagi na stopień ich szczegółowości, nie zaś na ich zakres. Na ogół programy studiów pozwalały na realizację zakładanych efektów kształcenia, co weryfikowane było za pomocą macierzy efektów. Oferowane programy przygotowują zarówno do pracy o charakterze badawczym, rozwijają umiejętności z zakresu metodyki i metodologii prowadzonych badań naukowych, obejmują zajęcia dające możliwość uzyskania zarówno zaawansowanej wiedzy w zakresie dyscyplin, w których utworzono studia III stopnia, jak i kompetencji społecznych, co zostało określone w odpowiednich przepisach prawa. Zidentyfikowano jednak pewne słabości jak np.: iż program studiów nie przewiduje zajęć w zakresie nowoczesnych metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych. Zwrócono uwagę również na nie zawsze wystarczającą ofertę zajęć do wyboru, które mają na celu rozwijanie zainteresowań naukowych, w tym związanych z dysertacją doktorską. Natomiast w zakresie osiągnięcia efektów kształcenia dotyczących metodyki prowadzenia badań naukowych w niektórych programach przewidziano z tego zakresu takie przedmioty, jak: *Metodyka i metodologia badań naukowych*, *Etyka badań naukowych* oraz blok przedmiotów metodycznych. Wśród przedmiotów tego modułu znalazły się m.in. *Elektroniczne źródła informacji naukowej*, *Metodyka nauczania przedmiotów ekonomicznych*, *Nowoczesne środki audiowizualne*. Przedmiotami poszerzającymi kompetencje społeczne odnoszącymi się do działalności naukowo-badawczej i społecznej roli uczonego były na ogół takie przedmioty, jak: *Socjologia*, *Pedagogika*, *Psychologia* oraz *Filozofia*. W ramach studiów doktoranckich realizowana jest również praktyka dydaktyczna.

Doktoranci podczas spotkań z Zespołem Oceniającym PKA zwracali uwagę na fakt, że niektóre treści znane im ze studiów I i II stopnia są powtarzane na studiach III stopnia. Jednocześnie wskazywali, na to że na studiach tych najistotniejsza jest przede wszystkim samodzielna praca oraz warunki, jakie stwarza im oceniana jednostka.

W jednym z wydziałów w programie studiów zaobserwowano większą koncentrację na przedmiotach dostarczających zaawansowanej wiedzy w dyscyplinie „nauki o zarządzaniu” w relacji do dyscypliny „ekonomia” i dyscypliny „finanse”, w których prowadzone są studia doktoranckie. Wizytacje pozwoliły stwierdzić, że tematyka prac doktorskich zatwierdzanych przez Rady Wydziałów znajduje odniesienie do prowadzonych badań naukowych na wizytowanych wydziałach. Istnieje również na tych wydziałach potencjalna możliwość udziału doktorantów w pracach badawczych w innych ośrodkach, w tym zagranicznych, jednakże możliwość ta nie jest wykorzystywana z uwagi na niską aktywność ze strony doktorantów. Skuteczność studiów doktoranckich, w tym szczególnie na studiach niestacjonarnych jest relatywnie niska, co niewątpliwie jest istotnym sygnałem dla środowiska akademickiego do podjęcia działań doskonalących w tym zakresie.

We wszystkich wizytowanych jednostkach organizacyjnych prowadzących studia doktoranckie daje się zaobserwować tworzenie możliwości udziału doktorantów w badaniach zespołowych, projektach naukowych, oraz wsparcia

w przygotowaniu publikacji naukowej. Efekty naukowe są publikowane przez doktorantów w bardzo licznych publikacjach. Programy studiów doktoranckich zawierają systemy weryfikacji etapowych efektów kształcenia. Wśród kryteriów oceny zakładanych celów i efektów kształcenia znaleźć można: osiągnięcia naukowo-badawcze, postępy w przygotowywaniu pracy doktorskiej, osiągnięcia dydaktyczne oraz osiągnięcia organizacyjne. Dodatkowymi formami oceny osiągania zakładanych efektów kształcenia jest procedura wszczęcia przewodu doktorskiego oraz uzyskanie stopnia naukowego doktora, jak również hospitacje zajęć dydaktycznych prowadzonych przez doktorantów realizowane w katedrach bądź instytutach. Na przykład na jednym z wydziałów czteroletni harmonogram przewiduje m.in. wygłoszenie 5 referatów na różnych etapach pracy nad doktoratem (w 1, 2, 3 roku): na forum instytutu (przed radą naukową) i katedry. Zakłada również napisanie 2 publikacji (w 1 i 2 roku), np. w Zeszytach Naukowych uczelni macierzystej (lub innej jednostki) lub w ramach publikacji z konferencji naukowych.

Natomiast nie na wszystkich wydziałach funkcjonuje sprawny system weryfikacji osiągania etapowych efektów kształcenia w przypadku oceny postępów nad rozprawą doktorską. System ECTS na ogół stosowany jest właściwie.

Nie wszystkie wydziały posiadają powszechnie dostępny system umożliwiający ocenę stopnia zakładanych celów i efektów kształcenia w ramach prowadzonych studiów doktoranckich.

Na wszystkich wizytowanych wydziałach obsada zajęć dydaktycznych na studiach doktoranckich nie budziła żadnych zastrzeżeń, zarówno w opinii zespołu oceniającego, jak i doktorantów. Kadra dydaktyczna prowadząca zajęcia charakteryzowała się wysokimi kwalifikacjami naukowymi.

Warto przy tym zauważyć, iż niektóre wydziały podjęły głębszą analizę jakości kształcenia na studiach doktoranckich. I tak np. rekomendacje sformułowane w *Raporcie końcowym dotyczącym badania studiów trzeciego stopnia na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu w ramach projektu KUŹNIA KADR 2 (z 2012 r.)*. odnosiły się do: wprowadzenia zajęć: w zakresie współpracy nauki z przemysłem, z zakresu wiedzy specjalistycznej w obszarze kierunku studiów, w zakresie inspiracji nowymi problemami badawczymi, z zakresu metodyki prowadzenia zajęć dydaktycznych, w obszarze ochrony własności intelektualnej/etyki w prowadzeniu badań naukowych, doskonalących umiejętności interpersonalne, z metod prowadzenia pracy naukowej (zwiększenie liczby zajęć), z technik i metod badawczych, zajęć warsztatowych poświęconych pisaniu tekstów naukowych/publikacji naukowych, występów publicznych – prezentacji naukowych, na temat wspierania działalności naukowej. Niektóre rekomendacje zostały już wdrożone.

W wizytowanych wydziałach efekty kształcenia dla studiów doktoranckich zostały zaopiniowane przez odpowiedni organ samorządu doktorantów.

Podjęta została przez Wydział Zarządzania Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu wspólna inicjatywa prowadzenia jednej z edycji niestacjonarnych studiów doktoranckich w porozumieniu z Getin Bankiem.

5. Ocena studiów podyplomowych.

Wszystkie wizytowane jednostki organizacyjne prowadziły studia podyplomowe – w zakresie zgodnym z merytorycznym profilem kształcenia

prowadzonych kierunków studiów, a więc z zachowaniem zasad określonych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Dokonując oceny studiów podyplomowych trzeba podkreślić, iż szczególnie szeroką ofertę realizuje Wydział Zarządzania Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, który prowadzi studia podyplomowe aż w 50 zakresach. Wydział Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego, Wydział Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie oraz Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego prowadzą studia podyplomowe z około 10 zakresów, zaś Wydział Zarządzania Społecznej Akademii Nauk w Łodzi w 3 zakresach.

W świetle dokonanych ocen należy stwierdzić bardzo dobre przygotowanie oferty studiów podyplomowych zarówno pod kątem oczekiwań praktyki gospodarczej, jak i formalnym zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, i to zarówno z uwagi na programy studiów jak i oferowaną liczbę godzin oraz punktów ECTS, a także określone efekty kształcenia, metody dydaktyczne i sposoby weryfikacji tych efektów wraz z kartami przedmiotów/modułów, w których określone zostały punkty ECTS odpowiadające nakładowi pracy słuchacza.

Większość studiów podyplomowych na wizytowanych wydziałach prowadzona jest przy ścisłej współpracy z pracodawcami oraz praktykami. Część prowadzonych studiów podyplomowych (np. na Wydziale Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu) oferuje słuchaczom możliwość uzyskania formalnych uprawnień do wykonywania zawodu (np. możliwość zdobycia stosownych certyfikatów), część pozwala zaś na uzyskanie dodatkowej wiedzy i umiejętności przydatnych na rynku pracy. Studia podyplomowe na Wydziale Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie z zakresu doradztwa zawodowego przygotowują do wykonywania zawodu doradcy podatkowego zaliczonego do zawodów regulowanych. Program studiów został w związku z tym dostosowany do zakresu wiedzy i umiejętności weryfikowanych w ramach egzaminu państwowego. Ciesząc się szczególnym zainteresowaniem studia podyplomowe na tym Wydziale z zakresu rachunkowości i finansów, ze względu na duże zapotrzebowanie na osoby dysponujące uprawnieniami do usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych, prowadzone są według programu zgodnego z wymogami Stowarzyszenia Księgowych w Polsce oraz Krajowej Izby Biegłych Rewidentów. Przy opracowywaniu ich programu uwzględniono również uwagi Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, Centrum Edukacji Zawodowej Resortu Finansów, Izby Skarbowej w Krakowie. Z kolei program studium podyplomowego na Wydziale Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego - Letnia Szkoła Nauk Aktuarnych, ze względu na uzyskiwane uprawnienia ściśle koordynuje i określa Polskie Stowarzyszenie Aktuariuszy.

Na szczególne uznanie zasługuje znaczny udział praktyków wśród wykładowców i to na wszystkich wizytowanych wydziałach, co stanowi mocną stronę oferty studiów podyplomowych oraz czynnik wpływający zarówno na atrakcyjność studiów, jak też pośrednio gwarantujący wpływ pracodawców na określanie efektów kształcenia.

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie określania efektów kształcenia w ramach poszczególnych programów studiów podyplomowych jest zdecydowanie widoczny, brak jest natomiast zaangażowania interesariuszy

wewnętrznych innych niż kadra naukowa. Osoby z dużym doświadczeniem praktycznym uczestniczą również w procesie osiągania i weryfikacji efektów kształcenia. Natomiast brak jest systemowych narzędzi oceny jakości efektów kształcenia, jak i całych studiów podyplomowych zarówno przez aktualnych słuchaczy, jak i absolwentów i pracodawców. Studia podyplomowe kończą się przystąpieniem do egzaminu końcowego, który ma formę obrony pracy dyplomowej/końcowej oraz weryfikacji zdobytej wiedzy, umiejętności i kompetencji. Programy studiów podyplomowych są dostępne na stronach internetowych Uczelni i/lub indywidualnej stronie organizatorów poszczególnych rodzajów studiów. Trzeba też wspomnieć, iż niektóre wydziały zanotowały spadek liczby słuchaczy na studiach podyplomowych, co spowodowało wygaszanie niektórych ofert.

6. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?*

Wszystkie wizytowane wydziały w odpowiedzi na raport z wizytacji deklarowały natychmiastowe podjęcie działań prowadzących do eliminacji wskazanych przez zespoły oceniające słabości. Szczególnie wnikliwej odpowiedzi udzieliły dwa spośród siedmiu ocenianych wydziałów (Wydział Zarządzania Społecznej Akademii Nauk w Łodzi, Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu) informując bardzo szczegółowo o podjętych działaniach doskonalących, wynikających z uwag wskazanych w raportach powizytacyjnych. Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu w swojej odpowiedzi poinformował, że znacznie uzupełnił procedury wchodzące w zakres wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, a także iż podjął pracę nad rozbudowaniem sposobów weryfikacji procesu dyplomowania oraz działania prowadzące do uaktywnienia współpracy ze studentami. Jedna jednostka - Wydział Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warszawskiego odwołał się od decyzji Prezydium PKA wnosząc o przyznanie oceny wyróżniającej. Wniosek ten z uwagi na brak działań wskazujących, iż po wizytacji dokonano działań doskonalących zgodnie z uwagami Zespołu Oceniającego zawartymi w raporcie powizytacyjnym, nie został rozpatrzony pozytywnie.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
7		7			

Tabela nr 4.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	1			1
%	100%			100%

III. Oceny programowe.

1. *Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.*

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny												
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne							
		Razem	Oceny dokonywane					Razem	Oceny dokonywane					
			Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej	
Oceny wyróżniające	2	2	1			1								
Oceny pozytywne	42	15	1		1	13	27	4				23		
Oceny warunkowe	6						6	2		1		3		
Oceny negatywne	2						2					2		
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	21 (1*)						21	3				18 (1*)		
Razem	73 (1*)	17	2		1	14	56	9		1		46 (1*)		

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

Spośród 73 jednostek wyznaczonych do oceny programowej, ocenione zostały 52, ponieważ Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych otrzymał informacje, w trybie § 11b ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 9 uczelni niepublicznych, iż nie spełniają wymogów minimum kadrowego dla wyznaczonych do oceny kierunków studiów takich, jak: „ekonomia”, „zarządzanie”, czy „logistyka”. W takich przypadkach Prezydium PKA podjęło uchwały o zawieszeniu oceny. Kontynuacja procedury nastąpi po przekazaniu przez uczelnie, w określonym przepisami prawa terminie, informacji o spełnieniu wymagań dotyczących minimum kadrowego. Jedno

zaś zawieszenie wynikało z braku absolwentów na danym kierunku. Ponadto w wyniku decyzji władz 11 uczelni niepublicznych o wygaszaniu kierunków studiów takich, jak: „informatyka i ekonometria”, „zarządzanie” oraz „ekonomia” - z uwagi na brak rekrutacji, Prezydium PKA podjęło uchwały w sprawie odstąpienia od oceny na tych kierunkach.

Na 52 przeprowadzone oceny programowe, w tym 17 w uczelniach publicznych i 35 w uczelniach niepublicznych - Prezydium PKA na wniosek Zespołu wystawiło: 2 oceny wyróżniające, 42 oceny pozytywne, 6 ocen warunkowych (co stanowi 11,76% ogółu ocen) i 2 oceny negatywne (3,8%). Zatem oceny pozytywne stanowiły 80,76% ogółu przyznanych ocen. W uczelniach publicznych wystawiono wyłącznie oceny pozytywne, a także dwie wyróżniające dla kierunku: „towaroznawstwo” prowadzonego na Wydziale Towaroznawstwa Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu oraz na kierunku „ekonomiczna analiza prawa” prowadzonym w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Kierunek „ekonomiczna analiza prawa” otrzymała ocenę wyróżniającą - po zapoznaniu się z raportem międzynarodowego Zespołu oceniającego powołanego przez Accreditation Organisation of the Netherlands and Flanders dotyczącym oceny jakości kształcenia prowadzonego w ramach joint programme w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie na studiach drugiego stopnia na tym kierunku.

Warto też dodać, że jedna z ocen pozytywnych nastąpiła po ocenie warunkowej, co oznacza, iż jednostka na tym kierunku dostosowała się do wszystkich zaleceń wskazanych przez zespół oceniający i Prezydium PKA. Trzeba również podkreślić, że jednostka ta przygotowała swój program naprawczy niezwykle starannie i skutecznie.

W uczelniach niepublicznych udział ocen pozytywnych wynosił 77,14%, warunkowych 17,14%, a negatywnych 5,72% ogółu przyznanych tej grupie uczelni ocen. Przyznana ocena warunkowa na kierunku zarządzanie po ocenie warunkowej w Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Gdańsku podyktowana była faktem, iż przed wydaniem oceny Uczelnia poinformowała, iż jeden z nauczycieli akademickich zrezygnował ze współpracy z Uczelnią, co uznano za przypadek szczególny i postanowiono o wydaniu kolejnej oceny warunkowej, natomiast w momencie wizytacji Uczelnia spełniała warunki minimum kadrowego, jak i podjęła skuteczne działania eliminujące słabości procesu dydaktycznego wskazane w poprzedniej ocenie.

Spośród ocenianych kierunków najwyższe oceny otrzymały kierunki: „ekonomiczna analiza prawa” – ocena wyróżniająca, „towaroznawstwo” 1 ocena wyróżniająca i 1 ocena pozytywna oraz „informatyka i ekonometria” 7 (czyli wszystkie) ocen pozytywnych, „finanse i rachunkowość” – 2 oceny pozytywne. Z kolei kierunek „gospodarka przestrzenna” wizytowany na dwóch uczelniach otrzymał 1 ocenę pozytywną oraz 1 ocenę negatywną, kierunek „ekonomia” otrzymał 18 ocen pozytywnych i 5 warunkowych, zaś kierunek „zarządzanie” – 12 ocen pozytywnych, 1 ocenę warunkową oraz 1 ocenę negatywną.

2. Analiza wyników ocen programowych.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen						Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny		
ekonomia	Akademiczkie uczelnie publiczne	Uniwersytet Łódzki		1				1	
		PWSZ im. S. Staszica w Pile		1				2	
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Elblągu		1					
		Akademia Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie		1					
	Akademiczkie uczelnie niepubliczne	Uczelnia Łazarskiego w Warszawie		1					
		Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej		1					
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Pabianicach						1	
		Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie						1	
		Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie						1	
		Wydział Ekonomiczny w Dublinie							
Wyższa Szkoła Gospodarowania Nieruchomościami w Warszawie			1						
Wyższa Szkoła Gospodarowania Nieruchomościami w Warszawie – Wydział Zamiejscowy w Białymstoku							1		

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)	
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny		
ekonomia	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Stalowej Woli			1			26	
		Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II w Zielonej Górze		1					
		Wyższa Szkoła ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach			1				
		Wyższa Szkoła ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach – Wydział Zamiejscowy w Krośnie			1				
		Wyższa Szkoła ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach – Wydział Zamiejscowy w Myślenicach			1				

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen						
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	Razem (grupy uczelni)	
ekonomia	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie		1					26
		Wyższa Szkoła Zawodowa „Oeconomicus” PTE w Szczecinie					1		
		Stargardzka Szkoła Wyższa Stargardinum w Stargardzie Szczecińskim			1				
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Wrocławku		1					
		Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego w Łodzi		1					
		Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego w Łodzi – Wydział Ekonomii w Łodzi		1					
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie		1					
		Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie		1					
		Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie – Wydział Przedsiębiorczości w Świnoujściu		1					

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)			
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny				
ekonomia	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie – Wydział Zamiejscowy w Gryficach	1					26			
		Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie – Wydział Przedsiębiorczości w Kołobrzegu	1								
		Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie – Wydział Przedsiębiorczości w Stargardzie Szczecińskim	1								
		Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy					1				
		Górnosłaska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. K. Goduli w Chorzowie					1				
		Małopolska Szkoła Wyższa w Brzesku					1				
		ALMAMER Szkoła Wyższa w Warszawie	1								
		Razem	19	5	5	8	32				
		ekonomiczna analiza prawa	Akademickie uczelnie publiczne	Szkoła Główna Handlowa w Warszawie	1						1
			Razem		1						1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
finanse i rachunkowość	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Skierniewicach		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu – Wydział Zamiejscowy w Chorzowie		1				2
gospodarka przestrzenna	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Razem		2				2
		Wyższa Szkoła Inżynierii Gospodarki w Słupsku				1		
	Wyższa Szkoła im. B. Jańskiego w Warszawie – Wydział Zamiejscowy w Chelmie			1				2
	Razem			1				2

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	Razem (grupy uczelni)
towaroznawstwo	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	1					2
		Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie		1				
	Razem		1	1				2
zarządzanie	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy		1				1
		PWSZ im. Witelona w Legnicy		1				
		PWSZ we Włocławku		1				
		PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim		1				
		PWSZ im. prof. S. Łamowskiego w Tarnobrzegu		1				
Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademickie uczelnie niepubliczne	PWSZ im. Prezydenta S. Wojciechowskiego w Kaliszu		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach		1				1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydziału oceny	
Zarządzanie Zawodowe uczelnie niepubliczne		Nadbużańska Szkoła Wyższa im M. Karpią w Siemiatyczach	1					
		Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu					1	
		Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie					1*	
		Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej w Kutnie	1					
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki w Krakowie	1					
		Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Gdańsku		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania w Częstochowie					1	
		Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu	1					
		Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. K. Goduli w Chorzowie	1					
		Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu					1	
		Wyższa Szkoła Organizacji Turystyki i Hotelarstwa w Warszawie					1	
		Warszawska Wyższa Szkoła Ekonomiczna im. E. Wiszniewskiego w Warszawie					1	
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. E. Szramka w Tychach					1	
	Wyższa Szkoła Gospodarcza w Przemyslu				1			
Razem			12	1	1	1	7	21
Ogółem wszystkie kierunki			2	42	6	2	21 (1*)	73

* ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

Kierunek		Rodzaj oceny	Liczba ocen	Kryteria oceny programowej																																			
				konceptcja rozwoju kierunku					cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji					program studiów					zasoby kadrowe					infrastruktura dydaktyczna					prowadzenie badań naukowych					system wsparcia studentów w procesie uczenia się					wewnętrzny system zapewnienia jakości
				1 ^s	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5						
Logistyka	odstąpienie	1																																					
	wyróżniająca	1							1										1																				
towaroznawstwo	pozytywna	1																																					

2.1. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen wyróżniających i dla jakich kryteriów?

Oceny programowe były dokonywane z zastosowaniem 8 obowiązujących kryteriów, tj.:

1. Jednostka formułuje koncepcję rozwoju ocenianego kierunku.
2. Jednostka opracowuje i stosuje spójny opis zakładanych celów i efektów kształcenia ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie.
3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.
4. Liczba i jakość kadry gwarantuje zrealizowanie celów edukacyjnych programu studiów.
5. Jednostka dysponuje właściwą infrastrukturą dydaktyczną i naukową zapewniającą realizację zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych.
6. Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów.
7. Uczelnia zapewnia studentom właściwe wsparcie w procesie uczenia się.
8. Uczelnia rozwija wewnętrzny system zapewnienia jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

Analizując cząstkowe kryteria oceny programowej trzeba zauważyć, iż najwięcej cząstkowych ocen wyróżniających otrzymały kierunki: „ekonomiczna analiza prawa” i „towaroznawstwo”. Oceny te dotyczyły kryteriów 1, 2, 3, 4, oraz 8 i stanowiły dla tych kierunków 87% cząstkowych ocen ogółem. Z uwagi na udział cząstkowych ocen wyróżniających trzy kierunki, tj.: „informatyka i ekonometria”, „ekonomia” i „zarządzanie” są porównywalne. I tak: kierunek „informatyka i ekonometria” otrzymał 3 oceny cząstkowe wyróżniające za kryterium 1, 5 i 6 co stanowiło 5,35% ogółu wszystkich ocen cząstkowych wystawionych dla tego kierunku w siedmiu jednostkach organizacyjnych uczelni. Kierunek „ekonomia” otrzymał 8 wyróżniających ocen cząstkowych dla kryterium 1, 2, 4, 5, 6 oraz 8, co stanowiło 4,2% wszystkich ocen cząstkowych wystawionych dla tego kierunku w 24 jednostkach. Kierunek „zarządzanie” otrzymał 5 cząstkowych ocen wyróżniających dla kryteriów: 1, 5 oraz 6, co stanowi 4,46% ogółu ocen cząstkowych dla tego kierunku. Kierunki: gospodarka przestrzenna oraz finanse i rachunkowość nie otrzymały cząstkowych ocen wyróżniających

2.2. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen negatywnych i dla jakich kryteriów?

Negatywne oceny cząstkowe otrzymały dwa kierunki: „gospodarka przestrzenna” - jedną oceną negatywną dla kryterium 5 oraz „zarządzanie” - jedną oceną dla kryterium 4. Oceny częściowo, które również sygnalizują bardzo istotne słabości ocenianego kierunku otrzymały: „ekonomia” - 10 ocen w stopniu częściowo dla kryteriów: 2, 3, 4, 5, 7 oraz 8 (a więc wszystkich poza kryterium 1 i 6), co stanowi 5,2% ogółu ocen dla tego kierunku, „gospodarka przestrzenna” - 4 oceny dla kryteriów 2, 3, 4 oraz 8, co stanowi 25% ogółu ocen, oraz „zarządzanie” - 5 ocen za kryterium 1, 2, 3 oraz 7, co stanowi 3,5% ogółu ocen.

2.3. Analiza każdego kryterium cząstkowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku.

Poszczególne cząstkowe kryteria oceniane były przez zespoły oceniające w skali: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo oraz negatywnie.

Ogółem za kryterium 1 przyznano: 6 cząstkowych ocen wyróżniających, 38 w pełni, 7 znaczących oraz 1 częściową. Oceny wyróżniające przypadały tym jednostkom, które nadały prowadzonym kierunkom innowacyjną i wewnętrznie spójną koncepcję kształcenia, uzasadniającą zgodność z misją uczelni i strategią jednostki, akcentującą preferencje dla jakości kształcenia, uwzględniającą szerokie spektrum oczekiwań interesariuszy zarówno wewnętrznych jak i zewnętrznych. Oceny znacząco i częściowo otrzymały kierunki „ekonomia” oraz „zarządzanie”. Jednostka prowadząca „zarządzanie” nie opracowała koncepcji kształcenia spełniającej oczekiwania Komisji, a na „ekonomii” oceny te wynikały głównie z braku jasno wyznaczonej tożsamości kierunku, zbyt skromnego udziału interesariuszy w opracowywaniu koncepcji kształcenia. Kryterium to w ocenie nie przyniosło dominacji dla żadnego kierunku (najwięcej, bo 2 oceny wyróżniające otrzymał kierunek zarządzanie).

Za kryterium 2 przyznano: 3 cząstkowe oceny wyróżniające, 42 w pełni, 4 znaczące oraz 3 częściowe. Cząstkowe oceny wyróżniające przypadły 2 kierunkom studiów z ogólną oceną wyróżniającą: „towaroznawstwo” (z uwzględnieniem ścieżki inżynierskiej i licencjackiej) prowadzonym na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu i „analizie ekonomicznej prawa” prowadzonej w SGH oraz kierunkowi „ekonomia” prowadzonym na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego - za interesującą i spójną koncepcję efektów kształcenia na poziomie kierunku i przedmiotów, a także staranność w systemie weryfikacji efektów kształcenia. Oceny znaczące i częściowe otrzymały kierunki: „gospodarka przestrzenna”, „ekonomia” (najwyższy udział tych ocen wśród trzech kierunków) oraz „zarządzanie”. „Gospodarka przestrzenna” miała w jednej z wizytowanych uczelni istotne słabości w określeniu efektów kształcenia, osadzenia ich w odpowiednich obszarach wiedzy, wskazaniu dla nich właściwych efektów kształcenia, wypracowaniu spójności między efektami kierunkowymi, obszarowymi a specyficznymi/przedmiotowymi. Ponadto - podobnie jak w przypadku pozostałych kierunków - istotne słabości wykazywał system weryfikacji efektów kształcenia, w tym proces dyplomowania.

Za kryterium 3 przyznano: 2 cząstkowe oceny wyróżniające, 42 w pełni, 4 znaczące oraz 4 częściowe. Cząstkowe oceny wyróżniające przypadły kierunkom studiów wyróżnionym w ocenie końcowej (towaroznawstwo i analiza ekonomiczna prawa) za bogatą ofertę programową, tworzącą możliwości swobodnego wyboru ścieżki kształcenia i pełnej realizacji zakładanych efektów kształcenia. Niższe cząstkowe oceny otrzymały te jednostki, których program kształcenia na wizytowanym kierunku nie zapewniał w pełni realizacji zakładanych efektów kształcenia z uwagi na treści kształcenia i formy zajęć, brak odpowiedniej oferty zajęć do wyboru. Zastrzeżenia sformułowano również do sylabusów, realizacji praktyk zawodowych, w tym również do praktyk realizowanych w kształceniu na kierunkach o profilu praktycznym.

Za kryterium 4 przyznano: 4 cząstkowe oceny wyróżniające, 42 w pełni, 3 znaczące, 2 częściowe oraz 1 negatywną. Cztery jednostki (w tym aż 3 prowadzące kierunek „ekonomia” oraz 1 kierunek „informatyka i ekonometria”)

otrzymały ocenę wyróżniającą, co oznacza, że posiadały kadre nauczycieli akademickich o bardzo wysokich i odpowiednich kwalifikacjach naukowych do realizacji ocenianego kierunku, zajmującą znaczącą pozycję naukową w środowisku naukowym, a także prowadziły długookresową skuteczną politykę kadrową sprzyjającą jakości kształcenia. Oceny negatywne i częściowe wynikały z braku minimum kadrowego, niewłaściwej struktury kwalifikacji naukowych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku, niewłaściwej obsady zajęć dydaktycznych, tj. powierzanie nauczycielom akademickim nieposiadającym dorobku naukowego należącego do zakresu dyscyplin naukowych, z którymi prowadzone przez te osoby przedmioty są związane.

Za kryterium 5 przyznano wysoką relatywnie liczbę częściowych ocen wyróżniających, bo aż 6, 37 w pełni, 3 znaczące, 5 częściowych oraz 1 negatywną. Częstkowe oceny wyróżniające przyznano tym jednostkom, które charakteryzowały się nowoczesną bazą dydaktyczną przystosowaną do wizytowanego kierunku, a także znakomitymi zasobami bibliotecznymi. Oceny słabe, tj. częściowe i negatywne były wynikiem braku odpowiednich zasobów bibliotecznych, oprogramowania komputerowego, właściwego do realizacji zakładanych efektów kształcenia, pracowni specjalistycznych (np. w przypadku kierunku gospodarka przestrzenna).

Za kryterium 6 (oceniane tylko w przypadkach prowadzenia kształcenia na studiach drugiego stopnia) przyznano aż 7, a więc najwięcej częściowych ocen wyróżniających, 15 w pełni oraz 3 znaczące. Oceny wyróżniające przyznano kierunkom: „towaroznawstwo” (2 oceny), „ekonomiczna analiza prawa”, „ekonomia” (1), „informatyka i ekonometria” (1), „zarządzanie” (2). Przyznane częściowe oceny znaczące pokazały, iż jednostki prowadzące kształcenie na studiach drugiego stopnia nie uzyskują oczekiwanych efektów w przenoszeniu rezultatów prowadzonych badań naukowych do procesu dydaktycznego, a także iż brak jest odpowiednich warunków do rozwoju naukowego szczególnie uzdolnionych studentów.

Za kryterium 7 nie przyznano częściowych ocen wyróżniających oraz negatywnych, natomiast przyznano 41 ocen w pełni, 9 znaczących oraz 2 częściowe. Słabsze oceny wystawione były z uwagi na niesatysfakcjonujący stopień wsparcia studentów w programach międzynarodowych, projektach badawczych, rozwoju kulturowym i dydaktycznym. Spotykano również przypadki braku odpowiedniego przedstawicielstwa studentów w organach Uczelni.

Za kryterium 8 przyznano 3 częściowe oceny wyróżniające, 43 w pełni, 4 znaczące oraz 2 częściowe. Tegoroczne wizytacje pokazały znaczącą poprawę stopnia zaawansowania wdrożenia wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia w ocenie jakości kształcenia na prowadzonych kierunkach studiów. Ocenę wyróżniającą dla tego kryterium otrzymały jednostki prowadzące kierunki wyróżnione: „towaroznawstwo”, „ekonomiczna analiza prawa”, a także „ekonomia” (jedna ocena w Wyższej Szkole Biznesu w Dąbrowie Górniczej). Oceny słabsze wskazywały jednak, iż wdrożenie systemu na wizytowanym kierunku znajduje się w początkowej fazie zaś proces jego doskonalenia jeszcze się nie rozpoczął.

2.4. Analiza przyczyn negatywnych i warunkowych końcowych ocen programowych.

Przyczyny wystawienia ocen negatywnych i warunkowych w stosunku do roku ubiegłego nie zmieniły się w sposób istotny. Oceny negatywne wydano na kierunkach: „gospodarka przestrzenna” prowadzonym na poziomie inżynierskich studiów pierwszego stopnia w Wyższej Szkole Inżynierii i Gospodarki w Słupsku oraz „zarządzanie” prowadzonym na poziomie studiów pierwszego stopnia w Wyższej Szkole Gospodarki w Przemyślu. Ocena negatywna na kierunku „zarządzanie” w tej Uczelni wynikała z drastycznego braku minimum kadrowego (aż 6 nauczycieli akademickich), a także z niewłaściwej struktury kwalifikacji naukowych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów. Przeważali specjaliści nauk humanistycznych przy braku osób specjalizujących się w naukach o zarządzaniu. Struktura ta uniemożliwiała realizację zakładanych efektów kształcenia. Sylwetka absolwenta określona dla standardowego cyklu kształcenia pomijała istotne, z punktu widzenia tożsamości kierunku zarządzanie, umiejętności i zakresy wiedzy. Program kształcenia nie spełniał wymogów określonych w standardach kształcenia. Sylabusy przedmiotów nie zawierały pełnych informacji o warunkach zaliczenia przedmiotu. Efekty kształcenia określone dla cyklu kształcenia rozpoczętego w roku akademickim 2012/2013 nie tworzyły spójnej koncepcji z efektami obszarowymi i przedmiotowymi. Proces dyplomowania zawierał istotne uchybienia, w tym powierzanie prowadzenia prac dyplomowych osobom nie posiadającym dorobku naukowego w zakresie nauk o zarządzaniu. Wewnętrzny system zapewnienia jakości był wdrożony w elementarnym zakresie i nie wykazywał oczekiwanej skuteczności. Natomiast ocena negatywna dla kierunku „gospodarka przestrzenna” wynikała z braku spełnienia wymogów dotyczących minimum kadrowego (2 nauczycieli akademickich), niewłaściwej struktury kwalifikacji naukowych osób prowadzących zajęcia, co nie tworzyło warunków dla realizacji zakładanych efektów kształcenia, niewłaściwego przyporządkowania do obszarów kształcenia, dziedzin i dyscyplin naukowych, braku spójności koncepcji kształcenia, w tym między efektami obszarowymi, kierunkowymi i przedmiotowymi, między oferowanymi treściami kształcenia a efektami kształcenia, braku zapewnienia odpowiednich form realizacji zajęć praktycznych. Ponadto stwierdzono istotne uchybienia w procesie weryfikacji efektów kształcenia (np. ponad 75% z określonego przedmiotu ocen wystawiono jako dobre i bardzo dobre, 98% ocen dla prac dyplomowych jako bardzo dobre i dobre), zbyt ogólne recenzje jak również w niektórych przypadkach również brak recenzji. Nie zostały zapewnione warunki do prowadzenia zajęć specjalistycznych – brak było odpowiednich pracowni oraz odpowiedniego oprogramowania, a także zbiorów bibliotecznych zawierających zalecaną w sylabusach literaturę. Stwierdzono również nieskuteczność wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Oceny warunkowe jako najważniejsze przyczyny wskazywały na brak minimum kadrowego, niewłaściwą obsadę zajęć dydaktycznych nie zachowującą zgodności między zakresem przedmiotu a kwalifikacjami naukowymi lub praktycznymi osób prowadzących te zajęcia, niezadawalający poziom prac dyplomowych, niewłaściwie określone efekty kształcenia, a także niespójność efektów obszarowych, kierunkowych i przedmiotowych. Brak było również precyzyjnie określonych sposobów weryfikacji efektów kształcenia, słabości wykazywał program kształcenia, który nie pozwalał na realizację zakładanych efektów kształcenia. Niewłaściwe było przygotowanie

kursów e-learningowych. Nie określono także efektów kształcenia dla praktyk zawodowych, stwierdzono słaby związek badań naukowych z procesem kształcenia, a także, iż faza wdrożenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia była początkowa. Zidentyfikowano również istotne uchybienia formalne w rekrutacji cudzoziemców. Analiza przyczyn ocen warunkowych i negatywnych pozwala na stwierdzenie, że stosowany przez Polską Komisję Akredytacyjną katalog kryteriów i standardów oceny wykazuje ich znaczącą spójność. Jeżeli bowiem zastrzeżenia były formułowane do minimum kadrowego, efektów kształcenia czy programu studiów, to również identyfikowano słabości ze strony wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, który nie wykazywał w tych obszarach oczekiwanej skuteczności. W opinii Zespołu działającego w ramach obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych Uczelnie, które prowadzą politykę kadrową zapewniającą jedynie minimalną liczbę kadry akademickiej tworzącej minimum kadrowe, mogą być narażone na utratę tego minimum bądź to z uwagi na przypadki losowe, jak również merytoryczne w tym np. z uwagi na odmienne zakwalifikowanie profilu naukowego kadry do dyscyplin naukowych przez zespoły oceniające PKA oraz własne oceny uczelni.

3. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

Tabela nr 8.

Liczbą odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	6			6
%	100%			100%

W 2013 r. - 6 szkół wyższych złożyło wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy ocen jakości kształcenia dla prowadzonych przez te uczelnie kierunków studiów. We wnioskach o ponowne rozpatrzenie sprawy Uczelnie nie przedstawiły wiarygodnych działań, które by pozwoliły na zmianę wydanych ocen.

4. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?*

Na podstawie odpowiedzi udzielonych przez oceniane szkoły wyższe na raporty powizytacyjne należy stwierdzić, że Uczelnie z wielką starannością wykorzystują uwagi formułowane zarówno przy podsumowaniu wizytacji, a także zawarte w raportach z wizytacji. Na przykład uczelnie, które wprowadziły profil praktyczny natychmiast dostosowały się do uwag Komisji zwiększając zarówno wymiar praktyk zawodowych, jak i zajęć praktycznych. Dokonywano zmian w strukturze wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia włączając szerszy krąg interesariuszy do budowania kultury jakości kształcenia. Wprowadzono nowe instrumenty weryfikacji efektów kształcenia jak np. wewnętrzną ocenę prac dyplomowych itp. Dokonano zmian w strukturze zakładanych efektów kształcenia. Uwzględniając uwagi Zespołów Oceniających doprowadzono do spójności efekty

przedmiotowe, specjalnościowe, kierunkowe i obszarowe. Uczelnie dokonywały zmian w programach studiów zapewniając, zgodnie z uwagami ZO, wymagane wsparcie w realizacji zakładanych efektów kształcenia.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole			
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	Nie może pozytywnie zaopiniować	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	26	ekonomia	ogólnoakademicki	4	3			1
		finanse i rachunkowość	praktyczny	1	1			
		finanse i zarządzanie	ogólnoakademicki	1		1		
		informatyka w biznesie i administracji	praktyczny	1	1			
		inżynieria zarządzania	ogólnoakademicki	2	2			
		gospodarka przestrzenna	ogólnoakademicki	1		1		
		logistyka	ogólnoakademicki	3	1	2		
			praktyczny	2		1		1
		międzynarodowe stosunki gospodarcze	ogólnoakademicki	1	1			
		modern business – zarządzanie i rachunkowość	praktyczny	1	1			
		przedsiębiorczość na rynku pracy	praktyczny	1		1		
		społeczne studia menedżerskie	ogólnoakademicki	1		1		
			praktyczny	1		1		
		turystyka i rekreacja	ogólnoakademicki	1	1			
			praktyczny	1		1		
zarządzanie	ogólnoakademicki	3	2	1				
	praktyczny	2	1	1				

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole			
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	Nie może pozytywnie zaopiniować	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	22	biznes międzynarodowy	praktyczny	1	1			
		ekonomia	ogólnoakademicki	4	3	1		
		finanse i rachunkowość	ogólnoakademicki	1	1			
		inżynieria zarządzania	ogólnoakademicki	1	1			
		informatyka i ekonometria	ogólnoakademicki	1	1			
		logistyka	ogólnoakademicki	2	1			1
			praktyczny	1	1			
		turystyka i rekreacja	ogólnoakademicki	1		1		
			praktyczny	1	1			
		zarządzanie	ogólnoakademicki	6	4	2		
praktyczny	2		1	1				
zarządzanie międzykulturowe	ogólnoakademicki	1	1					
Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	6	inżynieria zarządzania	ogólnoakademicki	1	1			
		logistyka	praktyczny	1	1			
		zarządzanie	ogólnoakademicki	3	2			1
			praktyczny	1	1			
Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	4	ekonomia	ogólnoakademicki/ praktyczny	1		1		
		zarządzanie	ogólnoakademicki	3	2		1	

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole			
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	Nie może pozytywnie zaopiniować	W toku
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	4	dyscyplina: finanse (x2), nauki o zarządzaniu (x2)		4	4			
Razem	62			62	41	16	1	4

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	19 (4CK)	10 (3CK)	1	2 (1CK)	6
Pozytywne z zaleceniami	22	4	3		15
Negatywne	16	2		2	12
Nie może pozytywnie zaopiniować	1				1
W toku	4		2		2
Razem	62 (4CK)	16 (3CK)	6	4 (1CK)	36

(4CK) – w tym liczba opinii do CK

Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych zaopiniował w 2013 r. 62 wnioski, w tym: 58 wniosków o uruchomienie nowych kierunków studiów i 4 wnioski o wydanie opinii o jakości kształcenia przy ubieganiu się uczelni o uprawnienia do nadawania stopni naukowych w Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów. Należy przy tym nadmienić, iż w przypadku opiniowania wniosków o utworzenie kierunków studiów były to zarówno wnioski o kierunki autorskie, jak i wnioski o utworzenie kierunków studiów o nazwach zgodnych z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 13 czerwca 2006 r. w sprawie nazw kierunków studiów. Wnioskowane o takie kierunki autorskie, jak: *informatyka w biznesie i administracji*, *inżynieria zarządzania*, *modern business – zarządzanie i rachunkowość*, *finanse*

i zarządzanie, przedsiębiorczość na rynku pracy, zarządzanie międzykulturowe, biznes międzynarodowy, społeczne studia menedżerskie. Dla 16 wniosków wydano opinię negatywną, zaś dla 22 pozytywną opinię z zaleceniami. Tylko 15 wniosków (tj. ok. 25%) otrzymało jednoznacznie pozytywną opinię. Należy zauważyć, iż niektóre autorskie propozycje programowe były innowacyjne i otrzymały pozytywną opinię Zespołu, choć na pełną ich ocenę trzeba będzie poczekać. O ich wartości zadecydują dopiero efekty realizacyjne, a więc m.in.: zainteresowanie kandydatów, jakość realizowanego procesu dydaktycznego, a przede wszystkim ocena przez pracodawców stopnia przydatności absolwentów do oczekiwań rynku pracy, jak i ocena samych absolwentów tych nowych kierunków. Trzeba też podkreślić, iż kilka nowych kierunków miało formułę wieloobszarową, co w konsekwencji wymagało oceny wniosku przez co najmniej dwa (obszarowe) Zespoły PKA o kompetencjach zawierających dyscypliny, w których osadzone zostały efekty kształcenia na wnioskowanych do uruchomienia kierunkach studiów.

Negatywne opinie w sprawie uruchomienia kształcenia na nowych kierunkach podyktowane były: niespójną koncepcją kształcenia, niewłaściwym przyporządkowaniem dziedzin nauki i dyscyplin naukowych do obszarów kształcenia, istotnymi brakami w minimum kadrowym, zbyt obszerną (jak np. w przypadkach studiów pierwszego stopnia) formułą programową, niewłaściwym przygotowaniem realizacji praktyk zawodowych, a także zbyt skromnym udziałem zajęć praktycznych, w tym praktyk zawodowych w przypadkach ubiegania się o uruchomienie kształcenia na studiach o profilu praktycznym, niewłaściwą planowaną obsadą zajęć dydaktycznych, brakiem odpowiednich zbiorów bibliotecznych zalecanych w sylabusach i planów ich uzupełnienia, brakiem odpowiedniego oprogramowania komputerowego, a także brakiem właściwych pracowni specjalistycznych. Zidentyfikowano również niespójności między programem studiów a określonymi przez uczelnie efektami kształcenia, brak zajęć do wyboru, brak sylabusów, a także brak kompleksowego opisu wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia i przygotowania do jego wdrożenia na planowanych do uruchomienia nowych kierunkach studiów, nieuwzględniania oczekiwań rynku pracy, braku związku koncepcji kształcenia z misją uczelni i strategią jednostki ubiegającej się o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na tych kierunkach studiów.

2. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	8	3	1	4
%	100%	37,5%	12,5%	50%

3. *Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.*

Spośród 16 negatywnie zaopiniowanych przez Zespół wniosków aż 8, tj. 50% uczelni, złożyło wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy. Pozostałe 8 szkół wyższych uznało, iż nie mogą w okresie 1 miesiąca dokonać zmian wskazanych przez Prezydium PKA. Zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w dziedzinie nauk ekonomicznych zaopiniował pozytywnie w procesie odwoławczym, jedynie te wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy, które po pierwsze miały drobne uchybienia dotyczące np. braku wskazania liczby punktów ECTS dla zajęć podstawowych, praktycznych itp., a po drugie te wnioski, które mogły zostać skorygowane w relatywnie krótkim czasie (np. korekta sylabusów czy obsada zajęć dydaktycznych). Stąd w przypadku połowy wniosków negatywna opinia została podtrzymana w szczególności, jeżeli zarzuty dotyczyły na przykład: braku minimum kadrowego, biblioteki, pracowni specjalistycznych. Zalecenia natomiast formułowane były w przypadku systemu ECTS, warunków rekrutacji, zapewnienia właściwych warunków do realizacji zajęć praktycznych.

Zespół zaopiniował również 3 wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na zawieszonych kierunkach studiów, w tym tylko jeden wniosek Politechniki Opolskiej o przywrócenie uprawnień do prowadzenia studiów drugiego stopnia na kierunku zarządzanie został zaopiniowany pozytywnie.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen																										
				Struktura kwalifikacji absolwentów	Niepełna koncepcja - plany studiów i programy kształcenia	Syllabusy – brak kart przedmiotów	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obada kadrowa – brak wykazu osób spoza minimum kadrowego	Badania naukowe	Baza dydaktyczna - laboratoria	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie - zawodowe	Przyordkowanie zakładanych efektów kształcenia do obszarów kształ.	Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia	Misja i strategia	Warunki rekrutacji	Zmian nazwy kierunku	Brak sposobów weryfikacji efektów kształcenia	Brak konsultacji z rynkiem pracy i wzorców młdżyinat.	Przypisanie kierunku do dyscyplin naukowych	ECTS i zajęcia praktyczne									
12.	zarządzanie	I	zalecenia		1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	2							
			opinie negatywne			2	1																			1				
		II	zalecenia																									1		
			opinie negatywne		2	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	
	Razem	I	zalecenia		2	3					1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	3	2	3	3	3		
			opinie negatywne		5	1	9	4				3	2	4	2	5	2	5	2	2	4	2	5	2	5	2	5	2	3	
		II	zalecenia		2	1					2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
			opinie negatywne		5	3	6	4				2	3	4	5	1	6	2	2	2	2	4	5	1	6	2	2	2	3	4

4. *Ocena stopnia realizacji przez uczelnie wnioskujące o nowe kierunki studiów postanowień wynikających z przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.*

Dokonując oceny stopnia realizacji postanowień wynikających z przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji, na podstawie złożonych wniosków o uruchamianie nowych kierunków studiów można stwierdzić, iż był on nieco wyższy aniżeli w roku ubiegłym, jednakże nadal sprawia uczelniom wiele trudności. Trzeba przy tym przypomnieć, iż ocena ta dotyczy tylko jednostek nie posiadających autonomii w zakresie tworzenia kierunków studiów, a więc tych które nie posiadają uprawnień do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego.

Daje się przy tym zauważyć bardziej śmiało wykorzystywanie szansy tworzenia nowych koncepcji kształcenia. Stąd pojawiły się wnioski, które dotyczyły utworzenia nowych kierunków autorskich takich, jak: *informatyka w biznesie i administracji, inżynieria zarządzania, modern business – zarządzanie i rachunkowość, finanse i zarządzanie przedsiębiorczość na rynku pracy, zarządzanie międzykulturowe, biznes międzynarodowy, społeczne studia menedżerskie.*

Należy stwierdzić, iż Uczelnie wciąż mają trudności w precyzyjnym określaniu efektów kształcenia stosując ogólne ich ujęcie, co nie wskazuje na wyrazistą tożsamość kierunku i utrudnia ich weryfikację. Pojawiają się kłopoty w trafnym przyporządkowaniu kierunków do odpowiednich obszarów kształcenia. W niektórych wnioskach przyporządkowywano kierunek do zbyt wielu obszarów traktując jako źródło przyporządkowania określone przedmioty. Na przykład w przypadku wprowadzenia do programu kierunku „ekonomia” lub „turystyka i rekreacja” przedmiotu matematyka niektórzy wnioskodawcy uznawali to jako obowiązek osadzenia kierunku w dwóch obszarach nauk: ścisłych i społecznych. Trudności sprawia uczelniom również uzasadnienie związku efektów kształcenia z nazwą kierunku, związku koncepcji kształcenia ze strategią i misją uczelni. Niemal wszystkie wnioski obarczone były błędami „technicznymi” takimi, jak np. nie wskazanie liczby punktów ECTS dla zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela i studentów, zajęć praktycznych, ogólnouczelnianych itd.

Istotne problemy pojawiły się także w przypadkach wnioskowania o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku o profilu praktycznym. Nie wszystkie uczelnie potrafiły wprowadzić takie zajęcia, metody kształcenia, kadre akademicką i praktyków gospodarczych, co pozwoliłoby na utworzenie właściwej koncepcji kształcenia dla profilu praktycznego. Wiele Uczelni wciąż traktuje zajęcia aktywne, jako zajęcia praktyczne, a nie takie, które mają się odbywać w środowisku pracy lub zbliżonym do środowiska pracy. Zidentyfikowano również dobre praktyki w tym zakresie, jak np. przedstawiona wiarygodnie współpraca Uczelni z partnerem strategicznym gwarantująca dobre staże i praktyki zawodowe, obsadę zajęć praktycznych.

Należy zauważyć, iż na ogół dobrze były budowane macierze efektów kształcenia. Uczelnie nie określały natomiast dość często efektów kształcenia dla praktyk zawodowych, co jest w świetle nowych regulacji prawnych, a przede wszystkim w świetle deklarowanych efektów kształcenia konieczne. Problem

minimum kadrowego nadal wciąż istnieje, a w szczególności uwidacznia się to w przypadkach wniosków o uruchomienie studiów drugiego stopnia, dla których nie jest łatwo pozyskać nauczycieli akademickich aktywnych naukowo o właściwym profilu dorobku naukowego, odpowiadającym zakładanym efektom kształcenia i gotowych podjąć pracę w uczelni jako podstawowym miejscu pracy. Trzeba jednak podkreślić, że obecne regulacje prawne są bardziej elastyczne i uczelnie, które dobrze określą efekty kształcenia mogą wskazać dyscypliny podstawowe i wspomagające, co w znacznym stopniu ułatwia budowanie minimum kadrowego.

Zdecydowaną poprawę można zaobserwować w przypadku funkcjonowania wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia, jednakże wciąż we wnioskach o uruchomienie nowych kierunków studiów problemem jest przedstawienie stopnia przygotowania do właściwego wdrożenia tych systemów. Relatywnie w większym stopniu aniżeli w roku 2012, uczelnie podjęły współpracę z przedstawicielami rynku pracy w celu zasięgnięcia opinii o zakładanych efektach kształcenia na wnioskowanych kierunkach studiów.

3. Zespół działający w obszarze nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych

(Autorzy: dr hab. Krzysztof Szewior, Artur Gawryszewski)

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Zespół w roku akademickim rozpatrzył łącznie 206 spraw, co sytuuje go na pierwszym miejscu pod względem liczby prowadzonych spraw. Praca Zespołu skupiała się na dwóch zasadniczych obszarach, to jest na opiniowaniu wniosków oraz ocenie jakości kształcenia - oceniono 125 wniosków i przeprowadzono 81 ocen (łącznie z ocenami instytucjonalnymi). Ponadto w 30 przypadkach uczelnie wnioskowały o ponowne rozpatrzenie sprawy: 10 wniosków dotyczyło oceny jakości kształcenia, a 20 - nadania uprawnień do prowadzenia studiów. Wśród przeprowadzonych ocen dominowały oceny programowe (przeprowadzono ich łącznie 74). Zdecydowanie mniej było ocen instytucjonalnych (4).

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Uniwersytet Jagielloński	1	5	1	6
2.	Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsko-Białej	1	4		3
3.	Ateneum – Szkoła Wyższa w Gdańsku	1	2		1
4.	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego	1 (ocena w toku)	3		7
5.	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	1	2	1	8
6.	Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie	<i>odstąpienie</i>			
7.	Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu	<i>odstąpienie</i>			
8.	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie	<i>odstąpienie</i>			
	Razem	4	13	2	18

2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

W Zespole Nauk Społecznych i Prawnych w roku 2013 do oceny instytucjonalnej wyznaczono osiem jednostek. Łącznie w ocenianych 4 jednostkach prowadzono 13 kierunków studiów. W dwóch przypadkach były to tylko dwa kierunki studiów, w jednym przypadku cztery, a w jednej jednostce pięć kierunków studiów. Jedynie dwie jednostki kształciły na poziomie studiów trzeciego stopnia. W wizytowanych jednostkach prowadzono łącznie aż 18 studiów podyplomowych. W tej grupie odnotowana największe zróżnicowanie. Jedna z ocenianych jednostek prowadziła jedynie jedno studia podyplomowe, a pozostałe prowadziły tych studiów 3 i więcej.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
7+1 w toku	2	2			3

W przypadku dwóch jednostek wydano ocenę wyróżniającą. Jest to zdecydowany postęp w stosunku do roku ubiegłego, w którym żadnej takiej oceny nie wydano. Poza tym dwie jednostki otrzymały oceny pozytywne, natomiast w przypadku trzech jednostek odstąpiono od oceny w związku ze zmianą struktury organizacyjnej uczelni. W jednej z jednostek ocena nie została jeszcze wydana, gdyż jest nadal w toku.

W jednostkach, w których zakończono procedurę ocen instytucjonalnych, nie zauważono zbyt dużego zróżnicowania w ocenach poszczególnych kryteriów.

W kryterium pierwszym (*strategia rozwoju*) wśród ocenianych jednostek dwie otrzymały ocenę wyróżniającą, a dwie w pełni. Podobnie w kryterium drugim, kluczowym dla oceny instytucjonalnej (*wewnętrzny system jakości kształcenia*), dwie jednostki otrzymały ocenę wyróżniającą, a dwie w pełni. Mając na uwadze złożoność tego kryterium, należy uznać działania wizytowanych uczelni w zakresie tworzenia wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

Spośród dwóch uczelni ocenionych wyróżniająco, w kryterium trzecim (*cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji*) jedna z nich otrzymała ocenę wyróżniającą, a druga w pełni. Natomiast w przypadku uczelni, które otrzymały końcową ocenę pozytywną, to kryterium zostało ocenione w pełni. Można zatem stwierdzić, iż są to bardzo dobre oceny, zwłaszcza dlatego, że studia tego typu nie podlegały wcześniej ocenie. Identyczne oceny dla uczelni ocenionych wyróżniająco i pozytywnie wystawiono w szczegółowym kryterium czwartym (*zasoby kadrowe, materialne i finansowe*).

Kryterium piąte (*prowadzenie badań naukowych*) tak, jak i kolejne kryterium szóste (*współpraca krajowa i międzynarodowa*) w uczelniach ocenionych wyróżniająco zostały ocenione również wyróżniająco. Natomiast w uczelniach ocenionych pozytywnie kryterium piąte zostało ocenione jako: w pełni, a kryterium szóste w jednej z nich, jako: w pełni, a w drugiej: znacząco.

Siódme kryterium (*system wsparcia studentów i doktorantów*) we wszystkich jednostkach oceniono w pełni, natomiast ósmo kryterium (*przepisy wewnętrzne normujące procesy zapewnienia jakości*) w jednej z jednostek ocenionych wyróżniająco, również uzyskało ocenę wyróżniająco, a w trzech pozostałych w pełni.

3. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

W 2013 r. nie złożono wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy ocen instytucjonalnych.

III. Oceny programowe.

1. *Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.*

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny											
		Uczelnie publiczne						Uczelnie niepubliczne					
		Razem	Oceny dokonywane					Razem	Oceny dokonywane				
			Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej
Oceny wyróżniające	4	3	3					1				1	
Oceny pozytywne	42	16	16					26	22			4	
Oceny warunkowe	4							4	4				
Oceny negatywne	3							3	3				
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	21	1	1					20	20				
Razem	74	20	20					54	49			5	

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zwieszczenie wydanía oceny	
administracja	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie		1				2
		Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie	1					1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Beskidzka Wyższa Szkoła Umiejętności w Żywcu				1		12
		Bydgoska Szkoła Wyższa		1				
		Gdańska Szkoła Wyższa		1				
		Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku		1				
		Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku – Filia w Iławie		1				
		Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku – Filia w Wyszkowie		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania w Gdańsku					1	
		Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu		1				
		Wyższa Szkoła COSINUS w Łodzi					1	
		Powszechna Wyższa Szkoła „Pomerania” w Chojnicach		1				
Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie		1						
Razem			1	11		1	2	15

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydanía oceny	
bezpieczeństwo narodowe	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Szczeciński					1	2
		Uniwersytet Wrocławski		1				
Razem				1			1	2
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				1
Razem				1				1
europistyka	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im. ks. B. Markiewicza w Jarosławiu		1				1
Razem				1				1
pedagogika	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				1
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi – WZ w Wodzisławiu Śląskim		1				1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydana oceny	
pedagogika	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Komunikacji i Zarządzania w Poznaniu					1	18
		Olsztyńska Szkoła Wyższa im. Józefa Rusieckiego		1				
		Wyższa Szkoła Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych w Łodzi		1				
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku					1	
		Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum			1			
		Wyższa Szkoła Humanistyczna TWP w Szczecinie		1				
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Sieradzu		1				
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi					1	
		Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Łodzi			1			
		Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie		1				
		Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi		1				
		Koszalińska Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych w Koszalinie			1			
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie			1			
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koszalinie		1				
		Wyższa Szkoła COSINUS w Łodzi					1	
		Powszechna Wyższa Szkoła „Pomerania” w Chojnicach		1				
		Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum				1		
		Beskidzka Wyższa Szkoła Umiejętności w Żywcu				1		
Razem			10	4	2	4	20	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen						
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydatnia oceny	Razem (grupy uczelni)	
pedagogika specjalna	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie		1					1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Edukacji Integracyjnej i Interkulturowej w Poznaniu		1					1
Razem				2					2
politologia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Warszawski	1						2
		Uniwersytet Wrocławski	1						
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemysłu		1					1
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi		1					1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum						1	8
		Wyższa Szkoła Biznesu-NLU w Nowym Sączu						1	
		Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej						1	
		Wyższa Szkoła Bankowości i Finansów w Bielsku-Białej						1	
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Administracji w Kielcach						1	
		Wyższa Szkoła Komunikacji Społecznej w Gdyni						1	
Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim							1		
Powiślańska Szkoła Wyższa w Kwidzynie						1			
Razem			2	2			8	12	
polityka społeczna	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	1					2	
		Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu		1					
Razem			1	1				2	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydatnia oceny	
praca socjalna	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Warszawski		1				1
Razem				1				1
prawo	Akademickie uczelnie publiczne	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie		1				5
		Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie – WZ w Stalowej Woli		1				
		Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie – WZ w Tomaszowie Lubelskim		1				
		Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie		1				
		Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie		1				
Razem				5				5
socjologia	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Lesznie					1	5
		Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy					1	
		Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy		1				
		Wyższa Szkoła COSINUS w Łodzi					1	
	Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu					1		
Razem				2		4	6	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydatnia oceny	
stosunki międzynarodowe	Akademiczne uczelnie publiczne	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				2
		Uniwersytet Łódzki		1				
	Akademiczne uczelnie niepubliczne	Krakowska Akademia im. A. F. Modrzewskiego w Krakowie		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej w Warszawie					1	4
		Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej		1				
		Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie		1				
		Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku					1	
	Razem			5			2	7
Ogółem wszystkie kierunki			4	42	4	3	21	74

2. Analiza wyników ocen programowych.

W 2013 r w sumie przeprowadzono 53 oceny programowe, z tego 19 w akademickich uczelniach publicznych, 4 w akademickich uczelniach niepublicznych, 2 w zawodowych uczelniach publicznych i 28 w zawodowych uczelniach niepublicznych. Jednocześnie odstąpiono od przeprowadzenia oceny programowej aż w 21 przypadkach (głównie w zawodowych uczelniach niepublicznych), co w konsekwencji daje sumę 53 oceny faktycznie przeprowadzone.

Ocenie poddano następujące kierunki studiów: „pedagogika” w 15 przypadkach, „administracja” w 13 przypadkach, „prawo” w 5 przypadkach, „stosunki międzynarodowe” w 5 przypadkach, „politologia” w 4 przypadkach, „pedagogika specjalna” w 2 przypadkach, „polityka społeczna” w 2 przypadkach, „sociologia” w 2 przypadkach, „bezpieczeństwo narodowe” w 1 przypadku, „dziennikarstwo i komunikacja społeczna” w 1 przypadku, „europeistyka” w 1 przypadku, „praca socjalna” w 1 przypadku.

2.1 Sformułowane oceny

W sumie na 53 sformułowane oceny wydano: 4 oceny wyróżniające (7,55%), 42 pozytywne (79,25%), 4 warunkowe (7,55%) i 3 negatywne (5,66%).

Oceny wyróżniające otrzymały następujące kierunki studiów i uczelnie: „administracja” (1) - kierunek prowadzony przez Akademię Leona Koźmińskiego w Warszawie; „politologia” (2) - kierunki prowadzone przez Uniwersytet Warszawski oraz Uniwersytet Wrocławski; „polityka społeczna” (1) - kierunek prowadzony przez Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu.

Oceny warunkowe (4) otrzymał kierunek „pedagogika” prowadzony w: Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Chełmnie, Koszalińskiej Wyższej Szkole Nauk Humanistycznych, Wyższej Szkole Pedagogicznej w Łodzi oraz Szczecińskiej Szkole Wyższej Collegium Balticum (po rozpatrzeniu odwołania od oceny negatywnej).

Ocenę negatywną (1) otrzymała prowadzony w Beskidzkiej Wyższej Szkole Umiejętności w Żywcu.

W przypadku 21 jednostek i kierunków wyznaczonych do oceny programowej odstąpiono od jej dokonania lub je zawieszono, ponieważ uczelnie zrezygnowały z kształcenia na wyznaczonym do oceny kierunku studiów lub też informowały w trybie art. 11b ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym o nie spełnieniu wymagań do prowadzenia kształcenia na danym kierunku studiów.

1.1. Które kierunki otrzymały najwięcej częściowych ocen wyróżniających i dla jakich kryteriów?

W roku akademickim przyznano łącznie cztery oceny wyróżniające, w tym dwie dla kierunku „politologia” oraz po jednej dla kierunku „administracja” oraz dla „polityki społecznej”. Kierunki te uzyskały oceny wyróżniająco w większości kryteriów częściowych, a pozostałe oceny nie były niższe niż – w pełni.

1.2. Które kierunki otrzymały najwięcej częściowych ocen negatywnych i dla jakich kryteriów?

Oceny negatywne przyznano na kierunkach „administracja” oraz „pedagogika”. Ocena na „administracji” wynikała z niespełnienia kryteriów: koncepcja rozwoju kierunku oraz wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia. Z kolei negatywna ocena jakości kształcenia „pedagogice” wynikała z niespełniania przez jednostkę wymogów w większej liczbie kryteriów częściowych, tj. koncepcji rozwoju kierunku, celów i efektów kształcenia oraz systemie ich weryfikacji, program studiów i zasoby kadrowe.

1.3. Analiza każdego kryterium częściowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku:

Kryterium 1 - Koncepcja rozwoju kierunku. W ocenie tego kryterium dominowały oceny pozytywne – w pełni (40), ocen wyróżniająco było pięć, podobnie jak – znacząco. W dwóch przypadkach wystawiono oceny – niedostatecznie, co dotyczyło kierunku „administracja” i „pedagogika”.

Kryterium 2 - Cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji. W ocenie celów i efektów kształcenia dominowały oceny – w pełni (41), ocen wyróżniająco było pięć, znacząco – cztery, natomiast ocen częściowo i niedostatecznie łącznie trzy. Zestawienie to pokazuje, że uczelnie na stosunkowo dobrym poziomie opanowały technikę budowy programu kształcenia przy wykorzystaniu efektów kształcenia. Oceny te korespondują z pozostałymi elementami oceny, w tym szczególnie z koncepcją rozwoju kierunku studiów oraz realizacją programu.

Kryterium 3 - Kryterium trzecie odnosi się do programu studiów, szczególnie warunków jego realizacji i przyczyniania się do osiągnięcia finalnego celu kształcenia. W tym rozumieniu program można traktować jako narzędzie realizacji założonych efektów kształcenia. W pełni poprawny stan osiągnęły 43 uczelnie, a na wyróżnienie zasłużyły tylko 4 kierunki studiów. Oceny niższe niż pozytywne przyznano łącznie sześciu uczelniom.

Kryterium 4 - Kryterium czwarte odnosi się do zasobów kadrowych i polityki kadrowej służącej realizacji procesu kształcenia czy prowadzeniu badań naukowych. Podobnie jak w pozostałych ocenach częściowych, także i tutaj dominowały oceny – w pełni i wyróżniająco w liczbie 47. Ocena niedostatecznie została przyznana tylko w dwóch przypadkach na kierunku „administracja” i „pedagogika”.

Kryterium 5 - Infrastruktura dydaktyczna zabezpiecza proces kształcenia od strony zasobów bibliotecznych, wyposażenia sal oraz ich adekwatności względem celów i standardów kształcenia akademickiego. Dwie najwyższe oceny przyznano aż 47 razy, w czterech przypadkach Zespoły Oceniające stan infrastruktury oceniły jako spełniający kryterium w stopniu – znacząco i częściowo, nie było ocen – niedostatecznie.

Kryterium 6 - Kryterium prowadzenie badań naukowych jest obowiązkowym elementem oceny jakości kształcenia na studiach drugiego stopnia. Wraz z polityką jednostki w tym względzie, uczelnia powinna obrazować działalność naukową, rozwój zawodowy nauczycieli akademickich oraz powiązanie badań naukowych z kierunkiem kształcenia i aktywnością naukową studentów. Stan tychże badań i ich funkcjonalność względem jednostki w 34 przypadkach oceniono jako bardzo dobry i dobry przyznając dwie najwyższe oceny i jednocześnie w pojedynczych przypadkach na ocenę znacząco („stosunki międzynarodowe” i „pedagogika”) oraz niedostateczny („pedagogika”).

Kryterium 7 - Struktura ocen jakości kształcenia w tym kryterium wskazuje na dobry stan przygotowania uczelni do realizacji zadań wsparcia i pomocy studentom w procesie uczenia się, bowiem 46 kierunków uzyskało ocenę w pełni, natomiast ocena wyróżniająco była udziałem tylko kierunku studiów „administracja” (2 przypadki).

Kryterium 8 - Oceny jakości kształcenia w ramach programowych ocen jakości kształcenia wskazują, że wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia wraz z polityką jakości w dominującym stopniu uzyskały ocenę – w pełni, co też w konsekwencji warunkowało pozytywne oceny końcowe. Oceny te przyznano w 41 przypadkach, ocen wyróżniających tylko pięć (np. „politologia”, „administracja”), natomiast ocena niedostatecznie przypadła tylko jeden raz na kierunku „administracja”.

3. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 8.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	10	5	1	4
%	100%	50%	10%	40%

W 2013 r. złożono łącznie dziesięć wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy od dokonanych przez Polską Komisję Akredytacyjną ocen programowych, w tym:

- 1/ cztery wnioski od ocen negatywnych (40% ogółu wniosków odwoławczych);
- 2/ jeden wniosek od oceny pozytywnej z zaleceniami (10% ogółu wniosków odwoławczych);
- 3/ pięć wniosków od oceny pozytywnej (50% ogółu wniosków odwoławczych).

W stosunku do dokonanych ocen programowych (53) liczba wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy stanowi ok. 19% ogólnej liczby ocen programowych.

W zdecydowanej większości wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy wnioskodawcy dołączali nowe dokumenty oraz informacje, niekiedy zmieniające istotnie obraz jakości kształcenia na ocenianym kierunku. Dokonana przez

Polską Komisję Akredytacyjną ocena programowa jest tu traktowana jako informacja sygnalizująca wady i braki dotychczasowego systemu kształcenia, która może być znacząco dopełniana w toku postępowania odwoławczego. Ocena programowa nie jest tu zatem podważana; dopełniane są jedynie informacje służące do jej ostatecznego sformułowania. W rezultacie może to jednak prowadzić do zanegowania dotychczasowej oceny i konieczności sformułowania nowej, w oparciu o nowe informacje dostarczone przez wnioskodawcę.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	70	administracja	ogólnoakademicki	5	5		
			praktyczny	5	2	3	
		administracja europejska	ogólnoakademicki	1		1	
		analityka i kreatywność społeczna	ogólnoakademicki	1	1		
			praktyczny	1	1		
		dziennikarstwo i nowe media	praktyczny	1	1		
		doradztwo i coaching	praktyczny	1	1		
		e-administracja	praktyczny	1	1		
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogólnoakademicki	4	4		
			praktyczny	5	5		
		bezpieczeństwo narodowe	ogólnoakademicki	3	2		1
		bezpieczeństwo w biznesie	praktyczny	1	1		
		bezpieczeństwo zdrowotne	praktyczny	1	1		
		bezpieczeństwo państwa	ogólnoakademicki	1	1		
		międzynarodowe stosunki gospodarcze	ogólnoakademicki	1	1		

Wnioski	Ogół- lem	Kierunki studiów	Profile	Ra- zem kie- runki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozy- tywna	Opinia nega- tywna	W toku
	70	dziennikarstwo i komunikacja społeczna	ogólnoakade- micki	1	1		
		informatyka w biznesie i administracji	praktyczny	1		1	
		lotnictwo	praktyczny	1		1	
		psychologia w biznesie	praktyczny	1	1		
		pedagogika	ogólnoakade- micki	3	1	2	
			praktyczny	2	1	1	
		pedagogika specjalna	ogólnoakade- micki	4	1	3	
			praktyczny	1	1		
		pedagogika przedszkolna i wczesnosz- kolna	ogólnoakade- micki	1		1	
		prawo	ogólnoakade- micki	1			1
			praktyczny	4	3		1
		prawo gospodarcze i podatkowe	praktyczny	1	1		
		prawo urzęd- nicze	praktyczny	1	1		
		polityka społeczna	ogólnoakade- micki	1	1		
		prawo w biznesie	ogólnoakade- micki	1			1
			praktyczny	2	2		
		praca socjalna	ogólnoakade- micki	2	1		1
		przedsiębior- czość na rynku pracy	praktyczny	1		1	
		psychologia	ogólnoakade- micki	3	1		2
			praktyczny	2	1	1	
	stosunki mię- dzynarodowe	ogólnoakade- micki	1		1		

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
	70	terapia zajęciowa	praktyczny	1	1		
		terapia zajęciowa z psychomotoryka	praktyczny	1	1		
		terapeutyka artystyczna i naturalna	ogólnoakademicki	1	1		
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	24	psychologia	ogólnoakademicki	3	3		
		administracja	ogólnoakademicki	4	3		1
			praktyczny	1		1	
		pedagogika	ogólnoakademicki	2	2		
			praktyczny	1	1		
		politologia	praktyczny	1	1		
		biznes międzynarodowy	ogólnoakademicki	1	1		
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogólnoakademicki	4	3		1
		polityka społeczna	ogólnoakademicki	1	1		
		bezpieczeństwo narodowe	ogólnoakademicki	1	1		
			ogólnoakademicki	3	3		
		prawo	ogólnoakademicki	3	3		
praktyczny	1		1				
praca socjalna	ogólnoakademicki	1			1		

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	50	pedagogika	ogólnoakademicki	6	5		1
			praktyczny	1	1		
		administracja	ogólnoakademicki	1		1	
		administracja europejska	ogólnoakademicki	1		1	
		bezpieczeństwo wewnętrzne i administracja	praktyczny	1	1		
			ogólnoakademicki	1	1		
		bezpieczeństwo wewnętrzne	praktyczny	2	1	1	
			ogólnoakademicki	1		1	
		bezpieczeństwo narodowe	praktyczny	1		1	
		administracja i bezpieczeństwo wewnętrzne	ogólnoakademicki	1	1		
		psychologia	ogólnoakademicki	4	3	1	
			praktyczny	1	1		
		prawo w biznesie	praktyczny	2	2		
		stosunki międzynarodowe	ogólnoakademicki	2	2		
politologia	ogólnoakademicki	1	1				
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	ogólnoakademicki	1	1				
Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	2	administracja	ogólnoakademicki	2			2
Inne	1	Wniosek o zmianę siedziby		1	1		

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	2			2	2		
Razem	125			125	90	22	13

Rozpatrzono 125 wniosków, w tym sformułowano 2 opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych i 1 nt. wniosku o zmianę siedziby jednostki prowadzącej kształcenie. Rozpatrzono 2 wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku „administracja” - profil ogólnoakademicki.

Wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia było 66. Największym zainteresowaniem cieszą się kierunki: „administracja” - 10 wniosków w tym 5 o profilu praktycznym, „bezpieczeństwo wewnętrzne” - 9 wniosków, w tym 5 o profilu praktycznym, „prawo” - 5 wniosków, w tym 4 o profilu praktycznym, „psychologia” - 5 wniosków, w tym 2 o profilu praktycznym, „pedagogika” - również 5 wniosków, w tym 2 o profilu praktycznym, „pedagogika specjalna” - 5 wniosków, w tym tylko 1 o profilu praktycznym. W przypadku wniosków o kierunek „prawo w biznesie” - złożono 3 wnioski, w tym 2 o profilu praktycznym. Złożono także 3 wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku „bezpieczeństwo narodowe” tylko o profilu ogólnoakademickim. Kierunek „praca socjalna” - 2 wnioski tylko o profilu ogólnoakademickim. W odniesieniu do pozostałych kierunków studiów („administracja europejska”, „analitka i kreatywność społeczna”, „coaching”, „dziennikarstwo i nowe media”, „doradztwo i coaching”, „e-administracja”, „bezpieczeństwo w biznesie”, „bezpieczeństwo zdrowotne”, „bezpieczeństwo państwa”, „MSG”, „dziennikarstwo i komunikacja społeczna”, „informatyka w biznesie i administracji”, „lotnictwo”, „psychologia w biznesie”, pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna”, „prawo gospodarcze i podatkowe”, „prawo urzędnicze”, „polityka społeczna”, „przedsiębiorczość na rynku pracy”, „stosunki międzynarodowe”, „terapia zajęciowa”, „terapia zajęciowa z psychomotoryką”, „terapeutyka artystyczna i naturalna”) złożono po jednym wniosku.

Zwiększeniu również uległa liczba wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich. W sumie było ich 24, gdzie największą popularnością cieszy się „administracja” (szczególnie profil ogólnoakademicki) - 5 wniosków, w tym jeden o profilu praktycznym, „bezpieczeństwo wewnętrzne” i „prawo” (na kierunku „bezpieczeństwo wewnętrzne” - 4 wnioski o profilu ogólnoakademickim oraz „prawo” 4 wnioski, w tym 1 o profilu praktycznym).

W grupie wniosków o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/filii uprawnień do prowadzenia kształcenia było 26 wniosków. Najwięcej wniosków dotyczyło „pedagogiki” (7 wniosków, w tym 1 o profilu praktycznym), „psychologii” (5 wniosków, w tym 4 o profilu ogólnoakademickim) oraz „bezpieczeństwa wewnętrznego” - 4 wnioski w tym 3 o profilu praktycznym. Uczelnie również wnioskowały o kierunki: „prawo w biznesie (2 wnioski o profilu praktycznym), „stosunki międzynarodowe” (2 wnioski o profilu ogólnoakademickim). Złożyły także po 1 wniosku o następujące kierunki: „administracja” (profil ogólnoakademicki), „administracja europejska” (profil ogólnoakademicki), „bezpieczeństwo wewnętrzne i administracja” (profil praktyczny), „bezpieczeństwo narodowe” (profil praktyczny), „administracja i bezpieczeństwo wewnętrzne” (profil ogólnoakademicki), „politologia” (profil ogólnoakademicki) i „dziennikarstwo i komunikacja społeczna” (profil ogólnoakademicki).

Wobec złożonych wniosków przez uczelnie Zespół wydał 22 opinie negatywne i 90 opinie pozytywne. W toku opiniowania jest 13 wniosków.

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	44 (2 CK)	7 (2 CK)	1		36
Pozytywne z zaleceniami	46	11	5	3	27
Negatywne	22	2			20
W toku	13	2			11
Razem	125 (2 CK)	22 (2 CK)	6	3	94

(2 CK) - w tym liczba opinii dla CK

W roku 2013 do Zespołu Nauk Społecznych i Prawnych wpłynęło 123 wniosków o nadanie uprawnień do kształcenia oraz 2 opinie dotyczące wydania opinii o jakości kształcenia przy ubieganiu się uczelni o uprawnienia do nadawania stopni naukowych w Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów. Zespół zaopiniował 112 wniosków, a pozostałe 13 wniosków, z uwagi na złożenie ich pod koniec 2013 roku, zostało przekazanych do recenzji. Analiza struktury składanych wniosków wskazuje, że 77,6% (97) wszystkich składanych wniosków pochodziło ze szkół niepublicznych, a pozostałe 22,4% (28) wniosków pochodziło ze szkół publicznych. Większość wniosków została zaopiniowana pozytywnie lub pozytywnie z zaleceniami – 90 wniosków, co daje 80% wszystkich zaopiniowanych przez ZSiP wniosków. Natomiast 22 wnioski zostały zaopiniowane negatywnie – 20%. Ze złożonych przez uczelnie publiczne 20 wniosków (pomińjąc 2 w toku), jedynie dwa z nich zostały zaopiniowane negatywnie, co pokazuje, że te uczelnie są bardziej skuteczne – 90% (pozytywnych) w formułowaniu wniosków. W przypadku uczelni niepublicznych, te proporcje kształtują się

następująco: na 83 złożone wnioski (pomijając 11 w toku) – 63 wniosków zostało rozpatrzonych pozytywnie (76%), a 20 wniosków zostało zaopiniowanych negatywnie. Ze wszystkich złożonych przez uczelnie wniosków 49 dotyczyło profilu praktycznego, a 74 wniosków – profilu ogólnoakademickim. Ponadto 70 z nich dotyczyły studiów pierwszego stopnia, a 50 – drugiego stopnia.

Wspomniane powyżej 2 wnioski dotyczące wydania opinii o jakości kształcenia przy ubieganiu się uczelni o uprawnienia do nadawania stopni naukowych w Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów, Zespół zaopiniował pozytywnie, uwzględniając tak obszary jak i efekty kształcenia, minimum kadrowe, koncepcje kształcenia, program kształcenia czy poziom prac dyplomowych.

2. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	20	4	8	8
%	100%	20%	40%	40%

W 2013 r. złożono łącznie 20 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy nadania uprawnienia do prowadzenia określonego kierunku studiów, co stanowi 16% ogółu złożonych wniosków.

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen												
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Inne (wymienić jakie)		
1	administracja	I	zalecenia		3	1		4				1				
		II	opinie negatywne	2	5	2	4	3	1			2	2	2		
2	administracja europejska	I	opinie negatywne		1			1						1		
		I	opinie negatywne		2	2	2	2								
3	bezpieczeństwo wewnętrzne	I	zalecenia		4			4				2				
		II	opinie negatywne		3	3	2	2						2		
4	bezpieczeństwo narodowe	I	zalecenia		1			2						1		
		II	opinie negatywne		1						1	1	1			
5	bezpieczeństwo zdrowotne	I	zalecenia		1											
		II	zalecenia		1											
6	bezpieczeństwo wewnętrzne i administracja	I	zalecenia		1							1	1			
		I	zalecenia			1										
7	dziennikarstwo i nowe media	I	zalecenia													
		I	zalecenia													
8	dziennikarstwo i komunikacja społeczna	I	zalecenia													
		I	opinie negatywne		1	1						1	1			
9	lotnictwo	I	opinie negatywne									1	1			

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen														
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Syllabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Inne (wymienić jakie)				
10	psychologia	I	zalecenia		3		1											
			opinie negatywne	1	2	1	1											
11	psychologia w biznesie	I	zalecenia		1													
12	pedagogika	I	zalecenia		5	2	1				2							
			opinie negatywne		4	2	3	1								1	1	
		zalecenia		1						1								
13	pedagogika specjalna	I	zalecenia		1													
			opinie negatywne	2	2	2												
14	pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna	I	opinie negatywne		1		1							1				
15	prawo	I	zalecenia															
			opinie negatywne		2											2	1	
16	prawo w biznesie	I	zalecenia		1													
17	prawo gospodarcze i podatkowe	I	zalecenia															1
18	polityka społeczna	I	zalecenia		1													
			zalecenia						1									

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen													
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Syllabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Inne (wymienić jakie)			
19	praca socjalna	I	zalecenia		1									1			
20	politologia	I	zalecenia		1			1						1			
21	stosunki międzynarodowe	I	opinie negatywne		1	1	1							1			
22	bezpieczeństwo państwa	I	zalecenia					1						1			
		I	zalecenia		23	4		14	1	2	4	8		8			
		I	opinie negatywne	5	23	12	13	10	1	3	5	8		8	5		
		II	zalecenia		3		1	1	1								
		II	opinie negatywne		1			1						1			
	Razem																

3. *Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.*

W 2013 roku Zespół zrecenzował 112 wniosków Uczelni (ponadto 13 jest w toku) o uzyskanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na 22 kierunkach mieszczących się w obszarze kształcenia nauk społecznych, w dziedzinie nauk społecznych i nauk prawnych. Negatywnie zaopiniowano 22 wnioski (20%), z czego 21 wniosków dotyczących studiów pierwszego stopnia oraz jeden wniosek - studiów drugiego stopnia.

Główną przesłanką do negatywnych opinii jest niewypełnienie przez uczelnię warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 131), w tym przede wszystkim odnoszących się do programu kształcenia. Kwestionowano poprawność budowy podstawowych założeń programowych wnioskowanego kierunku studiów. Zasadniczym problemem uczelni przygotowujących koncepcję kształcenia, było budowanie struktury zaprogramowanych kierunkowych efektów kształcenia w powiązaniu z adekwatnymi obszarami kształcenia, dziedzinami wiedzy i dyscyplinami naukowymi, oraz tworzącymi program studiów, przedmiotami kształcenia co skutkowało również niedostatecznym powiązaniem struktury efektów przedmiotowych z kierunkowymi. Odzwierciedla się to również negatywnie w strukturze kwalifikacji studenta, które to kryterium nie było spełnione w 5 przypadkach.

Istotnym kryterium, korespondującym z problematyką programu studiów, które było znaczącym powodem negatywnych opinii o wnioskach, jest również konstrukcja i treść przygotowanych przez wnioskodawców sylabusów/kart przedmiotów. W 12 przypadkach stwierdzono niedostateczne powiązanie treści sylabusów z pozostałymi elementami programu kształcenia. Najczęściej powtarzaniem zarzutem było niedostateczne wyartykułowanie w sylabusie relacji pomiędzy kierunkowymi i przedmiotowymi efektami kształcenia oraz brak adekwatnych metod ich weryfikacji. Bywało, że wnioskodawcy nie planowali właściwie w sylabusach samodzielnej pracy studenta, nie wskazywali również form jej dokumentacji.

Kolejnym kryterium powiązanim z problemem poprawności koncepcji kształcenia był program i realizacja praktyk studenckich. Kryterium to stanowiło podstawę do negatywnych ocen wniosków w 9 przypadkach. Wnioskodawcy często planują praktyki studenckie w oderwaniu od zaprogramowanych kierunkowych efektów kształcenia. Brak jest również zaplanowanych, adekwatnych dla praktyk studenckich, metod weryfikacji efektów kształcenia.

Kryteria, które znacząco odzwierciedlają się w ocenie przedkładanych wniosków, to również poprawność, zaplanowanego przez uczelnię, minimum kadrowego, oraz często z tym powiązanego, problemu obsady kadrowej zajęć. Oba kryteria były podstawą do negatywnej opinii w – odpowiednio - 14 i 11 przypadkach recenzji wniosków. Zjawisko niewłaściwego konstruowania minimum kadrowego, bywa wynikiem niepoprawnie sformułowanych założeń programowych, a w szczególności niewłaściwych relacji między zaprogramowanymi efektami kierunkowymi i wskazanymi nieadekwatnie dyscyplinami naukowymi. Nauczyciele akademicy, przewidziani do minimum kadrowego,

często nie posiadają dorobku naukowego we wskazanych dyscyplinach naukowych. Innym, istotnym kryterium oceny poprawności programu kształcenia jest dobór kadry dydaktycznej do prowadzenia zajęć przedmiotowych. Wymaga się, aby każdy nauczyciel akademicki posiadał stosowny dorobek naukowy tożsamy z treściami nauczanych przedmiotów oraz oczekuje się, zgodnie z tradycją akademicką, że wykłady będą prowadzić nauczyciele akademicy ze stopniem, co najmniej, doktora. Wnioskodawcy często pomijają te wymogi powierzając prowadzenie zajęć nauczycielom bez adekwatnego merytorycznie dorobku lub, w przypadku profilu praktycznego, bez odpowiedniego doświadczenia zawodowego zdobytego poza uczelnią.

Brak właściwie zorganizowanego systemu zapewnienia jakości kształcenia był przyczyną 5 ocen negatywnych. Pomimo, obowiązywania od wielu lat, przepisów nakładających na uczelnię obowiązek budowania sprawnego WSZJK, zastrzeżenia budził stan przygotowań do wdrożenia systemu na wnioskowanych kierunkach. Nie wskazywano, w jaki sposób uczelnia będzie wykorzystywać opinie interesariuszy w procesie doskonalenia programu kształcenia oraz brakowało regulacji dotyczących weryfikacji efektów kształcenia na wszystkich jego etapach, a szczególnie w procesie dyplomowania.

Kryterium zasobów bibliotecznych uczelni oraz brak możliwości korzystania z czytelni i publikacji Wirtualnej Biblioteki Nauki było powodem do wydania 5 ocen negatywnych. Częstą przyczyną negatywnej oceny wniosku był brak adekwatnego tematycznie do kierunku studiów aktualnego księgozbioru, w tym również podręcznego, w czytelni oraz nie spełnienie przez Wnioskodawcę wymogu zapewnienia studentom internetowego dostępu do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki.

Baza dydaktyczna Uczelni była tym kryterium, które w najmniejszym stopniu przyczyniło się do negatywnych ocen wniosków i to tylko w 3 przypadkach. Zastrzeżenia najczęściej budziły plany prowadzenia zajęć dydaktycznych w wynajmowanych i nieprzystosowanych do specyfiki kształcenia obiektach. Bywało, że nie gwarantowano studentom dostępu do Internetu i stanowisk komputerowych poza godzinami zajęć, a w salach dydaktycznych brakowało niezbędnych narzędzi multimedialnych.

W strukturze ocen, które zostały wydane wnioskowi zaopiniowanemu pozytywnie, sformułowano szereg zaleceń. Było to wynikiem przekonania członków Zespołu, że zauważone we wnioskach braki są możliwe do szybkiego usunięcia, a ich skala nie stanowi istotnej przeszkody w prawidłowej realizacji programu kształcenia na wnioskowanym kierunku. Wśród sformułowanych zaleceń dominowały uwagi dotyczące poprawności struktury, relacji i treści programu. Dotyczyło to 23 wniosków. Następne w swej liczbie były zalecenia sugerujące doskonalenie obsady kadrowej – 14 wniosków oraz programu i realizacji praktyk studenckich – 8 wniosków. Istotną część zaleceń sformułowano w zakresie poszerzenia zasobów bibliotecznych – 4 wnioski, doskonalenia sylabusów – 4 wnioski i zapewnienia właściwej bazy dydaktycznej – 2 wnioski.

4. *Ocena stopnia realizacji przez uczelnie wnioskujące o nowe kierunki studiów postanowień wynikających z przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.*

4.1. Przygotowanie uczelni wnioskujących o kształcenie na nowych kierunkach studiów na poziomie pierwszego stopnia.

Generalnie uczelnie wnioskujące są przygotowane do prowadzenia kształcenia na nowych kierunkach na poziomie studiów pierwszego stopnia. Najwięcej negatywnych ocen otrzymały wnioski dotyczące kierunku „administracja” – 3 z 10 ocen (stanowi to 30% ocen na tym kierunku), „pedagogika specjalna” – 3 z 5 ocen (co stanowi 60% ocen na tym kierunku) i „pedagogika” – 3 z 5 ocen (co stanowi 60% na tym kierunku). Pozostałe oceny negatywne dotyczyły kierunków „administracja europejska” (1 ocena), „informatyka w biznesie i administracji” (1 ocena), „lotnictwo” (1 ocena), „pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna” (1 ocena), „przedsiębiorczość na rynku pracy” (1 ocena), „psychologia” (1 ocena) i „stosunki międzynarodowe” (1 ocena).

Zdecydowanie najwięcej opinii negatywnych i zaleceń było sformułowanych w odniesieniu do kryterium oceny dotyczącym „planów studiów i programu nauczania” oraz „obsady kadrowej”. Natomiast najmniej opinii negatywnych i zaleceń odnosiło się do kryterium „struktura kwalifikacji absolwenta”, „baza dydaktyczna” i „WSZJK”.

4.2. Przygotowanie uczelni wnioskujących o uprawnienia do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia

Uczelnie wnioskujące są przygotowane do prowadzenia kształcenia na nowych kierunkach na poziomie studiów drugiego stopnia. Jedna opinia negatywna dotyczyła wniosku o kierunek „administracja”. Najwięcej opinii negatywnych i zaleceń dotyczyło kryterium oceny odnoszącego się do „planów studiów i programu nauczania” oraz „obsady kadrowej”. Ponadto opinie negatywne i zalecenia sformułowane były także w kryteriach: „kadra naukowo-dydaktyczna”, „badania naukowe” i „praktyki studenckie”. W pozostałych kryteriach oceny nie sformułowano opinii negatywnych lub zaleceń.

4.3. Wnioski

Uczelnie przy przygotowywaniu wniosków o nowe kierunki najczęściej problemów mają z prawidłowym opracowaniem planów studiów i programów nauczania oraz z obsadą kadrową, a najmniej z odpowiednim zdefiniowaniem struktury kwalifikacji absolwenta, z zapewnieniem odpowiedniej bazy dydaktycznej oraz z opracowaniem i wdrożeniem wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Najwięcej zaleceń i opinii negatywnych zostało sformułowanych w odniesieniu do kierunku „administracja”, „pedagogika” i „bezpieczeństwo wewnętrzne”.

4. Zespół działający w obszarze nauk ścisłych

(Autorzy: prof. dr hab. Krzysztof Diks, mgr Edyta Lasota-Belżek)

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Zespół składa się z 6 członków, którzy reprezentują w obszarze nauk ścisłych dyscypliny: chemia, fizyka, informatyka i matematyka. Jeden z członków zespołu jest przedstawicielem pracodawców. W swoich pracach Zespół posiłkuje się ekspertami merytorycznymi: 12 reprezentuje nauki chemiczne, 16 nauki fizyczne, w tym 4 astronomię i 12 fizykę, 24 reprezentuje nauki matematyczne, w tym 13 informatykę i 11 matematykę. Dodatkowo z Zespołem współpracuje 5 ekspertów z kierunku „edukacja informatyczno-techniczna”. W roku 2013 Zespół: dokonał 7 ocen instytucjonalnych, odstąpił od 1 oceny, rozpatrzył 1 odwołanie; dokonał 9 ocen programowych; zaopiniował 5 wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia i rozpatrzył 1 odwołanie. Zespół zrealizował 100% wizytacji zaplanowanych na rok 2013.

II. Oceny instytucjonalne.

1. *Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.*

Oceny instytucjonalne zostały przeprowadzone w akademickich uczelniach publicznych (6 uniwersytetów i 1 politechnika). Spośród ocenionych jednostek uprawnienia do nadawania stopni naukowych doktora habilitowanego posiada: 1 jednostka w dziedzinie nauk fizycznych w dyscyplinie astronomia, 1 jednostka w dziedzinie nauk matematycznych w dyscyplinie informatyka, 1 jednostka w dziedzinie nauk fizycznych w dyscyplinie biofizyka, 2 jednostki w dziedzinie nauk fizycznych w dyscyplinie fizyka, 1 jednostka w dziedzinie nauk matematycznych w dyscyplinie matematyka i 1 jednostka w dziedzinie nauk rolniczych w dyscyplinie inżynieria rolnicza.

Podstawą przeprowadzenia wizytacji w każdej z jednostek był upływ terminu, na jaki została wyznaczona ocena pozytywna na jednym z prowadzonych kierunków. W wyniku tego ocenie Zespołu poddano dwie jednostki (Wydział Nauk Technicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie oraz Wydział Mechaniczny Uniwersytetu Zielonogórskiego), w których większość kierunków jest prowadzona w dziedzinach i dyscyplinach spoza nauk ścisłych. W tych przypadkach kolejna wizyta programowa miała odbyć się na kierunku „edukacja informatyczno-techniczna”, który został przypisany do Zespołu. Ponadto wszystkie jednostki spełniały wymagania określone w art. 48a ust. 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 i 742). Zespół odstąpił od oceny Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Rzeszowskiego, ponieważ w wyniku uruchomienia w tej jednostce nowego kierunku kształcenia przestał być spełniony warunek, dotyczący dokonania oceny większości prowadzonych kierunków studiów.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Uniwersytet Warszawski	1	2	2	
2.	Politechnika Warszawska	1	2	1	
3.	Uniwersytet Zielonogórski	1	5		1
4.	Uniwersytet Techniczno – Humanistyczny w Radomiu	1	3		
5.	Uniwersytet Warmińsko – Mazurski w Olsztynie	1	4	1	3
6.	Uniwersytet Opolski	1	3	1	1
7.	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	1	6	1	
8.	Uniwersytet Rzeszowski	<i>odstąpienie</i>			
	Razem	7	25	6	5

2. Analiza wyników ocen instytucjonalnych.

W roku 2013 przeprowadzono 7 ocen instytucjonalnych. Trzy ocenione instytucje należą do wyróżniających się na mapie badań i kształcenia w zakresie nauk ścisłych. Należą do nich: Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki Uniwersytetu Warszawskiego (kategoria A+ w ostatniej ocenie parametrycznej w naukach ścisłych i inżynierskich), Wydział Fizyki, Astronomii i Informatyki Stosowanej Uniwersytetu Jagiellońskiego (kategoria A+ w ostatniej ocenie parametrycznej w naukach ścisłych i inżynierskich) oraz Wydział Fizyki Politechniki Warszawskiej (kategoria A w ostatniej ocenie parametrycznej w naukach ścisłych i inżynierskich). Wszystkie trzy wydziały to jednostki z tradycjami, w których jakość kształcenia jest ściśle związana z jakością prowadzonych badań i kadry naukowo-dydaktycznej. We wszystkich trzech ocenianych jednostkach stosuje się zasadę „minimum biurokracji, maksimum efektu”, o czym świadczą osiągnięcia absolwentów tych wydziałów i prestiżowe miejsca zatrudnienia rozsiane po całym świecie. Przekłada się to jednak na brak pełnego dokumentowania prac związanych z zapewnianiem jakości. Takie dokumentowanie byłoby niewątpliwie gwarancją zachowania dobrych praktyk w przyszłości, a także ich upowszechniania poza te jednostki.

Głównym problemem, przed jakimi stawały jednostki z Uniwersytetu Opolskiego, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego i Uniwersytetu Zielonogórskiego to wypracowanie metod i narzędzi zarządzania jakością kształcenia na heterogenicznych wydziałach, o dużej liczbie różnorodnych, często odległych od siebie, kierunków kształcenia. Wizytacje odbywały się w początkach kadencji nowych władz, które z wielkim entuzjazmem podchodziły do wypracowywania strategii i rozwoju swoich jednostek, a jakość kształcenia była w centrum ich uwagi. Jasno postawione cele sprzyjały organizacji procesu kształcenia i zapewnianiu jego jakości. Głównym mankamentem ostatniego z ocenianych wydziałów był brak jasno sformułowanej strategii. Wynikało to głównie z krótkiego czasu istnienia ocenianej jednostki.

Podsumowując, jeśli pod uwagę wzięlibyśmy tylko jednostki kształcące w obszarze nauk ścisłych, to zapewniają one jakość kształcenia na bardzo dobrym poziomie, powiązaną ściśle z prowadzonymi w tych jednostkach badaniami naukowymi. Komisje oceniające zalecały jednak pełniejsze dokumentowanie dobrych praktyk i osiągnięć z pożytkiem dla tych jednostek, jak i całego środowiska. Większość wystawionych ocen, to oceny co najmniej pozytywne. Jedyna ocena warunkowa wynika głównie z faktu, że oceniany wydział był we wstępnej fazie rozwoju.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
8	1	5	1		1

Rodzaj oceny	Kryteria oceny instytucjonalnej																																					
	Liczba ocen					strategia rozwoju	wewnętrzny system zapewnienia jakości	cele i efekty kształcenia na studiach doktorskich i dyplomowych oraz system ich weryfikacji	zasoby kadrowe, materialne i finansowe	prowadzenie badań naukowych	współpraca krajowa i międzynarodowa	system wsparcia studentów i doktorantów	przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia																									
	1 ⁸	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5																		
RAZEM	8	3	3	1		1	5	1			6		1	4	2		2	3	2		7			5	2													

⁸ cyfry od 1 do 5 oznaczają stopień spełnienia kryterium: 1. wyróżniająco, 2. w pełni, 3. znacząco, 4. częściowo, 5. niedostatecznie

3. *Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).*

Odniesiemy się tylko do jednostek kształcących w obszarze nauk ścisłych. Analizy SWOT przedstawione w raportach samooceny były rzetelne i wszechstronne, w większości zgodne z obserwacjami zespołów wizytujących.

Mocne strony wizytowanych jednostek, to:

- badania na bardzo dobrym poziomie i ich związki z dydaktyką;
- znakomita kadra naukowo-dydaktyczna, często o światowej renomie;
- w większości dobra i bardzo dobra infrastruktura badawcza i dydaktyczna;
- dobre warunki lokalowe;
- w większości znakomita jakość kształcenia na wszystkich poziomach studiów potwierdzana „w konfrontacji” ze światem;
- przemyślane i dobrze prowadzone studia doktoranckie;
- przemyślane studia podyplomowe, odpowiadające na zapotrzebowanie płynące spoza uczelni;
- wielka aktywność w popularyzowaniu nauki i w promowaniu studiów na kierunkach ścisłych;
- międzynarodowa współpraca naukowa i zaangażowanie w niej doktorantów i studentów;
- bardzo dobre kontakty z interesariuszami zewnętrznymi, choć często nieformalne.

Do słabych stron wizytowanych jednostek należy zaliczyć:

- słabo sformalizowane wewnętrzne systemy zapewniania jakości, brak dokumentowania i upowszechniania dobrych praktyk;
- nie obejmowanie systemem zarządzania jakości studiów III stopnia, czego skutkiem jest stosunkowo niska skuteczność studiów doktoranckich;
- niesatysfakcjonująca internacjonalizacja kształcenia na wszystkich poziomach studiów, w szczególności mały udział w kształceniu studentów z zagranicy;
- niesatysfakcjonujące zaangażowanie studentów w przygotowanie i działanie systemu zapewniania jakości;
- nie zawsze równomierny rozwój wszystkich kierunków studiów w jednostkach;
- niesatysfakcjonujący, bezpośredni wpływ interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych na kształtowanie i funkcjonowanie wewnętrznego systemu jakości;
- często zbyt małe zainteresowanie studiami, a co za tym idzie zbyt mała liczba studentów na studiach I i II stopnia;
- pojawiające się problemy finansowe.

Szanse:

- możliwość szybkiego dostosowywania oferty dydaktycznej do potrzeb zewnętrznych, a co za tym idzie oferowanie unikalnych specjalności wynikających z prowadzonych w jednostce badań i z posiadanych specjalistów;
- wdrożenie i rozwój wewnętrznych systemów zapewniania jakości;

- wykorzystanie potencjału badawczego jednostek do pozyskiwania nowych źródeł finansowania, zarówno w ramach projektów badawczych, jak i w współpracy ze środowiskiem gospodarczym;
- internacjonalizacja kształcenia, w tym intensyfikacja wymiany międzynarodowej studentów na każdym poziomie studiów;
- wymóg monitorowania losów absolwentów, a co za tym idzie odpowiednie modyfikacje programów studiów;
- poprawa warunków lokalowych kilku jednostek;
- skierowanie większego strumienia finansowego do wyróżniających się jednostek (KNOW, fundusze dla młodych pracowników naukowych);
- fundusze z UE;
- lepsze wykorzystanie, często nieformalnych, kontaktów z otoczeniem społeczno-gospodarczym.

Zagrożenia:

- niestabilne finanse, a co za tym idzie problemy z zatrudnianiem młodej kadry i utrzymaniem infrastruktury badawczej i dydaktycznej;
- demografia.

4. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.

Studia doktoranckie w Uniwersytecie Opolskim dopiero ruszyły. W pozostałych trzech jednostkach kształcących w zakresie nauk ścisłych studia doktoranckie są prowadzone na bardzo wysokim poziomie i są ściśle związane z badaniami prowadzonymi w tych jednostkach. Doktoranci są wykonawcami w prestiżowych grantach badawczych, często z sukcesami aplikują o granty typu Preludium. Jakość prowadzonych przez doktorantów badań jest potwierdzana licznymi publikacjami o randze międzynarodowej oraz powstającymi rozprawami doktorskimi. W wizytowanych jednostkach studenci w większości publikują w dobrych i bardzo dobrych czasopismach międzynarodowych, prezentują wyniki swoich prac na najlepszych konferencjach naukowych. Uczelnie zapewniają doktorantom bardzo dobre warunki do prowadzenia prac badawczych. Studenci mają też możliwość brania udziału w wymianie międzynarodowej.

W wizytowanych wydziałach funkcjonuje tradycyjny model uczeń-mistrz, w którym to za jakość pracy doktoranta odpowiada jego opiekun naukowy, a jakość studiów doktoranckich wynika przede wszystkim z bardzo wysokich wymagań i zasad prowadzenia prac naukowych w jednostkach, w których ma to miejsce, a które to wymagania i zasady funkcjonowały długo przed wprowadzeniem formalnego systemu zapewniania jakości. Jednakże nowe rozwiązania ustawowe narzucają na uczelnie sposób organizacji studiów III stopnia podobny do organizacji studiów I i II stopnia. Wizytowane jednostki były właśnie w okresie przystosowywania studiów III stopnia do nowych rozwiązań ustawowych: modyfikowano programy studiów, wprowadzano punktację ECTS, aktualizowano regulaminy studiów, dostosowywano system zapewniania jakości na studiach I i II stopnia do studiów III stopnia. Ocena tych nowych regulacji będzie możliwa dopiero po odbyciu całego cyklu kształcenia.

5. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.

W wizytowanych jednostkach prowadzono stosunkowo niewiele studiów podyplomowych. Zespoły oceniające nie miały zastrzeżeń do jakości prowadzonych studiów podyplomowych. Były one prowadzone przez właściwie przygotowaną kadre, cele i programy kształcenia były dokładnie opisane i podane do publicznej wiadomości. Do prowadzenia studiów często starano się zaangażować zewnętrznych specjalistów-praktyków, a same studia były przygotowywane w uzgodnieniu z zainteresowanymi interesariuszami zewnętrznymi. Podobnie, jak w przypadku studiów III stopnia, studia podyplomowe często nie były objęte wewnętrznymi systemami zapewniania jakości. Z drugiej strony finansowanie tych studiów ze źródeł zewnętrznych wymuszało na organizatorach ewaluację efektów kształcenia w sposób wymagany przez finansującego studia. Sposób organizacji studiów podyplomowych dostosowywano też do nowych uregulowań prawnych i obiektywna ocena tych studiów przy nowych uregulowaniach będzie możliwa dopiero po odbyciu co najmniej jednego cyklu kształcenia.

6. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?

Odpowiedzi na raporty były bardzo rzetelne. Większość adresowanych problemów była przyjmowana ze zrozumieniem i wizytowane jednostki podejmowały stosowne kroki, żeby im zapobiegać w przyszłości. O tym, że jednostki poważnie traktują raporty powizytacyjne i starają się je wykorzystywać do poprawy swojej działalności świadczą też zmiany ocen dokowane w wyniku ustosunkowania się jednostek do przesłanych im raportów.

7. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Wydział Matematyki, Informatyki i Mechaniki Uniwersytetu Warszawskiego odwołał się od pozytywnej oceny PKA wnosząc o ocenę wyróżniającą. Przy pierwszej ocenie, skuteczność stosowanego wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia została oceniona jako „w pełni”. Jednostka w swoim odwołaniu wykazała, że działający system skutkuje bardzo wysoką jakością kształcenia, jak też wskazała, że podejmuje działania w celu jego dalszego doskonalenia. Prezydium PKA uznało argumenty wydziału i zmieniło ocenę skuteczności systemu na „wyróżniającą” i dalej całościową ocenę jednostki także na „wyróżniającą”.

Tabela nr 4.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	1	1		
%	100%	100%		

III. Oceny programowe.

1. Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.

W roku 2013 Zespół przeprowadził 6 wizyt i dokonał oceny 9 kierunków. Trzy oceny, „matematyka” i „fizyka techniczna” w Akademii Pomorskiej w Słupsku oraz „matematyka” w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Szymona Szymonowica w Zamościu, wystawiono na podstawie wizyt odbytych jeszcze w roku 2012. W trzech przypadkach - „fizyka techniczna” w Słupsku, „fizyka techniczna” w Bydgoszczy oraz „informatyka” w Katowicach – oceny dokonano po raz pierwszy z inicjatywy PKA. W jednym przypadku – „informatyka” w Kielcach – dokonano powtórnej oceny po ocenie warunkowej. W pozostałych przypadkach wizyty i oceny miały miejsce zgodnie z przyjętym harmonogramem i były to oceny po wcześniejszych ocenach pozytywnych. Wszystkie ocenione kierunki kształcenia są o profilu ogólniakademickim. W trzech przypadkach kształcenie odbywa się na studiach I i II stopnia, a w pozostałych tylko na studiach I stopnia.

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny												
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne							
		Razem	Oceny dokonywane					Razem	Oceny dokonywane					
			Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej	
Oceny wyróżniające														
Oceny pozytywne	8	8	1		1	6								
Oceny warunkowe	1	1	1											
Oceny negatywne														
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny														
Razem	9	9	2		1	6								

2. Analiza wyników ocen programowych.

Podczas ocen programowych przeprowadzonych w roku 2013 zespoły oceniające dokładnie przyglądały się, w jaki sposób oceniane jednostki wdrażają nowe rozwiązania prawne, a w szczególności Krajowe Ramy Kwalifikacji. Osiem spośród dziewięciu ocenionych kierunków uzyskało ocenę pozytywną,

a tylko jeden warunkową, co świadczy, że ocenione jednostki dobrze odnalazły się w nowej rzeczywistości prawnej. Przypadek jedynej oceny warunkowej pokazuje jednak, że czasami nowe rozwiązania sprawiają trudności, które skutkują błędnym odniesieniem efektów kształcenia do dziedzin nauki oraz dyscyplin, co powoduje problemy ze skompletowaniem minimum kadrowego. W przypadku trzech kierunków wydano oceny pozytywne z zaleceniami i wyznaczono terminy, w których jednostki muszą przedłożyć Polskiej Komisji Akredytacyjnej szczegółową informację o efektach wdrażania tych zaleceń. Zalecenia dotyczyły obsady zajęć dydaktycznych przez osoby o kwalifikacjach nieodpowiadających efektom kształcenia, nie utrzymywania odpowiednich standardów prac dyplomowych, większego zaangażowania interesariuszy wewnętrznych w procesie zapewniania jakości kształcenia.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
fizyka	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet w Białymstoku		1				1
Razem				1				1
fizyka techniczna	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Pomorska w Słupsku		1				2
		Uniwersytet Techniczno – Przyrodniczy w Bydgoszczy		1				
Razem				2				2
informatyka	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach		1				2
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach			1			
Razem				1	1			2
matematyka	Akademickie uczelnie publiczne	Politechnika Częstochowska		1				2
		Akademia Pomorska w Słupsku		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie		1				2
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Zamościu		1				
Razem				4				4
Ogółem wszystkie kierunki				8	1			9

3. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

W roku 2013 nie było odwołań od wydanych ocen programowych.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

W roku 2013 Zespół zaopiniował 3 nowe wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia: 1 na kierunku „analityka chemiczna i spożywcza” na poziomie studiów I stopnia, 1 na kierunku „chemia” na poziomie studiów I stopnia oraz 1 na kierunku „matematyka” na poziomie studiów II stopnia, wszystkie o profilu ogólnoakademickim. Wszystkie wnioski Zespół zaopiniował pozytywnie. Wnioski były bardzo dobrze przygotowane. W przypadku kierunku „chemia” zastrzeżenia Zespołu wzbudziło uruchomienie tego kierunku w Warszawie przy niżu demograficznym i bardzo dużej, i to o bardzo dobrej jakości, konkurencji. W przypadku kierunku „matematyka” zastrzeżenia wzbudził poziom naukowy jednostki ubiegającej się o uprawnienia, co w przypadku niżu demograficznego i istniejących już bardzo wielu jednostek kształcących w zakresie matematyki na bardzo dobrym poziomie może wpłynąć niekorzystnie na rozwój tego kierunku w jednostce starającej się o uprawnienia.

Zespół rozpatrzył ponownie jeden wniosek o nadanie uprawnień do kształcenia na kierunku „informatyka” na studiach I stopnia o profilu praktycznym oraz 1 wniosek o przywrócenie uprawnień do kształcenia na kierunku „edukacja informatyczno-techniczna” na studiach I stopnia.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profil	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	3	analityka chemiczna i spożywcza	ogólnoakademicki	1			1
		chemia	ogólnoakademicki	1	1		
		informatyka	praktyczny	1	1		
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	1	matematyka	ogólnoakademicki	1	1		
Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	1	edukacja techniczno - informatyczna		1		1	
Razem	5			5	3	1	1

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	2	2			
Pozytywne z zaleceniami	1				1
Negatywne	1	1			
W toku	1	1			
Razem	5	4			1

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Rozpatrzono 1 wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Jednostka bardzo rzetelnie odniosła się do uwag zawartych w uchwale negatywnej i wskazała realne sposoby ich uwzględnienia. Dlatego Prezydium PKA podjęło uchwałę o wydaniu w tym przypadku opinii pozytywnej z zaleceniami, które dotyczą modyfikacji programu i reorganizacji planu studiów oraz obsady zajęć praktycznych przez osoby z doświadczeniem praktycznym zdobytym poza uczelnią.

Jedna jednostka zwróciła się o przywrócenie uprawnień do kształcenia na kierunku „edukacja informatyczno-techniczna” na poziomie studiów I stopnia. Zespół uznał, że nie ustały przyczyny, z powodu których sformułowano ocenę negatywną. W szczególności nie rozwiązano problemów związanych z minimum kadrowym. Uczelnia nie złożyła dokumentacji pozwalającej na dokonanie oceny wymogów dotyczących minimum kadrowego określonych w aktualnie obowiązujących przepisach prawa.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	1	1		
%	100%	100%		

3. Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.

Główną przyczyną opinii negatywnych jest niewypełnienie przez uczelnie warunków określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014, poz. 131). Odnosi się to przede wszystkim do minimum kadrowego i planowanej obsady zajęć dydaktycznych, zapewniającej realizację zakładanych celów i efektów kształcenia.

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen											
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Inne (wymienić jakie)	
1	informatyka	I	zalecenia	1	1			1					1		
2	edukacja techniczno - informatyczna	I	opinie negatywne				1								
Razem		I	zalecenia	1	1			1					1		
			opinie negatywne				1								

5. Ocena stopnia realizacji przez uczelnie wnioskujące o nowe kierunki studiów postanowień wynikających z przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.

Uczelnie wnioskujące coraz lepiej radzą sobie ze wdrażaniem nowych rozwiązań prawnych.

5. Zespół działający w ramach obszarów nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych

(Autorzy: prof. dr hab. Michał Kozakiewicz, mgr Agnieszka Socha-Woźniak)

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu

Zespół w roku 2013 pracował w składzie niezmiennym od roku poprzedniego. Posiedzenia Zespołu odbywały się raz lub dwa razy w miesiącu; w sumie w roku 2013 odbyło się 13 posiedzeń oraz przeprowadzono 2 głosowania drogą elektroniczną. W porównaniu z rokiem poprzednim (7 ocen) znacząco, bo ponad dwukrotnie wzrosła liczba dokonanych ocen instytucjonalnych (18 ocen), liczba ocen programowych pozostała bez zmian (17 w roku 2012 i 17 w roku 2013 – w tym jedna ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego). W roku 2013 Zespół rozszerzał współpracę z ekspertami zagranicznymi – w ocenie instytucjonalnej na Wydziale Inżynierii Kształtowania Środowiska i Geodezji Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu brał udział jako ekspert międzynarodowy – nauczyciel akademicki z Wydziału Przyrodniczego Uniwersytetu Pałackiego w Ołomuńcu, zaś na Wydziale Nauk o Żywności Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie – z Uniwersytetu Ostrawskiego (obaj eksperci zagraniczni reprezentują uczelnie w Republice Czeskiej).

II. Oceny instytucjonalne

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Rok 2013 był kolejnym rokiem pracy Zespołu, w którym dokonywane były oceny instytucjonalne. Dlatego, w porównaniu z rokiem poprzednim, wśród władz wizytowanych uczelni dał się zaobserwować znaczny wzrost zrozumienia celowości dokonywania tych ocen, wzrosło też doświadczenie wśród członków zespołów oceniających. Spośród 18 jednostek poddanych ocenie instytucjonalnej w roku 2013 zdecydowaną większość stanowiły uczelnie publiczne (89%); dwie uczelnie niepubliczne poddane tej ocenie były pierwszymi uczelniami niepublicznymi, w których Zespół dokonywał oceny instytucjonalnej.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	1	6	4	1
2.	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	3	8	4	10
3.	Uniwersytet Łódzki	1	5	5	7
4.	Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach	1	6	3	1

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
5.	Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie	2	8	3	3
6.	Politechnika Warszawska	2	4	5	12
7.	Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	2	11	6	3
8.	Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi	1	3		2
9.	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie	1	3	2	3
10.	Politechnika Krakowska	1	2	1	3
11.	Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie	1	5		
12.	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	1	3	1	1
13.	Uniwersytet Opolski	1	6	1	1
	Razem	18	70	35	47

2. *Analiza wyników ocen instytucjonalnych.*

Oceną instytucjonalną obejmowane są tylko te jednostki, które w wyniku poprzednich ocen programowych uzyskały wynik pozytywny w przypadku co najmniej połowy prowadzonych kierunków kształcenia. Warunek ten mogą więc spełniać jedynie jednostki reprezentujące dobrą lub bardzo dobrą jakość kształcenia. Ta wstępna „selekcja” stała się powodem, że w grupie 18 jednostek poddanych ocenie instytucjonalnej w roku 2013 nie było żadnej oceny negatywnej i tylko jedna ocena warunkowa; pozostałe 17 jednostek uzyskało oceny pozytywne. Wart odnotowania jest jednak fakt, że żadna z jednostek ocenianych w roku 2013 nie zdołała uzyskać oceny wyróżniającej.

Do słabych stron ocenianych jednostek najczęściej wskazywanych przez zespoły oceniające należały: zbyt mały udział interesariuszy wewnętrznych (studentów i doktorantów) w ocenie i kształtowaniu oferty dydaktycznej oraz niedostateczna współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym wynikająca z niedoceniań jej roli w doskonaleniu procesu kształcenia. Podobnie jak w roku po-

przednim, w wielu wizytowanych jednostkach widoczny był brak zrozumienia dla możliwości kreowania własnej, autorskiej oferty dydaktycznej, jakie przyniosło wprowadzenie Krajowych Ram Kwalifikacji. Ponadto, zdaniem wszystkich członków Zespołu, silne sformalizowanie zasad i procedur Wewnętrznych Systemów Zapewnienia Jakości Kształcenia spowodowało zaniechanie stosowania tzw. dobrych praktyk wynikających z zasad etyki akademickiej na rzecz wypełniania (z różnym skutkiem) formalnych wymogów Systemu.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
18		17	1		

3. *Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).*

Najwięcej ocen *wyróżniająco* (po cztery na 18 dokonanych ocen, tj. 22%) odnosiło się do kryteriów: 4 (zasoby kadrowe, materialne i finansowe) oraz 8 (współpraca krajowa i międzynarodowa). Ponadto, po 3 oceny *wyróżniająco* (17%) przyznano: w przypadku kryterium 1 (strategia rozwoju) i 5 (prowadzenie badań naukowych). Najwięcej ocen *znacząco* – po 5 przyznano w przypadku kryteriów 6 (współpraca krajowa i międzynarodowa) oraz 8 (przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości). Oceny *częściowo* przyznano zaledwie w dwóch przypadkach (11%), ocen *negatywnych* nie było.

Zdaniem członków zespołów oceniających jednostki na ogół poprawnie definiowały swoje słabe i mocne strony w analizie SWOT; do wyjątków należały sytuacje, w których samoocena była zaniżona ze względu na nie dość mocne zaakcentowanie walorów własnych jednostki, lub zawyżona. Jako zagrożenia zewnętrzne oceniane jednostki na ogół wskazywały coroczny spadek finansowania uczelni z budżetu państwa, zmniejszanie się liczby kandydatów na studia oraz wzrastające kłopoty absolwentów ze znalezieniem pracy odpowiadającej ich wykształceniu. Wydaje się, że wymóg dokonywania samooceny (analiza SWOT) jest bardzo dobrą zachętą dla jednostek, by głęboko przeanalizowały swoje słabe i mocne strony i na tej podstawie dokonywały korekt procedur służących poprawie jakości kształcenia.

4. *Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.*

W żadnym z analizowanych przypadków zespoły oceniające nie stwierdziły poważnych uchybień dotyczących jakości kształcenia na studiach doktoranckich w wizytowanych jednostkach. Najczęstszymi uwagami zgłaszanymi przez doktorantów były: postulat dotyczący poprawy jakości kształcenia z języków obcych oraz skargi na nieterminowe wypłacanie stypendiów doktoranckich. W nielicznych przypadkach zespoły oceniające stwierdzały drobne nieprawidłowości w angażowaniu doktorantów w pracę dydaktyczną, polegające przede wszystkim na powierzaniu im samodzielnego prowadzenia zajęć, bez opieki doświadczonego pracownika dydaktycznego. Do nielicznych należały też przypadki, w których doktoranci nie mieli możliwości dokonywania oceny prowadzonych dla nich zajęć dydaktycznych.

5. *Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.*

Jakość kształcenia na studiach podyplomowych nie budziła poważniejszych zastrzeżeń zespołów oceniających w żadnym z analizowanych przypadków; poziom kształcenia był zazwyczaj dobrze lub bardzo dobrze oceniany przez słuchaczy. Uwagi krytyczne wyrażane przez zespoły oceniające dotyczyły głównie braku angażowania słuchaczy tych studiów, jako ważnej grupy interesariuszy wewnętrznych, w prace nad tworzeniem systemów zapewnienia jakości kształcenia i formułowanie strategii ocenianych jednostek.

6. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?*

W przeważającej większości przypadków oceniane jednostki pozytywnie zareagowały na uwagi zawarte w raportach powizytacyjnych, zgadzając się z nimi; sporadycznie zdarzały się przypadki kwestionowania ocen zawartych w tych raportach. Niemal we wszystkich przypadkach oceniane jednostki szybko i skutecznie zastosowały się do zaleceń zawartych w raportach powizytacyjnych, wprowadzając na bieżąco te zmiany, które były możliwe do wprowadzenia lub deklarując niezwłoczne podjęcie czynności zmierzających do wprowadzenia tych spośród zalecanych zmian, których wprowadzenie wymaga dłuższego czasu. Wydaje się więc, że raporty powizytacyjne są bardzo dobrze wykorzystywane przez oceniane jednostki do poprawy jakości kształcenia. W roku 2013, w porównaniu z rokiem poprzednim, znacznie wzrósł poziom akceptacji i zrozumienia potrzeby przeprowadzania ocen instytucjonalnych wśród władz ocenianych jednostek. Można więc z całą pewnością stwierdzić, że ocena instytucjonalna bardzo dobrze spełnia swoją rolę, stymulując dyskusję nad sposobami doskonalenia jakości kształcenia w ocenianych jednostkach, określanie ich miejsca i roli w otoczeniu społeczno-gospodarczym a także w formułowaniu strategii rozwoju. Zdaniem wszystkich kierowników ocenionych jednostek oraz wszystkich członków Zespołu działającego w ramach obszarów nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, a także wszystkich zespołów oceniających, ta forma oceny powinna być kontynuowana i rozwijana.

7. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

W roku 2013 do PKA zgłoszone zostały dwa wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy (11%), w tym jeden o podniesienie oceny końcowej z pozytywnej na wyróżniającą. W obydwu przypadkach, po wnikliwej dyskusji i drobiazgowym rozpatrzeniu argumentów przedstawionych przez oceniane jednostki, członkowie Zespołu rekomendowali odrzucenie wniosków. W obydwu przypadkach Prezydium PKA w wyniku dyskusji przychyliło się do rekomendacji Zespołu, w efekcie czego oba wnioski zostały ostatecznie rozpatrzone negatywnie.

Tabela nr 4.

Liczbą odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	2			2
%	100%			100%

III. Oceny programowe.

1. *Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.*

Spośród 17 ocen programowych, jakie w roku 2013 dokonane zostały przez Zespół Nauk Przyrodniczych oraz Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych zdecydowana większość (11 ocen, tj. ok. 65%) dotyczyła kierunków studiów prowadzonych w uczelniach publicznych; 6 ocen (ok. 35%) dokonanych zostało w uczelniach niepublicznych. Spośród uczelni publicznych, w których dokonywane były oceny aż 82% stanowiły uczelnie akademickie, tylko w dwóch przypadkach były to uczelnie zawodowe. Wśród uczelni niepublicznych prowadzących kierunki studiów poddane w roku 2013 ocenie programowej wszystkie były uczelniami zawodowymi. Ponadto, w czterech przypadkach, z których trzy dotyczyły uczelni niepublicznych, a jeden – publicznej, odstąpiono od wydania oceny programowej lub zawieszono wydanie oceny. Zdecydowana większość ocen dokonana została z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej - po raz pierwszy na kierunku z powodu pojawienia się pierwszych absolwentów, lub po raz kolejny - w terminie wynikającym z poprzedniej uchwały Prezydium PKA. Tylko jedna ocena dokonana została na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego. Wszystkie oceny dokonywane po raz pierwszy (6) dotyczyły kierunków studiów prowadzonych w uczelniach publicznych, wśród 3 ocen dokonywanych po ocenie warunkowej dwie dotyczyły uczelni publicznych i jedna uczelni niepublicznej. W grupie oceny dokonywanych po uprzedniej ocenie pozytywnej (7) większość (5) dotyczyła kierunków studiów prowadzonych w uczelniach publicznych. Ocena dokonana na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego dokonana została w uczelni publicznej; w jej wyniku przyznana została ocena warunkowa.

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny											
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne						
		Razem	Oceny dokonywane					Razem	Oceny dokonywane				
			Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej
Oceny wyróżniające													
Oceny pozytywne	16	13	6		2	5		3			1	2	
Oceny warunkowe	1*	1*	1*										
Oceny negatywne													
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	4	1			1			3	1	0,5 (II st.)	0,5 (I st.)	1	
Razem	21 (1*)	15	7 (1*)		3	5		6	1	0,5	1,5	3	

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

2. Analiza wyników ocen programowych.

W roku 2013, podobnie jak w roku poprzednim, ocenie programowej poddanych zostało 9 kierunków studiów. Były to: „architektura krajobrazu” (w dwóch uczelniach), „biotechnologia” (w jednej uczelni), „geografia” (w dwóch uczelniach), „ochrona środowiska” (w trzech uczelniach), „ogrodnictwo” (w jednej uczelni), „rolnictwo” (w trzech uczelniach), „technika rolnicza i leśna” (w jednej uczelni), „technologia żywności i żywienie człowieka” (w trzech uczelniach) oraz „towaroznawstwo” (w jednej uczelni). Spośród 17 dokonanych ocen nie przyznano żadnej oceny wyróżniającej. Zdecydowaną większość stanowiły oceny pozytywne (ok. 95% wszystkich ocen programowych), przyznano jedną ocenę warunkową, ocen negatywnych nie było. W czterech przypadkach zawieszono dokonanie oceny lub odstąpiono od przeprowadzenia; trzy z nich dotyczyły kierunków studiów prowadzonych w uczelniach niepublicznych, jedna – w uczelni publicznej.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
architektura krajoznawcza	Akademickie uczelnie publiczne	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pała II w Lublinie		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Sopocka Szkoła Wyższa		1				1
	Razem			2				2
biotechnologia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy		1				1
	Razem			1				1
geografia	Akademickie uczelnie	Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin w Warszawie		1				1
	Razem			2				2

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)	
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny		
ochrona środowiska	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie		1				2	
		Uniwersytet Rzeszowski		1					
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Prywatna Wyższa Szkoła Ochrony Środowiska w Radomiu			1				3
Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide de Gasperi w Józefowie							1		
Wyższa Szkoła Służb Lotniczych w Bydgoszczy								1	
Razem				3			2	5	
ogrodnictwo	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sandomierzu						1	2
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie					1		
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Inżyniersko-Ekonomiczna w Rzeszowie						1	1
Razem				1			2	3	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
rolnictwo	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. S. Pigoń w Krośnie		1				3
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. A. Koniańskiego w Lesznie		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. J. Grodka w Sanoku			1*			
	Razem		2	1*			3	
technika i leśna	Akademickie uczelnie publiczne	Politechnika Koszalińska		1				1
	Razem			1				1
technologia żywności	Akademickie uczelnie publiczne	Politechnika Koszalińska		1				2
		Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie		1				1
	Razem		3				3	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
Towar- oznaw- stwo	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie		1				1
	Razem			1				1
	Ogółem wszystkie kierunki	21		16	1*		4	21

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

Kierunek		Rodzaj oceny		Kryteria oceny programowej																																					
				liczba ocen					koncepcja rozwoju kierunku				cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji				program studiów				zasoby kadrowe				infrastruktura dydaktyczna				prowadzenie badań naukowych				system wsparcia studentów w procesie uczenia się					wewnętrzny system zapewnienia jakości			
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5					

1.1. *Które kierunki otrzymały najwięcej częściowych ocen wyróżniających i dla jakich kryteriów?*

Spśród kierunków ocenianych w roku 2013 tylko w dwóch przypadkach ocenę *wyróżniająco* przyznano w kryterium 1 (koncepcja rozwoju kierunku); dotyczyło to kierunku geografia oraz ochrona środowiska. Również w przypadku kryterium 5 (infrastruktura dydaktyczna) dwukrotnie ocenę *wyróżniająco*; dotyczyło to kierunków rolnictwo i ochrona środowiska. W przypadku pozostałych kierunków studiów ocen *wyróżniająco* nie przyznano dla żadnego z ośmiu kryteriów częściowych.

1.2. *Które kierunki otrzymały najwięcej częściowych ocen negatywnych i dla jakich kryteriów?*

Ocen częściowych *negatywnych* nie przyznano.

1.3. *Analiza każdego kryterium częściowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku:*

Kryterium 1. Zdecydowanie przeważały oceny **w pełni** – stanowiły one aż ok. 79% wszystkich ocen odnoszących się do tego kryterium. Pozostałe oceny, to **wyróżniająco** (2 oceny) i **znacząco** (1 ocena); ocen **częściowo** i **niedostatecznie** nie było. Oznacza to, że poszczególne jednostki na ogół bardzo dobrze definiowały koncepcję rozwoju ocenianych kierunków studiów i poprawnie odnosiły ją do misji uczelni i własnej strategii.

Kryterium 2. W przypadku tego kryterium niemal wszystkie oceny (ok. 93%) były **w pełni**; tylko w jednym przypadku przyznano ocenę **znacząco**, innych ocen nie było. Zdecydowana przewaga ocen pozytywnych w przypadku tego kryterium i wzrost ich udziału w porównaniu z rokiem 2012 dobitnie świadczy o skutecznym wdrażaniu systemu KRK i wzroście zrozumienia jego wymagań przez władze ocenianych jednostek.

Kryterium 3. Podobnie jak w przypadku kryterium 2, niemal wszystkie oceny były **w pełni**; ocen **wyróżniająco**, **częściowo** i **niedostatecznie** nie było. Świadczy to o prawidłowej konstrukcji programów studiów we wszystkich ocenianych jednostkach i na wszystkich ocenianych kierunkach. Do wyjątków zaliczyć można sporadyczne przypadki błędów w przypisywaniu poszczególnym przedmiotom nieprawidłowej liczby punktów ECTS lub nieprawidłowej sekwencji przedmiotów.

Kryterium 4. We wszystkich przypadkach zasoby kadrowe zaangażowane w prowadzenie ocenianych kierunków były zgodne z wymaganiami. Stąd też we wszystkich przypadkach kryterium to otrzymało ocenę **w pełni**. W porównaniu z rokiem poprzednim zauważyć można wyraźny postęp, co wydaje się świadczyć, że władze ocenianych jednostek rozumieją znaczenie posiadania dobrej, wykwalifikowanej kadry dydaktycznej o dorobku naukowym odpowiadającym obszarowi nauki, w którym osadzony jest kierunek studiów dla osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna w ocenianych jednostkach była na ogół wystarczająca, by zapewnić możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych. Przeważały oceny **w pełni** i **wyróżniająco** (ok. 71%), choć przyznano też oceny **znacząco** (trzy) i **częściowo** (jedna). Pewne braki w liczbie i wyposażeniu sal dydaktycznych, szczegól-

nie w przypadku kierunków studiów o charakterze doświadczalnym (dotyczy to wyposażenia laboratoriów w specjalistyczną aparaturę badawczą, w niektórych przypadkach także braku dostatecznego wyposażenia bibliotek), stwierdzone były głównie w niewielkich uczelniach niepublicznych, niedostatecznie przygotowanych do realizacji zakładanych celów i efektów kształcenia. Zdaniem członków Zespołu infrastruktura dydaktyczna o odpowiednio wysokim standardzie odpowiadającym wymaganiom współczesnej nauki jest niezwykle ważnym elementem wpływającym na jakość kształcenia na kierunkach studiów o charakterze eksperymentalnym, a takie stanowią większość w obszarze działania Zespołu.

Kryterium 6. Prowadzenie badań naukowych przez jednostkę nie jest wymagane w przypadku prowadzenia studiów I stopnia. Stąd też liczba dokonanych ocen w przypadku tego kryterium jest mniejsza niż w przypadku kryteriów pozostałych. Przeważają oceny **w pełni** (ok. 67%) co, zdaniem Zespołu, świadczy o nie dość dobrej zgodności badań naukowych prowadzonych w niektórych jednostkach z obszarem/obszarami kształcenia, do których przyporządkowane są prowadzone w nich kierunki studiów.

Kryterium 7. W przypadku tego kryterium zdecydowanie przeważają oceny **w pełni**, ocen **wyróżniająco**, **częściowo** i **niedostatecznie** nie ma. Zastrzeżenia dotyczące systemu wsparcia studentów w procesie uczenia się zgłaszane przez nich zespołom oceniającym są na ogół niewielkie i uchybienia w tym względzie ze strony władz ocenianych jednostek są łatwe do naprawienia.

Kryterium 8. Ewaluacja sprawności funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia i skuteczności zastosowanych narzędzi i procedur jest jedną z ważniejszych podczas oceny programowej. Wyniki ocen przeprowadzonych w roku 2013 jednoznacznie wskazują na znaczną poprawę w porównaniu z rokiem poprzednim – wszystkie oceniane jednostki uzyskały w roku 2013 ocenę **w pełni** w odniesieniu do tego kryterium.

1.4. *Analiza przyczyn negatywnych i warunkowych końcowych ocen programowych.*

W roku 2013 przyznano tylko jedną warunkową ocenę programową. Dotyczyła ona uczelni wskazanej do oceny przez ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego. Przyczyną przyznania oceny warunkowej były oceny znacząco odnoszące się do kryteriów 2 (cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji) oraz 3 (program studiów). Przy tej samej liczbie przeprowadzonych ocen programowych, w roku 2013 w porównaniu z rokiem 2012 znacząco zmniejszyła się liczba ocen warunkowych (odpowiednia: 2012 – 4 oceny warunkowe, 2013 – jedna ocena warunkowa). Wskazywać to może na poprawę jakości kształcenia i lepsze dostosowanie się ocenianych jednostek do wymogów wynikających z systemu KRK.

3. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

W roku 2013 wpłynął tylko jeden wniosek o ponowne rozpatrzenie oceny programowej; został on rozpatrzony pozytywnie, gdyż uczelnia wykorzystwała uwagi PKA i przekazała informację o podjętych działaniach naprawczych. Niemal zupełny brak wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy w przypadku ocen programowych świadczy o wysokiej jakości pracy zespołów oceniających, do-

brze dostrzegających pozytywne i negatywne cechy kształcenia na ocenianych kierunkach studiów.

Tabela nr 8.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	1	1		
%	100%	100%		

4. Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?

We wszystkich przypadkach uczelnie przysyłały odpowiedzi na raporty powizytacyjne. Z ich treści wynika, że władze ocenianych jednostek bardzo wnikliwie analizowały wszystkie uwagi, sugestie i zalecenia zawarte w raportach i w zdecydowanej większości przypadków podejmowały stosowne działania naprawcze. Do wyjątków należały polemiki z uwagami zawartymi w raportach; jeśli już się pojawiały miały one zawsze charakter merytoryczny. Analiza odpowiedzi uczelni na raporty powizytacyjne, a także podejmowanych przez nie działań naprawczych będących wynikiem zaleceń zawartych w raportach wskazuje, że oceny programowe bardzo dobrze spełniają swoją rolę i są niezwykle ważnym narzędziem w procesie doskonalenia jakości kształcenia w polskich uczelniach wyższych.

IV. Opiniowanie wniosków

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

Liczba wniosków opiniowanych przez Zespół w roku 2013 (22) była niemal trzykrotnie wyższa niż w roku poprzednim (8). Większość wniosków opiniowanych w roku 2013 dotyczyła nadania uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia (ok. 45%) i II stopnia (ok. 36%). Pozostałe – to wnioski o nadanie uprawnień istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu lub filii zamiejscowej (dwa wnioski), przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia (jeden wniosek) oraz wnioski o wydanie opinii o jakości kształcenia w związku z ubieganiem się jednostki o uprawnienia do nadawania stopni naukowych (jeden wniosek). Spośród 22 rozpatrywanych wniosków 11 (50%) zostało rozpatrzonych pozytywnie, 10 (ok. 45%) – negatywnie, rozpatrywanie jednego wniosku jest w toku. W grupie wniosków rozpatrzonych pozytywnie lub pozytywnie z zaleceniami znajdują się wyłącznie uczelnie publiczne, w grupie wniosków rozpatrzonych negatywnie zdecydowaną większość (60%) stanowią niepubliczne uczelnie zawodowe.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	10	architektura krajobrazu	ogólnoakademicki	2		2	
		bezpieczeństwo i produkcja żywności	ogólnoakademicki	1	1		
		bezpieczeństwo żywności	praktyczny	1		1	
		biologia człowieka	ogólnoakademicki	1	1		
		eksploatacja mórz i oceanów	ogólnoakademicki	1	1		
		inżynieria geologiczna	praktyczny	1	1		
		ochrona środowiska	praktyczny	1		1	
		technologia żywności i żywienie człowieka	praktyczny	1		1	
		zarządzanie obszarami wiejskimi	praktyczny	1	1		
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia	8	biofizyka	ogólnoakademicki	1	1		
		bioinformatyka	ogólnoakademicki	1		1	
		biotechnologia	ogólnoakademicki	2	1	1	
		gospodarka przestrzenna	ogólnoakademicki	1	1		
		mikrobiologia stosowana	ogólnoakademicki	1			1
		turystyka i rekreacja	ogólnoakademicki	1		1	
		turystyka przyrodnicza	ogólnoakademicki	1	1		
Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	2	ochrona środowiska	praktyczny	1		1	
		technika rolnicza i leśna	ogólnoakademicki	1		1	

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	1	ochrona środowiska		1			
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	1				1		
Razem	22			22	11	10	1

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	4 (1 CK)	4 (1 CK)			
Pozytywne z zaleceniami	7	3	3		1
Negatywne	10	3	1		6
W toku	1	1			
Razem	22 (1 CK)	11 (1 CK)	4		7

(1 CK) - w tym liczba opinii dla CK

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Do Zespołu wpłynęło pięć wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy. W trzech przypadkach uczelnie przyjęły uwagi krytyczne sformułowane w uchwałach Prezydium PKA i zastosowały się do zaleceń, podejmując stosowne działania naprawcze. W tych przypadkach wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie (dwa wnioski) lub pozytywnie z zaleceniami (jeden wniosek). W przypadku dwóch wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy Zespół, po ich wnikliwym rozpatrzeniu, nie znalazł argumentów mogących spowodować zmianę decyzji i sugerował ich negatywne rozpatrzenie; w obydwu przypadkach Prezydium PKA przychyliło się do propozycji Zespołu i rozpatrzyło wnioski negatywnie.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	5	2	1	2
%	100%	40%	20%	40%

3. *Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.*

Głównymi przyczynami formułowania opinii negatywnych były: braki w proponowanym minimum kadrowym, niepoprawne plany studiów i programy nauczania, niedostateczna infrastruktura dydaktyczna nie dająca gwarancji realizacji zakładanych efektów kształcenia, niepełny lub nieprawidłowy opis efektów kształcenia, a także błędna kalkulacja liczby punktów ECTS. Do rzadkości należały zastrzeżenia dotyczące prowadzenia badań naukowych i współpracy międzynarodowej. Analiza ocenianych wniosków skłania do stwierdzenia, że niektóre uczelnie nadal nie znają w stopniu dostatecznym aktualnie obowiązujących przepisów i wymagań z nich wynikających. W tej sytuacji dużego znaczenia nabiera rola PKA jako propagatora wiedzy dotyczącej aktualnie obowiązujących przepisów prawnych.

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen															
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Proces (procedura) dyplomowania	Współpracownicy				
1	architektura krajobrazu	I	opinie negatywne	1	2		2					1	1	1		2			
2	bezpieczeństwo i produkcja żywności	I	zalecenia	1	1														
3	bezpieczeństwo żywności	I	opinie negatywne	1	1		1	1		1		1		1					
4	biofizyka	II	zalecenia		1	1	1	1											
5	bioinformatyka	II	opinie negatywne		1		1	1	1	1		1			1				
6	biotechnologia	II	zalecenia					1											
6	biotechnologia	II	opinie negatywne		1		1							1					1
8	gospodarka przestrzenna	II	zalecenia	1	1														1
9	inżynieria geologiczna	I	zalecenia		1			1											
9	inżynieria geologiczna	I	zalecenia		1														1
10	ochrona środowiska	I	opinie negatywne	1	1	1	2	2				2	2	2	2				
13	technika rolnicza i leśna	I	opinie negatywne	1	1														

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen														
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Proces (procedura) dyplomowania	Współpracownicy			
14	technologia żywności i żywienie człowieka	I	opinie negatywne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
15	turystyka i rekreacja	II	opinie negatywne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
16	zarządzanie obszarami wiejskimi	I	zalecenia	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	Razem	I	zalecenia	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
			opinie negatywne	5	6	2	6	4	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6
		II	zalecenia	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	2	1	2	1
			opinie negatywne	1	3	2	3	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1

4. *Ocena stopnia realizacji przez uczelnie wnioskujące o nowe kierunki studiów postanowień wynikających z przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.*

Analiza ocenianych wniosków o otwarcie nowych kierunków studiów skłania do stwierdzenia, że niektóre uczelnie nadal nie są dostatecznie przygotowane do stosowania przepisów znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym w tym, w szczególności, Krajowych Ram Kwalifikacji. Dają się także zaobserwować coraz częstsze próby otwierania nowych, „atrakcyjnych” kierunków studiów, do prowadzenia których uczelnie nie są dostatecznie przygotowane (brak odpowiednio wykwalifikowanej kadry dydaktycznej, brak infrastruktury dydaktycznej itp.). Próby te wynikają, jak się wydaje, z chęci „dopasowania się” do oczekiwań kandydatów i zapewnienia sobie możliwości funkcjonowania wobec zmniejszającej się liczby młodych osób ubiegających się o przyjęcie na studia. Wydaje się, że rola PKA w propagowaniu znajomości aktualnie obowiązujących przepisów dotyczących szkolnictwa wyższego, a także w dbaniu o jakość kształcenia w polskich szkołach wyższych jest wciąż niezwykle ważna. Zarówno uwagi zawarte w raportach powizytacyjnych (oceny: programowa i instytucjonalna), jak też w opiniach dotyczących wniosków o otwarcie nowych kierunków studiów mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do lepszego zrozumienia przez władze niektórych jednostek przepisów znowelizowanej ustawy, a także do podnoszenia jakości kształcenia.

6. Zespół działający w ramach obszaru nauk technicznych

(Autorzy: prof. dr hab. inż. Marian Chudy, mgr Agnieszka Zagórska)

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Aktualnie zespół liczy 15 osób. Każdy z członków zespołu został zapoznany z zasadami pracy w zespole. Zalecenia Prezydium PKA były przekazywane członkom zespołu w trakcie posiedzeń zespołu lub pocztą elektroniczną.

Przed rozpoczęciem roku akademickiego 2013/2014, ze znacznym wyprzedzeniem, członkowie zespołu otrzymali wykaz przydzielonych im wizytacji programowych i instytucjonalnych uwzględniający ograniczenia ilościowe ustalone przez Biuro PKA. Przydział innych zadań (opiniowanie wniosków, odwołania, oceny jakości kształcenia jednostek ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych) dokonywany był i jest przy uwzględnieniu kompetencji i zachowaniu w miarę równomiernego obciążenia poszczególnych członków. Zanotowano dwa przypadki istotnych opóźnień w przygotowaniu raportów z wizytacji. W zdecydowanej większości raporty z wizytacji przygotowywane są zgodnie z umowami. Następuje znaczący postęp w doskonaleniu znajomości aktualnie obowiązującego prawa i jego interpretacji, jakości wizytacji i sporządzanych po nich raportów oraz opiniowania. W roku 2013 dwie osoby brały udział w pracach zagranicznych komisji akredytacyjnych. Dwie osoby uczestniczyły w warsztatach zagranicznych dotyczących akredytacji.

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Politechnika Krakowska	2	11	2	2
2.	Politechnika Wrocławska	3	11	7	13
3.	Politechnika Opolska	1	4	2	7
4.	Politechnika Poznańska	1	5	2	7
5.	Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	2	8	3	8
6.	Uniwersytet Zielonogórski	1	3	2	1
7.	Politechnika Śląska	2	9	8	7
8.	Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy w Bydgoszczy	1	3		7
9.	Politechnika Lubelska	1	3	1	6
10.	Politechnika Białostocka	1	3	2	
11.	Politechnika Rzeszowska	1	6	1	4
12.	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	1	2	1	2
13.	Wyższa Szkoła Zarządzania w Gdańsku	1	2		1
14.	Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku	1	3		
	Razem	19	73	31	65

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
19	2	14	3		

2. *Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).*

Mocne strony ocenianych jednostek:

- w przeważającej części nowoczesna baza dydaktyczna i laboratoryjna uzupełniana w niektórych przypadkach możliwością korzystania z unikalnych laboratoriów firm, z którymi jednostki współpracują,
- kadra naukowo-dydaktyczna w pełni odpowiadająca potrzebom dydaktycznym oraz prowadząca badania naukowe o szerokim spektrum tematycznym, w większości spójnym z procesem kształcenia i go stymulującym,
- jakość kształcenia na studiach I i II stopnia oparta w większości na nowoczesnej infrastrukturze dydaktycznej oraz kompetentnej kadrze wykorzystującej zakorzenione kulturowe mechanizmy zapewnienia jakości kształcenia,
- rozwijająca się współpraca międzynarodowa w zakresie kształcenia i badań naukowych.

Słabe strony ocenianych jednostek:

- zbyt mały wysiłek poświęcony procesowi formalizacji wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia,
- mało zaawansowane konceptualnie i narzędziowo mechanizmy doskonalenia wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia oraz analiz danych,
- konstrukcja programów kształcenia i tryb realizacji studiów doktoranckich,
- organizacja i programy kształcenia studiów podyplomowych.

Analizy SWOT dokonywane przez oceniane jednostki w dużej części pokrywają się z ocenami wypracowanymi przez zespoły oceniające.

3. *Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.*

Mocne strony:

- dobra opieka naukowa nad doktorantami sprawowana przez opiekunów naukowych,
- dostęp do nowoczesnej bazy laboratoryjnej w jednostce oraz współpracujących z nią firm,
- możliwość odbywania staży i prowadzenia prac badawczych w laboratoriach firm,
- możliwości współpracy międzynarodowej.

Słabe strony:

- ogólnikowe programy kształcenia,
- niedopracowane mechanizmy indywidualizacji procesu kształcenia,
- niedopracowana koncepcja systemu ECTS,
- uboga oferta kształcenia w języku angielskim,

4. *Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.*

Studia podyplomowe są prowadzone w zależności od występującego zapotrzebowania generowanego przez otoczenie. Uczelnie starają się również generować popyt na taką formę podwyższania kwalifikacji. Występują krótsze lub dłuższe przerwy w ich realizacji. Niektóre firmy zmniejszają zapotrzebowanie na doksztalcenie swoich pracowników ze względu na koszty.

Mocne strony:

- dobra, kompetentna obsada kadrowa wspomagana w niektórych przypadkach przez osoby z zewnątrz o bogatym doświadczeniem praktycznym,
- dobre zaplecze laboratoryjne, wspomagane przez udostępniane laboratoria firm.

Słabe strony:

- niepełne dostosowanie do wymagań ustawy w zakresie opisu efektów kształcenia oraz systemu ECTS,
- niezbyt częste finalizowanie kształcenia nadawaniem uprawnień zawodowych,
- skromna oferta programowa.

5. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?*

W zdecydowanej większości uczelnie stanowczo reagują na uwagi zawarte w raportach zespołów oceniających. Uwagi te traktują jako instytucjonalne i merytoryczne wsparcie działań, służących doskonaleniu jakości kształcenia. Odpowiedzi na raporty zawierają opisy podjętych działań oraz kopie opracowanych nowych aktów prawa wewnętrznego, będące reakcją na stwierdzone nieprawidłowości. Zdarzają się jednak przypadki mało merytorycznej polemiki lub braku reakcji.

6. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

Nie było wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy.

III. Oceny programowe.

1. *Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.*

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny											
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne						
		Razem	Oceny dokonywane					Razem	Oceny dokonywane				
			Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej
Oceny wyróżniające	1	1				1							
Oceny pozytywne	37	23	11		1	10	1	14	9			5	
Oceny warunkowe	5	3				3		2	1			1	
Oceny negatywne	2 (1*)							2		1*		1	
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	5							5	4			1	
Razem	50 (1*)	27	11		1	14	1	23	14	1 (1*)		8	

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
automatyka i robotyka	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie		1				3
		Politechnika Warszawska			1			
		Politechnika Śląska w Gliwicach		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży		1				2
		Państwowa Wyższa Zawodowa w Głogowie		1				
Razem				4	1		5	
budownictwo	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji					1	1
Razem				1			1	2
elektronika i telekomunikacja	Akademickie uczelnie publiczne	Politechnika Śląska w Gliwicach		1				2
		Politechnika Wroclawska		1				
Razem				2			2	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
elektrotechnika	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie	1					1
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Kaliszu		1				2
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie		1				
Razem			1	2				3
energetyka	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Kadr Menedżerskich w Koninie		1				1
Razem				1				1
informatyka	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy		1				1
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Szkoła Wyższa Białej Podlaskiej		1				4
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Legnicy		1				

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
informatyka	Akademickie uczelnie niepubliczne	Spółeczna Akademia Nauk w Łodzi		1				2
		Akademia finansów i biznesu w Warszawie Vistula		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Europejska Wyższa Szkoła Informatyczno – Ekonomiczna w Warszawie					1	9
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa w Kielcach					1	
		Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy					1	
		Wyższa Szkoła Agrobiznesu w Łomży		1				
		Śląska Wyższa Szkoła Informatyczno – Medyczna w Chorzowie		1				
		Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Olsztynie		1				
		Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu		1				
		Wyższa Szkoła Techniczno – Ekonomiczna w Warszawie				1*		
		Warszawska Wyższa Szkoła Informatyki w Warszawie		1				
Razem			12		1	3	16	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
inżynieria bezpieczeństwa	Zawodowe uczelnie publiczne	Szkoła Główna Służby Pożarniczej w Warszawie		2				2
Razem				2				2
inżynieria materiałowa	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie		1				2
		Politechnika Warszawska		1				
Razem				2				2
inżynieria środowiska	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Rolniczy w Krakowie		1				2
		Politechnika Opolska			1			
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie		1				1
Razem				2	1			3
mechanika i budowa maszyn	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu		1				5
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Kaliszu		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Lesznie		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Pile		1				
Razem				5				5

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
mechatronika	Akademickie uczelnie publiczne	Politechnika Częstochowska		1				1
Razem				1				1
transport	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy				1		1
Razem				1		1		2
zarządzanie i inżynieria produkcji	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Legnicy			1			2
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Ekonomii i Administracji w Bytomiu					1	4
		Gdańska Szkoła Wyższa w Gdańsku			1			
		Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach		1				
		Wyższa Szkoła Komunikacji i Zarządzania w Poznaniu			1			
Razem				2	3	1	6	
Ogółem wszystkie kierunki			1	37	5	2	5	50

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (1)

1.1. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen wyróżniających i dla jakich kryteriów?

Najwięcej cząstkowych ocen wyróżniających otrzymał kierunek „elektrotechnika” prowadzony na Wydziale Elektrotechniki, Automatyki, Informatyki i Inżynierii Biomedycznej AGH w Krakowie dla kryteriów: 2 (cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji), 3 (program studiów), 4 (zasoby kadrowe), 6 (prowadzenie badań naukowych), 8 (wewnętrzny system zapewnienia jakości).

1.2. Które kierunki otrzymały najwięcej cząstkowych ocen negatywnych i dla jakich kryteriów?

Najwięcej cząstkowych ocen negatywnych otrzymał kierunek „informatyka” prowadzony w Wyższej Szkole Techniczno-Ekonomicznej w Warszawie dla kryteriów: 2 (cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji), 4 (zasoby kadrowe).

1.3. Analiza każdego kryterium cząstkowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku:

Kryterium 1 - Wydano 2 oceny „wyróżniająco”, 36 „w pełni”, 5 „znacząco”.

Koncepcja kształcenia i rozwoju kierunku w większości przypadków nawiązuje do misji uczelni i jest zgodna ze strategią rozwoju jednostki. Proponowana oferta, szczególnie w zakresie specjalności jest dość liczna lecz merytorycznie zbyt mało zróżnicowana. Interesariusze biorą udział w tworzeniu koncepcji. Udział ten bywa mało widoczny i skromnie udokumentowany.

Kryterium 2 - Wydano 1 ocenę „wyróżniająco”, 36 „w pełni”, 5 „znacząco”, 1 „niedostatecznie”.

W zdecydowanej większości poprawnie zdefiniowano kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia, które wraz z wybranymi obszarowymi efektami tworzą spójną całość. W kilku przypadkach zbiór efektów kształcenia nie obejmował wszystkich efektów prowadzących do kompetencji inżynierskich.

W większości efekty są formułowane zrozumiale i dają możliwość ich sprawdzenia. Zdarzają się przypadki konstruowania efektów kierunkowych poprzez kopiowanie efektów obszarowych oraz konstruowania efektów szczegółowych poprzez kopiowanie efektów kierunkowych. System weryfikacji osiągania zakładanych efektów obejmuje wszystkie rodzaje efektów i dotyczy modułów kształcenia, procesu dyplomowania oraz praktyk.

Kryterium 3 - Wydano 1 ocenę „wyróżniająco”, 37 „w pełni”, 4 „znacząco”, 1 „częściowo”.

Obserwuje się dużą zgodność ocen tego kryterium z ocenami kryterium nr 1 i nr 2. Oznacza to, że program kształcenia w większości przypadków umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, a organizacja procesu kształcenia będzie temu sprzyjać. W niewielu przypadkach spotyka się niewłaściwą sekwencję przedmiotów (modułów) oraz niedostateczny, w przypadku profilu praktycznego, wymiar i zakres praktyk.

Kryterium 4 - Wydano 1 ocenę „wyróżniająco”, 37 „w pełni”, 4 „znacząco”, 1 „niedostatecznie”.

W większości uczelni publicznych zasoby kadrowe znacznie przekraczają wymagane minimum i są gwarancją dobrej obsady zajęć i jakości kształcenia.

W znacznej części uczelni niepublicznych liczebność kadry oscyluje w granicach wymaganego minimum. Skład minimum kadrowego ulega częstym zmianom. Brak stabilności kadry oraz stosunkowo mały przyrost jej dorobku powoduje istotne napięcia w zapewnieniu prawidłowej obsady minimum kadrowego oraz zajęć.

Kryterium 5 - Wydano 1 ocenę „wyróżniająco”, 32 „w pełni”, 8 „znacząco”, 2 „częściowo”.

W większości uczelni publicznych infrastruktura dydaktyczna jest bogata i nowoczesna, zapewniając warunki do osiągnięcia założonych efektów kształcenia i zdobywania kompetencji inżynierskich. W dużej części uczelni niepublicznych infrastruktura dydaktyczna, szczególnie laboratoryjna budzi istotne zastrzeżenia. Często jest przestarzała i zbyt szczupła dla zaspokojenia podstawowych wymagań kształcenia inżynierskiego. Ponadto występuje problem wynajmowania, często niedostatecznie wyposażonych laboratoriów w szkołach średnich, co ma bezpośrednie przełożenie na jakość kształcenia i jakość prac dyplomowych.

Kryterium 6 - Wydano 1 ocenę „wyróżniająco”, 19 „w pełni”, 1 „częściowo”.

Prowadzenie badań naukowych nie jest obowiązkowe w przypadku prowadzenia studiów I stopnia. Studia II stopnia są prowadzone w większości przez uczelnie publiczne. Tam zakres badań i ich związek z dydaktyką nie budzi zastrzeżeń. W niektórych uczelniach badania naukowe są istotnym parametrem przyciągającym kandydatów na studia. Nie odnotowano też istotnych nieprawidłowości w przypadkach prowadzenia studiów II stopnia przez uczelnie niepubliczne.

Kryterium 7 - Wydano 37 ocen „w pełni”, 5 „znacząco”, 1 „częściowo”.

Większość uczelni nadaje temu kryterium dostatecznie dużą wagę. System oceny studentów jest oceniany pozytywnie. Wspomaganie naukowe, szczególnie w dużych uczelniach publicznych jest bardzo duże i różnorodne. Występujące usterki mają charakter organizacyjny, ale są również te, które wynikają ze szczupłości zasobów finansowych (np. brak Wi-Fi w budynkach dydaktycznych, brak zaplecza sportowego, brak bufetu).

Kryterium 8 - Wydano 1 ocenę „wyróżniająco”, 37 „w pełni”, 4 „znacząco”, 1 „częściowo”.

Powiększa się świadomość potrzeby istnienia dobrze działającego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Struktura wydanych dla tego kryterium ocen wynika z faktu, że większość jednostek, choć często nie posiada pełnej dokumentacji takiego systemu, realizuje podstawowe jego cele. Występujące zastrzeżenia w działaniu WSZJK ujawniają się najczęściej w przypadkach obsady zajęć dydaktycznych, procesu dyplomowania, infrastruktury dydaktycznej.

1.4. Analiza przyczyn negatywnych i warunkowych końcowych ocen programowych.

Wydano 5 końcowych ocen warunkowych i 2 negatywne.

Oceny warunkowe

2.4.1. Politechnika Warszawska, Wydział Inżynierii Produkcji, kierunek „automatyka i robotyka” na poziomie studiów I i II stopnia: brakowało 2 osób w minimum kadrowym w grupie samodzielnych nauczycieli akademickich do prowadzenia studiów II stopnia. Uczelnia uzupełniła minimum, ale nie przestawiła oświadczeń proponowanych osób, ich obciążenia dydaktycznego oraz wykazu

dorobku, który należałby do dyscyplin naukowych, do których przypisane są efekty kształcenia,

2.4.2. Politechnika Opolska, Wydział Mechaniczny, kierunek „inżynieria środowiska”: program kształcenia na studiach I stopnia nie pozwala na pełne osiągnięcie założonych efektów kształcenia ze względu na brak zajęć z zakresu instalacji sanitarnych, w tym instalacji gazowych, inżynierii wodnej, biotechnologii, chemii sanitarnej, kosztorysowania, geotechniki i geodezji. Zbyt mała liczba zajęć projektowych na studiach II stopnia nie pozwala na pełne osiągnięcie założonych efektów kształcenia odnoszących się do umiejętności inżynierskich z zakresu projektowania aparatury, instalacji i sieci technologicznych przyjęto, że efekty kształcenia dla kierunku „inżynieria środowiska” odnoszą się zarówno do obszaru nauk technicznych, jak i do obszaru nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych, przy jednoczesnym przyporządkowaniu wszystkich punktów ECTS do jednego obszaru – obszaru nauk technicznych, nie przydzielono punktów ECTS za zaliczenie praktyk, plan studiów niestacjonarnych nie uwzględnia zajęć z wychowania fizycznego, znaczna liczba prac dyplomowych ma charakter opisowy i studialny, zdecydowanie za mało jest prac projektowych dotyczących kluczowych dla kierunku „inżynierii środowiska” dotyczących zagadnień z zakresu technologii wody, ścieków, instalacji sanitarnych oraz sieci wodociągowo-kanalizacyjnych.

2.4.3. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Legnicy, kierunek „zarządzanie i inżynieria produkcji” na poziomie studiów I i II stopnia: wszystkie kryteria zostały ocenione w stopniu „znaczaco”. Występują zatem niedomagania zarówno w programach kształcenia, zasobach kadrowych, infrastrukturze dydaktycznej, wewnętrznym systemie zapewnienia jakości kształcenia oraz pozostałych elementach procesu dydaktycznego.

2.4.4. Gdańska Szkoła Wyższa w Gdańsku, kierunek „zarządzanie i inżynieria produkcji”: zastrzeżenia dotyczyły: działań wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, szczególnie ujawnione w procesie dyplomowania, niedomagania procesu dyplomowania: jedna trzecia prac tematycznie nie mieści się w zakresie zarządzania i inżynierii produkcji, większość ma charakter odtwórczy na podstawie literatury, są pozbawione samodzielnego zbierania danych, zdecydowana większość nie ma charakteru inżynierskiego, a w szczególności projektowego, recenzje mają charakter uproszczony, nie wnoszą oceny merytorycznej, występuje tendencja do zawyżania ocen, mało wnikliwie są pytania egzaminacyjne, często bezpośrednio dotyczą tylko tematyki pracy, a nie całego toku studiów, ubogiej infrastruktury dydaktycznej: uzupełnienia wymagają laboratoria, w których prowadzono by zajęcia z zakresu zarządzania i sterowania produkcją, inżynierii wytwarzania, procesów technologicznych, zintegrowanych systemów zarządzania z komputerowym wspomaganiami, brak jest odpowiedniego wyposażenia dla osób z niepełnosprawnościami innymi niż dysfunkcje ruchu,

2.4.5. Wyższa Szkoła Komunikacji i Zarządzania w Poznaniu, kierunek „zarządzanie i inżynieria produkcji”, studia I stopnia o profilu praktycznym: Zastrzeżenia dotyczyły programu kształcenia, braku minimum kadrowego oraz braku niektórych laboratoriów zapewniających osiągnięcie kompetencji inżynierskich.

Oceny negatywne

2.4.6. Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna w Warszawie, Wydział Nauk Techniczno-Ekonomicznych, kierunek „informatyka”, studia I stopnia: zastrzeżenia dotyczyły: niedostosowania programu kształcenia do wymagań KRK, braku minimum kadrowego, niedostępności zespołowi oceniającemu bazy laboratoryjnej, zapewnienia możliwości i trybu odbywania praktyk oraz braku wdrożenia WSZJK.

2.4.7. Wyższa Szkoła Menadżerska w Legnicy, kierunek „transport”: brak widocznego udziału interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu koncepcji kształcenia, jednostka nie uwzględniła wszystkich efektów kształcenia prowadzących do uzyskania kompetencji inżynierskich (brak efektu InzA_W05), jednostka nie posiada opracowanych sylabusów obejmujących kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia, jednostka nie opracowała kryteriów oceny efektów kształcenia, realizowany program studiów nie został przyjęty uchwałą właściwego ciała kolegialnego, program studiów nie zawiera zajęć z wychowania fizycznego, program studiów nie spełnia wymogów dotyczących możliwości wyboru przez studentów modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS, jednostka nie spełniła zalecenia zwiększenia liczby zajęć laboratoryjnych zawartego w raporcie z wizytacji programowej z roku 2010, w minimum kadrowym występuje niedobór jednego nauczyciela akademickiego ze stopniem naukowym doktora, Uczelnia nie posiada dostępu do laboratoriów umożliwiających prowadzenie zajęć z eksploatacji pojazdów i urządzeń transportowych, Uczelnia podpisała umowę z jedną firmą oraz finalizuje porozumienia z kilkoma innymi podmiotami na udostępnienie pomieszczeń do prowadzenia zajęć laboratoryjnych z ww. przedmiotów, Uczelnia nie wskazała, które przedmiotowe efekty kształcenia będą możliwe do realizacji w poszczególnych firmach, Uczelnia powinna posiadać funkcjonujący wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, a na obecnym etapie dysponuje zaledwie projektem systemu jakości, który rozpoczyna wdrażać.

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 8.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	6	3	3	3
%	100%	50%	50%	50%

4. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?*

W większości przypadków uczelnie zdecydowanie pozytywnie reagują na uwagi PKA i wykorzystują sformułowane uwagi do poprawy programów kształcenia, wyposażenia laboratoriów i organizacji praktyk. Dużo wątpliwości mogą budzić deklaracje niektórych uczelni dotyczące zapewnienia odpowiedniej bazy laboratoryjnej, szczególnie w przypadkach gdy będą wynajmowane laboratoria w szkołach średnich.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. *Informacje o opiniowanych wnioskach.*

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	39	architektura i urbanistyka	ogólnoakademicki	1		1	
		budownictwo	ogólnoakademicki	2	2		
			praktyczny	2			2
		energetyka	ogólnoakademicki	1	1		
			praktyczny	1		1	
		geodezja i kartografia	ogólnoakademicki	2	2		
		gospodarka przestrzenna	ogólnoakademicki	2	1	1	
		informatyka	ogólnoakademicki	4	1	3	
			praktyczny	3	1	2	
		inżynieria bezpieczeństwa	ogólnoakademicki	1		1	
			praktyczny	1		1	
		inżynieria biomedyczna	ogólnoakademicki	2		2	
		inżynieria materiałowa	ogólnoakademicki	2			2
		inżynieria medyczna	ogólnoakademicki	1	1		
		inżynieria produkcji i zarządzania	ogólnoakademicki	1		1	
		inżynieria środowiska	ogólnoakademicki	2	2		
			praktyczny	1	1		
		logistyka	ogólnoakademicki	2	1		1
			praktyczny	1		1	
		mechanika i budowa maszyn	ogólnoakademicki	2	2		
			praktyczny	1	1		
		mechatronika	ogólnoakademicki	1		1	
			praktyczny	3	2	1	
technologia chemiczna	praktyczny	1	1				
zarządzanie i inżynieria produkcji	praktyczny	3		3			

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	12	budownictwo	praktyczny	1		1	
		geodezja i kartografia	ogólnoakademicki	1	1		
		inżynieria materiałowa	ogólnoakademicki	1	1		
		inżynieria bezpieczeństwa	praktyczny	2	1	1	
		informatyka	ogólnoakademicki	1		1	
		mechatronika	ogólnoakademicki	1		1	
Inne	1			1		1	
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	4			4	4		
Razem	55			55	26	24	5

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	11 (4CK)	5 (4CK)	2	3	1
Pozytywne z zaleceniami	15	4	2	4	5
Negatywne	24	6	8	4	6
W toku	5	3		2	
Razem	55 (4CK)	18 (4CK)	12	13	12

(4 CK) - w tym liczba opinii dla CK

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	11	1	2	8
%	100%	9,09%	18,18%	72,73%

3. Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych.

3.1. Niepoprawne definiowanie kierunkowych efektów kształcenia (np. powtarzanie efektów obszarowych z dodaniem nazwy kierunku, którego dotyczy wnioszek) oraz definiowanie efektów szczegółowych poprzez kopiowanie efektów kierunkowych.

3.2. Nieuwzględnianie w zbiorze definiowanych efektów kształcenia efektów prowadzących do kompetencji inżynierskich.

3.3. Brak lub niepełne przyporządkowanie efektów szczegółowych do efektów kierunkowych oraz efektów kierunkowych do obszarowych.

3.4. Brak określenia dyscyplin naukowych, do których odnoszą się zdefiniowane efekty kierunkowe.

3.5. Proponowanie do składu minimum kadrowego osób nieposiadających wymaganego dorobku.

3.6. Brak informacji o dorobku osób, którym powierzono prowadzenie zajęć lub powierzanie zajęć osobom, które nie mają wymaganego dorobku do ich prowadzenia zajęć.

3.7. Brak lub niekompletność właściwego dla proponowanego kierunku zaplecza laboratoryjnego.

3.8. Niewłaściwa koncepcja praktyk szczególnie dla profili praktycznych.

3.9. Niekompletny wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia.

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen													
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Syllabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Inne (wymienić)			
1	architektura i urbanistyka	I	opinie negatywne	1	1	1	1	1								1	
2	budownictwo	I	zalecenia		1	1	1	1			1	1			1	1	
			opinie negatywne	1	1	1			1	1							1
3	energetyka	I	zalecenia	1	1							1					
			opinie negatywne			1	1										1
4	geodezja i kartografia	I	zalecenia	1	1	1	1				1					1	
			zalecenia					1	1								
5	gospodarka przestrzenna	I	zalecenia	1	1	1	1									1	
			opinie negatywne		1	1	1										
6	inżynieria środowiska	I	zalecenia	1	1	1	1					1			1	1	
			opinie negatywne	1	1	1	1										
7	inżynieria bezpieczeństwa	I	zalecenia		1	1	1	1			1					1	
			opinie negatywne	1	1	1	1										
		II	opinie negatywne	1	2	2	2	2	1								

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen												
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Syllabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Inne (wymienić jakie)		
8	inżynieria medyczna	I	zalecenia	1	1	1								1		
9	inżynieria produkcji i zarządzania	I	opinie negatywne	1	1	1	1	1								
10	logistyka	I	zalecenia	1	1	1	1	1							1	
			opinie negatywne						1	1	1	1	1		1	
11	mechanika i budowa maszyn	I	zalecenia	1	1	1	1	1							1	
			opinie negatywne						1	1	1	1	1		1	
12	mechatronika	I	zalecenia	1	2	2	2	2						1	2	
			opinie negatywne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
13	technologia chemiczna	II	opinie negatywne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1			
		I	zalecenia	1											1	
14	zarządzanie i inżynieria produkcji	I	opinie negatywne	1	3	3	3	3						3	3	
15	informatyka	I	opinie negatywne	5	5	4	4	4						5	5	
		II	opinie negatywne	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1	

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen										
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Inne (wymienić jakie)
		I	zalecenia	2	9	11	9	7	2	3		5	10	
			opinie negatywne	1	12	15	17	16	3	3		10	16	
		II	zalecenia				1	1						
			opinie negatywne		3	4	4	4	4	2				1
	Razem													

4. *Ocena stopnia realizacji przez uczelnie wnioskujące o nowe kierunki studiów postanowień wynikających z przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.*

Znaczna część uczelni opiera koncepcję kształcenia na uprzednio obowiązujących standardach dostosowując wymagane zbiory efektów kształcenia i modyfikując wymagane dokumenty procesu kształcenia.

Często pojawia się brak określenia obszarów kształcenia, dziedzin naukowych oraz dyscyplin naukowych, do których przyporządkowane są efekty kształcenia. Pojawiają się przypadki przypisywania efektów kształcenia do dyscyplin, których nie ma w zbiorze dyscyplin zawartych w rozporządzeniu MNiSW.

Bardzo często nie jest dostatecznie dobrze przemyślana koncepcja kształcenia dla profili praktycznych, szczególnie praktyk. Proponowanie profilu praktycznego jest wykorzystywane do zaniżenia wymagań dotyczących minimum kadrowego. Nie są dostatecznie poznane i stosowane nowe zasady zaliczania osób do minimum kadrowego oraz obsady zajęć. Wiele do zrobienia jest w zakresie budowania i wdrażania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Doskonalenia wymaga współpraca z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

7. Zespół działający w ramach obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej

(Autorzy: dr hab. Bożena Czarkowska-Pączek, mgr Jakub Koziół)

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Zespół działający w obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej liczył w grudniu 2013 r. 14 członków. We wrześniu 2013 r. nastąpiła zmiana przewodniczącego Zespołu. Zespół odbył w roku sprawozdawczym 12 posiedzeń, w toku których sformułował propozycje łącznie 35 ocen (6 ocen instytucjonalnych i 29 ocen programowych) oraz zaopiniował 71 wniosków. Żadna z ocen nie była przeprowadzana na wniosek MNiSW. W roku 2013 żaden z członków Zespołu nie uczestniczył w akredytacjach zagranicznych.

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Do oceny instytucjonalnej zostało wyznaczonych 6 jednostek spełniających warunki wynikające z art. 48 a ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz § 6 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 29 września 2011 r. w sprawie warunków oceny programowej i oceny instytucjonalnej (Dz. U. Nr 207, poz. 1232).

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Uniwersytet Medyczny w Łodzi	1	3	1	2
2.	Gdański Uniwersytet Medyczny	1	2	1	2
3.	Warszawski Uniwersytet Medyczny	2	4	2	
4.	Uniwersytet Medyczny w Lublinie	1	2	1	1
5.	Uniwersytet Medycznym im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu	1	3	1	1
	Razem	6	14	6	6

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie
6		6			

2. *Analiza wyników ocen instytucjonalnych.*

Wszystkie oceniane jednostki uzyskały ogólną ocenę pozytywną.

3. *Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).*

Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia:

Kryterium dotyczące WSZJK jednostki spełniały „w pełni” i tym samym właściwie oceniły ten system w Raportach Samooceny. W analizie SWOT wskazywano powszechną ankietyzację, hospitację zajęć oraz formalne regulacje wielu procedur uczelnianych jako mocne strony. Z kolei jako słabe strony wskazywano mały zwrot ankiet, brak szkoleń pedagogicznych dla nauczycieli akademickich, a także brak jasnych kryteriów finansowania procesu dydaktycznego na poziomie Wydziału.

Posiadane zasoby: kadrowe, materialne, finansowe:

Jako mocną stroną uczelnie wskazują młodą i wysoko wykwalifikowaną kadrę o dużym potencjale naukowym i dydaktycznym, a także posiadającą doświadczenie zawodowe. Dodatkowo jako mocną stroną wskazywano własną bazę dydaktyczną, a w przypadku wydziałów prowadzących szkolenia z przedmiotów klinicznych, własne kliniki o uznanej w kraju renomie.

Jako negatywne obszary wskazano systematycznie pogarszające się warunki prowadzenia zajęć dydaktycznych, niską motywację pracowników naukowo-dydaktycznych, brak środków finansowych na szkolenia, niewystracającą pomoc materialną dotyczącą finansowania udziału w sympozyjach i konferencjach, a także w niektórych przypadkach konieczność korzystania z bazy nie będącej własnością Uczelni w procesie kształcenia.

Oferta dydaktyczna, w tym studia doktoranckie i podyplomowe:

Jako mocną stroną uczelnie wskazują wysoki poziom i unikatową ofertę szkolenia podyplomowego oraz szkolenie prowadzone w języku angielskim. Słabą stroną są niskie stypendia doktoranckie oraz brak wydzielonych środków na badania naukowe w ramach studiów doktoranckich, a także brak środków pozwalających zatrudnić ekspertów w danej dziedzinie i dyscyplinie w charakterze nauczyciela akademickiego.

Pozycja jednostki i uczelni oraz relacje z otoczeniem:

Mocną stroną są badania naukowe prowadzone w jednostce i wysoka kategoria naukowa, a także udział wielu pracowników, np. w recenzowaniu grantów krajowych i międzynarodowych oraz w Komitetach i Komisjach PAN. Słabą stroną jest brak pomocy administracyjnej podczas planowania badań naukowych i zdobywania środków finansowych.

Internacjonalizacja:

W analizie SWOT w odniesieniu do internacjonalizacji uczelnie wskazują na bogatą ofertę współpracy międzynarodowej, głównie w ramach programu ERASMUS. Wśród słabych stron powtarza się brak środków finansowych na udział w konferencjach i sympozyjach.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że samoocena wydziałów była zgodna z oceną z wizytacji. Największe różnice pomiędzy samooceną i oceną dokonaną przez Zespół Oceniający dotyczyły jakości kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych.

4. *Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.*

Kryterium oceny celów i jakości kształcenia na studiach doktoranckich 3 uczelnie spełniły w pełni, 2 znacząco i 1 częściowo.

Program kształcenia realizowany na studiach doktoranckich na większości wizytowanych wydziałach stwarza możliwości do uzyskania zaawansowanej wiedzy w interesującej doktoranta dziedzinie, prowadzenia badań w międzywydziałowych i międzynarodowych zespołach badawczych, pozwala na nabycie umiejętności twórczego rozwiązywania problemów oraz prezentowania uzyskanych efektów badań na konferencjach krajowych i międzynarodowych. Należy także docenić aktywność publikacyjną doktorantów.

Program studiów doktoranckich dostosowany jest do aktualnych wymagań wynikających z KRK. W jednej z wizytowanych jednostek wątpliwość wzbudził system weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia. W większości przypadków podnoszono niewielki udział interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu programów studiów. W jednym przypadku zwrócono uwagę na niewielką liczbę doktorantów.

5. *Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.*

W większości ocenianych jednostek program studiów podyplomowych pozwalał na uzyskanie kwalifikacji wzmacniających pozycję absolwenta na rynku pracy. Zwrócono jednak uwagę na zbyt mały udział interesariuszy zewnętrznych w tworzeniu programu studiów. Zajęcia na studiach podyplomowych prowadzone są przez prawidłowo dobranych i wysoko wykwalifikowanych nauczycieli akademickich. W kilku przypadkach w sposób nieprawidłowy oszacowano nakład pracy słuchaczy przy pomocy punktów ECTS.

6. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?*

Uczelnie bardzo szczegółowo zapoznają się z treścią raportów powizytacyjnych. W odpowiedzi na Raport ustosunkowują się do wszystkich zawartych w nim uwag i zaleceń. Załączone dokumenty i wyjaśnienia pozwoliły w większości przypadków zmienić na korzyść uczelni pierwotnie zaproponowane oceny cząstkowe. Wizytacje spełniają bardzo dużą rolę doradczo-naprawczą.

7. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

Nie było wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy.

III. Oceny programowe.

1. *Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.*

Ocena programowa na wizytowanych w roku 2013 kierunkach wynikała z harmonogramu wizytacji PKA. Żadna z jednostek nie była oceniana na wniosek MNiSW.

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny												
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne							
		Razem	Oceny dokonywane					Razem	Oceny dokonywane					
			Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej		Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej	
Oceny wyróżniające														
Oceny pozytywne	21	9			1	8		12	4			1	7	
Oceny warunkowe	3	1				1		2	2					
Oceny negatywne	2							2	1				1	
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	3							3	1			1	1	
Razem	29	10			1	9		19	8			2	9	

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
analityka medyczna	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				1
Razem				1				1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
fizjoterapia	Akademickie uczelnie publiczne	Gdański Uniwersytet Medyczny		1				2
		Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu			1			
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Rehabilitacji w Warszawie		1				4
		Radomska Szkoła Wyższa w Radomiu					1	
		Beskidzka Wyższa Szkoła Umiejętności w Żywcu				1		
		Podkowańska Wyższa Szkoła Medyczna w Podkowie Leśnej				1		
Razem				2	1	2	1	6
kosmetologia	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Śląska Wyższa Szkoła Medyczna w Katowicach		1				7
		Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Lublinie		1				
		Wyższa Szkoła Kosmetyki i Nauk o Zdrowiu w Łodzi		1				
		Wyższa Szkoła Zawodowa Kosmetyki i Pielęgnacji Zdrowia w Warszawie		1				
		Wyższa Szkoła Medyczna w Białymstoku		1 (I st.)	1 (II st.)			
		Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi		1				
Razem				6	1			7

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydatnia oceny	
pielęgniarstwo	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno – Ekonomiczna im. Ks. B. Markiewicza w Jarosławiu		1				4
		PWSZ w Nowym Sączu		1				
		PWSZ w Tarnowie		1				
		PWSZ w Nysie		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Medyczna w Sosnowcu		1				3
		Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej w Kutnie		1				
		Wyższa Szkoła Medyczna w Legnicy		1				
Razem				7			7	
położnictwo	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku		1				1
Razem				1			1	
turystyka i rekreacja	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii w Suchej Beskidzkiej		1				2
		Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie		1				
Razem				2			2	
wychowanie fizyczne	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Szczeciński		1				2
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Sportowa im. K. Górskiego w Łodzi			1			
Razem				1	1		2	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/zawieszenie wydania oceny	
zdrowie publiczne	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Śląska Wyższa Szkoła Informatyczno – Medyczna w Chorzowie		1				3
		Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. S. Staszica w Białymstoku				1		
		Collegium Masoviense – Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu w Żyrardowie					1	
Razem				1			2	3
Ogółem wszystkie kierunki				21	3	2	3	29

2. *Analiza wyników ocen programowych.*

1.1. *Które kierunki otrzymały najwięcej częściowych ocen wyróżniających i dla jakich kryteriów?*

Najwięcej ocen wyróżniających otrzymał kierunek „turystyka i rekreacja”: na dwie przeprowadzone oceny programowe (oceny ogólne: pozytywne) przyznano łącznie 5 ocen częściowych wyróżniających za: koncepcję rozwoju kierunku (kryterium 1), infrastrukturę dydaktyczną (kryterium 5), prowadzenie badań naukowych (kryterium 6), system wsparcia studentów w procesie uczenia się (kryterium 7) i wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia (kryterium 8). Na kierunku kosmetologia przyznano jedną ocenę wyróżniającą za infrastrukturę dydaktyczną (kryterium 5). Na tym kierunku łącznie przeprowadzono 7 ocen (w 6 przypadkach ocena pozytywna, w jednym warunkowa).

1.2. *Które kierunki otrzymały najwięcej częściowych ocen negatywnych i dla jakich kryteriów?*

Na kierunku „fizjoterapia” przyznano łącznie 6 ocen negatywnych (na 5 ocen programowych), z tego dla programu studiów (kryterium 3) – 2 oceny negatywne, dla zasobów kadrowych (kryterium 4) – 2 oceny negatywne, dla infrastruktury dydaktycznej (kryterium 4) – 1 ocena negatywna, dla wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia (kryterium 8) – 1 ocena negatywna.

1.3. *Analiza każdego kryterium częściowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku:*

„analityka medyczna” - Kryterium 1 - 1 ocena w pełni, Kryterium 2 - 1 ocena w pełni, Kryterium 3 - 1 ocena w pełni, Kryterium 4 - 1 ocena w pełni, Kryterium 5 - 1 ocena w pełni, Kryterium 6 - 1 ocena w pełni, Kryterium 7 - 1 ocena w pełni, Kryterium 8 - 1 ocena w pełni;

„fizjoterapia” - Kryterium 1 - 1 ocena w pełni 1 ocena znacząco, 2 oceny częściowo, Kryterium 2 - 1 ocena w pełni, 3 oceny częściowo, Kryterium 3 - 1 ocena w pełni, 1 ocena częściowo, 2 oceny niedostatecznie, Kryterium 4 - 2 oceny w pełni, 2 oceny niedostatecznie, Kryterium 5 - 2 oceny znacząco, 1 ocena częściowo, 1 ocena niedostatecznie, Kryterium 6 - 1 ocena w pełni, 1 ocena częściowo, Kryterium 7 - 2 oceny znacząco, 2 oceny częściowo, Kryterium 8 - 1 ocena w pełni, 2 oceny częściowo, 1 ocena niedostatecznie;

„kosmetologia” - Kryterium 1 - 6 ocen w pełni, 1 ocena znacząco, Kryterium 2 - 5 ocen w pełni, 2 oceny znacząco, Kryterium 3 - 7 ocen w pełni, Kryterium 4 - 6 ocen w pełni, 1 ocena częściowo, Kryterium 5 - 1 ocena wyróżniająca, 4 oceny w pełni, 2 oceny znacząco, Kryterium 6 - 2 oceny w pełni, 2 oceny znacząco, Kryterium 7 - 2 oceny w pełni, 5 ocen znacząco, Kryterium 8 - 7 ocen w pełni;

„pielęgniarstwo” - Kryterium 1 - 5 ocen w pełni, 2 oceny znacząco, Kryterium 2 - 6 ocen w pełni, 2 oceny znacząco, Kryterium 3 - 7 ocen w pełni, Kryterium 4 - 7 ocen w pełni, Kryterium 5 - 5 ocen w pełni, 2 oceny znacząco, Kryterium 6 - 3 oceny w pełni, Kryterium 7 - 7 ocen w pełni, Kryterium 8 - 7 ocen w pełni;

„turystyka i rekreacja” - Kryterium 1 - 1 ocena wyróżniająca, Kryterium 2 - 1 ocena w pełni, Kryterium 3 - 1 ocena w pełni, Kryterium 4 - 1 ocena w pełni, Kryterium 5 - 1 ocena wyróżniająca, Kryterium 6 - 1 ocena wyróżniająca, Kryterium 7 - 1 ocena wyróżniająca, Kryterium 8 - 1 ocena wyróżniająca;

„wychowanie fizyczne” - Kryterium 1- 1 ocena w pełni, 1 ocena znacząco, Kryterium 2 - 1 ocena w pełni, 1 ocena znacząco, Kryterium 3 - 1 ocena w pełni, 1 ocena znacząco, Kryterium 4 - 1 ocena w pełni, 1 ocena znacząco, Kryterium 5 - 1 ocena w pełni, 1 ocena znacząco, Kryterium 6 - 1 ocena w pełni, 1 ocena znacząco, Kryterium 7 - 1 ocena znacząco, 1 ocena częściowo, Kryterium 8 - 1 ocena w pełni, 1 ocena znacząco;

„zdrowie publiczne” - Kryterium 1- 1 ocena w pełni, Kryterium 2 - 1 ocena w pełni, Kryterium 3 - 1 ocena w pełni, Kryterium 4 - 1 ocena w pełni, Kryterium 5 - 1 ocena w pełni, Kryterium 6 - nie oceniano, Kryterium 7 - 1 ocena w pełni, Kryterium 8 - 1 ocena w pełni.

1.4. Analiza przyczyn negatywnych i warunkowych końcowych ocen programowych.

Oceny Negatywne:

Kierunek „fizjoterapia” (2 oceny negatywne) – zarzuty dotyczyły nieprawidłowej koncepcji kształcenia dla cykli kształcenia opartych o standardy kształcenia, nieprawidłowości w programie i planie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych opartych zarówno na standardach kształcenia jak i KRK, niewłaściwie skonstruowanych sylabusów, nieprawidłowej organizacji i kontroli praktyk zawodowych, nieprawidłowości w systemie naliczania punktów ECTS, braku minimum kadrowego oraz pozostałej kadry, której kwalifikacje gwarantowałyby realizację założonych efektów kształcenia, niedostatecznej infrastruktury, niesatysfakcjonującego wsparcia dla studentów, braku wymiany międzynarodowej i niewdrożenia przez Uczelnię wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Oceny warunkowe:

„Wychowanie fizyczne” (1 ocena warunkowa) – zarzuty dotyczyły nieprawidłowej koncepcji kształcenia, braku jej spójności z efektami kształcenia, kwalifikacjami kadry dydaktycznej i infrastrukturą dydaktyczną. Ponadto, program kształcenia nie spełniał wymogów zawartych w aktualnie obowiązujących przepisach prawa. Infrastruktura dydaktyczna nie zapewniała możliwości realizacji założonych efektów kształcenia, Uczelnia nie zapewniała studentom i pracownikom możliwości wymiany krajowej i międzynarodowej, a wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia był dopiero w fazie wdrażania.

„Fizjoterapia” (1 ocena warunkowa w wyniku pozytywnej oceny wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy po ocenie negatywnej) – zarzuty dotyczyły braku zgodności koncepcji kształcenia z efektami kształcenia sformułowanymi dla ocenianego kierunku, nieprawidłowościami w programie studiów, niewłaściwie skonstruowanych sylabusów, niewłaściwej organizacji i kontroli praktyk zawodowych oraz braku współpracy z interesariuszami zewnętrznymi.

„Kosmetologia” (1 ocena warunkowa w wyniku pozytywnej oceny wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy po ocenie negatywnej) – zarzuty dotyczyły braku minimum kadrowego, wymiany krajowej i międzynarodowej oraz efektywności wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

2. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

Tabela nr 8.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	3	3		
%	100%	100%		

3. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?*

W większości przypadków uczelnie pozytywnie odnoszą się do uwag zawartych w raportach powizytacyjnych traktując je jako cenne wskazówki służące poprawie jakości kształcenia. Bardzo często do odpowiedzi na Raport dołączane są już dokumenty poświadczające wdrożone działania naprawcze, co niejednokrotnie prowadziło do podniesienia pierwotnie zaproponowanych ocen częściowych i w efekcie także oceny całościowej. W pojedynczych przypadkach uczelnie podjęły polemikę z oceną zaproponowaną w Raporcie powizytacyjnym.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. *Informacje o opiniowanych wnioskach.*

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia w nowo tworzonych uczelniach	1	ratownictwo medyczne	ogólnoakademicki	1		1	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	34	fizjoterapia	praktyczny	9	5	4	
		elektrokardiologia	praktyczny	2	2		
		kosmetologia	praktyczny	7	5	1	1
		dietetyka	praktyczny	5	4	1	
		ratownictwo medyczne	praktyczny	3	1	1	1
		techniki dentystyczne	praktyczny	1	1		
		pielęgniarstwo	praktyczny	4	2	2	
		wychowanie fizyczne	praktyczny	1	1		
		terapia zajęciowa	praktyczny	2	2		
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	27	fizjoterapia	ogólnoakademicki	1		1	
			praktyczny	5	4	1	
			ogólnoakademicki i praktyczny	1	1		
		pielęgniarstwo	praktyczny	9	8		1
		kierunek lekarski	praktyczny	3		2	1
		kosmetologia	ogólnoakademicki	1	1		
			praktyczny	3		3	
		wychowanie fizyczne	ogólnoakademicki	1	1		
			praktyczny	2	1	1	
		zdrowie publiczne	praktyczny	1	1		

Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	5	pielęgniarstwo	praktyczny	1	1		
		fizjoterapia	praktyczny	2		2	
		kosmetologia	ogólnoakademicki	2	2		
Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	1	fizjoterapia	praktyczny	1		1	
Inne	2			2		2	
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	1			1	1		
Razem	71			71	44	23	4

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	34 (1CK)	6 (1CK)	11	2	15
Pozytywne z zaleceniami	10		4		6
Negatywne	23	2	2	2	17
W toku	4	1	1		2
Razem	71 (1CK)	9 (1CK)	18	4	40

(1 CK) - w tym liczba opinii dla CK

2. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy*

Tabela nr 11.

Liczba odwołań					
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:			
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie	
Liczba	9	3		6	
%	100%	33,33%		66,66%	

3. *Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych*

W uzasadnieniu opinii negatywnej najczęściej powoływano się na niespełnienie warunków dotyczących minimum kadrowego, a także brak informacji o kwalifikacjach nauczycieli akademickich spoza minimum kadrowego w kontekście możliwości realizacji założonych efektów kształcenia. Drugim co do częstości argumentem uzasadniającym opinię negatywną były zastrzeżenia do infrastruktury dydaktycznej, przede wszystkim do bazy szkolenia praktycznego, które miałyby być realizowane zarówno podczas ćwiczeń, ćwiczeń klinicznych i zajęć praktycznych. W mniejszym stopniu zastrzeżenia dotyczyły bazy szkolenia praktycznego realizowanego w ramach praktyk zawodowych. Często także zastrzeżenia budziło wyposażenie biblioteki w pozycje niezbędne do uzyskania założonych efektów kształcenia.

W przypadku wnioskowania o nadanie uprawnień do kształcenia na studiach niestacjonarnych, we wnioskach brakowało informacji o organizacji studiów, co uniemożliwiało ocenę możliwości realizacji założonych efektów kształcenia. W jednym przypadku zastrzeżenie to sformułowano w odniesieniu do studiów stacjonarnych. Równie często wskazywano na nieprawidłowości programu kształcenia, przy czym zarzuty dotyczyły różnych aspektów programu kształcenia, między innymi kwestionowano możliwość osiągnięcia założonych efektów kształcenia z uwagi na niewłaściwie dobrane formy dydaktyczne, złą organizację i kontrolę przebiegu zajęć praktycznych i praktyk zawodowych, nieprawidłowości dotyczące możliwości weryfikacji osiągania założonych efektów kształcenia, braku wszystkich niezbędnych informacji w sylabusie oraz nieprawidłowego naliczania punktów ECTS. W pojedynczych przypadkach zaproponowany program kształcenia nie był zgodny ze standardami kształcenia aktualnie obowiązującymi. W 5 opiniach o wniosku zwrócono uwagę na niespójności koncepcji kształcenia z profilem studiów i założonymi dla kierunku efektami kształcenia, a także kwalifikacjami niezbędnymi do wykonywania określonego zawodu, np. fizjoterapeuty. W 2 przypadkach zastrzeżenie budził brak współpracy z interesariuszami zewnętrznymi.

W przypadku wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia jednolitych studiów magisterskich oraz studiów II stopnia, częstym argumentem uzasadniającym opinię negatywną był również brak badań naukowych prowadzonych przez jednostkę w obszarze, do którego przyporządkowano wnioskowany kierunek.

W roku 2013 w przypadku 10 wniosków o nadanie uprawnień do kształcenia na określonym kierunku i poziomie kształcenia wydano opinię pozytywną z zaleceniami. Najczęściej zalecenia dotyczyły uzupełnienia księgozbioru właściwego dla wnioskowanego kierunku studiów oraz poprawy bazy dydaktycznej w kontekście możliwości osiągnięcia założonych efektów kształcenia. Łącznie 5 zaleceń dotyczyło programu kształcenia, w tym dopracowania organizacji i kontroli praktyk zawodowych, systemu naliczania punktów ECTS, modułu przedmiotów do wyboru oraz weryfikacji liczby godzin przeznaczonych na samokształcenie. Zalecono ponadto zmianę przyporządkowania wnioskowanego kierunku studiów do obszaru nauk, zwiększenie współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, zintensyfikowanie prowadzonych w jednostce badań naukowych

oraz poprawę organizacji studiów w celu umożliwienia realizacji wszystkich założonych efektów kształcenia.

Tabela nr 12.

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen											
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Inne (wymienić jakie)	
1.	dietetyka	I	zalecenia								1				
			opinie negatywne	1	1		1	1					1		
2.	fizjoterapia	I	zalecenia			1		1							
			opinie negatywne	1	3	1	2	4		4	1	1			
		II	zalecenia		1					1	1	1			
			opinie negatywne	1	2	1	1	2	1	1		2			
3.	kosmetologia	I	opinie negatywne		1	1	1	1					1		
		II	opinie negatywne		1		2	1	3	1	1				
4.	kierunek lekarski	jmgr	opinie negatywne		1		1	2	2	2					
5.	pielęgniarstwo	I	opinie negatywne	1	1		1				1				
			zalecenia		2						1		1		
		II	opinie negatywne		1						1				

Lp.	Nazwa kierunku studiów	Poziom kształcenia	Rodzaj uwag	Kryteria ocen													
				Struktura kwalifikacji absolwenta	Plany studiów i programy nauczania	Sylabusy	Kadra naukowo-dydaktyczna	Obsada kadrowa	Badania naukowe	Baza dydaktyczna	Zasoby biblioteczne, czytelnia	Praktyki studenckie	WSZJK	Inne (wymienić jakie)			
6.	ratownictwo medyczne	I	zalecenia	1													
			opinie negatywne	1	1	1	2	1		1	2	1					
7.	terapia zajęciowa	I	opinie negatywne	2	2		1	2		2	2						
8.	wychowanie fizyczne	I	zalecenia		1				1	1							
		II	opinie negatywne	1	1	1		1		1	1						
Razem		I	zalecenia	1	1	1		1	1	2							
			opinie negatywne	6	9	3	8	9		8	5	4					
		II i jmgr	zalecenia		2						1	1	1	1			
			opinie negatywne	1	6	2	4	6	6	6	6	2	2				

4. Ocena stopnia realizacji przez uczelnie wnioskujące o nowe kierunki studiów postanowień wynikających z przepisów znowelizowanej w 2011 r. ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, w tym Krajowych Ram Kwalifikacji.

Biorąc pod uwagę całkowitą liczbę wniosków o nadanie uprawnień do kształcenia na określonym kierunku i poziomie studiów i całkowitą liczbę negatywnych opinii o wnioskach, a także liczbę i strukturę zaleceń zawartych w opiniach pozytywnych z zaleceniami, należy stwierdzić, że stopień przygotowania uczelni do realizacji zapisów znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz zapisów rozporządzenia MNiSW z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 poz. 131) nie jest jeszcze w pełni zadowalający. Około 40% wniosków nie spełniało kryteriów pozwalających na ich w pełni pozytywne zaopiniowanie. Jednak zaobserwowano zmiany w przyczynach opinii negatyw-

nych w porównaniu do roku 2012 – wówczas najczęściej zarzuty dotyczyły formułowania efektów kształcenia i działania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. W roku 2013 zarzuty najczęściej dotyczyły braku minimum kadrowego oraz niedostosowania infrastruktury dydaktycznej do profilu studiów, specyfiki efektów kształcenia oraz liczby studentów.

8. Zespół działający w ramach obszaru sztuki

(Autorzy: prof. Joachim Pichura, mgr inż. Bożena Wasilewska)

I. Informacje ogólne o pracy Zespołu.

Liczba posiedzeń w 2013 r. - 8, w trzech przypadkach odbyło się głosowanie elektroniczne; liczba członków Zespołu - 7.

W 2013 r. Zespół działający w obszarze sztuki przeprowadził 29 ocen: 10 ocen instytucjonalnych oraz 19 ocen programowych na jedenastu kierunkach studiów. Zespół sformułował 29 ocen (2 oceny wyróżniające, 26 pozytywnych, 1 warunkową), w trzech przypadkach zawieszono dokonanie oceny, a w dwóch przypadkach odstąpiono od jej dokonania. Oceny instytucjonalne zostały przeprowadzone w 9 uczelniach publicznych oraz w jednej uczelni niepublicznej. Z zaplanowanych na 2013 r. ocen programowych Zespół nie zrealizował sześciu ocen.

II. Oceny instytucjonalne.

1. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Do oceny instytucjonalnej została wyznaczona jedna jednostka organizacyjna.

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach	1	4	1	2
2.	Akademia Muzyczna w Krakowie	1	3	2	2
3.	Akademia Muzyczna im. Grażyny i Kiejstuta Bacewiczów w Łodzi	1	3		
4.	Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie	1	3		3
5.	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	1	5	2	2
6.	Uniwersytet Zielonogórski	1	6		
7.	Politechnika Białostocka	1	3		
8.	Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu	1	2		

9.	Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu	1	2		1
10.	Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych w Poznaniu	1	2		
	Razem	10	33	5	10

2. Charakterystyka jednostek wyznaczonych do oceny instytucjonalnej.

Oceny instytucjonalne zostały przeprowadzone w 9 akademickich uczelniach publicznych oraz w jednej uczelni niepublicznej.

Wydano 10 ocen pozytywnych stwierdzając, iż oceniane wydziały realizują strategię rozwoju jednostki spójną ze strategią rozwoju uczelni, spełniają wymagania dotyczące funkcjonowania wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, w tym jego konstrukcji i oddziaływania na doskonalenie jakości kształcenia, a w 5 przypadkach również jakości kształcenia na prowadzonych studiach doktoranckich oraz w 10 przypadkach na studiach podyplomowych. Spośród 10 uczelni wyznaczonych do oceny instytucjonalnej 5 nie prowadziło studiów doktoranckich.

Z 8 kryteriów - 2 oceniono wyróżniająco w sześciu uczelniach – „prowadzenie badań naukowych” (Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Uniwersytet Zielonogórski), „współpraca krajowa i międzynarodowa” (Akademia Muzyczna w Krakowie, Politechnika Białostocka, Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu), 8 oceniono w pełni, a 3 kryteria „cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji” (Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie), „system wsparcia studentów i doktorantów” (Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Akademia Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu, Politechnika Białostocka), „przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia” (Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie) oceniono – znacząco.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen					
Ogółem	z tego:				
	wyróżniająca	pozytywna	warunkowa	negatywna	Odstąpienie/ zawieszenie
10		10			

3. *Mocne i słabe strony ocenianych jednostek. Porównanie wyników ocen instytucjonalnych z samooceną dokonaną przez uczelnie (analiza SWOT).*

Do **mocnych stron** ocenianych jednostek zaliczono: elastyczność w ofercie kształcenia, osiąganie wysokiego poziomu twórczości artystycznej i naukowej, mobilność studentów oraz jakość kadry dydaktycznej, a także dobre zaplecze dydaktyczne.

Dokonana przez wizytowane jednostki analiza SWOT w większości uczelni jest zbieżna z wynikami przeprowadzonej oceny wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia, oceny zasobów kadrowych, materialnych, a także działalności naukowej/artystycznej zarówno pedagogów jak i studentów. Należy podkreślić również znaczącą intensyfikację ocenianych jednostek w dążeniu do większej wymiany międzynarodowej, współpracy ze środowiskiem lokalnym oraz placówkami artystycznymi o zasięgu ogólnopolskim.

Pedagodzy i studenci biorą czynny udział w szeregu przedsięwzięć zarówno naukowych, jak i artystycznych, współuczestniczą w realizacji programów międzynarodowych. Prowadzone są działania mające na celu internacjonalizację procesu kształcenia, zapewnienia uczestnictwa studentów oraz pracowników dydaktycznych i naukowych w wymianie międzynarodowej w ramach programu LLP-Erasmus, a także w ramach współpracy pomiędzy uczelniami związanymi odpowiednimi umowami. Zwraca uwagę znaczna intensyfikacja wymiany w ramach programów międzynarodowych, co ma ogromny wpływ na poszerzanie horyzontów, konfrontację wiedzy i umiejętności.

Na szczególne podkreślenie zasługują liczne nagrody studentów uzyskane zarówno na krajowych, jak i zagranicznych konkursach muzycznych i plastycznych.

Na podstawie opinii uzyskanych w trakcie przeprowadzonych wizytacji od przedstawicieli pracodawców, władz akredytowanych jednostek oraz studentów należy stwierdzić, że jednostki współpracują z otoczeniem społeczno-gospodarczym w celu osiągnięcia właściwych efektów kształcenia w stopniu pełnym, choć sugerowano pewne sformalizowanie tego procesu poprzez rozwinięcie koncepcji zwiększania udziału pracodawców w procesie budowania wysokiej kultury jakości kształcenia na poziomie Wydziałowego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia, co w szczególności dotyczy udziału pracodawców w pracach Zespołów Kierunkowych oraz Wydziałowego Zespołu Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Wysoka jakość kształcenia, np. w Politechnice Białostockiej, została potwierdzona uzyskaniem przez Wydział notyfikacji - dyplomy absolwentów kierunku „architektura i urbanistyka” uznawane są w krajach Unii Europejskiej. W Uniwersytecie Zielonogórskim na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że Wydział Artystyczny - jako jedyna na Uniwersytecie Zielonogórskim jednostka - otrzymała w wyniku parametryzacji KBN kategorię „A”.

Niektóre jednostki uczelni stawiają sobie za cel wyrównywanie szans poprzez przyciąganie studentów z obszarów o niższym standardzie edukacji i kultury społecznej, a także kierowanie oferty edukacyjnej do różnych grup wiekowych.

W ocenianych uczelniach wewnętrzni i zewnętrzni interesariusze uczestniczą w procesie kształtowania oferty edukacyjnej jednostki oraz budowaniu wyso-

kiej kultury jakości kształcenia. Struktura podejmowania decyzji w zarządzaniu jakością kształcenia jest właściwa z punktu widzenia specyfiki kształcenia. Jest ona przejrzysta i zapewnia podmiotowość studentom, pracownikom akademickim w procesie podejmowania decyzji powiązanych z jakością nauczania oraz kreowania wizerunku prowadzonych na wydziałach kierunków studiów.

Uczelnie zapewniają możliwość oddziaływania pracodawców regionalnych na proces nauczania poprzez głębokie wejście w życie akademickie i artystyczne. Wewnętrzne procedury zapewnienia jakości kształcenia mają charakter kompleksowy z punktu widzenia celów nauczania artystycznego. Zapewniony jest stały (tradycyjnie pojmowany) nadzór nad studentem i jego dziełem. Kontroli podlega szereg czynników projakościowych. Uczelnie zapewniają dostęp do informacji o jakości kształcenia poprzez poddawanie wyników prac studentów zewnętrznej ocenie, ponadto w ramach wewnątrzuczelnianych procedur.

Jednostki dokonują systematycznej oceny celowości i efektywności WSZJK, a jej wyniki są podstawą środowiskowej dyskusji oraz zmian, mających optymalizować proces zarządzania jakością kształcenia akademickiego.

Szczególną pozycję uczelni (w tym jednostki) na rynku edukacyjnym - poprzez wysoką jakość kształcenia – potwierdza wzrastająca liczba kandydatów na studia oraz możliwości znalezienia pracy przez absolwentów.

Wskazane w niniejszym opisie mocne strony jednostek stanowią istotną przeciwwagę do przedstawionych w analizie SWOT zagrożeń związanych ze zbliżającym się niżem demograficznym, regresem kultury wysokiej w społeczeństwie.

Polityka finansowa w ocenianych jednostkach uczelni zapewnia stabilność ich rozwoju. Jednostki prowadzą działalność artystyczną/badania naukowe w obszarach, dziedzinach i dyscyplinach naukowych/ artystycznych związanych z oferowanymi studiami, a wyniki tych badań oraz najnowsze osiągnięcia nauki w danym obszarze wykorzystuje w procesie kształcenia. System wsparcia opieki naukowej dydaktycznej i materialnej studentów funkcjonuje w siedmiu ocenianych uczelniach prawidłowo, uwzględnia potrzeby osób niepełnosprawnych, umożliwia udział studentów w weryfikacji prawidłowości działania systemu. Wydziały stwarzają warunki do rozwoju samorządności studenckiej oraz organizacji studenckich.

System rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych jest prawidłowy. Działalność organów samorządu studentów oraz organizacji o charakterze naukowym funkcjonujących w ocenianych jednostkach należy ocenić dobrze.

Do **słabych stron** ocenianych jednostek w trzech uczelniach zaliczono spełnienie trzech kryteriów: „cele i efekty kształcenia na studiach doktoranckich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji”, „system wsparcia studentów i doktorantów” oraz „przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia”.

Zespół zalecił większą współpracę władz Wydziału i Uczelni z organami samorządu studentów: pod względem ich udziału w procesie doskonalenia procesu kształcenia oraz sposobu zasięgania opinii w sprawach przewidzianych przepisami prawa. System opieki naukowej i dydaktycznej w znacznej części uwzględ-

nia potrzeby studentów. Zwrócono uwagę na fakt, iż poprawy wymaga system pomocy materialnej, dostosowanie narzędzi internetowych związanych z obsługą studentów do potrzeb osób z nich korzystających oraz dostosowanie zbiorów bibliotecznych do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zespół zalecił także rozszerzenie współpracy z beneficjentami procesu kształcenia, oraz w większym stopniu włączenie studentów studiów doktoranckich w działalność międzynarodową jednostek, a także podjęcie większych starań w zakresie szkoleń dotyczących umiejętności poruszania się studentów na rynku pracy.

W uczelniach, w których kryterium „przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia” – oceniono znacząco Zespół zalecił opracowanie spójnego wewnętrznie zbioru przepisów regulujących wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, włączenie właściwych organów samorządu studentów w prace organów odpowiedzialnych za opracowywanie i ewaluację programów kształcenia oraz doskonalenie prowadzonej dokumentacji dotyczącej dokonywanych analiz i podejmowanych działań odnoszących się do poszczególnych czynników mających wpływ na jakość kształcenia.

4. *Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich.*

5. *Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych.*

Spośród 10 uczelni wyznaczonych do oceny instytucjonalnej 5 uczelni prowadziło studia doktoranckie:

Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego w Katowicach na Wydziale Kompozycji, Interpretacji, Edukacji i Jazzu prowadzi studia doktoranckie od roku 2010/2011 w dziedzinie nauk muzycznych w dyscyplinach artystycznych: kompozycja i teoria muzyki oraz dyrygentura. Na studia z dyrygentury nie było zgłoszeń.

Trzyletni program studiów zawiera dwie grupy przedmiotów: przedmioty o charakterze metodologicznym, podnoszące kwalifikacje w zakresie dyscypliny głównej i przedmioty ogólnohumanistyczne, pozwalające na poszerzenie horyzontów wiedzy o muzyce i kulturze. W ramach przedmiotów o charakterze metodologicznym doktorant nabiera doświadczenia w sprofilowanym na potrzeby pracy doktorskiej formułowaniu problemów artystycznych i badawczych.

Doktoranci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili swoje zadowolenie z wysokiego poziomu wykładów, ich przydatności merytorycznej – metodologicznej oraz organizacji studiów, a prowadzone zajęcia uważają za rozwijające i bardzo ciekawe. Podkreślali również szeroką wiedzę nauczycieli w zakresie prowadzonych przedmiotów. Ponadto podkreślano, iż mogą publikować swoje artykuły w uczelnianym piśmie „Klucz” i uczestniczyć czynnie w konferencjach i sesjach organizowanych przez Uczelnię. Uczelnia przyznaje doktorantom stypendia.

Samorząd doktorantów aktywnie uczestniczył w przygotowywaniu programu studiów. Przedstawione efekty kształcenia w dyscyplinie kompozycja i teoria muzyki określone zostały przed uruchomieniem studiów. Przyjęto jako punkt wyjścia pogłębienie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w stosunku do poziomu osiągniętego na studiach magisterskich. Dokument ten ma charakter rozszerzonego i pogłębionego projektu. Ocena określenia efektów kształcenia, ich osiągania i weryfikacji przeprowadzona zostanie w pełni, gdy trzyletnie

studia ukończą pierwsi absolwenci. Natomiast wymiar jakości prowadzonego kształcenia potwierdzą faktycznie obronione doktoraty.

Pomimo krótkiego czasu funkcjonowania studiów doktoranckich, przedstawione dokumenty i sposób zorganizowania studiów pozwalają mówić o przejrzystym systemie umożliwiającym ocenę efektów kształcenia, który w pełni będzie weryfikowalny po ukończeniu studiów przez większą liczbę doktorantów. System oceny osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia jest dostępny dla zainteresowanych.

Zespół oceniający stwierdził, iż niektóre zadania wymagają istotnego wspomaganie administracyjnego, jak np. dokumentowanie osiągnięć artystycznych studentów i doktorantów, itp. co powinno być w systemie jakości kształcenia wyraźnie ujęte. Zebrania Wydziałowego Zespołu ds. zapewnienia jakości kształcenia winny być również dokumentowane.

W działającym trzeci rok Studium Doktoranckim przyjęto słuszne rozwiązania programowe. Dokonano trafnego podziału na przedmioty uczące technologii pracy naukowej i poszerzające wiedzę ogólnohumanistyczną. Kwalifikacje kadry pedagogicznej zostały wysoko ocenione przez doktorantów.

Zespół Oceniający zalecił zwiększenie aktywności na polu stałego pozyskiwania opinii środowiska zewnętrznego (m.in. ze względu na małą liczbę słuchaczy Studiów Podyplomowych). Ponadto stwierdzono, iż choć system ECTS oceniający nakład pracy w zakresie opanowania danego przedmiotu jest bardzo dobrze opracowany, korekty wymaga przedmiot „seminarium kierunkowe”, w którym punkty ECTS zostały przydzielone niepoprawnie. Analiza wykazała, iż wsparcie naukowe i dydaktyczne Wydziału w procesie uzyskiwania efektów uczenia się zasługuje na ocenę w pełni. System opieki materialnej działa w sposób odpowiedni i spełniający oczekiwania studentów. Szczególnie ważne w tej kwestii pozostają indywidualizacja procesu kształcenia i bezpośredni kontakt pomiędzy studentami, a kadrami naukowo – dydaktyczną. W zakresie Funduszu Pomocy Materialnej nie ma zastrzeżeń, natomiast w kwestii wsparcia stypendiów doktoranckich system wymaga działań naprawczych. Należy również, ze względów formalnych, zweryfikować liczbę godzin zajęć prowadzonych przez doktorantów, była ona zbyt niska.

Na Wydziale Kompozycji, Interpretacji, Edukacji i Jazzu prowadzone są także studia podyplomowe, które realizowane są w ograniczonym zakresie ze względu na przyjęte kryteria kwalifikacyjne. W roku 2011/2012 został przyjęty jeden słuchacz, co potwierdza wysoko zindywidualizowany tryb studiów, trwających cztery semestry. Studia podyplomowe dają możliwość pogłębienia wiedzy i umiejętności w stosunku do poziomu osiągniętego na studiach magisterskich. Efekty kształcenia dotyczą przede wszystkim przedmiotu głównego na nim skupia się praca studenta w ramach studiów doskonalących, czyli nie skutkujących przyznaniem tytułu naukowego. Potwierdzeniem uzyskanych kwalifikacji jest świadectwo ukończenia studiów podyplomowych i satysfakcja z własnego rozwoju, istotny element zawodu artysty - muzyka. Nauczanie odbywa się przede wszystkim w relacji mistrz – uczeń, co podnosi wagę studiów. Słuchacz ma wpływ na wybór prowadzącego zajęcia z przedmiotu głównego, którego po konsultacjach z pedagogiem wyznacza Kierownik Studiów Podyplomowych.

W przypadku studiów podyplomowych pracodawcy, np. dyrektorzy szkół, wysoko oceniają rozwój swoich pracowników. Studia podyplomowe spełniają ich oczekiwania jeszcze z jednego względu, świadczą o potrzebach rozwoju pracowników. Mała liczba osób na studiach podyplomowych może sugerować potrzebę zwiększonej aktywności uczelni w dopasowywaniu programu studiów oraz zmiany Regulaminu Studiów Podyplomowych, w tym kryteriów kwalifikacji. Sugeruje się zasięgnięcie opinii otoczenia Uczelni oraz analizowanie nowych potrzeb rynku pracy.

Zindywidualizowany tryb Studiów Podyplomowych stanowi gwarancję osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia poprzez personalne kontakty nie tylko z pedagogiem przedmiotu głównego. Studia Podyplomowe realizują zamierzone efekty kształcenia i są wysoko oceniane przez interesariuszy zewnętrznych.

Akademia Muzyczna w Krakowie na Wydziale Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej prowadzi kształcenie na studiach trzeciego stopnia w dyscyplinie kompozycja i teoria muzyki, specjalności: kompozycja i teoria muzyki oraz w dyscyplinie dyrygentura. Studia doktoranckie zostały utworzone na podstawie Zarządzenia nr 8/2006 Rektora Akademii Muzycznej w Krakowie z dnia 12 czerwca 2006 roku.

Wydział opracował koncepcję kształcenia obejmującą studia I i II stopnia oraz studia doktoranckie i studia podyplomowe w wybranych specjalnościach. W trybie studiów I stopnia są to kierunki: „kompozycja i teoria muzyki” (specjalności: kompozycja i teoria muzyki); „dyrygentura”; „edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej” (specjalność rytmika); „muzyka kościelna” – kierunek unikatowy prowadzony wspólnie z Uniwersytetem Papieskim Jana Pawła II. Na studiach II stopnia Wydział kształci na kierunkach: „kompozycja i teoria muzyki” (specjalności: kompozycja, teoria muzyki); „dyrygentura”; „edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej” (specjalności: prowadzenie zespołów wokalnych i wokalnie – instrumentalnych i nauczanie przedmiotów teoretyczno – muzycznych) oraz „muzyka kościelna”.

Studia III stopnia (środowiskowe studia doktoranckie) realizowane są w dyscyplinach: kompozycja i teoria muzyki (specjalności: kompozycja, teoria muzyki) oraz dyrygentura. Wydział ma opracowany wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, w którym określono cele, zadania, procedury oraz obszary badania jakości kształcenia. Troska o jakość kształcenia jest widoczna w funkcjonowaniu Wydziału, a w szczególności w metodach weryfikacji efektów kształcenia, zasadach rekrutacji kandydatów, wymianie międzynarodowej, doborze kadry akademickiej, wspieraniu studentów w wszechstronnym rozwoju. Wydział współpracuje z przedstawicielami rynku pracy i zna opinie interesariuszy zewnętrznych dotyczące jakości kształcenia. Obserwacja działań Wydziałowego Zespołu ds. jakości kształcenia, Rad Instytutów, Rady Wydziału i władz diekańskich pozwala stwierdzić, iż wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia jest efektywny i prowadzi do doskonalenia rozwiązań w zakresie budowania wysokiej kultury jakości kształcenia. Doktoranci pozytywnie ocenili program studiów doktoranckich w odniesieniu do możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Zespół Oceniający zwrócił uwagę na brak weryfikacji znajomości języka obcego w procesie rekrutacji na studia doktoranckie oraz brak w programie studiów doktoranckich lektoratu języka obcego. W kwe-

stii umieszczenia lektoratu w programie studiów głosi samych doktorantów były podzielone – z jednej strony wyrazili oni opinię, że takie zajęcia byłyby potrzebne, a z drugiej strony pojawiły się głosy, że takie zajęcia mogłyby być tylko dodatkowym obciążeniem dla osób, które są na bardzo zaawansowanym poziomie znajomości języka obcego. Ponadto doktoranci podkreślili, że kwestia umieszczenia lektoratu w programie studiów jest problematyczna także ze względu na zindywidualizowany tryb, w jakim studiują (dla uzyskania odpowiednich efektów, lektorat musiałby być odbywany systematycznie). Doktoranci nie wysunęli konkretnego postulatu w tym zakresie.

W czasie spotkania doktoranci wyrazili także opinię, że zajęcia prowadzone przez wykładowców spoza uczelni, w tym z ośrodków zagranicznych, są dla nich bardzo wartościowe. Część doktorantów wskazała, że zajęć tych jest stosunkowo dużo, ale pojawiły się również głosy postulujące zwiększenie liczby tego rodzaju zajęć.

Doktoranci mają zapewnione wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne ze strony Wydziału. System opieki dydaktycznej i naukowej sprzyja doktorantom w procesie osiągania założonych efektów kształcenia, a także uwzględnia potrzeby osób niepełnosprawnych.

Na Wydziale funkcjonuje standardowy system rozwiązywania sytuacji konfliktowych na studiach doktoranckich. Wydział wspiera działalność samorządu doktorantów i współpracuje z nim. Regulamin samorządu doktorantów wymaga weryfikacji pod kątem aktualnych przepisów prawa. Wydział zapewnia doktorantom uzyskanie właściwych efektów kształcenia oraz umożliwia uzyskanie stopnia naukowego doktora.

W procesie określania i weryfikacji efektów kształcenia, a także oceny jakości kształcenia prowadzonego na studiach III stopnia opinia doktorantów zasięgania jest w sposób nieformalny, w ramach bieżących kontaktów. Stosowany na wizytowanym Wydziale system ECTS, w sposób prawidłowy określa nakład pracy i niezbędny czas konieczny do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Wydział posiada wiarygodny, przejrzysty i powszechnie dostępny system umożliwiający ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia na studiach doktoranckich, jak również studiach podyplomowych. Polityka finansowa Wydziału zapewnia stabilność jej rozwoju w aspektach kadrowych, dydaktycznych i organizacyjnych. Liczącym się wsparciem są finanse pozyskiwane wraz z uzyskaniem akceptacji przez odpowiednie organy na realizowanie projektów artystyczno – naukowych oraz pieniądze uzyskiwane z grantów. Wzrosło też dofinansowanie nauki dzięki otrzymaniu przez Wydział kategorii „A” w wyniku oceny parametrycznej w grupie jednostek naukowych N 14 – dziedziny sztuki.

Polityka kadrowa oparta jest na zatrudnianiu osób o znaczących osiągnięciach naukowych i artystycznych, posiadających ogromne uznanie nie tylko w kraju ale również za granicą.

W czasie spotkania z Zespołem Oceniającym doktoranci stwierdzili, że promotorzy wspierają ich rozwój artystyczny i naukowy, poza udzielaną pomocą w przygotowaniu pracy doktorskiej. Wsparcie to polega m.in. na włączaniu doktorantów do udziału w konferencjach naukowych i wydarzeniach artystycznych, a także pomocy w publikacji wyników własnych prac. Uczestnicy Studiów Dok-

toranckich zwrócili uwagę na specyfikę pracy artysty, indywidualność i realizowanie badań głównie w relacji uczeń – mistrz, aniżeli w konkretnych zespołach badawczych. Powyższą sytuację doktoranci ocenili w sposób pozytywny, podkreślając także wsparcie i zaangażowanie jednostki w przygotowywaniu ich autorskich projektów badawczych.

Wydział umożliwia doktorantom rozwój naukowy przez udział w projektach naukowo – badawczych, np. na Międzynarodowy Kongres Semiotyczny Music: Function and Value organizowany w Uczelni przez Katedrę Teorii i Interpretacji Dzieła Muzycznego (27.IX.–2.X.2010) przy współpracy Uniwersytetu w Helsinkach i Międzynarodowego Instytutu Semiotyki (ISI) zakwalifikowane zostały referaty doktorantów. Kompozytorzy i dyrygenci mają okazję do zaprezentowania swoich osiągnięć w ramach koncertów organizowanych przez Akademię lub ich własnym staraniem, zazwyczaj przy pomocy opiekuna/ promotora oraz organizują projekty naukowo – badawcze, które związane są z prowadzonymi na wydziale tematami badawczymi. Doktoranci uczestniczą w zebraniach odpowiednich katedr wydziałowych.

Wydział prowadzi Podyplomowe Studia Muzykoterapii i Podyplomowe Studia Teorii Muzyki. Prowadzone przez Wydział studia podyplomowe odpowiadają potrzebom rynku pracodawców, przygotowują do wykonywania zawodu i zdobycia uprawnień zawodowych w stopniu należyтым. Efekty kształcenia zdobyte na ww. studiach są zgodne z wymaganiami organizacji zawodowych i pracodawców. W ostatnich latach nastąpiło radykalne zmniejszenie liczby słuchaczy studiów podyplomowych na Wydziale Twórczości, Interpretacji i Edukacji Muzycznej. Wynika to z faktu, że z prowadzenia większości studiów podyplomowych zrezygnowano, lub uległy zawieszeniu. Stałym zainteresowaniem cieszyły się studia podyplomowe na kierunku Muzykoterapia. W związku z nowelizacją ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, Uczelnia złożyła w MNiSW wnioski o wyrażenie zgody na dalsze prowadzenie tych studiów. Z powodu zmian prawnych w ostatnich 2 latach nie przeprowadzono naboru na te studia. Opracowane efekty kształcenia oraz rzeczywiste rezultaty dydaktyczne na kierunku Muzykoterapia są zgodne z wymogami Kodeksu Zawodowego Muzykoterapeuty, który to kodeks opracowywany jest aktualnie przez Krajową Radę Muzykoterapii zrzeszającą przedstawicieli najsilniejszych ośrodków muzykoterapeutycznych w Polsce, w tym Akademii Muzycznej w Krakowie. Kodeks przewiduje sformułowanie uprawnień do wykonywania zawodu muzykoterapeuty i jest to zgodne z zakładanymi efektami kształcenia na Studiach Podyplomowych Muzykoterapia w Akademii Muzycznej w Krakowie.

Studia podyplomowe Teorii Muzyki również cieszą się znacznym zainteresowaniem. Wychodzą naprzeciw zapotrzebowaniu na wykwalifikowanych nauczycieli przedmiotów teoretyczno-muzycznych w szkolnictwie muzycznym I i II stopnia. Dają możliwość uzyskania uprawnień do nauczania w tych szkołach osobom, które nie ukończyły studiów I i II stopnia na kierunku kompozycja i teoria muzyki, w specjalności teoria muzyki. W związku z zakończeniem ostatniego cyklu studiów i jednoczesnym zawieszeniem naboru na Studia Podyplomowe Teorii Muzyki, a także nierozwiązaną dotychczas kwestią przyszłości tej formy studiów, efekty kształcenia w rozumieniu Krajowych

Ram Kwalifikacji nie zostały dotychczas wdrożone. Jednostka pozostaje jednak w kontakcie ze swoimi absolwentami, monitorując (wybiórczo) ich kariery zawodowe, a potwierdzeniem efektów kształcenia są opinie absolwentów potwierdzające nie tylko uzyskanie kwalifikacji zawodowych, ale przede wszystkim poszerzenie świadomości teoretycznej, rozwinięcie zainteresowań oraz zdobycie wiedzy merytorycznej pozwalającej na lepszą realizację nowych zadań.

Z perspektywy oczekiwań rynku pracy programy i plany studiów podyplomowych są zadowalające, ich realizacja pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Wynika to w znacznym stopniu z zaangażowania przedstawicieli pracodawców zarówno w proces dydaktyczny (jako wykładowcy), jak i proces oceny, a mianowicie programy i plany studiów bywają recenzowane przez przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych.

Wydział dysponuje infrastrukturą dydaktyczną zapewniającą osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia na studiach III stopnia, oraz studiach podyplomowych.

Wydział Sztuk Pięknych Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu prowadzi studia doktoranckie w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinach: sztuki piękne, konserwacja i restauracja dzieł sztuki oraz w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie nauk o sztuce.

Wydział opracował koncepcję kształcenia obejmującą studia I i II stopnia, studia doktoranckie i podyplomowe, spójną z jej celami strategicznymi. Zapewnia doktorantom uzyskanie efektów kształcenia właściwych dla obszaru badawczego, w którym prowadzone są studia doktoranckie. Udział interesariuszy zewnętrznych w procesie określania efektów kształcenia jest pośredni i niesformalizowany, choć ze względu na większy odsetek praktyków realizujących zajęcia dydaktyczne, udział ten jest nieco większy niż w przypadku efektów kształcenia na poziomie studiów wyższych. Stosowany w jednostce system punktów ECTS umożliwia doktorantom oraz słuchaczom indywidualizowanie procesu kształcenia, w szczególności na szczeblu międzywydziałowym. Wydział Sztuk Pięknych stosuje wiarygodny, przejrzysty oraz odpowiedni dla doktorantów system oceny stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia.

Wraz z rozwojem kadry troską Wydziału stała się potrzeba zatrudniania młodych pracowników naukowych co umożliwiają studia doktoranckie, utrudnione jest natomiast pozyskiwanie nowych etatów. Specjalności nauczycieli akademickich odpowiednio korespondują z obszarami wiedzy prowadzonych przez nich zajęć na studiach I, II i III stopnia, a także na studiach podyplomowych.

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa jest dostosowana do profilu i rozmiarów kształcenia. Dostęp do Biblioteki (wraz z systemem informatycznej rejestracji „ProLib”) odpowiada zapotrzebowaniu całej społeczności akademickiej, w tym doktorantom. Polityka finansowa Wydziału zapewni stabilny rozwój Jednostki i wspiera działania projakościowe. Zakres naukowy prowadzonych badań naukowo-artystycznych na Wydziale Sztuk Pięknych UMK jest spójny z realizowanym kształceniem na studiach I, II i III stopnia.

Wydział stwarza możliwość udziału doktorantów w międzynarodowych programach oraz wymianie z zagranicznymi ośrodkami akademickimi. W opinii

doktorantów na Wydziale podejmowane są wystarczające starania mające na celu internacjonalizację procesu kształcenia.

W opinii Zespołu, Wydział dobrze współpracuje z większością uczelni w kraju i uczelniami zagranicznymi oraz z jednostkami administracji samorządowej, powiatowej, wojewódzkiej - zwłaszcza z instytucjami kultury i sztuki. Szeroka współpraca z instytucjami, współtworzącymi sztukę i działającymi na rzecz ochrony zabytków narzuca konieczność ciągłej aktualizacji oferty dydaktycznej, tak, aby program studiów i profil kształcenia jak najlepiej dostosować do oczekiwań rynku pracy. Wyniki dobrej współpracy wskazują na permanentny wzrost osiągniętych efektów kształcenia.

Uczelnia posiada dobrze funkcjonujący system wsparcia naukowego, dydaktycznego. Zauważalna jest poprawa jakości dydaktyki. Studenci dobrze oceniają system wsparcia naukowego. Z opinii doktorantów wynika, że od momentu rozpoczęcia studiów doktoranckich aż do ich ukończenia są oni otaczani odpowiednią do ich potrzeb opieką naukową i dydaktyczną, natomiast baza naukowo-dydaktyczna jest nieadekwatna do ich potrzeb. Pomimo sprawnego rozwiązywania skarg zgłaszanych władzom dziekańskim przez studentów, Zespół stwierdził brak wypracowanych mechanizmów i struktur wewnątrz wydziałowych pozwalających na systematyczne rozwiązywanie i eliminowanie sytuacji konfliktowych. Z rozmów przeprowadzonych z doktorantami wynika, że nie dochodzi do sytuacji konfliktowych na linii doktorant - opiekun naukowy/promotor.

W opinii Zespołu na Wydziale Sztuk Pięknych mamy do czynienia z modelowym przykładem współpracy Władz Jednostki z Wydziałowym organem Samorządu Studenckiego i Wydziałowym organem Samorządu Doktorantów.

Wydział Sztuk Pięknych prowadzi Podyplomowe Studia Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Dziedzictwa Architektonicznego oraz Podyplomowe Studia Muzealnicze. Wydział zapewnia efekty kształcenia na studiach podyplomowych zgodnie z wymogami organizacji zawodowych i pracodawców.

6. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie reagują na uwagi PKA i w jakim stopniu wykorzystują je do poprawy swej działalności?*

Zarówno w trakcie rozmowy podsumowującej, jak i w odpowiedzi na raport powizytacyjny władze Wydziału i Uczelni nie wniosły żadnych uwag i zgodziły się z wszystkimi zastrzeżeniami i zaleceniami Zespołu Oceniającego, zobowiązując się jednocześnie do ich uwzględnienia.

7. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

W 2013 r. do Zespołu Sztuki nie wpłynęły wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy dotyczące ocen instytucjonalnych.

III. Oceny programowe.

1. *Charakterystyka kryteriów wyznaczania jednostek i kierunków do oceny programowej.*

Wyznaczanie jednostek i kierunków do oceny programowej odbywa się według następujących kryteriów: z inicjatywy Zespołu Sztuki w ramach harmonogramu prac określonych na dany rok akademicki, w tym: na podstawie Uchwały Prezydium PKA, określającej datę obowiązywania poprzedniej oceny; po zakończeniu pierwszego pełnego cyklu kształcenia w nowych uczelniach/jednostkach.

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	Oceny												
		Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne							
		Razem	Oceny dokonywane				Razem	Oceny dokonywane						
			Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej		Po ocenie wyróżniającej	Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej	
Oceny wyróżniające	2	2				2								
Oceny pozytywne	16	15	5			10		1					1	
Oceny warunkowe	1							1	1					
Oceny negatywne														
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	5	1				1		4	2		1	1		
Razem	24	18	5			13		6	3		1	2		

2. *Analiza wyników ocen programowych.*

W 2013 r. Zespół Sztuki przeprowadził 19 ocen programowych na 11 kierunkach studiów („aktorstwo” - 3, „architektura wnętrz” - 2, „dyrygentura” - 1, „edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej” - 1, „intermedia” - 1, „kompozycja i teoria muzyki” - 3, „malarstwo” - 1, „reżyseria dźwięku” - 1, „rzeźba” - 4, „scenografia” - 1, „wzornictwo” - 1). Odstąpienia od dokonania ocen dokonano na 2 kierunkach studiów: „grafika” - 1, „instrumentalistyka” - 1, zawieszenia na kierunku „grafika” - 2 oraz „taniec” - 1.

Sformułował 19 ocen, w tym 2 oceny wyróżniające, 16 pozytywnych, 1 warunkową (po raz pierwszy). W trzech przypadkach dokonano zawieszenia ocen, a w dwóch przypadkach odstąpiono od dokonania oceny.

Spośród 15 ocen pozytywnych sformułowanych dla uczelni publicznych, 10 to oceny dokonane po ocenie pozytywnej wydanej na okres sześciu lat, 5 ocen przeprowadzono po raz pierwszy, w jednym przypadku odstąpiono od przeprowadzenia oceny.

W uczelniach niepublicznych na kierunkach ocenianych po raz pierwszy sformulowano 1 ocenę pozytywną, 1 ocenę warunkową, w 3 przypadkach zawieszono dokonanie ocen, a w 1 przypadku odstąpiono od dokonania oceny.

Dokonane zawieszenia:

- powtórnej oceny jakości kształcenia w Wyższej Szkole Umiejętności im. Stanisława Staszica w Kielcach na kierunku „taniec” prowadzonym na Wydziale Nauk Humanistyczno-Ekonomicznych na poziomie studiów pierwszego stopnia. Rektor Uczelni, zgodnie z art. 11b ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, zawiadomił o zaprzestaniu spełniania przez Wydział Nauk Humanistyczno-Ekonomicznych warunków do prowadzenia kształcenia na kierunku „taniec” na poziomie studiów pierwszego stopnia, w związku ze zmianami zatrudnienia w grupie osób stanowiących minimum kadrowe. Kontynuacja powtórnej oceny nastąpi po przekazaniu przez Uczelnię - nie później niż do dnia, w którym upływa dwanaście miesięcy od zaprzestania spełniania warunków do prowadzenia studiów na kierunku „taniec” - informacji w sprawie spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego;
- w Zamiejscowym Wydziale Sztuki Nowych Mediów w Gdańsku Polsko-Japońskiej Wyższej Szkoły Technik Komputerowych w Warszawie na kierunku studiów „grafika” na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym z powodu braku absolwentów, pierwsze obrony prac dyplomowych odbędą się na przełomie czerwca i lipca 2013 r. Ocena programowa zostanie przeprowadzona w roku akademickim 2013/2014, tj. po wypromowaniu pierwszych absolwentów;
- w Europejskiej Akademii Sztuk w Warszawie na kierunku studiów „grafika” na poziomie studiów pierwszego stopnia. Rektor Uczelni, poinformował, iż w związku z zamiarem likwidacji Uczelni w roku akademickim 2011/2012 kształcenie studentów zostało zawieszono, a studenci przeniesieni do innych uczelni. W roku akademickim 2012/2013 Uczelnia wznowiła działalność dydaktyczną. Ocena programowa w wymienionej wyżej Uczelni zostanie przeprowadzona w roku akademickim 2015/2016, tj. po wypromowaniu pierwszych absolwentów.

Odstąpienia od przeprowadzenia oceny dokonano:

- w Zamiejscowym Wydziale Informatyki w Bytomiu Polsko-Japońskiej Wyższej Szkoły Technik Komputerowych w Warszawie na studiach pierwszego stopnia na kierunku „grafika”. Rektor Uczelni poinformował, iż Senat Uchwałą nr 1 z dnia 27 marca 2013 r. wstrzymał od roku akademickiego 2012/2013 kształcenie na studiach pierwszego stopnia na kierunku „grafika” w Zamiejscowym Wydziale Informatyki w Bytomiu. W przypadku uruchomienia kształcenia na powyższym kierunku studiów Uczelnia, zgodnie z art. 11a ust. 1 ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, powinna przekazać PKA stosowne zawiadomienie;

- w Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie na Wydziale Sztuki na studiach pierwszego stopnia na kierunku „instrumentalistyka”, Rektor Akademii poinformował, iż Senat Uczelni podjął w dniu 24 października 2012 r. uchwałę Nr 137/2012 w sprawie zniesienia kierunku „instrumentalistyka”.
W 2013 r. akredytacji poddano:
 - **9 uczelni artystycznych**, w których oceniono 9 kierunków studiów („aktorstwo” - jednolite studia magisterskie, „architektura wnętrz” – studia I i II stopnia, „dyrygentura” - studia I stopnia, „intermedia” - studia I i II stopnia, „kompozycja i teoria muzyki” - studia I i II stopnia, „reżyseria dźwięku” - studia I i II stopnia, „rzeźba” - studia I i II stopnia oraz jednolite studia magisterskie, „scenografia” - studia I i II stopnia, „wzornictwo” - studia I i II stopnia, w jednym przypadku odstąpiono od dokonania oceny na kierunku „instrumentalistyka”;
 - **2 zawodowe uczelnie niepubliczne**, w których: oceniono studia I i II stopnia na kierunku „architektura wnętrz” oraz studia I stopnia na kierunku „malarstwo”;
 - **2 akademickie uczelnie niepubliczne**, w których w jednym przypadku odstąpiono od dokonania oceny na kierunku „grafika”, a w dwóch przypadkach zawieszono dokonanie oceny;
 - **1 Państwową Wyższą Szkołę Zawodową**, w której oceniono studia I stopnia na kierunku „edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej”.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
aktorstwo	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Teatralna im. A. Zelwerowicza w Warszawie	1					3
		Akademia Teatralna im. A. Zelwerowicza w Warszawie – Zamiejscowy Wydział Sztuki Lalkarskiej w Białymstoku		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna i. L. Solkiego w Krakowie - Wydział Teatru Tańca w Bytomiu		1				
Razem			1	2				3
architektura wnętrz	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu		1				2
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Sztuki i Projektowania w Łodzi		1				
Razem				2				2
dyrygentura	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy		1				1
Razem				1				1
edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sanoku		1				1
Razem				1				1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
grafika	Akademickie uczelnie niepubliczne	Europejska Akademia Sztuk w Warszawie					1	3
		Polsko- Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie-Zamiejskowy Wydział Sztuki Nowych Mediów w Gdańsku					1	
		Polsko- Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie-Zamiejskowy Wydział Informatyki w Bytomiu					1	
Razem							3	3
instrumentalistyka	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie					1	1
Razem							1	1
intermedia	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie		1				1
Razem				1				1
kompozycja i teoria muzyki	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy		1				3
		Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie		1				
		Akademia Muzyczna w Gdańsku		1				
Razem				3				3
malarstwo	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Artystyczna w Warszawie			1			1
Razem					1			1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
reżyseria dźwięku	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie		1				1
Razem				1				1
rzeźba	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu		1				4
		Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie		1				
		Akademia Sztuk Pięknych im. J. Matejki w Krakowie	1					
		Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu		1				
Razem			1	3				4
scenografia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu		1				1
Razem				1				1
taniec	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Umiejętności im. St. Staszica w Kielcach					1	1
Razem							1	1
wzornictwo	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu		1				1
Razem				1				1
Ogółem wszystkie kierunki			2	16	1		5	24

Kierunek		Rodzaj oceny		Liczba ocen		Kryteria oceny programowej																																	
						koncepcja rozwoju kierunku					cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji					program studiów					zasoby kadrowe					infrastruktura dydaktyczna					prowadzenie badań naukowych					system wsparcia studentów w procesie uczenia się			
1 ⁸	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5										
edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej	pozytywna	1																																					
grafika	odstąpienie	3																																					
instrumental- styka	odstąpienie	1																																					
intermedia	pozytywna	1	1																																				

1.1. Które kierunki otrzymały najwięcej częściowych ocen wyróżniających i dla jakich kryteriów?

Najwięcej częściowych ocen wyróżniających otrzymały kierunki studiów:

I. „rzeźba”

1. Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie kierunek „rzeźba” w kryterium: koncepcja rozwoju kierunku, cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji, program studiów, zasoby kadrowe, wewnętrzny system zapewnienia jakości.
2. Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie kierunek „rzeźba” w kryterium: koncepcja rozwoju kierunku, prowadzenie badań naukowych.
3. Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu kierunek „rzeźba” w kryterium: koncepcja rozwoju kierunku, program studiów, zasoby kadrowe.
4. Akademia Sztuk Pięknych im. Eugeniusz Geperta we Wrocławiu kierunek „rzeźba” w kryterium program studiów.

II. „aktorstwo”

1. Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie kierunek „aktorstwo” w kryterium: cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji, program studiów, zasoby kadrowe, prowadzenie badań naukowych, wewnętrzny system zapewnienia jakości.
2. Akademia Teatralna im. Aleksandra Zelwerowicza w Warszawie, Zamiejscowy Wydział Sztuki Lalkarskiej w Białymstoku kierunek „aktorstwo” w kryterium: program studiów, prowadzenie badań naukowych.
3. Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna im. Ludwika Solskiego w Krakowie, Wydział Teatru Tańca w Bytomiu kierunek „aktorstwo” w kryterium koncepcja rozwoju kierunku.

III. „intermedia”

1. Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie kierunek „intermedia” w kryterium: koncepcja rozwoju kierunku, program studiów, zasoby kadrowe.

IV. „architektura wnętrz”

1. Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu kierunek „architektura wnętrz” w kryterium zasoby kadrowe.

V. „kompozycja i teoria muzyki”

1. Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku kierunek „kompozycja i teoria muzyki” w kryterium prowadzenie badań naukowych.

VI. „wzornictwo”

1. Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu kierunek „wzornictwo” w kryterium program studiów.

1.2. Analiza każdego kryterium częściowego w przekroju wszystkich dokonanych ocen na danym kierunku:

Kryterium 1 – koncepcja rozwoju kierunku

Wydano 5 ocen „wyróżniająco”, 13 „w pełni”, 1 „znacząco”.

Koncepcja kształcenia i rozwoju kierunku w większości przypadków nawiązuje do misji uczelni i jest zgodna ze strategią rozwoju jednostki. W pięciu przy-

padkach wysoko oceniono realizowany program dydaktyczny, jego różnorodność, innowacyjność oferty kształcenia oraz elastyczność procesu kształcenia. Należy podkreślić wysoki udział interesariuszy zewnętrznych, jak i wewnętrznych w procesie określania koncepcji kształcenia, kształtowaniu polityki jednostki w rozwoju kierunku studiów. W jednym przypadku choć koncepcja kształcenia nawiązywała do misji i była zgodna ze strategią uczelni, program kształcenia, nie uwzględniał osiągnięcia każdego z określonych celów oraz ogólnych i szczegółowych efektów kształcenia, a także uzyskania zakładanej struktury kwalifikacji. Proponowana oferta, szczególnie w zakresie specjalności, choć była dość liczna lecz merytorycznie zbyt mało zróżnicowana, a udział interesariuszy w tworzeniu koncepcji był mało widoczny i skromnie udokumentowany.

Kryterium 2 – cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji

Wydano 2 oceny „wyróżniająco”, 17 „w pełni”.

W zdecydowanej większości poprawnie definiowano kierunkowe i szczegółowe efekty kształcenia, które wraz z wybranymi obszarowymi efektami tworzą spójną całość. Oceniane jednostki uczelni prowadzą przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów. Weryfikacja efektów kształcenia na kierunkach artystycznych, z uwagi na ogólnie stosowany system indywidualnego kształcenia (mistrz-uczeń) zapewnia pełną wiedzę o osiągnięciach studentów poprzez komisyjne i publiczne przeprowadzanie egzaminów, działalność wystawienniczą i koncertową studentów, czy wreszcie udział studentów w konkursach muzycznych i plastycznych krajowych, a w szczególności zagranicznych, które stanowią jednocześnie pewnego typu wyznacznik miejsca jakie zajmuje polskie szkolnictwo artystyczne w stosunku do międzynarodowego. Zakładane efekty kształcenia uwzględniają także oczekiwania rynku pracy. Jednostki uczelni monitorują kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystują w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Kryterium 3 – program studiów

Wydano 7 ocen „wyróżniająco”, 12 „w pełni”.

W zdecydowanej większości uczelni obserwuje się dużą zgodność ocen tego kryterium z ocenami kryterium Nr 1 i Nr 2. Oznacza to, że realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta. Zakładane efekty kształcenia, treści programowe oraz formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość o czym świadczą analizowane teoretyczne prace magisterskie, treści, forma wizytowanych zajęć. Program studiów jest zgodny z celami i efektami kształcenia założonymi przez Uczelnię. Dotyczy to zarówno kształcenia na danym poziomie jak i profilu studiów.

Kryterium 4 – zasoby kadrowe

Wydano 5 ocen „wyróżniająco”, 13 „w pełni”, 1 „znaczaco”.

W większości uczelni zasoby kadrowe w wysokim stopniu zapewniają prawidłowy proces kształcenia oraz końcowe efekty kształcenia i znacznie przekraczają wymagania liczbowe do spełnienia minimum kadrowego. Osoby wskazane zarówno do minimum kadrowego jak i pozostali nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na ocenianych kierunkach studiów posiadają doro-

bek: w obszarze wiedzy, odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla ocenianego kierunku studiów w zakresie jednej z dyscyplin naukowych lub artystycznych, do których odnoszą się efekty kształcenia, co gwarantuje właściwą obsadę zajęć dydaktycznych oraz wysoką jakość procesu kształcenia. W większości ocenianych uczelni skład minimum kadrowego nie ulega częstym zmianom, a stabilność kadry zapewnia właściwą realizację procesu kształcenia.

W jednym przypadku odnotowano niewłaściwą obsadę kadrową zajęć dydaktycznych, ponieważ samodzielną realizację zajęć powierzono osobom nieposiadającym minimalnych kwalifikacji uprawniających do prowadzenia zajęć dydaktycznych w szkołach wyższych. Przedmioty prowadziły oraz dokonywały ich zaliczeń osoby posiadające jedynie dyplom ukończenia policealnego studium zawodowego lub studium plastycznego lub prowadzone były przez nauczyciela akademickiego mającego kwalifikacje z niewłaściwego obszaru wiedzy.

Kryterium 5 – infrastruktura dydaktyczna

Wydano 16 „w pełni”, 3 „znacząco”.

W zdecydowanej większości oceniane uczelnie dysponują infrastrukturą dydaktyczną zapewniającą prawidłową realizację celów i efektów kształcenia, baza dydaktyczna dostosowana jest do specyfiki kierunków studiów oraz trybu studiowania i zapewnia pełną realizację efektów kształcenia. Studenci mają zapewniony dostęp do komputerów i Internetu.

W nielicznych przypadkach stwierdzono nieprzystosowanie budynku do potrzeb studentów niepełnosprawnych, niedobór powierzchni dydaktycznej oraz brak miejsca do wypoczynku, a w jednym przypadku stwierdzono brak pełnego zabezpieczenia biblioteki w podręczniki, które w sylabusach zaliczono do literatury podstawowej lub uzupełniającej.

Kryterium 6 – prowadzenie badań naukowych

Wydano 4 ocen „wyróżniająco”, 14 „w pełni”, 1 „znacząco”.

Rezultaty prowadzonej działalności artystycznej (badań naukowych) są w pełni wykorzystywane w kształtowaniu procesu dydaktycznego. Oceniane jednostki stwarzają studentom bardzo dobre warunki uczestnictwa w działalności artystycznej. Zarówno nauczyciele akademicy, jak i studenci prezentują swoje osiągnięcia nie tylko w ramach krajowych sesji naukowych, koncertów, czy wystaw, ale również w prestiżowych salach wystawienniczych (koncertowych) za granicą, co zapewnia zdobycie wiedzy i umiejętności koniecznych w przyszłej w pracy zawodowej. W jednym przypadku stwierdzono brak współpracy naukowej i badawczej z innymi uczelniami, a działalność naukowo - twórcza realizowana jest głównie poprzez aktywność studenckich kół naukowych oraz udział studentów w konkursach.

Kryterium 7 – system wsparcia studentów w procesie uczenia się

Wydano 17 „w pełni”, 2 „znacząco”.

Generalnie system wsparcia studentów w procesie uczenia się nie budzi zastrzeżeń. Większość uczelni w ramach możliwości finansowych wspiera najlepszych studentów. W nielicznych przypadkach stwierdzono, iż studenci nie korzystają z ofert wyjazdów zagranicznych, pomimo braku barier, które uniemożliwiałyby lub utrudniałyby wyjazdy.

Kryterium 8 – wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia

Wydano 2 oceny „wyróżniająco”, 17 „w pełni”.

Kryterium 8 wyróżniająco - Ocenę wyróżniająco otrzymały uczelnie, których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia działa jako integralny, autorski element procesu kształcenia. System obejmuje między innymi: wszystkie formy weryfikowania efektów kształcenia, zaliczenia i egzaminy, pokazy i spektakle, rady pedagogiczne, narady programowe, zebrania wykładowców omawiające rozwój studentów oraz stałe monitorowanie i analizowanie jakości kształcenia. Oceniane jednostki posiadają przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonują systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki ocen stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów. Pracownicy, studenci, absolwenci oraz interesariusze zewnętrzni uczestniczą w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości kształcenia.

Kryterium 8 w pełni - Wewnętrzny system zapewnienia jakości działa prawidłowo. Dotyczy to zarówno systemów nieformalnych, jak i formalnych, które są sukcesywnie wdrażane w życie. Nauczyciele akademicki są oceniani zgodnie z obowiązującymi aktami prawnymi. Ocenie podlega również proces kształcenia, jak i forma weryfikacji efektów kształcenia. Problemem natomiast kierunków artystycznych jest ankietyzacja studentów, która ze względu na proporcjonalnie małą liczbę studiujących budzi duże wątpliwości.

1.3. Analiza przyczyn warunkowych końcowych ocen programowych.

Zespół działający w obszarze sztuki w 2013 r. sformułował jedną ocenę warunkową w Wyższej Szkole Artystycznej w Warszawie na kierunku „malarstwo” prowadzonym w Katedrze Malarstwa na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilach ogólnoakademickim i praktycznym. Powodem wydania oceny warunkowej były zastrzeżenia dotyczące obsady kadrowej, prowadzonych zajęć dydaktycznych, ponieważ samodzielna realizacja zajęć z przedmiotów: „techniki scenograficzne i filmowe”, „malarstwo w technikach scenograficznych” oraz „grafika trójwymiarowa” powierzona została osobom nieposiadającym minimalnych kwalifikacji uprawniających do prowadzenia zajęć dydaktycznych w szkołach wyższych. Powyższe przedmioty prowadzą oraz dokonują ich zaliczeń osoby posiadające jedynie dyplom ukończenia policealnego studium zawodowego lub studium plastycznego. Ponadto przedmioty „media elektroniczne” i „estetyka” prowadzone są przez nauczyciela akademickiego mającego kwalifikacje z obszaru nauk ekonomicznych. Uczelnia złożyła wnioszek o ponowne rozpatrzenie sprawy, jednak uchwała zostanie podjęta w 2014 r.

2. *Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.*

Tabela nr 8.

Liczba odwołań					
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:			
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie	w toku
Liczba	1				1
%	100%				100%

3. *Czy odpowiedzi na raporty powizytacyjne wskazują, iż uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia?*

Odpowiedzi na raporty powizytacyjne w zdecydowanej większości wskazują, że Uczelnie wykorzystują uwagi PKA w procesie doskonalenia jakości kształcenia.

IV. Opiniowanie wniosków.

1. Informacje o opiniowanych wnioskach.

W 2013 r. Zespół Sztuki zaopiniował 10 wniosków, dwa wnioski są w toku opiniowania. Dotyczyły one szczególnie spraw związanych z nadaniem uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I i II stopnia oraz jednolitych studiów magisterskich. Z 10 wniosków, 5 to wnioski uczelni publicznych (50 % ogółu wniosków), 5 - uczelni niepublicznych (50 %). Pozytywne opinie stanowią 90 % ogółu wniosków, negatywne 10 %.

Ponadto Zespół wydał jedno pozytywne stanowisko w sprawie zmiany nazwy kierunku studiów dokonanej przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Łodzi zgodnie z zaleceniami Prezydium PKA. Stwierdzono, iż nowa nazwa kierunku „marketing z grafiką reklamową i multimediami” jest bardziej adekwatna do sformułowanych przez Uczelnię efektów kształcenia, niż proponowana uprzednio „multimedia i grafika w marketingu”, oraz 3 opinie o jakości kształcenia dla jednostek uczelni ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni w zakresie sztuki.

Wśród wniosków uczelni niepublicznych o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunkach artystycznych złożono wnioski o następujące kierunki studiów: „aktorstwo” – 1, „aktorstwo nowych mediów” – 1, „grafika” – 1, „gry i grafika interaktywna” – 1, „obraz multimedialny” – 1, „taniec” – 1.

Natomiast uczelnie publiczne występowały o utworzenie następujących kierunków studiów: „grafika” – 1, „wzornictwo” – 1, „edukacja artystyczna” – 1, „wokalistyka” – 1.

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	6	edukacja artystyczna	ogólnoakademicki	1		1	
		projektowanie graficzne	ogólnoakademicki	1	1		
		edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych	ogólnoakademicki	1			1
		film i multimedia	praktyczny	1	1		
		terapia artystyczna	praktyczny	1	1		
		marketing z grafiką reklamową i multimediami	praktyczny	1	1		
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	5	aktorstwo	praktyczny	1	1		
		architektura wnętrz	ogólnoakademicki	1			1
		dyrygentura	ogólnoakademicki	1	1		
		grafika	ogólnoakademicki	1	1		
		jazz i muzyka estradowa	ogólnoakademicki	1	1		
Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	1	grafika	ogólnoakademicki	1	1		
Inne	1	marketing z grafiką reklamową i multimediami	praktyczny	1	1		
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni	3			3	3		
Razem	16			16	13	1	2

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	10 (3CK)	4 (2CK)	1	3 (1CK)	2
Pozytywne z zaleceniami	3	1			2
Negatywne	1		1		
W toku	2	2			
Razem	16 (3CK)	7 (2CK)	2	3 (1CK)	4

(3 CK) - w tym liczba opinii dla CK

2. Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy

Zespół Sztuki w 2013 r. rozpatrzył jeden wniosek Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Gorzowie Wielkopolskim o ponowne rozpatrzenie sprawy nadania uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku „edukacja artystyczna” na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim. Wniosek został zaopiniowany negatywnie, zarówno przez Zespół jak i Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej, w piśmie Rektora nie znaleziono argumentów, które uzasadniałyby zmianę opinii negatywnej.

3. Przyczyny formułowania zaleceń i opinii negatywnych

Spośród 10 wniosków jakie wpłynęły do Zespołu jeden wniosek został zaopiniowany negatywnie. Wniosek dotyczył nadania uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku „edukacja artystyczna” na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim. W uzasadnieniu negatywnej oceny wniosku przedstawiono dwanaście zarzutów, które dotyczyły m.in. nieprawidłowego określenia udziału procentowego efektów kształcenia odnoszących się do obszaru nauk humanistycznych oraz obszaru nauk społecznych, opisu efektów kształcenia, programu studiów, sylabusów, obsady kadrowej, organizacji zajęć, planu studiów oraz praktyk studenckich.

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	1			1
%	100%			100%

Zespół Sztuki zaopiniował trzy wnioski pozytywnie, formułując jednocześnie zalecenia dotyczące zmiany nazwy kierunku studiów, rezygnacji z uruchomienia specjalności niespójnej z koncepcją kształcenia, korekty w planach studiów liczby punktów ECTS oraz prawidłowego określenia formy prowadzenia określonych poszczególnych zajęć.

Rozdział III.

Analiza wyników prac Komisji

1. Podsumowanie wyników prac Komisji

1.1. Analiza statystyczna (Autor: mgr Karolina Martyniak)

1.1.1. Oceny programowe

Tabela nr 5.

Rodzaje ocen	Ogółem	%	Oceny											
			Uczelnie publiczne					Uczelnie niepubliczne						
			Razem	Oceny dokonywane				Razem	Oceny dokonywane					
				Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej		Po ocenie wyróżniającej	Po raz pierwszy	Po ocenie negatywnej	Po ocenie warunkowej	Po ocenie pozytywnej	Po ocenie wyróżniającej
Oceny wyróżniające	11	3,6%	10	4			6		1				1	
Oceny pozytywne	194	63,8%	106	41		6	58	1	88	42		3	43	
Oceny warunkowe	23 (1*)	7,6%	6	2 (1*)			4		17	12		1	4	
Oceny negatywne	9 (1*)	3%							9	4	1*		4	
Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	67 (1*)	22%	7	2		1	4		60	34 (1*)	0,5 (II st.)	2,5 (0,5-1 st.)	23	
Razem	304 (3*)		129	49 (1*)		7	72	1	175	92 (1*)	1,5 (1*)	6,5	75	

*ocena na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (3)

W 2013 r. Prezydium PKA podjęło 304 uchwały w sprawie ocen programowych na poszczególnych kierunkach studiów, w tym w 3 przypadkach nastąpi-

ło to na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego. 129 dotyczyło uczelni publicznych (42%), z czego 49 kierunków ocenianych było po raz pierwszy, 7 jako ocena powtórna (po wydanej uprzednio ocenie warunkowej), 72 po pozytywnej i 1 po wyróżniającej. 175 kierunków studiów podlegało ocenie w uczelniach niepublicznych (58%): 92 po raz pierwszy, 1,5 (z tego 0,5 na II st.) po ocenie negatywnej 6,5 5 (z tego 0,5 na I st.) jako ocena powtórna (po wydanej uprzednio ocenie warunkowej) oraz 75 po pozytywnej.

Tabela nr 6.

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
administracja	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie		1				2
		Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Leona Koźmińskiego w Warszawie	1					1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Beskidzka Wyższa Szkoła Umiejętności w Żywcu				1		12
		Bydgoska Szkoła Wyższa		1				
		Gdańska Szkoła Wyższa		1				
		Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku		1				
		Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku – Filia w Iławie		1				
		Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku – Filia w Wyszakowie		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Zamościu		1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania w Gdańsku					1	
		Wyższa Szkoła Pedagogiki i Administracji im. Mieszka I w Poznaniu		1				
		Wyższa Szkoła COSINUS w Łodzi					1	
		Powszechna Wyższa Szkoła „Pomerania” w Chojnicach		1				
		Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie		1				
Razem		1	11		1	2	15	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
aktorstwo	Akademiczne uczelnie publiczne	Akademia Teatralna im. A. Zelwerowicza w Warszawie	1					3
		Akademia Teatralna im. A. Zelwerowicza w Warszawie – Zamiejskowy Wydział Sztuki Łalkarskiej w Białymstoku		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Teatralna i L. Solkiego w Krakowie - Wydział Teatru Tańca w Bytomiu		1				
Razem			1	2				3
analityka merytoryczna	Akademiczne uczelnie publiczne	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				1
Razem				1				1
architektura krajoznawcza	Akademiczne uczelnie publiczne	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pała II w Lublinie		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Sopocka Szkoła Wyższa		1				1
Razem				2				2
architektura wnętrz	Akademiczne uczelnie publiczne	Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu		1				2
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Sztuki i Projektowania w Łodzi		1				
Razem				2				2

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
automatyka i robotyka	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie		1				3
		Politechnika Warszawska			1			
		Politechnika Śląska w Gliwicach		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży		1				2
		Państwowa Wyższa Zawodowa w Głogowie		1				
Razem				4	1		5	
bezpieczeństwo narodowe	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Szczeciński				1	2	
		Uniwersytet Wrocławski		1				
Razem				1		1	2	
biotechnologia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy		1			1	
Razem				1			1	
budownictwo	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie		1			2	
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji				1		
Razem				1		1	2	
dyrygentura	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszczy		1			1	
Razem				1			1	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				1
Razem				1				1
edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sanoku		1				1
Razem				1				1
ekonomia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Łódzki		1				1
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ im. S. Staszica w Pile		1				2
	Akademickie uczelnie niepubliczne	PWSZ w Elblągu		1				
		Akademia Finansów i Biznesu Vistula w Warszawie		1				3
		Uczelnia Łazarskiego w Warszawie		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Biznesu w Dąbrowie Górniczej		1				26
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Pabianicach					1	
		Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie					1	
		Wyższa Szkoła Rozwoju Lokalnego w Żyrardowie					1	
			Wydział Ekonomiczny w Dublinie					

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
ekonomia	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Gospodarowania Nieruchomościami w Warszawie		1				26
		Wyższa Szkoła Gospodarowania Nieruchomościami w Warszawie – Wydział Zamiejscowy w Białymstoku					1	
		Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Stalowej Woli			1			
		Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II w Zielonej Górze		1				
		Wyższa Szkoła ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach			1			
		Wyższa Szkoła ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach – Wydział Zamiejscowy w Krośnie			1			
		Wyższa Szkoła ekonomii, Turystyki i Nauk Społecznych w Kielcach – Wydział Zamiejscowy w Myślenicach			1			
		Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie		1				
		Wyższa Szkoła Zawodowa „Oeconomicus” PTE w Szczecinie					1	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
ekonomia	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Stargardzka Szkoła Wyższa Stargardinum w Stargardzie Szczecińskim			1			26
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku		1				
		Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego w Łodzi		1				
		Wyższa Szkoła Finansów i Informatyki im. prof. J. Chechlińskiego w Łodzi – Wydział Ekonomii w Kaliszu		1				
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie		1				
		Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie		1				
		Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie – Wydział Przedsiębiorczości w Świnoujściu		1				
		Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie – Wydział Zamiejscowy w Gryficach		1				
		Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie – Wydział Przedsiębiorczości w Kołobrzegu		1				

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
ekonomia	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Zachodniopomorska Szkoła Biznesu w Szczecinie – Wydział Przedsiębiorczości w Stargardzie Szczecińskim		1				26
		Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy				1		
		Górnośląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. K. Goduli w Chorzowie				1		
		Małopolska Szkoła Wyższa w Brzesku				1		
		ALMAMER Szkoła Wyższa w Warszawie		1				
Razem			19	5		8	32	
ekonomicz- na analiza prawa	Akademickie uczelnie publiczne	Szkoła Główna Handlowa w Warszawie	1				1	
Razem			1				1	
elektronika i telekomuni- kacja	Akademickie uczelnie publiczne	Politechnika Śląska w Gliwicach		1			2	
		Politechnika Wroclawska		1				
Razem			2				2	
elektrotechnika	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie	1				1	
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Kaliszu		1			2	
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie		1				
Razem			1	2			3	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	Razem (grupy uczelni)
energetyka	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Kadr Menedżerskich w Koninie		1				1
Razem				1				1
etnologia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Gdański		1				1
Razem				1				1
europistyka	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno-Ekonomiczna im. ks. B. Markiewicza w Jarosławiu		1				1
Razem				1				1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)	
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny		
filologia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	1					1	
	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Krośnie		1				2	
		PWSZ w Elblągu		1					
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej w Warszawie		1				1	
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Języków Obcych w Szczecinie			1				6
		Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej			1				
		Wyższa Szkoła Filologii Hebrajskiej w Toruniu			1				
		Wyższa Szkoła Zawodowa „Kadry dla Europy” w Poznaniu					1		
		Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości w Gliwicach					1		
		Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie					1*		
Razem			1	6			3	10	
filologia angielska	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	1					1	
Razem			1					1	
filologia polska	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Pomorska w Słupsku				1		2	
		Uniwersytet w Białymstoku		1					
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin w Warszawie				1		1	
Razem				1			2	3	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
filozofia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet w Białymstoku					1	2
		Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				
Razem				1			1	2
finanse i rachunkowość	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Skierniewicach		1				2
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Bankowa w Poznaniu – Wydział Zamiejscowy w Chorzowie		1				
Razem				2				2
fizjoterapia	Akademickie uczelnie publiczne	Gdański Uniwersytet Medyczny		1				2
		Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu			1			
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Rehabilitacji w Warszawie		1				4
		Radomska Szkoła Wyższa w Radomiu					1	
		Beskidzka Wyższa Szkoła Umiejętności w Żywcu				1		
Podkowińska Wyższa Szkoła Medyczna w Podkowie Leśnej				1				
Razem				2	1	2	1	6
fizyka	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet w Białymstoku		1				1
Razem				1				1
fizyka techniczna	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Pomorska w Słupsku		1				2
		Uniwersytet Techniczny – Przyrodniczy w Bydgoszczy		1				
Razem				2				2

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
geografia	Akademickie uczelnie	Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin w Warszawie		1				1
Razem				2				2
gospodarka przestrzenna	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Inżynierii Gospodarki w Słupsku				1		2
		Szkoła Wyższa im. B. Jańskiego w Warszawie – Wydział Zamiejscowy w Chełmie		1				
Razem				1		1		2
grafika	Akademickie uczelnie niepubliczne	Europejska Akademia Sztuk w Warszawie					1	3
		Polsko- Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie- Zamiejscowy Wydział Sztuki Nowych Mediów w Gdańsku					1	
		Polsko- Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych w Warszawie- Zamiejscowy Wydział Informatyki w Bytomiu					1	
Razem						3		3
historia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Gdański		1				2
		Uniwersytet w Białymstoku		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Szkoła Wyższa Przymierza Rodzin w Warszawie		1				1
Razem				3				3

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
informacja naukowa i bibliotekoznawstwo	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet w Białymstoku					1	1
Razem							1	1
informatyka	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy		1				3
		Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach		1				
		Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach			1			
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Szkoła Wyższa Białej Podlaskiej		1				4
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nysie		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Legnicy		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Spółeczna Akademia Nauk w Łodzi		1				2
		Akademia finansów i biznesu w Warszawie Vistula		1				

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
informatyka	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Europejska Wyższa Szkoła Informatyczno – Ekonomiczna w Warszawie					1	9
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Prawa w Kielcach					1	
		Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy					1	
		Wyższa Szkoła Agrobiznesu w Łomży		1				
		Śląska Wyższa Szkoła Informatyczno – Medyczna w Chorzowie		1				
		Olsztyńska Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Olsztynie		1				
		Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu		1				
		Wyższa Szkoła Techniczno – Ekonomiczna w Warszawie				1		
		Warszawska Wyższa Szkoła Informatyki w Warszawie		1				
Razem			13	1	1	3	18	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
informatyka i ekonometria	Akademiczne uczelnie publiczne	Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach		1				4
		Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie		1				
		Uniwersytet Szczeciński		1				
		Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie		1				
	Akademiczne uczelnie niepubliczne	Górnośląska Wyższa Szkoła Handlowa im. W Korfantego w Katowicach					1	1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie					1	7
		Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy					1	
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki w Krakowie		1				
		Wyższa Szkoła Informatyki i Ekonomii TWP w Olsztynie		1				
		Wyższa Szkoła Bankowa w Gdańsku		1				
		Wałbrzyska Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości w Wałbrzychu					1	
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. E. Szramka w Tychach					1	
	Razem			7			5	12

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
instrumentalistyka	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie					1	1
Razem							1	1
intermedia	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie		1				1
Razem				1				1
inżynieria bezpieczeństwa	Zawodowe uczelnie publiczne	Szkoła Główna Służby Pożarniczej w Warszawie		2				2
Razem				2				2
inżynieria materiałowa	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Górniczo – Hutnicza w Krakowie		1				2
		Politechnika Warszawska		1				
Razem				2				2
inżynieria środowiska	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Rolniczy w Krakowie		1				2
		Politechnika Opolska			1			
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie		1				1
Razem				2	1			3
kompozycja i teoria muzyki	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Muzyczna im. F. Nowowiejskiego w Bydgoszcy		1				3
		Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie		1				
		Akademia Muzyczna w Gdańsku		1				
Razem				3				3

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
kosmetologia	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Śląska Wyższa Szkoła Medyczna w Katowicach		1				7
		Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Lublinie		1				
		Wyższa Szkoła Kosmetyki i Nauk o Zdrowiu w Łodzi		1				
		Wyższa Szkoła Zawodowa Kosmetyki i Pielęgnacji Zdrowia w Warszawie		1				
		Wyższa Szkoła Medyczna w Białymstoku		1 (I st.)	1 (II st.)			
		Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi		1				
Razem				6	1			7
kulturoznawstwo	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ w Ciechanowie					1	1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach			1			1
Razem				1			1	2
logistyka	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Planowania Strategicznego w Dąbrowie Górniczej					1	1
Razem							1	1
malarstwo	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Artystyczna w Warszawie			1			1
Razem				1				1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
matematyka	Akademickie uczelnie publiczne	Politechnika Częstochowska		1				2
		Akademia Pomorska w Słupsku		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Tarnowie		1				2
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Zamościu		1				
Razem				4				4
mechanika i budowa maszyn	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu		1				5
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Kaliszu		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Lesznie		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Pile		1				
Razem				5				5
mechatronika	Akademickie uczelnie publiczne	Politechnika Częstochowska		1				1
Razem				1				1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
ochrona środowiska	Akademiczne uczelnie publiczne	Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie		1				2
		Uniwersytet Rzeszowski		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Prywatna Wyższa Szkoła Ochrony Środowiska w Radomiu		1				3
		Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide de Gasperi w Józefowie					1	
		Wyższa Szkoła Służb Lotniczych w Bydgoszczy					1	
Razem			3			2	5	
ogrodnictwo	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sandomierzu					1	2
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Inżynieryjno-Ekonomiczna w Rzeszowie					1	1
Razem			1			2	3	
pedagogika	Akademiczne uczelnie publiczne	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1				1
	Akademiczne uczelnie niepubliczne	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi – WZ w Wodzisławiu Śląskim		1				1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
pedagogika	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Komunikacji i Zarządzania w Poznaniu					1	18
		Olsztyńska Szkoła Wyższa im. Józefa Rusieckiego		1				
		Wyższa Szkoła Edukacji Zdrowotnej i Nauk Społecznych w Łodzi		1				
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku					1	
		Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum			1			
		Wyższa Szkoła Humanistyczna TWP w Szczecinie		1				
		Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna w Sieradzu		1				
		Wyższa Szkoła Kupiecka w Łodzi					1	
		Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Łodzi			1			
		Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie		1				
		Wyższa Szkoła Biznesu i Nauk o Zdrowiu w Łodzi		1				
		Koszalińska Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych w Koszalinie			1			
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie			1			
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koszalinie		1				

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
pedagogika	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła COSINUS w Łodzi					1	18
		Powszechna Wyższa Szkoła „Pomerania” w Chojnicach		1				
		Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum				1		
		Beskidzka Wyższa Szkoła Umiejętności w Żywcu				1		
Razem			10	4	2	4	20	
pedagogika specjalna	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Edukacji Integracyjnej i Interkulturowej w Poznaniu		1				1
Razem			2				2	
pielęgniarstwo	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Techniczno – Ekonomiczna im. Ks. B. Markiewicza w Jarosławiu		1				4
		PWSZ w Nowym Sączu		1				
		PWSZ w Tarnowie		1				
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Medyczna w Sosnowcu		1				3
		Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej w Kutnie		1				
		Wyższa Szkoła Medyczna w Legnicy		1				
	Razem			7				7

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
politologia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Warszawski	1					2
		Uniwersytet Wrocławski	1					
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Wschodnioeuropejska w Przemysłu		1				1
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Szczecińska Szkoła Wyższa Collegium Balticum					1	8
		Wyższa Szkoła Biznesu-NLU w Nowym Sączu					1	
		Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej					1	
		Wyższa Szkoła Bankowości i Finansów w Bielsku-Białej					1	
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Administracji w Kielcach					1	
		Wyższa Szkoła Komunikacji Społecznej w Gdyni					1	
		Pomorska Szkoła Wyższa w Starogardzie Gdańskim					1	
		Powiślańska Szkoła Wyższa w Kwidzynie					1	
	Razem			2	2		8	12
	polityka społeczna	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	1				
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu				1				
Razem			1	1			2	

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
położnic- two	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Medyczny w Białymstoku		1				1
Razem				1				1
praca so- cjalna	Akademickie uczelnie	Uniwersytet Warszawski		1				1
Razem				1				1
prawo	Akademickie uczelnie publiczne	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie		1				5
		Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie – WZ w Stalowej Woli		1				
		Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie – WZ w Tomaszowie Lubelskim		1				
		Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie		1				
		Uniwersytet Marii Curie- Skołódzkiej w Lublinie		1				
Razem				5				5
rolnictwo	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. S. Pigonia w Krośnie		1				3
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. A. Komeńskiego w Lesznie		1				
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. J. Grodka w Sanoku			1*			
Razem				2	1*			3

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
reżyseria dźwięku	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie		1				1
Razem				1				1
rzeźba	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Sztuk Pięknych im. E. Gepperta we Wrocławiu		1				4
		Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie		1				
		Akademia Sztuk Pięknych im. J. Matejki w Krakowie	1					
		Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu		1				
Razem			1	3				4
scenografia	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu		1				1
Razem				1				1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
socjologia	Akademickie uczelnie publiczne	Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Humanistyczna im. Króla Stanisława Leszczyńskiego w Lesznie					1	5
		Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy					1	
		Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy		1				
		Wyższa Szkoła COSINUS w Łodzi					1	
		Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu					1	
Razem			2			4	6	
stosunki międzynarodowe	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu		1			2	
		Uniwersytet Łódzki		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Krakowska Akademia im. A. F. Modrzewskiego w Krakowie		1			1	
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa im. Heleny Chodkowskiej w Warszawie					1	4
		Wyższa Szkoła Administracji w Bielsku-Białej		1				
		Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Administracji w Lublinie		1				
Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku						1		

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	Razem (grupy uczelni)
Razem				5			2	7
taniec	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Umiejętności im. St. Staszica w Kielcach					1	1
Razem							1	1
technika rolnicza i leśna	Akademickie uczelnie publiczne	Politechnika Koszalińska		1				1
Razem				1				1
technologia żywności i żywienie człowieka	Akademickie uczelnie publiczne	Politechnika Koszalińska		1				2
		Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy		1				
	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Sulechowie		1				1
Razem				3				3
teologia	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Ewangelikalna Wyższa Szkoła Teologiczna we Wrocławiu			1			1
Razem					1			1
towaroznawstwo	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	1					3
		Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie		1				
		Uniwersytet Rolniczy im. H. Kołłątaja w Krakowie		1				
Razem			1	2				3

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
transport	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach		1				2
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Menedżerska w Legnicy				1		
Razem				1		1		2
turystyka i rekreacja	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Turystyki i Ekologii w Suchoj Beskidzkiej		1				2
		Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie		1				
Razem				2				2
wychowanie fizyczne	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Szczeciński		1				2
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Sportowa im. K. Górskiego w Łodzi			1			
Razem				1	1			2
wzornictwo	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu		1				1
Razem				1				1
zarządzanie	Akademickie uczelnie publiczne	Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy im. J. i J. Śniadeckich w Bydgoszczy		1				1

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	
zarządzanie	Zawodowe uczelnie publiczne	PWSZ im. Witelona w Legnicy		1				5
		PWSZ we Włocławku		1				
		PWSZ w Gorzowie Wielkopolskim		1				
		PWSZ im. prof. S. Tarnowskiego w Tarnobrzegu		1				
		PWSZ im. Prezydenta S. Wojciechowskiego w Kaliszu		1				
	Akademickie uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Zarządzania Marketingowego i Języków Obcych w Katowicach		1				1
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Nadbużańska Szkoła Wyższa im M. Karpia w Siemiatyczach		1				14
		Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu					1	
		Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Marketingu w Chrzanowie					1	
		Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej w Kutnie		1				
		Wyższa Szkoła Ekonomii i Informatyki w Krakowie		1				
		Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Gdańsku			1			
		Wyższa Szkoła Zarządzania w Częstochowie					1	
		Wyższa Szkoła Logistyki w Poznaniu		1				

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					Razem (grupy uczelni)	
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny		
zarządzanie	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Górnoląska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości im. K. Goduli w Chorzowie		1				14	
		Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu				1			
		Wyższa Szkoła Organizacji Turystyki i Hotelarstwa w Warszawie					1		
		Warszawska Wyższa Szkoła Ekonomiczna im. E. Wiszniewskiego w Warszawie					1		
		Wyższa Szkoła Zarządzania i Nauk Społecznych im. ks. E. Szramka w Tychach					1		
		Wyższa Szkoła Gospodarcza w Przemyślu				1			
Razem				12	1	1	7	21	
zarządzanie i inżynieria produkcji	Zawodowe uczelnie publiczne	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Legnicy			1			2	
		Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach		1					
	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Wyższa Szkoła Ekonomii i Administracji w Bytomiu					1	4	
		Gdańska Szkoła Wyższa w Gdańsku			1				
		Wyższa Szkoła Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach		1					
Wyższa Szkoła Komunikacji i Zarządzania w Poznaniu				1					
Razem			2	3		1	6		

Kierunki studiów	Grupy uczelni	Nazwy uczelni	Rodzaje ocen					
			Oceny wyróżniające	Oceny pozytywne	Oceny warunkowe	Oceny negatywne	Odstąpienie/ zawieszenie wydania oceny	Razem (grupy uczelni)
zdrowie publiczne	Zawodowe uczelnie niepubliczne	Śląska Wyższa Szkoła Informatyczno – Medyczna w Chorzowie		1				3
		Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. S. Staszica w Białymstoku				1		
		Collegium Masoviense – Wyższa Szkoła Nauk o Zdrowiu w Żyrardowie				1		
Razem				1		2	3	
Ogółem wszystkie kierunki			11	194	23	9	67	304

PKA w 2013 roku wydała łącznie 304 uchwały w sprawie ocen programowych: 11 wyróżniających (3,6%), 194 pozytywne (63,8%), 23 warunkowe (7,6%) i 9 negatywnych (3%). Odstąpienie lub zawieszenie wydania oceny miało miejsce w 67 przypadkach (22%).

W porównaniu do roku 2012, kiedy to przeprowadzono 191 ocen programowych, w 2013 nastąpił nieznaczny wzrost tego rodzaju działalności PKA, tj. o 24% 237 wizytacji). Daje się zaobserwować znaczny spadek ocen przeprowadzanych na wniosek ministra właściwego ds. szkolnictwa wyższego (z 22 do 3, czyli o 73%).

Tabela nr 8.

Liczba odwołań					
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:			
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie	w toku
Liczba	28	9	4	14	1
%	100%	32%	14%	50%	4%

W 2013 roku do PKA wizytowane uczelnie złożyły 28 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy, z czego Prezydium rozpatrzyło pozytywnie, 4 otrzymały zalecenia do opinii pozytywnej. 50% ogółu wniosków, tj. 14, zostało oddalonych. 1 sprawa nadal pozostaje w toku i zostanie zakończona w 2014 r.

Zauważalny jest niewielki wzrost liczby odwołań od wydanych opinii dotyczących ocen programowych w stosunku do roku ubiegłego (z 24 na 28), przy jednoczesnym wzroście liczby wniosków oddalonych (z 37,5% na 50%).

1.1.2. Oceny instytucjonalne

Tabela nr 1.

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
1.	Akademia im. J. Długosza w Częstochowie	1	5	2	5
2.	Akademia Muzyczna im. G. i K. Bacewiczów w Łodzi	1	3		
3.	Akademia Muzyczna im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu	1	2		
4.	Akademia Muzyczna im. K. Lipińskiego we Wrocławiu	1	2		1
5.	Akademia Muzyczna im. K. Szymanowskiego w Katowicach	1	4	1	2
6.	Akademia Muzyczna w Krakowie	1	3	2	2
7.	Akademia Pomorska w Słupsku	1	5		7
8.	Akademia Pomorska w Słupsku <i>(powtórna)</i>	1	5		7
9.	Akademia Sztuk Pięknych im. J. Matejki w Krakowie	1	3		3
10.	Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsko-Białej	1	4		3
11.	Ateneum – Szkoła Wyższa w Gdańsku	1	2		1
12.	Chrześcijańska Akademia Teologiczna w Warszawie	<i>odstąpienie</i>			
13.	Gdański Uniwersytet Medyczny	1	2	1	2
14.	Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II w Lublinie	1	5	4	4
15.	Politechnika Białostocka	2	6	2	
16.	Politechnika Częstochowska	1	9	1	2
17.	Politechnika Krakowska	3	13	3	5
18.	Politechnika Lubelska	1	3	1	6
19.	Politechnika Opolska	1	4	2	7
20.	Politechnika Poznańska	1	5	2	7
21.	Politechnika Rzeszowska	1	6	1	4
22.	Politechnika Śląska w Gliwicach	2	9	8	7

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
23.	Politechnika Warszawska	3	6	6	12
24.	Politechnika Wrocławska	3	11	7	13
25.	Spółeczna Akademia Nauk w Łodzi	1	3		4
26.	Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie	4	10	5	12
27.	Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie	1	2	2	8
28.	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	1	5	3	50
29.	Uniwersytet Gdański	1	3	3	9
30.	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu	4	15	7	16
31.	Uniwersytet Jagielloński w Krakowie	3	20	5	10
32.	Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie ¹	2	14	6	7
33.	Uniwersytet Łódzki	2	13	7	12
34.	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	1	12	4	15
35.	Uniwersytet Medyczny w Lublinie	1	2	1	1
36.	Uniwersytet Medyczny w Łodzi	1	3	1	2
37.	Uniwersytet Medycznym im. K. Marcinkowskiego w Poznaniu	1	3	1	1
38.	Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	2	12	6	13
39.	Uniwersytet Opolski	4	22	6	6
40.	Uniwersytet Pedagogiczny im. KEN w Krakowie	1	3	2	4
41.	Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach	1	6	3	1
42.	Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie	1	3	1	1
43.	Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu	1	6	4	1
44.	Uniwersytet Rzeszowski	<i>odstąpienie</i>			
45.	Uniwersytet Śląski w Katowicach	1	4	4	7

Lp.	Nazwa uczelni	Liczba			
		ocenionych podstawowych jednostek organizacyjnych	prowadzonych kierunków studiów	prowadzonych studiów doktoranckich	prowadzonych studiów podyplomowych
46.	Uniwersytet Techniczno – Humanistyczny w Radomiu	1	3		
47.	Uniwersytet Technologiczno – Przyrodniczy w Bydgoszczy	1	3		7
48.	Uniwersytet Warmiński – Mazurski w Olsztynie	3	12	4	6
49.	Uniwersytet Warszawski	3	13	9	24
50.	Uniwersytet Wrocławski	1	8	4	7
51.	Uniwersytet Zielonogórski	5	22	4	7
52.	Warszawski Uniwersytet Medyczny	2	4	2	
53.	Wyższa Szkoła Ekologii i Zarządzania w Warszawie	1	5		
54.	Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku	1	3		
55.	Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie	<i>odstąpienie</i>			
56.	Wyższa Szkoła Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu	1	3		14
57.	Wyższa Szkoła Umiejętności Społecznych w Poznaniu	<i>odstąpienie</i>			
58.	Wyższa Szkoła Zarządzania Środowiskiem w Tucholi	1	3		2
59.	Wyższa Szkoła Zarządzania w Gdańsku	1	2		1
60.	Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie	4	19	9	11
RAZEM		90²	378	146	359

¹ dodatkowo: 1 ocena w toku

² dodatkowo: 1 ocena w toku i 4 odstąpienia, co daje razem 95 ocen

W 2013 r. przeprowadzono oceny instytucjonalne w 90 podstawowych jednostkach organizacyjnych uczelni, podczas których poddano analizie 378 prowadzonych kierunków studiów, 146 studiów doktoranckich oraz 359 studiów podyplomowych. W porównaniu do roku 2012, kiedy to dokonano 50 ocen instytucjonalnych, nastąpił bardzo widoczny wzrost tego rodzaju działalności PKA, tj. o 80%.

Tabela nr 2.

Rodzaje ocen						
Ogółem	z tego:					
	wyróżnia- jąca	pozytywna	warunkowa	negatywna	odstąpienie/ zawieszenie	w toku
95	7	76	7		4	1
%	7%	81%	7%		4%	-

Wśród 94 uchwał wydanych przez Prezydium PKA w tym zakresie znalazło się: 7 ocen wyróżniających (7%), 76 pozytywnych (81%), 7 warunkowych (7%), a także 4 uchwały (7%) w sprawie odstąpienia od dokonania oceny. Żadna jednostka nie otrzymała oceny negatywnej, natomiast 1 sprawa nadal pozostaje w toku i zostanie zakończona w 2014 r. W 2012 r. ocen wyróżniających było o 1% więcej, a pozytywnych o 5% więcej. W 2013 r. wzrosła liczba ocen warunkowych o 2%, natomiast liczba odstąpień i zawiesznień pozostała bez zmian.

Tabela nr 3.

Rodzaj oceny		Kryteria oceny instytucjonalnej																																												
		strategia rozwoju					wewnętrzny system zapewnienia jakości					cele i efekty kształcenia na studiach doktorskich i dyplomowych oraz system ich weryfikacji					zasoby kadrowe, materialne i finansowe					prowadzenie badań naukowych					współpraca krajowa i międzynarodowa					system wsparcia studentów i doktorantów					przepisy wewnętrzne procesy zapewnienia jakości kształcenia									
Liczba ocen		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5										
wyróżniająca	7	7					7					1	6				4	3				5	2				5	2				7					2	5								
pozytywna ¹	76	7	65	2	1		75					1	58	8	1		6	66	3			16	47	5			15	47	11	2		2	60	12	1		57	16	2							
wartunkowa	7	2	5				1	6				2	4				2	5				1	3	3			1	5	1			4	3				2	3	2							

Rodzaj oceny		Kryteria oceny instytucjonalnej																																							
		strategia rozwoju			wewnętrzny system zapewnienia jakości			cele i efekty kształcenia na studiach doktorskich i podyplomowych oraz system ich weryfikacji			zasoby kadrowe, materialne i finansowe			prowadzenie badań naukowych			współpraca krajowa i międzynarodowa			system wsparcia studentów i doktorantów			przepisy wewnętrzne mające proces zapewnienia jakości kształcenia																		
Liczba ocen		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5										
odstępnie	4																																								
RAZEM	95⁵	14	67	7	1		7	76	6			2	66	12	1		10	71	8			22	52	8			21	49	16	3		2	71	15	1		2	64	19	4	

³ cyfry od 1 do 5 oznaczają stopień spełnienia kryterium: 1. wyróżniająco, 2. w pełni, 3. znacząco, 4. częściowo, 5. niedostatecznie

⁴ w tym 1 ocena instytucjonalna po ocenie warunkowej (raport powizytacyjny nie zawiera tabeli z kryteriami)

⁵ w tym 1 ocena w toku

Najwięcej ocen wyróżniających za poszczególne kryteria cząstkowe oceny instytucjonalnej jednostki otrzymały w zakresie: prowadzenia badań naukowych (22) oraz współpracy krajowej i międzynarodowej (21), a także strategii rozwoju (14). Zespoły wizytujące najslabiej oceniły przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia (4) oraz wspomnianą już współpracę krajową i międzynarodową uznając, iż kryterium to zostało spełnione jedynie „częściowo”. Podobnie było w 2012 r., kiedy to wśród kryteriów spełnionych przez najwięcej jednostek w stopniu „wyróżniającym” także znalazło się prowadzenia badań naukowych, a wśród spełnionych „częściowo” - przepisy wewnętrzne normujące proces zapewnienia jakości kształcenia.

Tabela nr 4.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	6	2		4
%	100%	33%		67%

W 2013 roku do Komisji wpłynęło 6 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy, z czego 2 rozpatrzono pozytywnie, a 4 negatywnie. Zauważalny jest znaczny wzrost odwołań od wydanych ocen w stosunku do roku ubiegłego, kiedy to miał miejsce tylko 1 taki przypadek i został on rozpatrzony pozytywnie.

1.1.3. Opiniowanie wniosków

Tabela nr 9.

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole			
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia w nowo tworzonych uczelniach	4	anglistyka i amerykanistyka	ogólnoakademicki	1		1		
		filologia angielska	ogólnoakademicki	1		1		
			praktyczny	1		1		
		ratownictwo medyczne	ogólnoakademicki	1		1		
		razem		4		4		
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	199	administracja	ogólnoakademicki	5	5			
		administracja europejska	praktyczny	5	2	3		
			ogólnoakademicki	1		1		
		analityka chemiczna i spożywcza	ogólnoakademicki	1			1	
			analityka i kreatywność społeczna	ogólnoakademicki	1	1		
		architektura i urbanistyka	ogólnoakademicki	1		1		
		architektura krajobrazu	ogólnoakademicki	2		2		
		bezpieczeństwo i produkcja żywności	ogólnoakademicki	1		1		
			ogólnoakademicki	3	2		1	
		bezpieczeństwo państwa	ogólnoakademicki	1	1			
		bezpieczeństwo w biznesie	praktyczny	1	1			
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogólnoakademicki	4	4			
			praktyczny	5	5			
		bezpieczeństwo zdrowotne	praktyczny	1	1			

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole	
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	199	bezpieczeństwo żywności	praktyczny	1		1
		biologia człowieka	ogólnoakademicki	1	1	
		budownictwo	ogólnoakademicki	2	2	
			praktyczny	2		2
		chemia	ogólnoakademicki	1	1	
		coaching	praktyczny	1	1	
		dietetyka	praktyczny	5	4	1
		doradztwo i coaching	praktyczny	1	1	
		dziennikarstwo i komunikacja społeczna	ogólnoakademicki	1	1	
		dziennikarstwo i nowe media	praktyczny	1	1	
		e-administracja	praktyczny	1	1	
		edukacja artystyczna	ogólnoakademicki	1		1
		edukacja artystyczna w zakresie sztuk plastycznych	ogólnoakademicki	1		1
		ekonomia	ogólnoakademicki	4	3	1
		eksploatacja mórz i oceanów	ogólnoakademicki	1	1	
		elektrokardiologia	praktyczny	2	2	
energetyka	ogólnoakademicki	1	1			
energetyka	praktyczny	1		1		
film i multimedia	praktyczny	1	1			

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	199	filologia	ogólnoakademicki	1	1		
			praktyczny	1	1		
		finanse i rachunkowość	praktyczny	1	1		
			ogólnoakademicki	1	1		
		fizjoterapia	praktyczny	9	5	4	
			ogólnoakademicki	2	2		
		geodezja i kartografia	ogólnoakademicki	3	1	2	
			ogólnoakademicki	4	1	3	
		informatyka	ogólnoakademicki	4	2	2	
			praktyczny	2	1	1	
		informatyka w biznesie i administracji	ogólnoakademicki	1	1		
			praktyczny	1	1		
		inżynieria bezpieczeństwa	ogólnoakademicki	2	2		
			praktyczny	1	1		
		inżynieria biomedyczna	ogólnoakademicki	1	1		
			praktyczny	2	2		
		inżynieria geologiczna	ogólnoakademicki	2	2		
			praktyczny	1	1		
		inżynieria materiałowa	ogólnoakademicki	1	1		
ogólnoakademicki	1		1				
inżynieria medyczna	ogólnoakademicki	2	2				
	ogólnoakademicki	1	1				
inżynieria produkcji i zarządzania	ogólnoakademicki	2	2				
	ogólnoakademicki	1	1				
inżynieria środowiska	ogólnoakademicki	2	2				
	praktyczny	1	1				
inżynieria zarządzania	ogólnoakademicki	2	2				

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	199	kosmetologia	praktyczny	7	5	1	1
		krytyka artystyczna	ogólnoakademicki	1	1		
		kulturoznawstwo europejskie	ogólnoakademicki	1	1		
		logistyka	ogólnoakademicki	5	2	2	1
			praktyczny	3		2	1
		logopedia	ogólnoakademicki	1	1		
		lotnictwo	praktyczny	1		1	
		marketing z grafiką reklamową i multimediami	praktyczny	1	1		
		mechanika i budowa maszyn	ogólnoakademicki	2	2		
			praktyczny	1	1		
			ogólnoakademicki	1		1	
			praktyczny	3	2	1	
			ogólnoakademicki	2	2		
			praktyczny	1	1		
			ogólnoakademicki	1		1	
			praktyczny	3	2	1	
	ogólnoakademicki	2	2				
	modern business – zarządzanie i rachunkowość	praktyczny	1	1			
	nowe media, reklama, kultura współczesna	praktyczny	1	1			
	ochrona środowiska	praktyczny	1		1		
	pedagogika	ogólnoakademicki	3	1	2		
		praktyczny	2	1	1		
	pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna	ogólnoakademicki	1		1		

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole			
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	199	pedagogika specjalna	ogólnoakademicki	4	1	3		
			praktyczny	1	1			
		pielęgniarstwo	praktyczny	4	2	2		
			ogólnoakademicki	1	1			
		praca socjalna	ogólnoakademicki	2	1	1		1
			ogólnoakademicki	1		1		1
		prawo	praktyczny	4	3	1		
			ogólnoakademicki	1	1			
		prawo gospodarcze i podatkowe	praktyczny	1	1			
			ogólnoakademicki	1	1			
		prawo w biznesie	ogólnoakademicki	1				1
			praktyczny	2	2			
		projektowanie graficzne	ogólnoakademicki	1	1			
			ogólnoakademicki	1	1			
		przedsiębiorczość na rynku pracy	ogólnoakademicki	2	2			
			praktyczny	3	1	2		
		psychologia	ogólnoakademicki	2	1	1		
			praktyczny	1	1	1		
		psychologia w biznesie	ogólnoakademicki	3	1	1		1
praktyczny	1		1					
ratownictwo medyczne	ogólnoakademicki	1	1	1		1		
	praktyczny	1	1					
stosunki międzynarodowe	ogólnoakademicki	1	1			1		
	ogólnoakademicki	1	1					
sztuki nowoczesne – design now!	ogólnoakademicki	1	1					
	praktyczny	1	1					

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia	199	techniki dentystryczne	praktyczny	1	1		
		technologia chemiczna	praktyczny	1	1		
		technologia żywności i żywienie człowieka	praktyczny	1		1	
		terapeutyka artystyczna i naturalna	ogólnoakademicki		1		
		terapia artystyczna	praktyczny	1	1		
		terapia zajęciowa	praktyczny	3	3		
		terapia zajęciowa z psychomotoryką	praktyczny	1	1		
		turytyka i rekreacja	ogólnoakademicki	1	1		
			praktyczny	1		1	
		wychowanie fizyczne	praktyczny	1	1		
		zarządzanie obszarami wiejskimi	praktyczny	1	1		
		zarządzanie	ogólnoakademicki	3	2	1	
			praktyczny	2	1	1	
		zarządzanie i inżynieria produkcji	praktyczny	3		3	
		razem	razem	199	121	60	18

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole			
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	101	administracja	ogólnoakademicki praktyczny	4	3		1	
		aktorstwo	praktyczny	1	1			
		architektura wnętrz	ogólnoakademicki	1			1	
		bezpieczeństwo narodowe	ogólnoakademicki	1	1			
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogólnoakademicki	4	3		1	
		biofizyka	ogólnoakademicki	1	1			
		bioinformatyka	ogólnoakademicki	1		1		
		biotechnologia	ogólnoakademicki	2	1	1		
		biznes międzynarodowy	praktyczny	1	1			
			ogólnoakademicki	1	1			
		budownictwo	praktyczny	1		1		
		dyrygentura	ogólnoakademicki	1	1			
		dziennikarstwo i komunikacja społeczna	ogólnoakademicki	2	2			
			ekonomia	ogólnoakademicki	4	3	1	
		filologia	ogólnoakademicki	2	2			
		filozofia	ogólnoakademicki	1	1			
finanse i rachunkowość	ogólnoakademicki	1	1					

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna W toku	
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	101	fizjoterapia	ogólnoakademicki	1		1	
			praktyczny	5	4	1	
		geodezja i kartografia	ogólnoakademicki i praktyczny	1	1		
			ogólnoakademicki	1	1		
		gospodarka przestrzenna	ogólnoakademicki	1	1		
			grafika	1	1		
		informatyka	ogólnoakademicki	1		1	
			ogólnoakademicki	1	1		
		inżynieria i ekonometria	ogólnoakademicki	1	1		
			ogólnoakademicki	2	1	1	
		inżynieria bezpieczeństwa	ogólnoakademicki	1	1		
			ogólnoakademicki	1	1		
		inżynieria zarządzania	ogólnoakademicki	1	1		
			ogólnoakademicki	1	1		
		jazz i muzyka estradowa	ogólnoakademicki	1	1		
			ogólnoakademicki	3	2	1	
		kierunek lekarski	ogólnoakademicki	1	1		
ogólnoakademicki	1		1				
kognitywistyka	ogólnoakademicki	1	1				
	ogólnoakademicki	3	3				
kosmetologia	ogólnoakademicki	2	1	1			
	ogólnoakademicki	1	1				
logistyka	ogólnoakademicki	1	1		1		
	ogólnoakademicki	1	1				
matematyka	ogólnoakademicki	1	1				
	ogólnoakademicki	1	1				
mechatronika	ogólnoakademicki	1	1		1		
	ogólnoakademicki	1		1			
mikrobiologia stosowana	ogólnoakademicki	1		1			
	ogólnoakademicki	1		1			

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole		
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna	W toku
Wnioski o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich	101	nauki o rodzinie	ogólnoakademicki	1	1		
		pedagogika	ogólnoakademicki	2	2		
			praktyczny	1	1		
		pielęgniarstwo	praktyczny	9	8		1
		politologia	praktyczny	1	1		
		polityka społeczna	ogólnoakademicki	1	1		
		praca socjalna	ogólnoakademicki	1			1
		prawo	ogólnoakademicki	3	3		
			praktyczny	1	1		
		psychologia	ogólnoakademicki	3	3		
		turystyka i rekreacja	ogólnoakademicki	2			2
			praktyczny	1	1		
		turystyka przyrodnicza	ogólnoakademicki	1	1		
		wychowanie fizyczne	ogólnoakademicki	1	1		
			praktyczny	2	1		1
		zarządzanie	ogólnoakademicki	6	4		2
praktyczny	2		1		1		
zarządzanie międzykulturowe	ogólnoakademicki	1	1				
zdrowie publiczne	praktyczny	1	1				
razem				101	72	21	8

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole	
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna W toku
Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/ filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	42	administracja	ogólnoakademicki	1		1
		administracja europejska	ogólnoakademicki	1		1
		administracja i bezpieczeństwo wewnętrzne	ogólnoakademicki	1	1	
		bezpieczeństwo narodowe	praktyczny	1		1
		bezpieczeństwo wewnętrzne	ogólnoakademicki	1	1	
		bezpieczeństwo wewnętrzne i administracja	praktyczny	2	1	1
		bezpieczeństwo wewnętrzne i administracja	praktyczny	1	1	
		dziennikarstwo i komunikacja społeczna	ogólnoakademicki	1	1	
		filologia polska	ogólnoakademicki	1		1
			praktyczny	1		1
		fizjoterapia	praktyczny	2		2
		grafika	ogólnoakademicki	1	1	
		inżynieria zarządzania	ogólnoakademicki	1	1	
		kosmetologia	ogólnoakademicki	2	2	
logistyka	praktyczny	1	1			
ochrona środowiska	praktyczny	1		1		
pedagogika	ogólnoakademicki	6	5	1		
	praktyczny	1	1			
pielęgniarstwo	praktyczny	1	1			
politologia	ogólnoakademicki	1	1			

Wnioski	Ogółem	Kierunki studiów	Profile	Razem kierunki	Stan prac w Zespole			
					Opinia pozytywna	Opinia negatywna W toku		
Wnioski o przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/filii uprawnień do prowadzenia kształcenia	42	prawo w biznesie	praktyczny	2	2			
		psychologia	ogólnoakademicki	4	3	1		
			praktyczny	1	1			
		stosunki międzynarodowe	ogólnoakademicki	2	2			
		technika rolnicza i leśna	ogólnoakademicki	1	1			
		zarządzanie	ogólnoakademicki	3	2	1		
			praktyczny	1	1			
		razem			42	29	9	
		Wnioski o przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku	9	administracja	ogólnoakademicki	2		2
				edukacja techniczno - informatyczna		1		1
ekonomia	ogólnoakademicki/ praktyczny			1		1		
fizjoterapia	praktyczny			1		1		
ochrona środowiska				1		1		
zarządzanie	ogólnoakademicki			3	2	1 ⁶		
razem					9	3	3+1⁶	
razem			5	2	3			
Inne	5							
Opinie o jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych	16			16				
Razem				376	243	100+1⁶		
				376	243	32		

⁶ Nie może pozytywnie zaopiniować.

Do Polskiej Komisji Akredytacyjnej w 2013 r. wpłynęło ogółem 360 wniosków, a dotyczyły one (kolejno według największej liczby): nadania uprawnień do prowadzenia kształcenia na poziomie studiów I stopnia (199) oraz na poziomie studiów II stopnia i jednolitych studiach magisterskich (101), przyznanie istniejącemu lub nowo tworzonemu wydziałowi zamiejscowemu/filii uprawnień do prowadzenia kształcenia (42), przywrócenie uprawnień do prowadzenia kształcenia na kierunku (9), innych kwestii (5), nadania uprawnień do prowadzenia kształcenia w nowo tworzonych uczelniach (4), a także 16 próśb o opinię nt. jakości kształcenia w jednostkach ubiegających się o uprawnienia do nadawania stopni naukowych (16). Wnioski te otrzymały w 243 przypadkach opinie pozytywne, w 100 negatywne, a w 1 - nie można było pozytywnie zaopiniować danego wniosku. 32 sprawy są nadal w toku i zostaną rozpatrzone w 2014 roku.

W porównaniu do 2012 r. znacznie zwiększyła się ogólna liczba wniosków, które otrzymała Komisja (ze 199 do 360, czyli o 55%), natomiast uległa zmniejszeniu liczba próśb o opinię nt. jakości kształcenia (z 27 do 16, czyli o 59%).

Tabela nr 10.

Rodzaje opinii	Ogółem	Wnioski			
		Uczelnie publiczne		Uczelnie niepubliczne	
		akademickie	zawodowe	akademickie	zawodowe
Pozytywne	128 (16CK)	41 (14 CK)	16	10 (2 CK)	61
Pozytywne z zaleceniami	115	31	19	7	58
Negatywne	100	16	12	8	64
W toku	32	12	3	2	15
Nie może pozytywnie zaopiniować	1				1
Razem	376	100	50	27	199
%		27%	13%	7%	53%

(16 CK) - w tym ilość opinii dla CK

W 2013 roku akademickie uczelnie publiczne złożyły 100 wniosków, w tym 14 próśb o opinię nt. jakości kształcenia, co stanowi 27% ogółu wniosków, zaś zawodowe uczelnie publiczne przedłożyły do rozpatrzenia PKA 50 wniosków (13%). W przypadku uczelni niepublicznych – akademickie wnioskowały 27 razy (w tym 2 razy o opinię nt. jakości kształcenia), co daje 7% ogółu wniosków, a zawodowe 199 razy (53%). Najwięcej wniosków, które wpłynęły do PKA, zostało złożonych przez zawodowe uczelnie niepubliczne, co miało miejsce także w roku poprzednim (46%).

Tabela nr 11.

Liczba odwołań				
	Ogółem	z tego rozpatrzonych:		
		pozytywnie	pozytywnie z zaleceniami	negatywnie
Liczba	57	14	13	30
%	100%	24,6%	22,8%	52,6%

W 2013 roku Komisja otrzymała w sumie 57 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy. 14 z nich Prezydium rozpatrzyło pozytywnie, do opinii pozytywnej 13 otrzymało zalecenia, natomiast ponad 50%, tj. 30, zostało oddalonych. Zauważalny jest niewielki spadek liczby odwołań od wydanych opinii dotyczących wniosków w stosunku do roku ubiegłego (z 63 na 57), przy jednoczesnym wzroście liczby wniosków oddalonych (z 36% na 53%).

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)		
bezpieczeństwo narodowe	I	zalecenia	1				2				1												
		opinie negatywne	1	1			1		1														
bezpieczeństwo państwa	II	zalecenia	1				1																
		zalecenia						1				1											
bezpieczeństwo wewnętrzne	I	zalecenia	4				4			2													
		opinie negatywne	3	3	2	2						2											
bezpieczeństwo wewnętrzne i administracja	II	zalecenia	1								1												
		zalecenia	1																				
bezpieczeństwo zdrowotne	I	zalecenia	1																				
		opinie negatywne	1	1			1	1	1	1		1											
bezpieczeństwo żywności	II	zalecenia	1	1	1	1	1																
		zalecenia	1	1	1	1	1	1															
biofizyka	II	opinie negatywne	1				1	1	1														
		zalecenia	1	1	1	1	1	1	1	1			1										
bioinformatyka	II	zalecenia																					
		opinie negatywne																					
biotechnologia	II	zalecenia	1	1	1	1	1																
		opinie negatywne	1	1	1	1	1	1			1											1	
biznes międzynarodowy	II	zalecenia					1												1				
		zalecenia				1	1	1	1	1		1	1	1									
budownictwo	I	opinie negatywne	1	1	1	1	1	1	1			1	1	1									
		zalecenia																					
dietetyka	I	zalecenia	1	1	1	1	1																
		opinie negatywne										1											

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	
dziennikarstwo i komunikacja społeczna	I	zalecenia									1											
	II	zalecenia													1					2	2	
dziennikarstwo i nowe media	I	zalecenia	1																			
	I	opinie negatywne	2	1	1	1	1	1	1			1							1			1
edukacja techniczno – informatyczna	I	opinie negatywne				1																
	I	zalecenia	1															1	1			
ekonomia	I	opinie negatywne	1			1						1	1									
		zalecenia	1								2			1								
	II	opinie negatywne					1	1	1		1								1			
		zalecenia	1									1										
energetyka	I	opinie negatywne											1	1								
		zalecenia	1																			
filologia	I	zalecenia			1	1	1	1	1	2	1							1	1			
	II	zalecenia	1				2			1		1			1							2
filologia angielska	I	opinie negatywne	1	1	1	1				1	2	1										
		opinie negatywne	1	1	1	1	1	1				1	1							1		
filologia polska	II	opinie negatywne	1	1	1	1	1				1	1								1		
		opinie negatywne	1	1	1	1	1	1				1	1			1				1		
finanse i rachunkowość i zarządzanie	II	zalecenia						1								1						
		opinie negatywne	1							1	1		1	1				1				

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)			
fizjoterapia	I	zalecenia	1		1		1																	
		opinie negatywne	1	3	1	2	4		4	1	1													
	II	zalecenia	1					1	1	1														
		opinie negatywne	1	2	1	1	2	1	1	1	2													
geodezja i kartografia	I	zalecenia	1	1	1	1	1	1				1	1											
	II	zalecenia				1	1																	
		zalecenia	1	1	1	1	1					1	1											
		opinie negatywne	1	1	2	2	1		1														1	
informatyka	I	zalecenia	1	1			1				1													
		opinie negatywne		5	5	4	4	2		2	5	5	5											
	II	opinie negatywne		1	1	1	1						1	1										
		zalecenia																						
informatyka w biznesie i administracji	I	zalecenia															1							
		zalecenia				1	1	1	1				1	1										
	II	opinie negatywne		1	1	1	1																	
		opinie negatywne		1	2	2	2	1																
inżynieria geologiczna	I	zalecenia	1				1																	
		zalecenia		1	1																			
	II	zalecenia		1	1																			
		zalecenia		1	1																			

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)
inżynieria produkcji i zarządzania	I	opinie negatywne	1	1	1	1	1														
	I	zalecenia opinie negatywne		1	1	1	1	1			1	1	1								
jazz i muzyka estradowa	II	zalecenia	1																1	1	
kierunek lekarski	jmgr	opinie negatywne		1	1	1	2	2	2												
kognitywistyka	II	zalecenia	1																1		
	I	opinie negatywne	1	1	1	1	1				1										
kosmetologia	II	opinie negatywne	1			2	1	3	1	1											
	I	zalecenia									1										
krytyka artystyczna kulturoznawstwo europejskie	I	zalecenia					1														
	I	zalecenia	1	1	2	1	1					1	1								
logistyka	I	opinie negatywne		2	1	3	1	1	2	2	3	2	4					1	2		
	II	zalecenia		1	1				1				1						1		
logopedia	I	zalecenia		1			1					1									
lotnictwo	I	opinie negatywne		1	1			1	1												
marketing z grafiką reklamową i multimediami	I	zalecenia																			1
	I	zalecenia	1	1	1	1	1					1	1								
mechanika i budowa maszyn	I	zalecenia					1					1	1								
	I	opinie negatywne					1					1	1								

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)		
mechatronika	I	zalecenia	1	2	2	2	2				1	2	2										
		opinie negatywne	1	1	1	1	1	1				1	1	1									
	II	opinie negatywne	1	1	1	1	1	1															
międzynarodowe stosunki gospodarcze	I	zalecenia	1	1																			
	I	zalecenia	1				1			1													
ochrona środowiska	I	zalecenia	1						1				1										
		opinie negatywne	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2											
pedagogika	I	zalecenia	5	2			1		2														
		opinie negatywne	4	2	3	1						1		1									
	II	zalecenia	1					1															
pedagogika specjalna	I	zalecenia	1								1												
		opinie negatywne	2	2	2							1											
pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna	I	opinie negatywne	1				1				1		1										
		opinie negatywne	1	1	1				1														
	II	zalecenia	2							1			1										
pielęgniarstwo	II	opinie negatywne	1						1														
		zalecenia	2								1			1									
politologia	I	opinie negatywne	1						1														
		zalecenia	1					1			1												

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)
polityka społeczna	I	zalecenia		1																	
	II	zalecenia					1														
praca socjalna	I	zalecenia		1						1											
	I	zalecenia						1													
prawo	I	opinie negatywne		2							2		1								
	I	zalecenia									1										
prawo gospodarcze i podatkowe	I	zalecenia																			
	I	zalecenia		1																	
prawo w biznesie	I	zalecenia		1																	
	I	opinie negatywne		1	1	1						1	1	1			1				
przedsiębiorczość na rynku pracy	I	zalecenia		3																	
	I	opinie negatywne		1	2	1	1	1													
psychologia	I	zalecenia																			
psychologia w biznesie	I	zalecenia		1							1										
ratownictwo medyczne	I	zalecenia		1																	
ratownictwo medyczne	I	opinie negatywne		1	1	2	1	1	1	2	1										
spoleczne studia menedżerskie	I	opinie negatywne		1																	
	I	opinie negatywne		1	1	1					1		1				1	1	1		
stosunki międzynarodowe	I	opinie negatywne		1	1	1					1										
szutki nowoczesne – design now!	I	zalecenia									1										1
technika rolnicza i leśna	I	opinie negatywne		1																	
technologia chemiczna	I	zalecenia		1								1	1								

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	
technologia żywności i żywienie człowieka	I	opinie negatywne	1	1	1	1	1	1	1	1	1		1									
	I	zalecenia														1						
terapia zajęciowa	I	opinie negatywne	2	2	1	2	2	2	2	2												
	I	opinie negatywne			2	1	2	1	1	2	2	2						1				
turystyka i rekreacja	II	opinie negatywne	1	2	1	2	2				1		1				1	1				
	I	zalecenia	1					1	1													
wychowanie fizyczne	II	opinie negatywne	1	1	1	1	1	1	1	1												
	I	zalecenia			1			1	3	1	1	1	1					1	2			
zarządzanie	I	opinie negatywne				2	1	1	1	1			1				2		1			
	II	zalecenia										2			1		2		1			
		opinie negatywne																				
	I	opinie negatywne	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1	2	2	2	2	1			
zarządzanie i inżynieria produkcji	I	opinie negatywne	1	3	3	3	3				3	3	3									
	I	zalecenia	1																			
zarządzanie obszarami wiejskimi	I	zalecenia	4	42	21	10	29	4	10	9	18	12	12	12	4	2	2	8	5	1		
		opinie negatywne	19	62	37	59	46	4	26	20	39	24	30	3	3			1	2	7	1	3
	zalecenia	1	13	3	3	8	1	3	6	2	3	3	3	3	1	1	1	2	1	4		
III i jmgr	opinie negatywne	4	17	10	15	18	11	8	5	7	3	3	5	2	3	6	3	4				
	zalecenia																					

Najwięcej zaleceń do poszczególnych kryteriów oceny wnioskujące jednostki otrzymały w zakresie planów studiów i programów kształcenia (42 – I st., 13 – II st.) oraz obsady kadrowej (29 – I st., 8 – II st.). W przypadku opinii negatywnych rozkład jest zbliżony, tj. najczęściej dotyczyło planów studiów i programów kształcenia (62 – I st., 17 – II st.) oraz obsady kadrowej (46 – I st., 18 – II st.), a także kadry naukowo-dydaktycznej (59 – I st., 15 – II st.).

1.2. Ocena jakości kształcenia na studiach doktoranckich

(Autor: prof. dr hab. Wiesław Andrzej Kamiński)

Studia doktoranckie, stanowiące przedmiot analizy zespołów oceniających w ramach oceny instytucjonalnej wydziałów i innych jednostek podstawowych uczelni, są prowadzone w oparciu o obowiązujące przepisy regulujące powoływanie takich jednostek i ich działalność (ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawa o tytule naukowym i stopniach naukowych oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki, rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich w uczelniach i jednostkach naukowych oraz w sprawie studiów doktoranckich oraz stypendiów doktoranckich). Realizowane w tych ramach prawnych studia doktoranckie cechuje duża różnorodność rozwiązań szczegółowych oraz ich zróżnicowanie jakościowe. Tym niemniej cechą wspólną jest oparcie kształcenia doktoranckiego na tradycyjnym modelu kształcenia doktorów wspieranego badaniami naukowymi doktorantów.

W większości wizytowanych jednostek studia III stopnia miały za sobą dłuższy okres funkcjonowania, a odnotowywane w trakcie wizytacji procesy przekształceń i modyfikacji były konsekwencją zmiany otoczenia prawnego tego etapu kształcenia w 2011 r. Przeprowadzone w 2013 roku oceny były zatem drugim rokiem ewaluacji jakości kształcenia na studiach doktoranckich w Polsce, przy czym, w trakcie tego roku dokonano kolejnej radykalnej zmiany przepisów regulujących kształcenie na tych studiach (zmiana rozporządzenia w sprawie kształcenia na studiach doktoranckich z dnia 1 lipca 2013 r.), co z pewnością nie sprzyjało stabilizacji procesu kształcenia. Dodać także należy, że w okresie przed nowelizacją z 2011 r. kształcenie na studiach doktoranckich nie podlegało żadnym działaniom akredytacyjnym, a i obecnie studia takie prowadzone przez jednostki naukowe (instytuty Polskiej Akademii Nauk i instytuty badawcze) pozostają poza jakimikolwiek ocenami jakości kształcenia.

Poniższej przeprowadzono analizę programów kształcenia i ich realizacji oraz podsumowano uwagi sformułowane przez zespoły wizytujące w odniesieniu do studiów doktoranckich w ramach ocen instytucjonalnych w 2013 r.

Rekrutacja na studia doktoranckie

W postępowaniu kwalifikacyjnym uczelnie prowadzące studia doktoranckie najczęściej uwzględniają ogólny wynik ukończonych przez kandydata studiów II stopnia. Stałym elementem postępowania rekrutacyjnego są również rozmowy kwalifikacyjne oraz ocena aktywności naukowej kandydatów. Zawarte w uchwałach rekrutacyjnych senatów uczelni szczegółowe regulacje uwzględniające te elemen-

ty zapewniają z zasady obiektywizm oraz merytoryczną poprawność procedury kwalifikacyjnej na studia III stopnia. Zespoły wizytujące odnotowywały jednak pojawianie się także w postępowaniu wymogów stawianych kandydatom, które wprowadzają nierówne traktowanie absolwentów studiów prowadzonych przez daną jednostkę i absolwentów innych uczelni. Do kategorii takich wymogów należy warunek zaproponowania przez kandydata tematyki badawczej przyszłej rozprawy doktorskiej albo znalezienia sobie opiekuna naukowego spośród samodzielnych nauczycieli akademickich jednostki.

Program studiów doktoranckich

Programy studiów doktoranckich określane zgodnie z obowiązującymi obecnie przepisami formułowane są w języku efektów kształcenia opisujących właściwy dla dziedziny prowadzonych studiów doktoranckich i celów kształcenia zakres wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, z założenia specyficzny dla tego poziomu kształcenia. W zależności od dyscypliny wiedzy, do której zostały przypisane studia doktoranckie, występują różne proporcje między wymienionymi wyżej kategoriami efektów kształcenia. W programach przewiduje się, że po odbyciu studiów III stopnia ich absolwent będzie posiadał m.in. wiedzę ogólną na zaawansowanym poziomie w zakresie dyscypliny podstawowej oraz na styku nauk pokrewnych; znajomość metodologii i metod umożliwiających tworzenie nowych teorii i modeli badawczych oraz umiejętność projektowania i wykonywania złożonych zadań naukowych, a także kompetencje do twórczego poszukiwania odpowiedzi na współczesne problemy badawcze w zakresie dziedziny związanej ze swoimi studiami doktoranckimi. Ogólnie mówiąc dominują w programach kompetencje odnoszące się do działalności naukowo-badawczej doktoranta, zaś same studia doktoranckie charakteryzuje silne powiązanie aktywności naukowej doktorantów z działalnością zakładów i zespołów naukowych oraz włączanie ich uczestników w realizowane w jednostce projekty badawcze i prowadzone badania naukowe.

Kształtowanie programu studiów doktoranckich w oparciu o język zapożyczony i nawiązujący do struktury określonej Krajowymi Ramami Kwalifikacji dla studiów I i II stopnia tylko do pewnego stopnia zapewnia jednorodność opisu kwalifikacji doktoranta w systemie, w którym studia doktoranckie są traktowane jako III stopień kształcenia wyższego. W konsekwencji obserwuje się w programach kształcenia doktoranckiego tendencję do traktowania treści programowych, roli badań naukowych prowadzonych przez doktorantów oraz stosowanych metod dydaktycznych w upraszczających analogiach do funkcji przypisywanej im w programach na studiach I i II stopnia. Korzystając w zbyt małym stopniu z szerokiej autonomii w zakresie kształtowania programu i organizacji procesu dydaktycznego na studiach III stopnia, jednostki je prowadzące proponują schematyczne i w wielu przypadkach ubogie programy kształcenia, pozbawione realistycznego oparcia w zasobach kadrowych oraz w infrastrukturze badawczej jednostki, słabo zakorzenione w badaniach prowadzonych przez kadre naukową jednostki. Spotyka się również programy kształcenia ze zbyt licznymi i zbyt szczegółowymi, w skrajnych przypadkach zawierającymi nawet ponad 180 szczegółowych, efektami kształcenia. W ten sposób stają one bardziej treściami nauczania, niż opisem kwalifikacji nabywanych przez dok-

toranta na studiach III stopnia, a sam program kształcenia pozbawiają charakteru przemyślanej i jednorodnej koncepcyjnie oferty kształcenia doktoranckiego.

W planach studiów doktoranckich specjalne miejsce zajmują moduły przedmiotów fakultatywnych (do wyboru), odgrywających istotną rolę w pogłębianiu wiedzy i umiejętności doktoranta. Temu celowi służą także wykłady monograficzne oraz specjalistyczne. Planowane są również zajęcia pozwalające rozwijać szczegółowe umiejętności prowadzenia badań naukowych oraz doboru metod i technik rozwiązywania konkretnych problemów naukowych, a często oferta programowa zawiera również zajęcia rozwijające kompetencje językowe: lektoraty oraz realizowane w języku angielskim zajęcia. Oprócz tego specjalnie przygotowywane dla doktorantów wykłady ogólnouniwersyteckie, m.in. z psychologii, pedagogiki, filozofii, prawa) plasują kształcenie doktoranckie w szerszym kontekście wiedzy.

Kolejnym komponentem występującym w programach kształcenia są kompetencje związane z działalnością naukowo-badawczą. W programach kształcenia uwzględnia się zatem efekty kształcenia odniesione do metodologii i metodyki prowadzenia badań (bloki przedmiotów m.in. takich jak metodologia badań danej dziedziny, warsztaty metodyczne, etyka badań naukowych,) oraz zagadnienia nawiązujące do społecznej roli nauki i uczonych. Wsparciem dla nabywania kompetencji dydaktycznych są zajęcia kształcące umiejętności w zakresie nowoczesnych metod i technik prowadzenia zajęć dydaktycznych, a także obowiązkowa praktyka zawodowa odbywana w postaci samodzielnego lub kontrolowanego prowadzenia zajęć na studiach. Zespoły wizytujące odnotowują, że czasem obciążenia zajęciami znacznie przekraczają wyznaczony przepisami limit 90 godzin rocznie, co niezależnie od faktu dodatkowego wynagradzania takich obciążeń, może negatywnie odbijać się na efektywności studiów doktoranckich. Ponadto w niektórych przypadkach zastrzeżenia wywołuje proces przydzielania zajęć podporządkowany bieżącym zadaniom dydaktycznym jednostki, a nie potrzebom realizacji programu kształcenia doktoranckiego.

Ogólnie należy stwierdzić, że obciążenie doktorantów wszystkimi zajęciami doktorantów na poszczególnych lat studiów z reguły nie przekracza powszechnie akceptowanych w kształceniu doktoranckim ram, z dominującymi nakładami pracy doktorantów na prowadzenie własnych badań naukowych i publikowanie wyników oraz ich upowszechnianie (udział w konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych, udział w seminariach w grupach badawczych poza macierzystą jednostką, staże badawcze w grupach naukowych poza jednostką macierzystą). Programy kształcenia skonstruowane według wyżej opisanych zasad umożliwiają doktorantom uzyskanie zaawansowanej wiedzy w dziedzinach obejmowanych programem, kompetencji naukowo-badawczych oraz kwalifikacji doktorskich, pozwalających na efektywne prowadzenie nowoczesnych badań na odpowiednim poziomie naukowym.

System ECTS a program kształcenia

Programy studiów doktoranckich opisywane są z wykorzystaniem systemu punktacji ECTS określającego całkowite nakłady czasu pracy uczestnika, niezbędne do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia w ramach da-

nego przedmiotu/modułu, z jednoczesnym określeniem podziału na czas pracy w kontakcie z kadrą nauczającą oraz pracę własną doktorantów. Minimalną wymaganą liczbę punktów ECTS wraz ze szczegółami podziału między poszczególne grupy zajęć określa odpowiednie rozporządzenie ministra. Programy kształcenia i planów studiów doktoranckich przyporządkowują w konsekwencji liczbę punktów ECTS wszystkim edukacyjnym składnikom programu studiów doktoranckich, takim jak przedmioty/moduły i cykle/bloki zajęć, praktyki zawodowe, prace zaliczeniowe oraz projekty badawcze. Najczęściej komponenty te są wycenione prawidłowo zgodnie z ogólnie przyjmowanymi regułami wiążącymi 1 punkt ECTS z wymaganym nakładem 25-30 godzin łącznej pracy doktoranta. Zespoły oceniające wciąż jednak spotykają programy studiów doktoranckich nie powiązane z punktowym systemem ECTS. Pomijając nawet aspekt zgodności takich programów z obowiązującymi przepisami, należy w tym przypadku zwrócić uwagę na uniemożliwianie doktorantom zapoznania się z oczekiwanymi przez twórców programu minimalnymi nakładami czasu pracy potrzebnymi do osiągnięcia określonych w programie efektów kształcenia doktoranckiego. Ponadto taka konstrukcja programu może skutecznie uniemożliwić indywidualizację procesu kształcenia.

Opieka naukowa

Opiekunowie naukowci doktorantów, powoływani formalnie od początku procesu kształcenia doktoranckiego, są zobowiązani z zasady do corocznego opiniowania i oceny wyników podopiecznych. Doktoranci są wspierani przez nich także w zakresie publikowania wyników swoich badań naukowych, zarówno w trakcie pisania artykułów, jak również przygotowywania prezentacji ich wyników na seminaria i konferencje naukowe. Liczba publikacji z udziałem doktorantów, co odnotowują zespoły wizytujące, systematycznie rośnie. Dodać trzeba, że publikacje takie umieszczane są coraz częściej w uznanych czasopismach naukowych o międzynarodowym obiegu. Nie zmienia to faktu, że wciąż jednak w licznych przypadkach mają one charakter zbyt przyczynkarski lub są publikowane w czasopismach drugorzędnych dla rozwoju danej dyscypliny.

Kadra zaangażowana do realizacji programów kształcenia najczęściej dysponuje odpowiednio wysokimi kwalifikacjami naukowymi i kompetencjami dydaktycznymi, zarówno formalnymi (prowadzący zajęcia to w przeważającej mierze osoby z tytułem profesora lub stopniem doktora habilitowanego), jak i merytorycznymi (uznany dorobek naukowy, dydaktyczny i organizacyjny, dorobek w zakresie kształcenia kadry, duże doświadczenie w kierowaniu projektami badawczymi, doświadczenie eksperckie). Zespoły oceniające podkreślają w raportach również wzrost jakości opieki naukowej, zarówno jeśli idzie o reprezentowany przez opiekunów poziom aktywności badawczej, jak również w odniesieniu do liczby potencjalnych opiekunów w jednostce w stosunku do liczby rekrutowanych doktorantów. Spotyka się jednak wciąż jednostki o zbyt dużych limitach naborów w porównaniu z zasobami kadrowymi, co skutkuje zbyt małą liczbą obronionych doktoratów w danym cyklu kształcenia (np. 2-3 wypromowane osoby na 40 przyjętych na studia doktoranckie). Na marginesie należy zaznaczyć, że sytuacja taka pojawia się szczególnie w sytuacjach studiów

doktoranckich wspólnych wydziału uczelni nieposiadającego uprawnień do ich prowadzenia oraz uprawnionej jednostki naukowej (instytut PAN, instytut badawczy). Z reguły jednostki badawcze pozostawiają realizację całego procesu kształcenia wydziałowi z łatwymi do przewidzenia konsekwencjami. Trzeba także dodać, że w licznych przypadkach uczestnicy studiów III stopnia opiniują pozytywnie rolę spełnianą przez opiekunów naukowych i promotorów oraz kompetencje kadry nauczającej, podkreślając jednocześnie wagę relacji mistrz – uczeń w procesach kształcenia oraz partnerskie wsparcie z ich strony.

Wersyfikacja osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia

Oceny stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia na studiach doktoranckich odwołują się do tradycyjnych ocen stosowanych przez prowadzących zajęcia (egzamin i zaliczenia), do opinii bezpośrednich opiekunów naukowych, ocen prowadzonych przez doktoranta badań naukowych (ocena prezentacji wyników badań naukowych podczas seminariów i konferencji naukowych, opublikowanych prac naukowych, udziału w projektach badawczych oraz oceny stopnia zaawansowania przewodu doktorskiego (otwarcie przewodu, zaawansowanie dysertacji doktorskiej, złożenie egzaminów doktorskich, otrzymanie recenzji, obrona pracy doktorskiej). W wielu jednostkach doktorant składa kierownikowi studiów doktoranckich na koniec roku akademickiego sprawozdanie, w którym szczegółowo odnosi się do opublikowanych w trakcie danego roku swoich artykułów i udziału w pracach zbiorowych, udziału w konferencjach oraz praktykach zawodowych. Doktoranci szczegółowo określają w tego typu sprawozdaniach postępy w pisaniu dysertacji doktorskiej, przedstawiają wykaz uzyskanych w danym roku ocen, określają postępy w doskonaleniu znajomości języków obcych. Przy ocenie uwzględnia się w niektórych jednostkach również zaangażowanie w pełnienie ról społecznych na uczelni (praca w ciałach koleżeńskich, zaangażowanie organizacyjne), otrzymane nagrody i wyróżnienia.

Negatywna ocena sprawozdań może pociągać działania dyscyplinujące, od np. odmowy przyznania stypendium doktoranckiego aż do skreślenia z listy uczestników studiów III stopnia.

Praktyki zawodowe doktorantów w formie prowadzenia zajęć dydaktycznych podlegają ocenie przez studentów w ramach ankiet ewaluacyjnych, wypełnianych po zakończeniu zajęć, oraz dodatkowo w ramach przeprowadzanych hospitacji przez upoważnionych doświadczonych nauczycieli akademickich jednostki (prodziekani ds. studiów doktoranckich, kierownicy studiów doktoranckich, kierownicy zakładów, w których doktoranci realizują program praktyki dydaktycznej, opiekunowie naukowcy). Hospitujący ocenia wszystkie elementy przeprowadzonych przez doktoranta zajęć, jak również dokonuje oceny tych zajęć w trakcie rozmowy pohospitacyjnej z doktorantem. Częstość jednak brakiem jest nieprowadzenie takich hospitacji, co czyni weryfikację efektów kształcenia związanych z tą formą praktyki nieefektywną.

Współpraca zagraniczna i wymiana międzynarodowa doktorantów

Wymianą międzynarodową, często z laboratoriami badawczymi prezentującymi wysokie zaawansowanie technologiczne i naukowe infrastruktury badawczej,

w licznych jednostkach wspiera kształcenie doktoranckie. W szczególności odnosi się to do studiów III stopnia w obszarze nauk ścisłych, a w mniejszym zakresie w obszarze nauk przyrodniczych i nauk technicznych. Powszechniej obserwuje się natomiast udział doktorantów w konferencjach naukowych krajowych i zagranicznych. Wciąż jednak zespoły oceniające napotykały realizowane programy studiów doktoranckich, których programy w skrajnych przypadkach nie przewidują udziału słuchaczy w żadnych stażach naukowych, ani krajowych ani zagranicznych.

Udział interesariuszy w kształtowaniu programu

Analiza warunków tworzenia programów kształcenia przez zespoły wizytujące wskazuje, że efekty kształcenia dla studiów doktoranckich powstają w wyniku prac koordynowanych przez kierowników studiów doktoranckich, konsultowanych w szerokim zakresie z kadrą naukowo-dydaktyczną oraz w skromniejszym zakresie z doktorantami. W przypadku tej ostatniej grupy interesariuszy, ze względu na małą z zasady liczebność doktorantów w grupach zajęciowych, uczestnicy studiów III stopnia mają możliwość bezpośredniego wyrażania swoich opinii o programie studiów wobec prowadzących, które z kolei są weryfikowane przez kierownictwa studiów doktoranckich i ewentualnie uwzględniane przy korektach programu. Ponadto, zarówno nauczyciele akademicy uczestniczący w posiedzeniach rad wydziału, jak i przedstawiciele doktorantów w tych gremiach, mogą oddziaływać na kształt programu kształcenia w trakcie dyskusji na te tematy na tych forach. Również odnotować należy wzrastającą rolę interesariuszy zewnętrznych w kształtowaniu programu i efektów kształcenia. Należą do nich w zależności od charakteru studiów doktoranckich reprezentanci samorządów lokalnych, instytucji naukowo-badawczych (instytuty PAN, instytuty badawcze), przedstawiciele przedsiębiorstw i pracodawców, wybitni praktycy działalności innowacyjnej i firm tworzących nowoczesny rynek technologii.

Upowszechnianie programu studiów

Informacje o programie kształcenia często są niekompletne i kierowane do absolwentów prowadzonych w jednostce studiów, Spotka się brak m.in. informacji o obszarze wiedzy obejmowanym studiami III stopnia, o kadrze zaangażowanej w realizację programu kształcenia, pełniejszej informacji o programie studiów: o wykładach monograficznych, kierunkowych i specjalistycznych, o proponowanej tematyce badań, współpracy z krajowymi i zagranicznymi grupami badawczymi zaangażowanymi w staże dla doktorantów. W tej sytuacji nasuwają się wątpliwości, co do skuteczności polityki informacyjnej prowadzonej przez jednostki oferujące studia doktoranckie, a także co do równego traktowania kandydatów „macierzystych” i przychodzących z zewnątrz, podejmujących w oparciu o takie informacje decyzję o ubieganiu się o przyjęcie na studia doktoranckie w danej jednostce.

1.3. Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych

(Autor: dr Artur Stefański)

Niniejsze sprawozdanie opracowane zostało na podstawie sprawozdań przygotowanych przez poszczególne zespoły działające w ramach obszarów kształcenia oraz udostępnionych na stronie internetowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej raportów z wizytacji instytucjonalnych przeprowadzonych w 2013 roku.

Ocena jakości kształcenia na studiach podyplomowych realizowana jest podczas wizytacji instytucjonalnych podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni. Liczbę ocenianych studiów podyplomowych w 2013 roku ilustrują dane zawarte w tabeli nr 1.

Tabela nr 1.

Liczba ocenianych w 2013 roku jednostek podstawowych, które realizują kształcenie w ramach studiów podyplomowych.

Lp.	Zespół	Liczba ocenionych w 2013 roku jednostek prowadzących studia podyplomowe	Liczba studiów podyplomowych
1	nauk humanistycznych	18	104
2	nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych	7	83
3	nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych	4	50
4	nauk ścisłych	6	5
5	nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych	16	47
6	nauk technicznych	18	63
7	nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	6	6
8	sztuki	5	10
	Razem	80	368

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań zespołów działających w ramach obszarów kształcenia.

Łącznie w 2013 roku ocenie poddano 368 kierunków studiów podyplomowych prowadzonych w 80 jednostkach podstawowych.

Najwięcej kierunków, spośród jednostek wizytowanych, prowadzonych było w obszarze nauk humanistycznych, a najmniej w obszarach nauk ścisłych, a także nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej. Zarówno między obszarami nauki, ale także między jednostkami podstawowymi widoczne jest znaczne zróżnicowanie w zakresie liczby prowadzonych studiów podyplomowych.

Największą liczbę studiów podyplomowych spośród badanych jednostek prowadzi Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (50). Warto podkreślić także aktywność Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (15) oraz Wydziału Humanistycznego Wyższej Szkoły Nauk Humanistycznych i Dziennikarstwa w Poznaniu (14).

Jednostek poddanych ocenie instytucjonalnej w 2013 roku, w których nie prowadzi się kształcenia w ramach studiów podyplomowych było 14, przy czym najczęściej dotyczyło to jednostek działających w obszarach sztuki (5 jednostek) i nauk ścisłych (4 jednostki). Jedynie w jednostkach objętych ocenami zespołów: nauk humanistycznych oraz nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych w każdej z nich prowadzono kształcenie w ramach studiów podyplomowych.

Ocena instytucjonalna prowadzona jest w oparciu o 8 wydzielonych kryteriów, w wielu z nich uwzględnia się studia podyplomowe, jednak najwyraźniej ocena studiów podyplomowych artykułowana jest w kryterium 3 („Spójność stosowanego w jednostce opisu celów i efektów kształcenia na oferowanych studiach doktoranckich i podyplomowych oraz sprawność i wiarygodność systemu weryfikującego i potwierdzającego ich osiągnięcie”).

W zakresie kryterium 3 oceny instytucjonalnej przeważa w wizytowanych w 2013 roku jednostkach ocena „w pełni”, która występuje aż w 65 na 80 dokonanych ocen, tj. w 81% ocen. Ocenę „znacząco” nadano w 12 badanych jednostkach, tj. 15% ocen. Jako wyróżniające w zakresie omawianego kryterium uznano tylko dwie jednostki spośród wizytowanych, a w jednej z jednostek uznano, że kryterium 3 spełnione jest częściowo. Strukturę ocen kryterium 3 oceny instytucjonalnej ilustruje tabela nr 2.

Tabela nr 2.

Struktura ocen kryterium 3 oceny instytucjonalnej z uwzględnieniem oceny łącznej w wizytowanych w 2013 roku jednostkach podstawowych, w których realizowane jest kształcenie w zakresie studiów podyplomowych

Lp.	Zespół	Liczba ocen instytucjonalnych jednostek, które prowadzą studia podyplomowe		Liczba ocen kryterium 3			
				wyróżniających	w pełni	znacząco	częściowo
1	nauk humanistycznych	wyróżniających	2		2		
		pozytywnych	14		12	2	
		warunkowych	2		1	1	
		razem	18	0	15	3	0
2	nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych	wyróżniających	0				
		pozytywnych	7		5	2	
		warunkowych	0				
		razem	7	0	5	2	0
3	nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych	wyróżniających	2	1	1		
		pozytywnych	2		2		
		warunkowych	0				
		razem	4	1	3	0	0

4	nauk ścisłych	wyróżniają- cych	1		1		
		pozytywnych	5		5		
		warunkowych	0				
		razem	6	0	6	0	0
5	nauk przyrod- niczych oraz nauk rolniczych, leśnych i wetery- naryjnych	wyróżniają- cych	0				
		pozytywnych	15	1	13	1	
		warunkowych	1			1	
		razem	16	1	13	2	0
6	nauk technicznych	wyróżniają- cych	0				
		pozytywnych	15		15		
		warunkowych	3		1	2	
		razem	18	0	16	2	0
7	nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	wyróżniają- cych	0				
		pozytywnych	6		3	2	1
		warunkowych	0				
		razem	6	0	3	2	1
8	sztuki	wyróżniają- cych	0				
		pozytywnych	5		4	1	
		warunkowych	0				
		razem	5	0	4	1	0
Suma		wyróżniają- cych	5	1	4	0	0
		pozytywnych	69	1	59	8	1
		warunkowych	6	0	2	4	0
		razem	80	2	65	12	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań zespołów działających w ramach obszarów kształcenia.

W przypadku, gdy wizytowane jednostki zostały w ramach oceny instytucjonalnej wyróżnione kryterium 3 czterokrotnie oceniono jako zrealizowane „w pełni”, a raz jako „wyróżniające”. W sytuacji, gdy ocena instytucjonalna była pozytywna wówczas aż 59 razy kryterium 3 oceniono „w pełni”, 8 razy jako „znacząco”, a po jednym razie jako wyróżniająco i częściowo. Przy warunkowej ocenie instytucjonalnej jednostek kryterium 3 oceniane było jako zrealizowane w „pełni” lub „znacząco”.

Należy podkreślić, że ocena kryterium 3 oceny instytucjonalnej jednostki zależy zarówno od oceny jakości kształcenia na studiach podyplomowych, ale także od oceny studiów doktoranckich. Analiza kilkunastu dostępnych na stronie PKA raportów z wizytacji instytucjonalnych przeprowadzonych w 2013 roku wskazuje, że nieznacznie lepiej została oceniona w wizytowanych jednostkach jakość kształcenia na studiach podyplomowych, niż doktoranckich.

W większości ocenianych jednostek program studiów podyplomowych pozwalał na uzyskanie lub poszerzenie kwalifikacji wzmacniających pozycję absolwenta na rynku pracy, a niekiedy oferta studiów podyplomowych umożliwia słuchaczom możliwość uzyskania formalnych uprawnień do wykonywania zawodu (np. pedagogika, doradca podatkowy, itp.). W poszczególnych raportach powizytacyjnych można zauważyć, że postuluje się rozszerzenie listy kwalifikacji zawodowych, do których studia podyplomowe mogłyby przygotowywać.

Co warte odnotowania, generalnie na studiach podyplomowych w zdecydowanej większości przypadków efekty kształcenia oceniono jako zgodne z oczekiwaniami pracodawców.

Jako mocną stroną studiów podyplomowych w wizytowanych jednostkach można wskazać, co zostało podniesione w raportach z wizytacji, prawidłowo dobraną i wysoko wykwalifikowaną kadrę nauczycieli akademickich, a także prowadzących zajęcia przedstawicieli praktyki o bogatym doświadczeniu zawodowym. W wizytowanych wydziałach na ogół dobrze, a w niektórych bardzo dobrze rozwija się współpraca, w zakresie studiów podyplomowych, z przedstawicielami pracodawców, aczkolwiek często ma ona charakter niesformalizowany i nie ma woli po żadnej ze stron do jej sformalizowania. Podkreślano również prawidłowo sformułowane efekty kształcenia, właściwie dobrane metody dydaktyczne i sposoby weryfikacji efektów kształcenia, choć jednocześnie zwraca się uwagę na brak systemowych narzędzi oceny jakości efektów kształcenia na studiach podyplomowych.

Jako podstawową słabość kształcenia podyplomowego zespoły oceniające wskazywały najczęściej zbyt mały udział interesariuszy wewnętrznych (w szczególności samych słuchaczy i absolwentów) w ocenie i kształtowaniu oferty dydaktycznej. W kilku przypadkach w sposób nieprawidłowy oszacowano nakład pracy studenta przy pomocy punktów ECTS, zdarzały się też sporadyczne przypadki niekompletnych sylabusów.

Podsumowując, jakość kształcenia na studiach podyplomowych w wizytowanych w 2013 roku jednostkach można uznać za co najmniej zadowalającą.

2. Udział studentów i uczestników studiów doktoranckich w procesie oceny instytucjonalnej i programowej

2.1. Wstęp

(Autorzy: mgr Grzegorz Kołodziej, mgr inż. Maciej Markowski)

Rozwijanie i doskonalenie kompetencji ekspertów stanowi wyraz odpowiedzialności Polskiej Komisji Akredytacyjnej za realizowane zadania oraz dbałości o ich jakość. W długiej perspektywie pozwala to na maksymalizację wartości pracy Komisji dla jej interesariuszy – studentów, doktorantów, uczelni, a także szerokiego społeczeństwa, dla dobra którego Komisja została powołana.

Zmieniające się uwarunkowania funkcjonowania Polskiej Komisji Akredytacyjnej – prawne, organizacyjne, kulturowe, a także jej międzynarodowe zobowiązania, wymagają ciągłego doskonalenia systemu transferu wiedzy na wszystkie szczeble jej funkcjonowania. Jednym z elementów tego systemu jest

szkolenie nowych oraz rozwijanie i aktualizowanie kompetencji aktualnych ekspertów. Szczególnie dużym wyzwaniem jest zapewnienie odpowiedniego, stałego poziomu wiedzy i umiejętności wśród ekspertów ds. studenckich i doktoranckich. Wynika to głównie z dość dużej, ciągłej rotacji w ramach obu grup ekspertów. Zatem zarówno program szkoleniowy, jak i oferowane środki wsparcia w postaci cyklicznych ewaluacji, muszą zapewniać maksymalną efektywność w realizacji swoich celów. Aby sprostać temu wyzwaniu, muszą być możliwie jak najbardziej skorelowane z potrzebami ekspertów. Uzasadnieniem dla opracowania nowego programu wsparcia rozwoju kompetencji ekspertów, którego pilotaż został przeprowadzony w 2013 roku, była potrzeba dostosowania metod dotychczas wykorzystywanych do nowych wyzwań. Głównym założeniem programu jest kompleksowe podejście bazujące na aktualnej diagnozie potrzeb ekspertów, zapewniające elastyczność niezbędną do skutecznego zaspokajania potrzeb rozwojowych ekspertów Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Nadrzędnym celem wdrożonego programu jest ciągle doskonalenie kompetencji ekspertów ds. studenckich oraz doktoranckich. Pierwszym etapem realizacji tego celu jest szczegółowa diagnoza słabszych i mocniejszych stron każdego eksperta. Pozwala to na wspólne określenie indywidualnych celów rozwojowych, których wypełnienie zapewni doskonalenie jakości realizowanych zadań w ramach pracy na rzecz Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Ważnym elementem programu jest poznanie opinii ekspertów na temat posiadanych narzędzi i form wsparcia kierowanych do nich w trakcie współpracy z Polską Komisją Akredytacyjną. Ostatnią, najbardziej ogólną korzyścią z wdrożenia programu jest uzyskanie pogłębionych opinii ekspertów na temat sposobu realizacji przez Komisję zadań w zakresie dokonywanych ocen programowych i instytucjonalnych.

Przedstawione przez ekspertów opinie posłużyły sformułowaniu rekomendacji mających na celu dostosowanie zarówno wykorzystywanych obecnie metod rozwoju kompetencji ekspertów, jak i wypracowanie nowych. Stanowią one również cenne źródło refleksji oraz przyczynę do dalszej dyskusji nad doskonaleniem procedur, dokumentów i kryteriów przyjętych przez Polską Komisję Akredytacyjną.

W ramach pilotażu wykorzystano następujące metody gromadzenia informacji:

- samoocena ekspertów z wykorzystaniem kwestionariusza ankietowego,
- ewaluacja raportów powizytacyjnych poszczególnych ekspertów,
- indywidualne wywiady pogłębione z ekspertami.

W celu przeprowadzenia procesu samooceny ekspertów ds. studenckich oraz doktoranckich opracowany został kwestionariusz ankietowy. Zgodnie z założeniami, kwestionariusz umożliwił ekspertom autorefleksję na temat dotychczasowej działalności, własnych kompetencji, efektywności pracy oraz wyrażenie opinii na temat oferowanych narzędzi i form wsparcia w toku realizacji powierzonych przez Komisję zadań.

Następnie przeprowadzono rozmowy indywidualne z trzydziestoma sześcioma ekspertami. Spotkania koncentrowały się wokół kwestii poruszonych przez ekspertów w kwestionariuszu samooceny, zarówno w kontekście oceny własnej pracy, jak i oceny posiadanych środków wsparcia. Przeprowadzone spotkania były także okazją dla ich uczestników do uzyskania odpowiedzi na pytania zwią-

zane z przebiegiem wizytacji, wzorem raportu i innymi kwestiami dotyczącymi pracy dla Komisji. Zarówno doktoranci, jak i studenci wyjątkowo aktywnie skorzystali z tej możliwości.

Uczestnicy spotkań wykazali się bardzo dużą otwartością, chętnie dzieląc się z prowadzącymi swoimi przemyśleniami i uwagami. Większość ekspertów ochoczo przedstawiała również własne propozycje zmian czynników wskazywanych jako utrudniające właściwą realizację powierzonych zadań, szczególnie w powiązaniu z obszarem, który samodzielnie ocenili jako swoją słabszą stronę.

Wyniki badań przeprowadzonych przez mgr inż. Macieja Markowskiego i mgr Grzegorza Kołodzieja przedstawiono na posiedzeniu prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej w dniu 17.10.2013 r. Sformułowano wnioski dotyczące m.in. doskonalenia pracy zespołów obszarowych i oceniających, a także wskazano dalsze kierunki prac w zakresie szkoleń oraz cyklicznych ewaluacji dla ekspertów ds. studenckich oraz doktoranckich. Należy również podkreślić, że dotychczas część rekomendacji została wykorzystana m.in. w zakresie projektowania nowego systemu szkoleń wstępnych dla kandydatów na ekspertów.

2.2. Studenci

(Autor: mgr Grzegorz Kołodziej)

Podobnie jak w ubiegłych latach, również w 2013 roku przedstawiciele studentów byli czynnymi uczestnikami procesu oceny jakości kształcenia dokonywanego przez zespoły oceniające Polskiej Komisji Akredytacyjnej w poszczególnych uczelniach.

Eksperti ds. studenckich, podczas swojej pracy w ramach zespołów oceniających, zarówno w trakcie ocen programowych, jak i instytucjonalnych, starali się zwracać szczególną uwagę na wyróżniające się, pomysłowe i korzystne rozwiązania, które, pomyślnie wdrożone, służą rozwojowi naukowemu, zawodowemu oraz społecznemu studentów.

2.2.1. Ocena programowa

Sprawy studenckie, będące przedmiotem analizy ekspertów studenckich podczas oceny programowej, obejmują następujące zagadnienia:

- udział studentów w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów,
- dostępność informacji związanych z tokiem studiowania, ze szczególnym uwzględnieniem opisu zakładanych efektów kształcenia oraz informacji nt. systemu oceny,
- funkcjonowanie administracji w zakresie spraw wiążących się ze studentami,
- działalność studencka oraz wsparcie studentów w procesie uczenia się,
- udział studentów w procesie decyzyjnym mającym bezpośredni wpływ na proces zapewniania jakości kształcenia na danym kierunku studiów.

Ekspert Polskiej Komisji Akredytacyjnej ds. studenckich ma również możliwość spotkania i rozmowy ze studentami wizytowanego kierunku. Jest to szczególnie etap, podczas którego bezpośrednio poznaje się odczucia i opinie

studentów na temat organizacji, metod oraz form realizacji zajęć w kontekście możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Bardzo ważne jest także poznanie opinii studentów nt. przejrzystości i zrozumiałości zakładanych dla danego kierunku efektów kształcenia, dostosowania oferty oraz infrastruktury uczelni do ich potrzeb, perspektyw zawodowych po ukończonym kierunku, przydatności przekazywanych treści, możliwości rozwoju naukowego, działalności studenckiej, a także systemów opieki materialnej i socjalnej oferowanych przez uczelnie.

Udział studentów w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów

Większość uczelni zapewnia odpowiedni udział studentów w organach kolegialnych i wyborczych. W dalszym ciągu można jednak zaobserwować częstą nieobecność oraz brak aktywności studentów w pracach tychże organów. Na podstawie raportów ekspertów ds. studenckich należy stwierdzić, że realny udział studentów w procesie ustalania koncepcji kształcenia na ocenianym kierunku, poziomie i profilu studiów, w tym określeniu celów i efektów kształcenia, jest większy niż w poprzednich latach, jednak w ujęciu całościowym wciąż należy uznać go za niewielki. Raporty wskazują również, że taki stan rzeczy ma na ogół dwie powtarzające się przyczyny. Z jednej strony jest to brak działań władz uczelni, które służyłyby wzbudzeniu motywacji do takiej działalności. Z drugiej jednak strony, często brakuje odpowiedzialnego podejścia i chęci ze strony studentów do realizacji przysługujących im praw.

Drugi wniosek pokrywa się z obserwacją, że studenci działający aktywnie w organizacjach studenckich, w dalszym ciągu stanowią bardzo niewielki odsetek ogółu studentów. Wydaje się również, że problemem w tym obszarze w coraz większym stopniu staje się brak działań umożliwiających transfer wiedzy i doświadczeń wewnątrz organizacji studenckich. Eksperti ds. studenckich niejednokrotnie zawierali w swoich ocenach informacje uzyskiwane w toku wizytacji, które wskazywały na spadek aktywności studentów następujący bezpośrednio po upływie kadencji i zmianie władz organizacji zrzeszających studentów.

Na podstawie raportów ekspertów ds. studenckich należy stwierdzić, że przedstawiciele uczelni coraz częściej przekazują studentom informacje na temat wdrożenia krajowych ram kwalifikacji i skutków tego procesu dla systemu kształcenia, jednak ogólna aktywność przedstawicieli studentów w pracach zespołów odpowiedzialnych za określanie celów i efektów kształcenia wciąż jest niska, a często działania w tym zakresie ograniczają się do formalnej akceptacji przygotowanych przez uczelnie rozwiązań.

Dostęp do informacji związanych z tokiem studiowania

Jednym z kluczowych obszarów oceny spraw studenckich jest dostęp do informacji związanych z tokiem i przebiegiem studiów. Wiele uczelni posiada wdrożone systemy informatyczne, które służą usprawnieniu przepływu informacji pomiędzy uczelnią a studentami. Dzięki takiemu rozwiązaniu studenci mają ułatwiony dostęp do materiałów dydaktycznych, zbiorów bibliotecznych i innych materiałów związanych z tokiem studiowania. Na podstawie analizy raportów należy uznać,

że w porównaniu z poprzednim rokiem znaczącej poprawie uległa dostępność opisu zakładanych efektów kształcenia. Znaczna część uczelni udostępnia te informacje – na ogólnodostępnych witrynach internetowych bądź w dziekanatach lub bibliotekach, na prośbę studenta. Z reguły pozytywne wnioski dotyczą także dostępności informacji nt. stosowanego na danym kierunku systemu oceny efektów kształcenia. Dostępność informacji w tym zakresie zawartych w regulaminie studiów oraz sylabusach jest oceniana zazwyczaj pozytywnie. Szczegółowe informacje natomiast, są przekazywane studentom przez nauczycieli akademickich podczas pierwszych zajęć, co studenci w większości przypadków oceniają jako najbardziej skuteczną formę komunikacji w tym zakresie.

Za bardzo pozytywny wniosek w obszarze dostępu do informacji związanych z tokiem kształcenia należy uznać powszechną dostępność kadry dydaktycznej dla studentów poza zajęciami. To nie tylko obowiązkowe konsultacje, ale także bardzo częste umożliwienie studentom kontaktu drogą poczty elektronicznej lub telefonicznie, co znacznie usprawnia komunikację.

Działalność studencka oraz zagadnienia formalne

Działalność studentów w organizacjach, kołach naukowych czy samorządzie studenckim oceniana jest zazwyczaj pozytywnie. Organizacje studenckie mają w przeważającej większości sposobność pozyskiwania środków finansowych na swoją działalność od władz uczelni, które w miarę możliwości starają się zapewnić także odpowiednie zaplecze infrastrukturalne do działalności organizacji. Analiza obowiązujących w uczelniach aktów prawnych i dokumentów o kluczowym znaczeniu dla studentów, np. regulaminów przyznawania świadczeń pomocy materialnej, wskazuje na powszechne stosowanie zgodnego z wymogami Kodeksu postępowania administracyjnego trybu przyznawania pomocy materialnej. Decyzje administracyjne w tym zakresie, w większości przypadków, zawierają wszystkie wymagane prawem elementy. Jednostki organizacyjne przywiązują także wagę do skutecznego ich doręczania. Niezmiennie na wysokim poziomie utrzymywana jest dostępność wszelkich informacji dotyczących regulaminu oraz trybu przyznawania pomocy materialnej, a także możliwość uzyskania wsparcia w załatwieniu niezbędnych formalności, np. ze strony pracowników dziekanatów czy członków komisji stypendialnych. Dzięki temu studentom, mimo dość skomplikowanych procedur, stwarza się możliwości skutecznego ubiegania się o środki z funduszu pomocy materialnej.

W porównaniu z latami ubiegłymi zmniejsza się także liczba uchybień w tym zakresie. Dość charakterystycznym zjawiskiem w obszarze funkcjonowania komisji stypendialnych były przypadki autorytarnego wyznaczania przewodniczących organów stypendialnych przez organy jednoosobowe uczelni. Pozytywnie należy ocenić fakt, że stosowanie trybu demokratycznego wyboru pozostawionego w gestii samych komisji zyskuje coraz bardziej powszechny charakter.

Zapewnianie studentom z niepełnosprawnościami możliwości pełnego uczestnictwa w realizacji procesu kształcenia

Na podstawie raportów ekspertów ds. studenckich należy stwierdzić, że następuje dalsza poprawa w zakresie przystosowywania infrastruktury uczelnia-

nej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. W przypadku nowych budynków uczelnie starają się dostosować architekturę obiektu. Dość powszechne stały się takie działania w starszych, nierzadko zabytkowych budynkach. Coraz więcej uczelni zwraca również uwagę na oznakowanie sal w alfabecie Braille'a, montaż pętli induktofonicznych, dostosowywanie stanowisk w bibliotekach i czytelniach uczelnianych.

Oceny przychylniejsze niż w latach ubiegłych dotyczą kwestii wsparcia studentów z niepełnosprawnościami w prawidłowej realizacji procesu kształcenia. Uczelnie na poziomie regulaminu studiów w większości zapewniają możliwość ubiegania się o indywidualizację procesu kształcenia. Można zaobserwować także zintensyfikowanie działań nad projektowaniem rozwiązań dotyczących nawiązywania kontaktu oraz badania rzeczywistych potrzeb studentów z niepełnosprawnościami. Jako dobre rozwiązanie w tym obszarze należy wskazać organizowanie przez jednostki spotkań z nauczycielami akademickimi, podczas których specjaliści przybliżają prowadzącym zajęcia potrzeby studentów z niepełnosprawności oraz uczą ich, w jaki sposób postępować w trudnych sytuacjach. Coraz powszechniejszy charakter zyskują również instytucje asystentów osób z niepełnosprawnościami, których zadaniem jest aktywne wspieranie studentów i pomoc w rozwiązywaniu ew. problemów występujących podczas realizacji procesu kształcenia.

Udział studentów w procesie zapewniania jakości kształcenia

W dalszym ciągu nieznacznie ulega poprawie kwestia udziału studentów w procesie zapewniania jakości kształcenia. W większości przypadków włączenie i aktywizowanie tej grupy uczestników procesu kształcenia, w odniesieniu do działań mających na celu jego doskonalenie, realizowane jest poprzez przeprowadzanie wśród studentów ankiet ewaluacyjnych dotyczących oceny sposobu realizacji zajęć dydaktycznych przez nauczycieli akademickich. Analiza tego procesu dokonywana przez ekspertów ds. studenckich pozwala na stwierdzenie, że coraz częściej ankietyzacja studentów jest przeprowadzana w sposób właściwy, oraz że stopniowo zwiększa się ilość uczelni, w których ten proces zaczyna być traktowany jako poważne źródło informacji. Widoczne jest również zwiększanie ilości czynników wpływających na jakość kształcenia, których ocenę umożliwia się studentom poprzez udział w procesie ankietyzacji, m.in. funkcjonowanie administracji, w szczególności dziekanatu. Dość często na podstawie zebranych kwestionariuszy tworzone jest opracowanie zbiorcze przekazywane władzom uczelni. Coraz częściej zaznajamiani z wynikami są przedstawiciele studentów będący członkami organów kolegialnych lub innych gremiów koncentrujących swoje prace wokół kwestii dydaktycznych i związanych z doskonaleniem procesu kształcenia. Pozytywnym wnioskiem w porównaniu z ubiegłymi latami jest również częstsze umożliwianie zapoznania się z wynikami ankietyzacji szerszemu gronu studentów np. poprzez publikowanie opracowań na stronach internetowych lub udostępnianie wyników na prośbę osób zainteresowanych.

Niejednoznaczne wnioski dotyczą opinii formułowanych przez studentów podczas spotkań z ekspertami ds. studenckich w odniesieniu do skuteczności procesu ankietyzacji. Wciąż duża część osób nie dostrzega żadnego wpływu

ankietyzacji na doskonalenie procesu kształcenia, jednak w porównaniu z latami ubiegłymi należy odnotować wzrost opinii pozytywnych w tym zakresie. Studenci niejednokrotnie potrafili wskazać konkretne przykłady pozytywnych skutków badania ich opinii, m.in. w zakresie zmiany sposobu prowadzenia zajęć przez nauczycieli akademickich czy zwiększenia w programie studiów liczby zajęć związanych z zagadnieniami szczególnie interesującymi studentów.

2.2.2. Ocena instytucjonalna

Sprawy studenckie, będące przedmiotem analizy ekspertów studenckich podczas oceny instytucjonalnej, obejmują następujące zagadnienia:

- szeroko rozumiane włączenie studentów w funkcjonowanie podstawowej jednostki organizacyjnej,
- możliwość działania studentów w organach koncentrujących swoje prace wokół procesu dydaktycznego i spraw studenckich,
- system dostępu do informacji związanych z tokiem studiów, prowadzona polityka jakościowa i działania podejmowane przez struktury decyzyjne podstawowej jednostki organizacyjnej w tym obszarze, a także świadomość tych zagadnień wśród studentów,
- poziom umiędzynarodowienia studiów, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości stworzonych w zakresie udziału studentów w programach międzynarodowych,
- system wsparcia studentów w procesie uzyskiwania efektów uczenia się.

Podczas oceny instytucjonalnej ekspert Polskiej Komisji Akredytacyjnej ds. studenckich ma możliwość spotkania i rozmowy ze studentami wizytowanej jednostki. Spotkanie to jest etapem, podczas którego bezpośrednio poznaje się odczucia i opinie studentów na temat kwestii będących przedmiotem zainteresowania eksperta.

Udział studentów w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących jakości kształcenia

Na podstawie raportów ekspertów ds. studenckich należy stwierdzić, że w wielu aspektach tego obszaru nastąpiła poprawa w porównaniu z poprzednim rokiem. Na ogół pozytywnie oceniane jest włączenie studentów w prace gremiów koncentrujących swoje prace wokół procesów zapewniania jakości kształcenia. Struktura decyzyjna zarządzania jakością jest coraz bardziej przejrzysta dla studentów, ale przede wszystkim znacznie częściej, w ich odczuciu, zapewnia im odpowiedni udział w procesie decyzyjnym. Należy podkreślić, że często brak rzeczywistego udziału studentów w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących jakości kształcenia nie jest efektem funkcjonującej struktury decyzyjnej, lecz wynika z niewielkiego zainteresowania studentów tematyką jakości kształcenia oraz braku chęci do angażowania się w uczestnictwo w pracach odpowiednich gremiów.

Z raportów ekspertów studenckich wynika również, że aktywny udział studentów w pracach różnych gremiów poprzedzony jest długim okresem poznawania tematyki, którą dane gremia się zajmują, ich kompetencji oraz rodzaju poruszanych spraw. Jednocześnie skutecznym rozwiązaniem w tym zakresie wydaje się być organizacja spotkań ze studentami, podczas których przedstawiciele jednostki

prezentują rozwiązania przyjęte w zakresie struktury decyzyjnej w obszarze zarządzania jakością oraz wyjaśniają studentom kompetencje i rolę poszczególnych gremiów. Dzięki takiemu rozwiązaniu studenci są w stanie świadomie dokonać wyboru swojego przedstawiciela do danej komisji, a okres wdrażania przedstawiciela w charakterystykę pracy danego gremium zostaje znacznie skrócony.

Należy podkreślić, że studenci działający w gremiach koncentrujących swoje prace wokół zapewniania jakości kształcenia, w zdecydowanej większości mają stworzone możliwości swobodnego wyrażania własnych opinii. Można zaobserwować także coraz skuteczniejsze angażowanie studentów do aktywnego udziału w pracach odpowiednich gremiów poprzez uwzględnianie tej grupy w szerszym zakresie niż dotychczas, w ramach wewnętrznego podziału kompetencji i odpowiedzialności za poszczególne procesy.

Udział studentów w weryfikacji czynników wpływających na jakość kształcenia

Wciąż w wielu przypadkach udział studentów w weryfikacji czynników wpływających na jakość kształcenia nie jest kompleksowy i ogranicza się jedynie do przeprowadzania wśród studentów ankiet ewaluacyjnych umożliwiających ocenę sposobu prowadzenia zajęć dydaktycznych przez nauczycieli akademickich. Aktualny pozostaje wniosek z ubiegłego roku, że w większości wizytowanych jednostek studentom nie umożliwia się oceny niektórych czynników wpływających na jakość kształcenia, w szczególności: zasobów materialnych jednostki, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej, oferowanych środków wsparcia, dostępu do aktualnych i obiektywnie przedstawionych informacji o programach studiów, zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach toku studiów. Wiele działań w tym zakresie realizowanych jest w jednostkach organizacyjnych w sposób nieformalny, np. poprzez konsultacje, spotkania i bieżącą współpracę władz jednostki z przedstawicielami studentów. Mimo, że w części jednostek prowadzi to do przyjęcia odpowiednich rozwiązań, należy wskazać, że słabą stroną takich działań jest ich nieregularność, przez co w znacznym stopniu ich skuteczność zależy od panujących w danej chwili relacji między władzami jednostki a przedstawicielami studentów. Należy jednak podkreślić, że w porównaniu z ubiegłym rokiem widoczne jest stopniowe zwiększanie spektrum zagadnień, których ocenę umożliwia się studentom poprzez udział w procesie ankietyzacji, m.in. funkcjonowanie administracji, w szczególności dziekanatu.

Niejednoznaczne wnioski dotyczą opinii formułowanych przez studentów podczas spotkań z ekspertami ds. studenckich w odniesieniu do skuteczności procesu ankietyzacji. Wciąż duża część osób nie dostrzega żadnego wpływu ankietyzacji na doskonalenie procesu kształcenia, jednak w porównaniu z latami ubiegłymi należy odnotować wzrost opinii pozytywnych w tym zakresie. Studenci niejednokrotnie potrafili wskazać konkretne przykłady pozytywnych skutków badania ich opinii, m.in. w zakresie zmiany sposobu prowadzenia zajęć przez nauczycieli akademickich czy zwiększenia w programie studiów liczby zajęć związanych z zagadnieniami szczególnie interesującymi studentów.

Zapewnianie udziału studentów w realizacji programów krajowych oraz międzynarodowych

Możliwości stworzone przez jednostki organizacyjne w zakresie uczestnictwa studentów w programach współpracy i wymiany zarówno krajowej, jak i międzynarodowej są bardzo zróżnicowane. Zdecydowana większość wizytowanych jednostek zapewnia studentom możliwość udziału w wymianie międzynarodowej w ramach programu LLP-ERASMUS. Należy jednocześnie wskazać, że jednostki organizacyjne wciąż częściej oferują studentom możliwość realizacji procesu kształcenia poza macierzystą jednostką niż odbywanie praktyk studenckich za granicą.

Na podstawie raportów ekspertów ds. studenckich należy stwierdzić, że w ujęciu całościowym studenci raczej niechętnie korzystają z możliwości udziału w programach międzynarodowych. Przyczyny takiego stanu rzeczy to przede wszystkim obawy studentów przed wyjazdem za granicę. Są one związane m.in. ze znajomością języka lub aspektami finansowymi wyjazdu. Pozytywnie należy ocenić fakt, że coraz częściej oferty wyjazdów są w ocenie studentów atrakcyjne, a problemy związane z uznawaniem osiągnięć zdobytych za granicą występują coraz rzadziej. Niejednoznaczne wnioski ekspertów ds. studenckich dotyczą prowadzonych przez jednostki działań mających na celu popularyzację udziału w programach międzynarodowych. Z jednej strony należy stwierdzić, że dostęp do informacji na temat oferowanych możliwości jest przeważnie zapewniony, natomiast znaczna część studentów wciąż nie jest odpowiednio informowana na temat potencjalnych korzyści udziału w wymianie. Jako dobrą praktykę w tym zakresie należy uznać przeprowadzane przez część jednostek spotkania informacyjne ze studentami.

Niewątpliwie pozytywnym aspektem działalności podstawowych jednostek organizacyjnych w kontekście internacjonalizacji procesu kształcenia jest coraz częstsza organizacja wykładów prowadzonych przez kadrę z zagranicy oraz coraz większa dbałość o to, aby oferta lektoratów odpowiednio korespondowała z prowadzonymi programami międzynarodowymi. Należy jednak zaznaczyć, że studenci często są nieusatysfakcjonowani, w szczególności poziomem zajęć lektoratowych, wskazując m.in. na brak zróżnicowania poziomu nauczania ze względu na stopień zaawansowania znajomości języka.

W dalszym ciągu niepokojącym wnioskiem w świetle raportów ekspertów ds. studenckich jest relatywnie niskie zaangażowanie wizytowanych jednostek w rozwijanie programów wymiany z krajowymi ośrodkami akademickimi. Zwraca uwagę również mała liczba studentów przyjeżdżających z zagranicy.

System wsparcia studentów w procesie uzyskiwania efektów uczenia się

Mimo, że w znacznej części jednostek organizacyjnych poszczególne elementy systemu opieki naukowej i dydaktycznej są oceniane pozytywnie, wciąż rzadkością jest wdrożenie przez jednostki kompleksowych rozwiązań w tym zakresie, w szczególności umożliwiających studentom udział w weryfikacji prawidłowości działania ww. form opieki. Wśród pozytywnych wniosków zawartych w raportach ekspertów studenckich należy zwrócić uwagę przede wszystkim na swobodę w zakresie wyboru tematyki prac dyplomowych, jak również odpo-

wiednią pomoc oraz dostęp do promotorów posiadających w ocenie studentów odpowiednie kwalifikacje umożliwiające realizację założonych celów badawczych. Ponadto pozytywnie oceniana w zakresie opieki dydaktycznej jest możliwość korzystania z konsultacji z pracownikami naukowo-dydaktycznymi w dogodnych dla potrzeb studentów czasie, miejscu i formie. Jednostki bardzo często zapewniają studentom odpowiednią opiekę dydaktyczną i naukową, umożliwiając im korzystanie z pracowni i laboratoriów poza czasem przeznaczonym na zajęcia dydaktyczne, dzięki czemu studenci mogą realizować indywidualne cele badawcze bądź wyrównać różnice w poziomie wiedzy lub umiejętności. Coraz więcej jednostek wykorzystuje również nowoczesne techniki nauczania, takie jak e-learning, jako formy wsparcia procesu uczenia się. Pozytywnie oceniana jest także kwestia dostępności władz uczelni oraz wizytowanej jednostki, a w szczególności prorektorów i zastępców kierowników podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni, właściwych do spraw studenckich.

Pomimo w większości pozytywnej oceny poszczególnych elementów systemu opieki naukowej i dydaktycznej, na podstawie raportów studenckich można wywnioskować, że ze względu na brak przyjętych rozwiązań systemowych w tym zakresie, poszczególne elementy są różnie oceniane przez studentów podstawowej jednostki organizacyjnej w zależności od studiowanego kierunku.

Eksperti ds. studenckich w swoich raportach w większości pozytywnie oceniają system opieki materialnej obejmujący, przede wszystkim, aktywny udział studentów przy podziale środków funduszu pomocy materialnej, funkcjonowaniu komisji stypendialnych, opracowywaniu regulaminów pomocy materialnej oraz podczas przyznawania miejsc w domach studenckich. Niezmiennie na wysokim poziomie utrzymywana jest dostępność wszelkich informacji dotyczących regulaminu oraz trybu przyznawania pomocy materialnej, a także możliwość uzyskania wsparcia w załatwieniu niezbędnych formalności, np. ze strony pracowników dziekanatów czy członków komisji stypendialnych.

Należy podkreślić, że w większości uczelni stwarzane są odpowiednie warunki do działalności organizacji studenckich, w szczególności samorządu oraz kół naukowych, chociażby poprzez zapewnienie wyposażonego biura i środków na działalność studencką. Przedstawiciele tych organizacji najczęściej wypowiadają się bardzo pozytywnie nt. współpracy z władzami uczelni, także w zakresie zapewnianego wsparcia, zarówno od strony merytorycznej, jak i materialnej. Na podstawie raportów ekspertów ds. studenckich należy stwierdzić, że metody efektywnego rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych, mimo że często niesformalizowane, są w odczuciu większości studentów skuteczne.

2.3. Doktoranci

(Autorzy: mgr Grzegorz Kołodziej, mgr Anna Mrozowska)

Rok 2013 był drugim od czasu, gdy przedstawiciele doktorantów zostali czynnymi uczestnikami procesu oceny jakości kształcenia dokonywanego przez Polską Komisję Akredytacyjną. Rozszerzenie składu zespołów wizytujących o przedstawicieli z grona doktorantów było następstwem włączenia do procesu oceny instytucjonalnej oceny jakości kształcenia na studiach doktoranckich.

Przedstawiciele doktorantów, podczas swojej pracy w ramach zespołów oceniających, również kierowali się ideą poszukiwania wyróżniających się, pomysłowych i szczególnie korzystnych rozwiązań, które, pomyślnie wdrożone, służą rozwojowi naukowemu oraz społecznemu uczestników studiów trzeciego stopnia.

Sprawy doktoranckie, będące przedmiotem analizy tej grupy ekspertów podczas oceny instytucjonalnej, obejmują następujące zagadnienia:

- uwzględnienie studiów trzeciego stopnia w wewnętrznym systemie zapewniania jakości kształcenia, w tym włączenie przedstawicieli doktorantów w strukturę decyzyjną w obszarze zarządzania jakością,
- możliwość realizowania przez doktorantów samodzielnych badań naukowych, także poza jednostką prowadzącą studia doktoranckie,
- poziom umiędzynarodowienia studiów, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości stworzonych w zakresie udziału doktorantów w programach międzynarodowych,
- możliwość uzyskania w wyniku kształcenia na studiach doktoranckich efektów kształcenia właściwych dla obszaru badawczego, którego dotyczą oraz udział doktorantów w procesie określania efektów kształcenia,
- wiarygodność oraz przejrzystość systemu umożliwiającego ocenę stopnia osiągnięcia zakładanych celów i efektów kształcenia, w tym jego dostępność,
- system wsparcia doktorantów w procesie uzyskiwania efektów uczenia się.

Podczas oceny instytucjonalnej ekspert Polskiej Komisji Akredytacyjnej z grona uczestników studiów doktoranckich ma możliwość spotkania i rozmowy z doktorantami wizytowanej jednostki. Dzięki temu może poznać odczucia i opinie tej grupy osób na temat kwestii będących przedmiotem zainteresowania eksperta.

Uwzględnienie studiów trzeciego stopnia w wewnętrznym systemie zapewniania jakości kształcenia

Na podstawie raportów ekspertów z grona uczestników studiów doktoranckich można stwierdzić, że w wielu jednostkach organizacyjnych doktoranci, jako grupa interesariuszy wewnętrznych, zostali włączeni w skład gremiów koncentrujących swoje prace wokół zagadnień związanych z zapewnianiem jakości kształcenia. W porównaniu z ubiegłym rokiem poprawie uległ obszar uwzględniania kwestii dotyczących studiów doktoranckich w ramach kompetencji ww. gremiów. Mimo to, wciąż można zaobserwować, że niejednokrotnie studia trzeciego stopnia nie są objęte funkcjonującymi w ramach jednostki elementami wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Jako przykład można wskazać pojawiający się w raportach ekspertów z grona doktorantów wniosek dotyczący nieobjęcia studiów trzeciego stopnia procesem ankietyzacji umożliwiającym ocenę nauczycieli akademickich. Mimo że w wielu jednostkach wdrożono odpowiednie rozwiązania w tym zakresie dla studiów pierwszego oraz drugiego stopnia, procedury nierzadko nie uwzględniają takiej formy badania opinii wśród doktorantów. W związku z tym, choć w mniejszym zakresie niż w roku ubiegłym, wciąż występują sytuacje, gdy doktoranci są oce-

niani przez studentów jako osoby prowadzące zajęcia dydaktyczne, natomiast często oni sami nie mają możliwości oceny nauczycieli akademickich, którzy prowadzą zajęcia z nimi.

Na podstawie raportów ekspertów ds. doktoranckich należy stwierdzić, że przedstawiciele doktorantów w gremiach koncentrujących swoje prace w obszarze zapewniania jakości kształcenia, w większości aktywnie angażują się w ich prace. Ponadto należy wskazać, że struktura decyzyjna zarządzania jakością najczęściej jest dla doktorantów przejrzysta i w ich ocenie zapewnia im odpowiedni udział w podejmowaniu istotnych decyzji dotyczących procesu kształcenia na studiach trzeciego stopnia.

Podobnie jak w przypadku studentów, również doktorantom większość wizytowanych jednostek nie umożliwia kompleksowej oceny niektórych czynników wpływających na jakość kształcenia, w szczególności: zasobów materialnych jednostki, w tym infrastruktury dydaktycznej i naukowej, oferowanych środków wsparcia, dostępu do aktualnych i obiektywnie przedstawionych informacji o programach studiów, zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach toku studiów. Na podstawie raportów ekspertów ds. doktoranckich należy stwierdzić, że wiele działań w tym zakresie realizowanych jest w sposób nieformalny, głównie poprzez zgłaszanie wszelkich uwag i próśb w tym zakresie kierownikowi studiów doktoranckich. Mimo, że w większości jednostek doktoranci pozytywnie oceniają skuteczność takich działań, należy wskazać, że słabą stroną jest ich nieregularność, a także uzależnienie efektywności od panujących w danej chwili relacji między doktorantami a kierownikiem studiów doktoranckich.

Zapewnianie udziału doktorantów w realizacji programów krajowych oraz międzynarodowych

Możliwości stworzone przez jednostki organizacyjne w zakresie uczestnictwa doktorantów w programach współpracy i wymiany zarówno krajowej, jak i międzynarodowej, są bardzo zróżnicowane. Wciąż niepokojącym zjawiskiem w świetle raportów ekspertów ds. doktoranckich jest fakt, że nawet gdy jednostka oferuje relatywnie wiele możliwości udziału w programach współpracy, odsetek korzystających z nich doktorantów jest na ogół niski. Doktoranci swoją aktywność w tym zakresie ograniczają głównie do zagranicznych wyjazdów konferencyjnych. Zwraca uwagę również bardzo mała liczba doktorantów przyjeżdżających z zagranicy.

Mimo, że większość jednostek oferuje doktorantom możliwość udziału w programie LLP-ERASMUS (np. w formie stażu), w zdecydowanej większości jednostek program nie funkcjonuje i odznacza się bardzo małą liczbą uczestników, podobnie wymiany bezpośrednie. Z raportów ekspertów ds. doktoranckich wynika, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest, z jednej strony, niechęć doktorantów do wyjazdów z powodu zobowiązań zawodowych oraz osobistych, z drugiej zaś często jednostki strukturalnie bardzo słabo wspierają uczestników studiów trzeciego stopnia w zakresie współpracy międzynarodowej. Wśród opinii wyrażanych przez doktorantów podczas spotkań z zespołami wizytującymi Polskiej Komisji Akredytacyjnej odnotowano także te dotyczące różnego rodza-

ju trudności związanych z ubieganiem się o dofinansowanie udziału w programach międzynarodowych ze środków uczelni.

Bardzo pozytywnie należy ocenić dość powszechną praktykę organizowania doktorantom przez opiekunów/promotorów różnych form współpracy z zagranicznymi uczelniami i naukowcami, np. w ramach międzynarodowych zespołów badawczych. Bardzo dobrym rozwiązaniem w zakresie internacjonalizacji procesu kształcenia na studiach trzeciego stopnia jest również zapraszanie przez jednostki zagranicznych naukowców w celu przeprowadzenia wykładów lub dłuższych pobytów dydaktycznych, co umożliwi doktorantom poznanie dodatkowych aspektów prowadzonych badań. Tego typu formy współpracy doktoranci w większości oceniają jako bardzo przydatne w procesie ich rozwoju naukowego.

Proces kształcenia

Organizacja procesu kształcenia na studiach trzeciego stopnia jest bardzo zróżnicowana. Jednostki przyjmują rozmaite koncepcje kształcenia na studiach doktoranckich, co czasami prowadzi do skrajnych i różnie ocenianych przez uczestników studiów doktoranckich rozwiązań. Wciąż aktualnym przykładem pozostaje indywidualizacja procesu kształcenia. W niektórych jednostkach uczestnicy studiów doktoranckich posiadają ograniczone możliwości w tym obszarze, niekiedy zaś zdecydowana większość programu oparta jest na indywidualnych wyborach doktorantów. Pozytywnie należy ocenić, że w porównaniu z rokiem ubiegłym zaobserwowano zintensyfikowanie działań jednostek organizacyjnych dotyczących monitorowania i dokonywania okresowych przeglądów programów kształcenia.

Na podstawie raportów ekspertów ds. doktoranckich należy stwierdzić, że większość jednostek stosuje system ECTS, który w ocenie doktorantów właściwie określa nakład czasu i pracy potrzebny do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Pozytywnym wnioskiem jest występowanie w mniejszym zakresie niż w ubiegłym roku problemów związanych z nieodpowiednim szacowaniem punktów dla poszczególnych przedmiotów. Wydaje się, że jest to efekt m.in. zintensyfikowania działań w zakresie monitorowania i przeglądów programów kształcenia na studiach trzeciego stopnia. Takie postępowanie Polska Komisja Akredytacyjna rekomendowała jednostkom w zeszłorocznym sprawozdaniu.

Z raportów ekspertów ds. doktoranckich wynika, że aktualny pozostaje problem dotyczący zajęć mających rozwijać umiejętności dydaktyczne. Wymiar godzinowy tych zajęć wciąż bywa bardzo skromny, a doktoranci podczas spotkań z zespołami wizytującymi Polskiej Komisji Akredytacyjnej dość często wskazują, że zajęcia te mają zbyt teoretyczny charakter i w niewystarczającym stopniu przygotowują ich do samodzielnego prowadzenia zajęć.

W raportach odnotowano także z reguły aktywne uczestnictwo przedstawicieli doktorantów w procesie określania celów i efektów kształcenia dla studiów trzeciego stopnia. Należy podkreślić, że doktoranci przeważnie mają zapewniony odpowiedni dostęp do opisu zakładanych efektów kształcenia, które najczęściej publikowane są na ogólnodostępnych witrynach internetowych lub udostępniane na prośbę zainteresowanych.

System wsparcia doktorantów w procesie uzyskiwania efektów uczenia się

Na podstawie raportów ekspertów ds. doktoranckich należy stwierdzić, że doktoranci bardzo często są angażowani przez jednostki do współpracy w zespołach badawczych. Podczas głębszej analizy wniosków można jednak zauważyć, że podobnie jak w ubiegłym roku, w badania częściej włączani są uczestnicy studiów trzeciego stopnia w obszarze nauk przyrodniczych, technicznych oraz ścisłych, rzadziej natomiast w obszarze nauk humanistycznych oraz społecznych. Podobnie jak w ubiegłym roku, odnotowano również sytuacje, gdy doktoranci są zmuszeni do samodzielnego pozyskiwania grantów. Podczas spotkań z zespołami wizytującymi Polskiej Komisji Akredytacyjnej doktoranci na ogół krytycznie odnosili się do takiego rozwiązania, wskazując swój brak odpowiedniego przygotowania w tym zakresie. W kontekście wsparcia naukowego warto podkreślić, że jednostki często posiadają własne wydawnictwa, w których doktoranci mają możliwość publikować. Taką praktykę przyjmuje się jako bardzo korzystne rozwiązanie.

W większości jednostek doktoranci mają zapewniony odpowiedni dostęp do wszystkich możliwości uzyskiwania finansowego wsparcia wskazanych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Kryteria przyznawania stypendiów są przeważnie określone w bardzo przejrzysty sposób. Eksperti ds. doktoranckich zauważają jednak w swoich raportach, że zbyt małą wagę przy ocenie wniosków przykładają do pracy naukowej i postępów w rozprawie doktorskiej. Pozytywnie należy ocenić odpowiednią dostępność wszelkich informacji dotyczących trybu przyznawania pomocy materialnej oraz możliwość uzyskania wsparcia w załatwieniu niezbędnych formalności np. ze strony pracowników dziekanatów.

Należy podkreślić, że w większości uczelni stwarzane są odpowiednie warunki do działalności organizacji zrzeszających uczestników studiów doktoranckich, w szczególności samorządu, chociażby poprzez zapewnienie odpowiednio wyposażonego biura oraz środków finansowych. Wnioski z raportów ekspertów ds. doktoranckich wskazują również, że rozwiązania dotyczące efektywnego rozpatrywania skarg i rozwiązywania sytuacji konfliktowych, mimo że często niesformalizowane, są w odczuciu większości doktorantów skuteczne. Najbardziej popularnym rozwiązaniem w tym zakresie są bieżące konsultacje z kierownikiem studiów doktoranckich i wspólne rozwiązywanie pojawiających się problemów.

3. Udział przedstawicieli pracodawców w procesie oceny instytucjonalnej i programowej

(Autor: mgr Marcin Wojtkowiak)

3.1. Wprowadzenie

Nowelizacja ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym z 2011 roku a tym samym zmiana uwarunkowań prawnych, które zaczęły obowiązywać w roku akademickim 2011/2012 oraz 2012/2013 wiązały się m.in. z rozszerzeniem kompetencji Polskiej Komisji Akredytacyjnej i zwiększeniem stawianych przed nią zadań. Jednym z takich zadań jest weryfikacja kryteriów speł-

nienia przez podstawowe jednostki organizacyjne uczelni wymagań w zakresie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz dostosowania efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy. Weryfikacja ta odbywa się w dużej mierze poprzez udział pracodawców w procesie oceny instytucjonalnej. Czas, jaki minął od wprowadzenia zmian w przywołanej ustawie i aktach wykonawczych oraz dwuletni okres realizacji ocen instytucjonalnych, w ramach których skupiała się największa aktywność przedstawicieli pracodawców, pozwalają na pierwsze wnioski i podsumowania dotyczące udziału tej grupy interesariuszy szkolnictwa wyższego w systemie ocen realizowanych przez PKA.

Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym to oczywiście nie jedyny dokument, który wskazuje na znaczenie pracodawców w procesie oceny i weryfikacji kształcenia w szkołach wyższych. W sposób pośredni znaczenie to budują także cele i wymagania, jakie są stawiane w różnego rodzaju publicznych dokumentach strategicznych i projektowanych na lata 2014-2020 programach unijnych. Należy wymienić tu przede wszystkim Strategię Rozwoju Kraju 2020, Strategię rozwoju szkolnictwa wyższego w Polsce do 2020 roku, poszczególne strategie regionalne oraz projektowany Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój czy projekty regionalnych programów operacyjnych.

Przedstawiciele pracodawców zostali zaangażowani w prace Polskiej Komisji Akredytacyjnej w głównej mierze poprzez włączenie przedstawicieli do składu PKA oraz udział ekspertów ds. pracodawców w ocenach instytucjonalnych. Członkowie Polskiej Komisji Akredytacyjnej reprezentujący pracodawców zgodnie z art. 48 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, są powoływani przez ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego spośród kandydatów zgłoszonych przez ogólnokrajowe stowarzyszenia i organizacje pracodawców. W składzie Prezydium PKA obecnych jest także dwóch przedstawicieli pracodawców (wybranych przez członków Komisji zgłoszonych przez organizacje pracodawców, spośród swego grona). Zgodnie ze Statutem PKA przedstawiciele pracodawców mogą także wchodzić w skład Rady Konsultacyjnej, pełniące funkcje opiniodawczo-doradcze Komisji.

Również cele operacyjne i zadania sformułowane w Strategii PKA na lata 2012-2015 w sposób pośredni są związane z potrzebą rozwijania aktywności przedstawicieli pracodawców w działaniach Komisji. Należy zwrócić tutaj szczególną uwagę na następujące zapisy:

- Cel ogólny nr 2, Pomoc uczelniom w budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia; cel operacyjny nr 2.1. Rozwinięcie prac analitycznych PKA dotyczących efektów przeprowadzonych ocen jakości kształcenia: programowej i instytucjonalnej oraz ex ante; cel operacyjny nr 2.2 Upowszechnianie dobrych praktyk w zakresie uczelnianych wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia; zadanie 2.2.1. Doskonalenie raportów powizytacyjnych.
- Cel ogólny nr 4, Wzmacnianie roli PKA jako instytucji o pełnej autonomii działającej na rzecz jakości kształcenia oraz upowszechniania znaczenia jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym; cel operacyjny nr 4.1. Doskonalenie profesjonalizmu zespołów dokonujących oceny instytucjonalnej i pro-

gramowej; zadanie 4.1.3. Szkolenia i spotkania konsultacyjne ekspertów – przedstawicieli pracodawców, ekspertów formalnoprawnych.

W roku 2013 PKA dysponowała grupą 20 ekspertów, którzy byli przedstawicielami pracodawców (11 z nich było równocześnie członkami PKA). Ponad 60% wszystkich ekspertów stanowili aktywni pracownicy naukowci, a niecałe 40% było tzw. praktykami (należy jednak zauważyć, że pewną grupę pracowników naukowych w mniejszym czy większym stopniu także można zaliczyć do grona praktyków). Przyjęte rozwiązanie w postaci zaangażowania dwóch typów ekspertów – pracodawców (pracownicy naukowci wskazani przez organizacje pracodawców oraz pracodawcy – praktycy, również wskazani przez te organizacje) jest bardzo dobrą płaszczyzną dla wymiany doświadczeń między obydwoma grupami ekspertów. Mając jednak na uwadze oczekiwania sformułowane w przywołanych dokumentach strategicznych, ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym, jak też w kryteriach oceny instytucjonalnej i raportach powizytacyjnych zasadnym wydaje się zwiększenie udziału pracodawców – praktyków wśród wszystkich ekspertów. Znaczenie tej rekomendacji podkreślają także wyniki i wnioski akredytacji przeprowadzonej w PKA w 2013 roku przez Europejskie Stowarzyszenie na rzecz Zapewniania Jakości w Szkolnictwie Wyższym (European Association for Quality Assurance in Higher Education; ENQA).

3.2. Podsumowanie działalności ekspertów – przedstawicieli pracodawców w pracach PKA w 2013 roku

W 2013 roku eksperci ds. pracodawców uczestniczyli w 90 wizytacjach instytucjonalnych, w ramach których ocenie poddano Wydziały posiadające w swojej ofercie 378 kierunków I-go i II-go stopnia oraz 359 studiów podyplomowych. Grupę ekspertów stanowiło 20 przedstawicieli pracodawców, z których 12 stanowili aktywni pracownicy naukowci, a 8 osób reprezentowało sektor gospodarczy. Wszystkie te osoby były formalnie przypisane do 8 zespołów obszarowych. Eksperti ds. pracodawców uczestniczyli także w szkoleniach wewnętrznych PKA oraz szkoleniach organizowanych w ramach projektu pt. „Modernizacja systemu akredytacji – wsparcie szkoleniowe – analityczno – badawcze Polskiej Komisji Akredytacyjnej”, który był realizowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Celem szkoleń było zarówno doskonalenie wiedzy z zakresu obowiązujących przepisów prawnych dot. szkolnictwa wyższego, jak też wewnętrznych przepisów Komisji i stosowanych procedur. Szkolenia, podobnie jak w roku 2012, były okazją do omówienia dotychczasowych doświadczeń zebranych podczas wizytacji przez poszczególnych ekspertów ds. pracodawców.

Szkoleniom towarzyszyły także prace nad doskonaleniem standardów oceny i propagowaniem dobrych praktyk w zakresie oceny instytucjonalnej. W wyniku tych działań wypracowany oraz poddany pod dyskusję został standard prowadzenia ocen przez przedstawicieli pracodawców, który przewiduje weryfikację kryteriów spełnienia przez jednostkę wymagań w zakresie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym oraz dostosowania efektów kształcenia do potrzeb rynku pracy. Jego autorem jest prof. dr hab. Łukasz Sułkowski.

Procedura oceny instytucjonalnej tym różni się od oceny programowej, iż koncentruje się głównie na funkcjonowaniu wewnętrznego systemu zapewniania jakości jednostki, w którym interesariusze zewnętrzni, w głównej mierze w osobach pracodawców, powinni odgrywać istotną rolę. Główny cel oceny instytucjonalnej, polegający na badaniu zdolności jednostki do kompleksowego i systemowego zapewniania oraz doskonalenia jakości kształcenia jest ściśle związany m.in. z zagadnieniem współpracy z otoczeniem społeczno - gospodarczym. Należy zatem zwrócić uwagę na podstawowe okoliczności, jakie wymagają nie tylko zwiększenia liczby ekspertów – pracodawców w pracach Polskiej Komisji Akredytacyjnej, ale także potrzebę uzupełnienia i rozwinięcia ich roli w procedurach akredytacyjnych. Zamieszczone w opracowaniu propozycje są rezultatem dotychczasowych szkoleń i rozmów prowadzonych w grupie ekspertów ds. pracodawców.

3.3. Ocena rezultatów i najważniejsze wnioski z przeprowadzonych wizytacji instytucjonalnych z udziałem pracodawców

Najważniejsze wnioski z ocen instytucjonalnych, które są najczęściej przedmiotem wewnętrznych ocen oraz dyskusji prowadzonych wśród ekspertów ds. pracodawców można przyporządkować do głównych kryteriów ocen stosowanych przez tę grupę ekspertów. Dwuletni okres pracy tej grupy ekspertów wymaga oceny ich aktywności w ramach procesów akredytacji instytucjonalnych oraz rzetelnej ewaluacji kryteriów ocen stosowanych przez pracodawców. Ewaluacja ta powinna zogniskować się na następujących zagadnieniach: weryfikacji szczegółowych kryteriów oceny współpracy uczelni z otoczeniem społeczno – gospodarczym pod kątem skuteczności i efektywności oraz wpływu na jakość kształcenia, zatwierdzenia standardów oceny poszczególnych kryteriów¹, stworzenia katalogu dobrych praktyk związanych ze współpracą szkół wyższych z pracodawcami i otoczeniem społeczno – gospodarczym, które powinny stanowić podstawę do ewentualnego formułowania ocen wyróżniających, a także podstawę do promowania i upowszechniania najciekawszych i najbardziej wartościowych oraz efektywnych form współpracy uczelni z praktyką gospodarczą. Wskazane byłoby także opracowanie (głównie z myślą o kandydatach na ekspertów) katalogu dokumentów, które powinny być przedmiotem zainteresowania ekspertów ds. pracodawców podczas prowadzonych wizytacji oraz zestawu uniwersalnych pytań, na jakie należy uzyskać odpowiedź w trakcie wizytacji.

Wśród bardziej szczegółowych zagadnień i problemów, które powinny zostać podane ewaluacji wewnętrznej należy wymienić:

1) Proces włączania interesariuszy zewnętrznych w opracowanie i realizację strategii podstawowych jednostek organizacyjnych.

Udział interesariuszy zewnętrznych w procesach określania, jak też osiągnięcia celów strategicznych zawartych w strategiach rozwoju wydziałów ma najczęściej pośredni charakter. Powoduje to sytuację, w której niezwykle trudno jest ocenić rzeczywisty wpływ pracodawców na te elementy bez wystandary-

¹ Propozycja takiej standaryzacji została opracowana w 2013 roku przez prof. dr hab. Łukasza Sułkowskiego i poddana dyskusji w gronie ekspertów ds. pracodawców.

zowanych kryteriów. Osobnym zagadnieniem, wykraczającym poza zainteresowanie ekspertów ds. pracodawców jest metodologia tworzenia tego typu dokumentów, która bardzo często nie uwzględnia powszechnie stosowanych w zarządzaniu zasad metodologicznych, a same dokumenty nie obejmują takich elementów, jak: cele, harmonogramy realizacji, zasady monitorowania i ewaluacji czy też wskazanie podmiotów odpowiedzialnych za realizację strategii.

2) *Sposoby weryfikacji rzeczywistej roli i zaangażowania interesariuszy zewnętrznych w funkcjonowanie wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia (instytucjonalizacja współpracy).*

Zagadnienie to dotyczy zarówno potrzeb, jak też możliwości i ograniczeń formalnego włączania interesariuszy zewnętrznych w formalne struktury systemów. Jak pokazują wyniki ocen instytucjonalnych sformalizowany udział tej grupy interesariuszy nie zawsze jest efektywny i często pełni funkcje fasadowe, natomiast wiele dobrych praktyk, które nie zawsze są formalizowane, w o wiele większym stopniu może wpływać zarówno na stosunkowo wysoką skuteczność i efektywność systemów zapewnienia jakości, jak też rzetelne i zgodne z potrzebami rynku pracy określanie, osiąganie i weryfikację efektów kształcenia. Ponadto należy mieć na uwadze różnorodność jednostek, które są poddawane ocenom – zarówno uwzględniając obszary i dziedziny, jak też uwarunkowania terytorialne, które są związane ze specyfiką lokalnych i regionalnych rynków pracy.

Szczególniej i większej, niż obecnie, uwadze w ramach ocen instytucjonalnych powinny być także poddawane systemy praktyk studenckich. Praktyki są bowiem jedną z najważniejszych płaszczyzn współpracy między pracodawcami, studentami a jednostkami wydziałowymi, na których dokonuje się pierwsza ocena i weryfikacja efektów kształcenia. Wydaje się zatem uzasadnioną potrzeba określenia bardziej szczegółowych kryteriów oceny dla takich elementów, jak fakt i proces opracowywania efektów kształcenia dla praktyk, rola i znaczenie w tym procesie udziału i wpływu pracodawców, sposoby weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia, ewaluacja realizowanych praktyk oraz systemy kontroli praktyk.

3) *Efektywność i skuteczność działań związanych z monitorowaniem losów zawodowych absolwentów.*

Jak pokazują wyniki ocen instytucjonalnych sposobów realizowania tych obowiązków przez szkoły wyższe jest bardzo różnorodny. Pomijając aspekty czysto formalne, które na ogół są spełniane przez zdecydowaną większość jednostek, w toku kolejnych ocen instytucjonalnych należałoby skoncentrować się w większym stopniu na rzeczywistych efektach prowadzonych analiz i ich wpływu na modyfikację programów studiów w celu dopasowania ofert podstawowych jednostek organizacyjnych uczelni do potrzeb rynku pracy. W tym celu konieczne jest zestawienie i porównanie stosowanych metodologii badań losów absolwentów, wskazanie dobrych praktyk w tym zakresie oraz określenie minimalnych kryteriów, które realnie pozwolą na weryfikację i ewentualną modyfikację efektów kształcenia.

4) *Studia podyplomowe prowadzone przez podstawowe jednostki organizacyjne.*

Potrzeba ewaluacji stosowanych kryteriów, jak też standaryzacji ocen jest podyktowana w głównej mierze objęciem studiów podyplomowych procedura-

mi akredytacyjnymi dopiero w ramach ocen instytucjonalnych. Głównymi zagadnieniami, które powinny podlegać weryfikacji z punktu widzenia ekspertów ds. pracodawców są z pewnością: posiadany potencjał kadrowy, stopień zaangażowania zewnętrznych praktyków w zajęcia dydaktyczne i jego rzeczywisty wpływ na jakość oferty, wpływ pracodawców na programy oraz związana z tym instytucjonalizacja współpracy, która obecnie cechuje się bardzo dużą różnorodnością, jednak w wielu przypadkach ogranicza się do trudnych do weryfikacji kontaktów nieformalnych. Ważnym zagadnieniem jest także proces ewaluacji oferty studiów podyplomowych z udziałem słuchaczy oraz pracodawców.

3.4. Potrzeba wypracowania zasad udziału i zwiększenia roli pracodawców w ramach ocen programowych

Potrzeba wypracowania zasad udziału i zwiększenia roli pracodawców w ramach ocen programowych jest bezpośrednio związana z głównymi rekomendacjami i oczekiwaniami Europejskiego Stowarzyszenia na rzecz Zapewniania Jakości w Szkolnictwie Wyższym (ENQA), które zostały sformułowane w ramach akredytacji, jakiej podlegała PKA w 2013 roku. W tym celu warto wykorzystać dotychczasowe doświadczenia pracodawców w akredytacjach instytucjonalnych. Dokonanie ewaluacji włączenia przedstawicieli pracodawców w procedury ocen instytucjonalnych powinno pozwolić z jednej strony na sformułowanie propozycji ich udziału w ramach ocen programowych, a z drugiej jest konieczne z uwagi na lukę, jaka powstała na skutek możliwości uzyskania przez podstawowe jednostki organizacyjne akredytacji na okres 6 lub więcej lat i wyłącznie nie spod bezpośredniej oceny pracodawców kierunków studiów. Należy mieć bowiem na uwadze, że sposób włączenia i efektywność udziału przedstawicieli pracodawców w wewnętrzne systemy zapewnienia jakości kształcenia to tylko jedna z płaszczyzn, na których powinno odbywać się określanie i weryfikowanie efektów kształcenia. Bardzo często wydziały posiadają w swoich ofertach edukacyjnych kilkanaście różnorodnych, z punktu widzenia potrzeb rynku pracy, kierunków i nawet najlepszy system zapewnienia jakości kształcenia może nie pozwolić na stworzenie programów studiów, które będą odpowiadać na potrzeby rynku pracy bez bardziej bezpośredniego włączenia pracodawców w same procesy budowania programów i określania oraz weryfikacji efektów kształcenia.

3.5. Potrzeba wypracowania systemu i zasad rekrutacji ekspertów reprezentujących pracodawców - praktyków

Kolejną potrzebą, jaka odnosi się do włączenia pracodawców w procedury ocen programowych jest wypracowanie systemu i zasad rekrutacji osób, które będą stanowić grono ekspertów reprezentujących pracodawców spośród tzw. praktyków. Potrzeba ta ma bezpośredni związek z przywołanymi rekomendacjami z akredytacji dokonanej przez ENQA oraz dotychczasowymi ograniczeniami związanymi z możliwością pozyskiwania kandydatów na ekspertów ze środowiska pracodawców.

Zgodnie ze Statutem PKA ekspertem ds. pracodawców może być osoba wskazana przez organizację pracodawców, reprezentatywną w rozumieniu ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno - Gospo-

darczych i wojewódzkich komisjach dialogu społecznego (Dz. U. Nr 100, poz. 1080, z późn. zm.). W kontekście wymagań związanych z rekrutacją znacznej liczby ekspertów ds. pracodawców na potrzeby ocen programowych zapis ten wydaje się dosyć restrykcyjny i może w istotny sposób ograniczać zasięg i efekty rekrutacji. Dlatego warto poddać go rzetelnej ocenie i weryfikacji.

3.6. Potrzeba opracowania programów szkoleniowych dla obecnych, jak też potencjalnych ekspertów reprezentujących pracodawców

W kontekście dalszego rozwijania współpracy PKA ze środowiskiem pracodawców w ramach ocen instytucjonalnych oraz włączania ich przedstawicieli w procesy ocen programowych niezbędne jest także opracowanie kompleksowych i długofalowych programów szkoleniowych – zarówno dla obecnych, jak też potencjalnych ekspertów reprezentujących pracodawców. Osobne programy powinny zostać sformułowane dla procedury oceny instytucjonalnej, a osobne dla procedury oceny programowej. Programy te powinny zawierać się co najmniej w ramach następujących komponentów:

- przepisach prawnych dot. funkcjonowania szkolnictwa wyższego oraz działań i procedur obowiązujących w PKA,
- przepisach prawnych dot. funkcjonowania instytucji rynku pracy oraz prowadzonych przez jednostki publiczne w Polsce polityk rynku pracy,
- zasadach procesów akredytacji oraz praktycznych i etycznych aspektach związanych z prowadzeniem wizytacji i przygotowaniem raportów powizytacyjnych,
- kryteriach i standardach ocen obowiązujących dla obu typów akredytacji.

3.7. Potrzeba opracowania modelu ewaluacji wewnętrznej programów szkoleniowych oraz kryteriów, jakimi będą posługiwać się w trakcie ocen eksperci reprezentujący pracodawców

Niezbędne wydaje się także wypracowanie modelu oceny i systemu ewaluacji wewnętrznej zarówno wskazanych powyżej programów szkoleniowych, jak też kryteriów, jakimi posługują się obecnie i posługiwać się będą w trakcie ocen eksperci reprezentujący pracodawców. Pozwoli to na cykliczną ocenę działań związanych z aktywnością ekspertów – pracodawców oraz weryfikację przyjętych przez PKA założeń związanych z angażowaniem tej grupy ekspertów w procesy doskonalenia jakości kształcenia.

3.8. Podsumowanie

Propozycje obszarów działań związanych z dalszym włączaniem pracodawców w działalność PKA są bezpośrednio związane z wynikami akredytacji przeprowadzonej w 2013 roku przez ENQA, analizą uwarunkowań prawnych i zapisami dokumentów strategicznych wskazujących na główne cele realizowanych w Polsce i Unii Europejskiej polityk publicznych oraz dotychczasowymi doświadczeniami ekspertów ds. pracodawców. Niezależnie od zewnętrznych uwarunkowań uzasadnionym wydaje się także kompleksowe podsumowanie dotychczasowej działalności ekspertów ds. pracodawców w działalności PKA, które będzie wykraczać poza ramy corocznej sprawozdawczości.

4. Podsumowanie działalności Zespołu do spraw opiniowania wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy

(Autor: prof. dr hab. Stanisław Wrzosek)

W 2013 r. Zespół obradował 14 razy, w tym odbyły się dwa elektroniczne głosowania.

Skład Zespołu zmniejszył się o jedną osobę, bowiem jedna z osób zrezygnowała z członkostwa PKA w związku z objęciem funkcji rektora uczelni niepublicznej.

Najwięcej wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy dotyczyło spraw rozpatrywanych przez zespół działający w ramach obszaru nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych – 29, a następnie kolejno przez zespoły działające w ramach obszarów:

- nauk technicznych – 17;
- nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych – 15;
- nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej – 14;
- nauk przyrodniczych oraz rolniczych, leśnych i weterynaryjnych – 8;
- nauk humanistycznych – 4;
- sztuki – 2;
- nauk ścisłych – 2.

Łącznie Zespół zaopiniował 91 spraw.

Liczba spraw, rozpatrywanych przez poszczególnych członków Zespołu kształtuje się od 3 do 22 (dr E. Wojtaszek – 3; dr hab. B. Mikołajczyk – 6; dr hab. A. Korybski – 8; prof. dr hab. J. Sokołowska – 7; dr hab. J. Żyśko – 9 (w związku z rezygnacją z członkostwa PKA uczestniczyła w pracach Zespołu do 31.08.2013 r.); prof. dr hab. T. Kufel – 9; prof. dr hab. W. A. Kamiński – 10; prof. dr hab. G. Jaworska – 17 i prof. dr hab. S. Wrzosek – 22.)

Oceny instytucjonalne

Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

	Ogółem	z tego rozpatrzonych:	
		pozytywnie	negatywnie
Liczba	6	1	5

Oceny programowe

Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy.

	Ogółem	z tego rozpatrzonych:	
		pozytywnie	negatywnie
Liczba	28	6	23

Opiniowanie wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształce- nia

Wnioski o ponowne rozpatrzenie sprawy

	Ogółem	z tego rozpatrzonych:	
		pozytywnie	negatywnie
Liczba	57	21	35

W 2013 r. do Zespołu wpłynęło 91 wniosków o ponowne rozpatrzenie sprawy, z czego 6 dotyczyło ocen instytucjonalnych, 29 ocen programowych i 56 wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia.

W przypadku ocen instytucjonalnych na 6 spraw 5 zostało rozpatrzonych negatywnie, co stanowi 83,3% tych spraw. W odniesieniu do spraw dotyczących ocen programowych - na 29 spraw, 23 zostały rozpatrzone negatywnie, co stanowi 88,4%. Również w przypadku wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia większość spraw została rozpatrzona negatywnie, a mianowicie na 56 sprawy – 35 rozpatrzono negatywnie, co stanowi 62,5%.

Z przedstawionych danych wynika:

- 1) W zakresie ocen programowych i instytucjonalnych we wpływających wnioskach przede wszystkim brakowało przedstawienia konkretnych, popartych kopiami dokumentów, działań naprawczych w zakresie uchybień wskazywanych w uchwałach Prezydium PKA, bądź też w ogóle nie odniesiono się do poszczególnych zarzutów zawartych w uchwałach Prezydium PKA;
- 2) We wnioskach o ponowne rozpatrzenie sprawy, zarówno w zakresie ocen instytucjonalnych, programowych, jak i wniosków o nadanie uprawnień do prowadzenia kształcenia wysoki procent sformułowanych przez Zespół opinii negatywnych wiąże się ze swoistym rozumieniem treści zarzutów zawartych w uchwałach Prezydium PKA;
- 3) Wskazaną w punkcie 2 nieprawidłową interpretację zarzutów należy w małym stopniu wiązać z kwestią uchybień w ich sformułowaniu. Przyczyny tkwią przede wszystkim w szukaniu przez wnioskodawców możliwości odmiennej niż prezentowana przez PKA interpretacji prawa o szkolnictwie wyższym, a w szczególności przepisów dotyczących realizacji koncepcji KRK w szkolnictwie wyższym;
- 4) Należy wskazać, że wśród wszystkich rozpatrywanych spraw – sprawy związane z oceną instytucjonalną stanowiły zaledwie 10,7%; świadczy to: po pierwsze – że uczelnie w małym stopniu były niezadowolone z uchwał Prezydium PKA w tym zakresie, po drugie – że uczelnie aspirowały do oceny wyróżniającej (4 z 6 spraw). Biorąc pod uwagę wskazany aspekt, można stwierdzić, że wiedące przy ocenie instytucjonalnej zagadnienia związane z jakością kształcenia oraz strategią rozwoju sprawiają wnioskodawcom mniejsze trudności niż szczególnie istotne dla oceny programowej kwestie doboru kadry oraz efektów kształcenia i ich weryfikacji.

4. Podsumowanie działalności Zespołu do spraw etyki

(Autor: mgr Wioletta Marszelewska)

Sprawozdanie przedstawia omówienie spraw, którymi zajmował się Zespół ds. Etyki. W roku sprawozdawczym nie uległ zmianie skład Zespołu, ani też podstawowe kierunki jego pracy. Nie odnotowano również statystycznego wzrostu wniosków. W 2013 r. Zespół ds. Etyki wydał cztery orzeczenia, dwa z nich dotyczyły spraw, które wpłynęły w 2012 r.

W pierwszym przypadku przedmiotem obrad Zespołu była sprawa naruszenia standardów postępowania określonych w § 5 ust. 3 pkt 1 Kodeksu Etyki PKA. Zgodnie z ówczesnie obowiązującym przepisem członek (ekspert) nie mógł podejmować czynności mogących budzić wątpliwości co do jego bezstronności, w szczególności w odniesieniu do uczelni, w której jest lub był zatrudniony, z którą łączą go zobowiązania wynikające z umów cywilnych lub inne związki, mogące mieć wpływ na wykonywane obowiązki, o ile nie upłynął okres co najmniej dziesięcioletni. Na podstawie dokonanych ustaleń Zespół jednogłośnie uznał, iż fakt naruszenia ww. normy nie pozostawiał wątpliwości i nałożył na członka Komisji karę upomnienia.

Kolejna sprawa dotyczyła naruszenia normy określonej w § 4 ww. Kodeksu, która zobowiązuje członków (ekspertów) do wykonywania swoich obowiązków rzetelnie, sumiennie i terminowo. We wniosku skierowanym do Zespołu ds. Etyki przez Sekretarza Komisji wskazano, iż przewodniczący zespołu oceniającego PKA nie sporządził w wymaganym terminie raportu z oceny programowej dokonanej w Uczelni. W dniu przekazania do Zespołu ds. Etyki ww. wniosku opóźnienie wynosiło 144 dni. Po rozpoznaniu sprawy Zespół ds. Etyki stwierdził naruszenie wskazanego wyżej przepisu. Z uwagi na fakt, iż był to pierwszy przypadek niespełnienia standardów postępowania przez członka Komisji, Zespół jednogłośnie odstąpił od wymierzenia kary.

Następna rozpatrywana przez Zespół sprawa dotyczyła wniosku Przewodniczącego PKA o rozpoznanie zgodności działań członka PKA z § 3 ust. 2, § 5 ust. 1, § 7 ust. 1 i 3 oraz § 8 ust. 1 i 2 Kodeksu Etyki. Zarzuty dotyczyły braku obiektywizmu, bezstronności podczas przeprowadzonej oceny programowej. Zespół ds. Etyki po rozpatrzeniu wniosku Przewodniczącego uznał, iż brak jest danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia czynów ujętych wnioskiem i naruszenie norm Kodeksu Etyki. Postępowanie zostało umorzone.

Ostatnia ze spraw rozpatrywanych w 2013 roku związana była z wnioskiem Przewodniczącego PKA wskazującego, iż członek Komisji pełnił funkcję przewodniczącego zespołu oceniającego podczas oceny jakości kształcenia w uczelni, w której wchodził w skład minimum kadrowego na ocenianym kierunku. Na podstawie dokonanych ustaleń Zespół ds. Etyki jednogłośnie postanowił nałożyć na członka Komisji karę upomnienia w związku z naruszeniem normy określonej w § 5 ust. 3 pkt 1 Kodeksu Etyki.

Ponadto w roku sprawozdawczym Zespół wystąpił z propozycją zmiany § 5 ww. Kodeksu:

Zdaniem członków Zespołu ds. Etyki dotychczasowe rozwiązanie przewidywało zbyt długi okres wyłączenia w przypadku uczelni, w której był zatrudniony

członek lub ekspert PKA. Ponadto brzmienie § 5 ust. 3 pkt 3 pozostawiało zbyt szerokie pole do interpretacji, uniemożliwiając wzięcie udziału w wizytacji dowolnej jednostki organizacyjnej uczelni, jeśli występował dowolny punkt styczny w lokalizacji jednostek uczelni eksperta. Zespół zaproponował: zrównanie wszystkich terminów do 5 lat oraz zmianę zapisu § 5 ust. 3 pkt 3 tak, aby wizytację danej jednostki uczelni uniemożliwiała zbieżność lokalizacji siedziby uczelni zatrudniającej eksperta oraz miejscowości, w której jest zatrudniony ekspert. Zmiany zostały przyjęte na posiedzeniu Plenarnym Polskiej Komisji Akredytacyjnej uchwałą Nr 1/2013 z dnia 6 marca 2013 r.

Biorąc pod uwagę wykonywane zadania należy uznać, że w 2013 r. Zespół ds. Etyki, zgodnie ze swymi celami, stał na straży wartości, reguł i norm etycznych obowiązujących w środowisku naukowym oraz standardów postępowania, których powinni przestrzegać członkowie Polskiej Komisji Akredytacyjnej, a także eksperci i pracownicy Biura Polskiej Komisji Akredytacyjnej, w celu pogłębiania zaufania środowiska szkolnictwa wyższego do działalności Komisji i jej organów.

Rozdział IV.

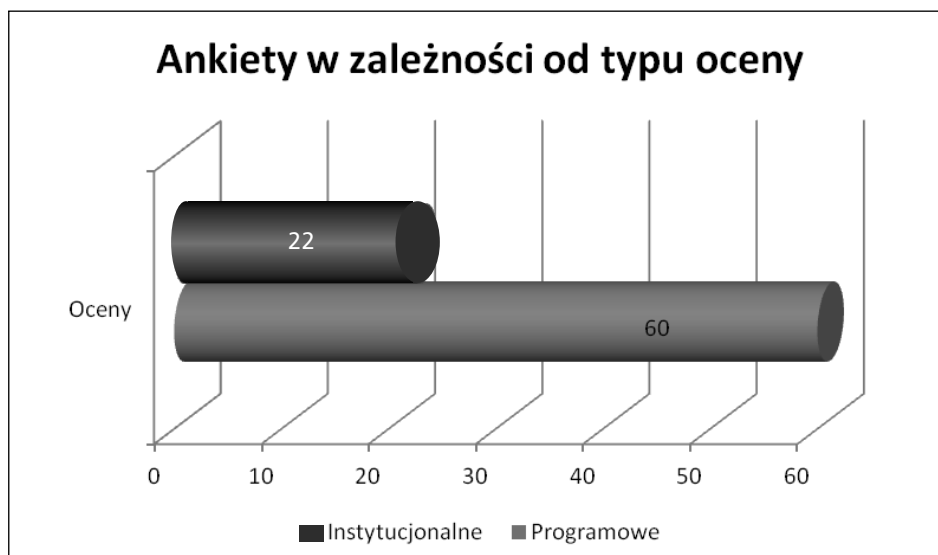
Ocena zewnętrzna prac Komisji w świetle badań ankietowych

(Autor: mgr Wojciech Wrona)

1. Zwrotność ankiet.

Ważność haseł generowanych dla ankietowanych jednostek nie jest ograniczona czasowo, co sprzyja większej zwrotności, ale powoduje też, że PKA może jedynie szacować jej poziom. Na podstawie danych liczbowych, którymi w analizowanym okresie dysponowaliśmy, w tym wskaźników pozwalających określić, jak długi czas upływa średnio pomiędzy datą przekazania raportu z wizytacji, a wypełnieniem ankiety obliczyliśmy, że w 2013 r. przedstawiciele jedynie co piątej ocenianej jednostki zdecydowali się wypełnić kwestionariusz. Przy czym, przynajmniej w pierwszym półroczu, zidentyfikowaliśmy pewne bariery organizacyjne, które mogły wpłynąć na niższy niż oczekiwany poziom uczestnictwa, a które ostatecznie zostały usunięte dopiero w kolejnych miesiącach. Szczegółowe informacje na ten temat dostępne są w zestawieniach kwartalnych publikowanych na stronie internetowej Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Rys. 1

W ciągu dwunastu miesięcy roku 2013 otrzymaliśmy łącznie 82 odpowiedzi, w tym 22 dotyczące oceny instytucjonalnej. Procentowy udział ankiet wypełnianych w związku z procedurą programową i instytucjonalną był zbliżony.

Oceniając poziom zwrotności w 2013 r. należy jednak podkreślić, że w stosunku do roku 2012 odnotowaliśmy istotną zmianę na korzyść – liczba wypełnionych kwestionariuszy rok do roku wzrosła o 33. Chcąc kontynuować ten trend zwróciliśmy się za pośrednictwem strony internetowej do interesariuszy zewnętrznych z prośbą o przekazywanie komentarzy, uwag i oczekiwań, które mogłyby uczynić proces ankietyzacji łatwiej dostępnym bądź bardziej efektywnym. Temu m.in. zadaniu służy formularz kontaktowy (tzw. okienko jakości) dostępne w panelu informacyjnym systemu zarządzania jakością PKA. Na bieżąco monitorujemy ponadto czy narzędzia informatyczne wykorzystywane do ankietyzacji nie sprawiają użytkownikom problemów i możemy ocenić, że aktualnie spełniają one swoje zadanie w sposób co najmniej satysfakcjonujący – poniżej 5% ankietowanych zrezygnowało z wypełnienia otwartego na stronie internetowej kwestionariusza.

2. Wyniki odpowiedzi na pytania zamknięte.

Dla celów analitycznych odpowiedziom na każde z jedenastu pytań zamkniętych przydzielona została wartość punktowa (5 punktów dla oceny najwyższej, 1 punkt dla najniższej). W ciągu roku przeszło 97% respondentów oceniając prace Polskiej Komisji Akredytacyjnej wybierało odpowiedzi pozytywne, a spośród pozostałych ocen największą grupę (niemal 2%) stanowią oceny neutralne. Opinie negatywne wybrano w 0,77% odpowiedzi.

W zdecydowanej większości przypadków (trzynastu z siedemnastu ogółem) analiza treści odpowiedzi na pytania otwarte nie pozwalała precyzyjnie lub nawet w przybliżeniu ustalić przyczyn wyboru neutralnej bądź wymijającej odpowiedzi („trudno powiedzieć”). W pozostałych przypadkach zastrzeżenia dotyczyły najprawdopodobniej:

- „zróznicowanego” wśród członków zespołu oceniającego poziomu zaznajomienia z przygotowanym przez uczelnię raportem samooceny;
- dwukrotnie niedostatecznego – zdaniem tego samego ankietowanego – uwzględnienia w procesie oceny specyfiki danej instytucji;
- zbyt krótkiego – w opinii innego ankietowanego - czasu, jaki upłynął od wdrożenia Krajowych Ram Kwalifikacji, aby można było oceniać efekty kształcenia.

Ponadto w jednym przypadku układ odpowiedzi neutralnych sugeruje, że osoba wypełniająca kwestionariusz nie uczestniczyła bezpośrednio w wizytacji, stąd nie mogła udzielić innej niż neutralna odpowiedzi (pytania zamknięte są obowiązkowe).

Odpowiedzi o wydźwięku negatywnym w analizowanym okresie odnotowano 7, przy czym jedna z nich została najprawdopodobniej wybrana przez pomyłkę, bowiem zdecydowanie złej ocenie pracy zespołu oceniającego towarzyszyły takie komentarze, jak: „brak uwag krytycznych co do pracy zespołu”, czy „zespół wykazywał dużą dbałość o spokojny przebieg wizytacji. Dociekliwość

ekspertów upewniała nas o rzetelności i wysokim poziomie merytorycznym oceny. Rzeczowość i profesjonalizm cechująca dyskusje na temat poszczególnych kryteriów dawała ocenianym poczucie podmiotowości.”

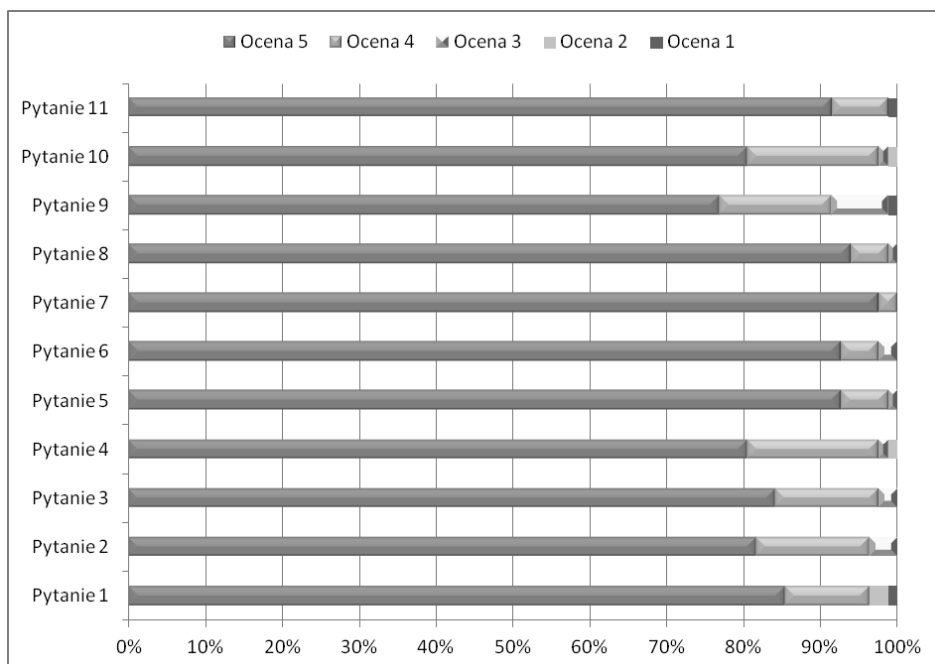
Spośród sześciu pozostałych odpowiedzi krytycznych na podstawie analizy komentarzy ustalono, że:

- jedna odnosiła się do braku harmonogramu wizytacji;
- jedna sugerowała, że zespół wizytujący w niewystarczającym stopniu uwzględnił specyfikę uczelni;
- w dwóch przypadkach ankietowani uznali, że informacja o planowanej wizytacji została przekazana zbyt późno, aby można się było do niej dobrze przygotować, ale analiza terminu wysłania odpowiedniej korespondencji z Biura Polskiej Komisji Akredytacyjnej wykazała, że w obu przypadkach dochowano terminu zawiadomienia - pisma wysłano na 19 dni przed rozpoczęciem wizytacji (procedura przewiduje, że termin ten nie powinien być krótszy niż 14 dni).

W ostatnim przypadku negatywna odpowiedź nie została wzbogacona o komentarze, które mogłyby wskazywać na jej przyczynę.

Rozkład odpowiedzi pozytywnych, neutralnych i negatywnych można prześledzić na Rysunku 2.

Rys. 2.

Wykaz pytań zadawanych ankietowanym przedstawia się następująco:

• Pytania zamknięte:

1. Czy Biuro PKA przysłało Państwu informację o planowanej wizytacji wy-
starczająco wcześniej, aby można się było do niej dobrze przygotować?
2. Czy Państwa zdaniem członkowie zespołu wnikliwie zapoznali się przed wi-
zytacją z Raportem Samooceny? Jeśli odpowiedź jest negatywna prosimy
o krótkie uzasadnienie.
3. Czy zakres przedmiotowy wizytacji pozwolił na sprawną i rzetelną ocenę
jakości kształcenia?
4. Czy czas trwania wizytacji pozwolił na sprawną i rzetelną ocenę jakości
kształcenia?
5. Czy zespół wizytujący sformułował swoje oczekiwania w sposób zrozumiały?
6. Czy zespół wizytujący sformułował swoje oczekiwania w sposób zgodny
z obowiązującymi przepisami prawa?
7. Czy postawa i zachowanie członków zespołu oceniającego w trakcie całej
wizytacji świadczyły o poszanowaniu standardów etycznych?
8. Czy podsumowanie pracy zespołu oceniającego podczas spotkania z władza-
mi uczelni było poparte rzeczową i obiektywną argumentacją?
9. Czy wizytacja okazała się pomocna w rozwiązywaniu bieżących problemów
dotyczących ocenianego kierunku / jednostki?
10. Czy wizytacja okazała się pomocna w ukierunkowywaniu ewentualnych
zmian?
11. Jak ogólnie oceniają Państwo jakość pracy zespołu oceniającego?

Zdecydowanie najlepsze wyniki Komisja uzyskała w odpowiedzi na pytanie nr 7 dotyczące poszanowania standardów etycznych przez członków zespołów wizytujących (wyłącznie oceny „5” oraz „4” w stosunku odpowiednio 97,6% do 2,4%). Na drugim miejscu znalazło się pytanie o rzeczowość argumentacji przedstawionej w trakcie spotkania podsumowującego (nr 8) – ocenę „5” wystawiło 77 ankietowanych, ocenę „4” – 4, jeden ankietowany zaznaczył odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Na drugim biegunie, tj. wśród pytań, w odpowiedzi na które najczęściej sformułowano opinie negatywne (choć wskaźnik ten sięgnął zaledwie 3,45%) znalazło się pytanie nr 1 dotyczące wyprzedzenia, z jakim zainteresowane jednostki informowane są o planowanej wizytacji. Wychodząc naprzeciw tym uwagom Prezydium PKA podjęło decyzję, że lista wizytacji zaplanowanych w najbliższych tygodniach będzie - niezależnie od korespondencji kierowanej do władz uczelni - publikowana na stronie internetowej.

3. Wyniki odpowiedzi na pytania otwarte.

Kwestionariusz ankietowy zawiera następujące pytania otwarte:

1. Jakie aspekty pracy zespołu oceniającego oceniacie Państwo najwyżej?
2. Co należałoby zmienić w pracy zespołów oceniających?
3. Jakim zagadnieniom należałoby zdaniem Państwa poświęcić więcej czasu
w trakcie wizytacji?
4. Jakie macie Państwo inne uwagi dotyczące zespołu oceniającego?

5. Jakie macie Państwo inne uwagi dotyczące przyjętych przez PKA kryteriów i procedur?

Wśród opinii dotyczących pracy Polskiej Komisji Akredytacyjnej oraz zespołów wizytujących sformułowanych przez ankietowanych w 2013 r. najczęściej występowały komentarze dotyczące:

- sposobu wykorzystania czasu przeznaczonego na wizytację, przy czym rozkład uwag wskazuje na bardzo kontekstualne i charakterystyczne dla konkretnej wizytacji przyczyny:
 - dwunastokrotnie badani sugerowali, że zespoły oceniające powinny przeznaczać więcej czasu na spotkania z (różnymi) interesariuszami;
 - sześciokrotnie sygnalizowano, że więcej czasu należy przeznaczać na zapoznanie się z obszarem kształcenia (w tym metodami oceny efektów kształcenia, prowadzenia zajęć, ocenami prac cząstkowych i dyplomowych);
 - pięciokrotnie wskazywano na potrzebę bardziej wnikliwej oceny bazy dydaktycznej;
 - dwukrotnie niewystarczającą zdaniem ankietowanych ilość czasu przeznaczono na ocenę poziomu naukowego bądź artystycznego;
 - dwukrotnie także wskazywano, że zespół powinien przeznaczyć więcej czasu na hospitację;
 - pozostałe spostrzeżenia w tym obszarze były formułowane jednostkowo i dotyczyły:
 - braku potrzeby przeglądania dokumentów, które były oceniane wcześniej;
 - zbyt długiego czasu potrzebnego na analizę dokumentów;
 - konieczności zwiększenia ilości czasu przeznaczonego na zapoznanie się z problemami danego kierunku;
 - wydłużenia czasu na zapoznanie się z otoczeniem zewnętrznym wizytowanej jednostki;
 - zbyt krótkiego czasu na analizę polityki kadrowej wydziału.

Ogółem zatem sformułowano 32 uwagi dotyczące sposobu wykorzystania czasu przez zespoły oceniające, ale jednocześnie ankietowani w odpowiedzi na pytanie „Czy czas wizytacji pozwala na sprawną i rzetelną ocenę?” (pytanie zamknięte nr 4) odpowiadali w przeważającej większości: „Tak” (66 wskazań i „Raczej tak” (14 wskazań) – por. Rys. 2.

- niewystarczająco precyzyjnych harmonogramów przesyłanych przez zespoły wizytujące przed wizytacją (5 wystąpień);
- zbyt wczesnej fazy wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji, aby można było ocenić skuteczność oraz konieczności uwzględniania autonomii programowej uczelni związanej z wprowadzeniem KRK (5 wystąpień);
- zbyt sformalizowanych kryteriów oceny (4 wystąpienia).

Uwagi krytyczne dotyczące ekspertów Polskiej Komisji Akredytacyjnej pojawiły się w ciągu dwunastu miesięcy 2013 r. trzykrotnie. Dotyczyły one „różnicowanej wiedzy na temat raportu samooceny” w jednym przypadku, niesatysfakcjonującej „świadomości ocenianego kierunku” w drugim oraz składu zespołu oceniającego nieadekwatnego do ocenianego kierunku w trzecim. Wszystkie te uwagi potraktowano z należytą starannością – dwie pierwsze miały charakter

jednostkowy, a trzecia nie znalazła potwierdzenia – członkowie zespołu wizytującego ponad wszelką wątpliwość byli specjalistami w zakresie ocenianej dziedziny. Zdecydowanie częściej formułowano pozytywne oceny prac zespołów oceniających Polskiej Komisji Akredytacyjnej wskazując na:

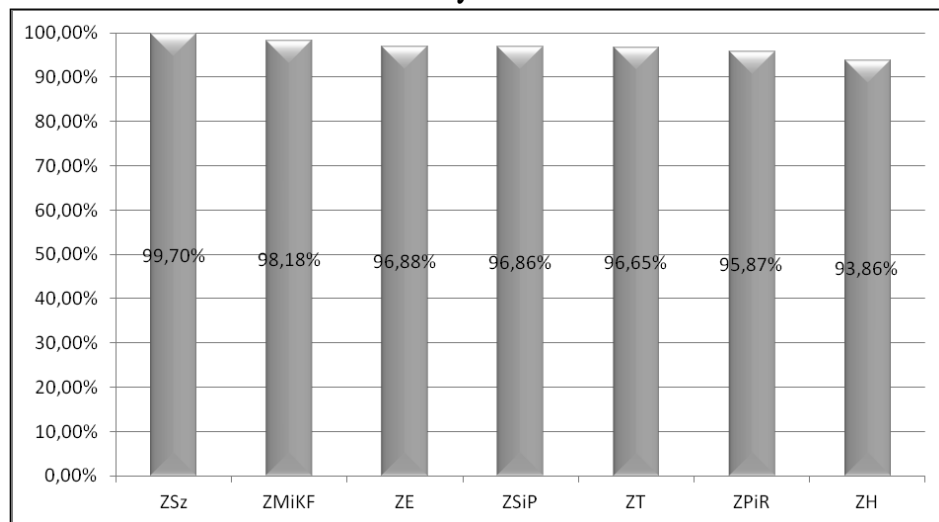
- profesjonalizm – taką ocenę wystawiło 70% badanych po ocenie programowej oraz 68% po ocenie instytucjonalnej;
- życzliwość – odpowiednio: niespełna 27% ankietowanych po ocenie programowej i 45% po ocenie instytucjonalnej.

Sugestie dotyczące organizacji procesu oceny miały charakter jednostkowy. W ośmiu natomiast przypadkach ankietowani sugerowali, że zespoły wizytujące powinny przeznaczać więcej czasu na ogólne dyskusje o Krajowych Ramach Kwalifikacji i przepisach powszechnie obowiązujących, jak również innych uwarunkowaniach związanych z procesem kształcenia na studiach wyższych, a zatem na aspekty wykraczające poza zakres oceny PKA.

4. Ankiety w poszczególnych zespołach PKA.

Na podstawie przedstawionej powyżej próby przygotowano zestawienie wyników ankietyzacji dla poszczególnych zespołów, w którym wartość 100% oznacza, że zespół zdobył maksymalną możliwą liczbę punktów w odpowiedziach na pytania zamknięte we wszystkich kwestionariuszach.

Rys. 3.

Legenda:

- ZSz – Zespół Sztuki,
- ZMiKF – Zespół nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej,
- ZE – Zespół nauk społecznych w zakresie nauk ekonomicznych,
- ZSiP – Zespół nauk społecznych w zakresie nauk społecznych i prawnych,
- ZT – Zespół nauk technicznych,

- ZPiR – Zespół nauk przyrodniczych oraz nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych,
- ZH – Zespół nauk humanistycznych.

Rozdział V.

Współpraca krajowa Polskiej Komisji Akredytacyjnej

(Autor: prof. dr hab. Danuta Strahl)

Współpraca Polskiej Komisji Akredytacyjnej z partnerami krajowymi zarówno w latach poprzednich, jak i w roku 2013 była, zgodnie z zadaniami statutowymi, podporządkowana realizacji celów strategicznych Komisji, a w szczególności takim jak:

- doskonalenie form dialogu na temat rozwoju systemu zapewniania jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym;
- pomoc uczelniom w budowaniu wysokiej kultury jakości kształcenia;
- wzmacnianie roli PKA, jako instytucji o pełnej autonomii, działającej na rzecz jakości kształcenia oraz upowszechniania znaczenia jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym.

Cele te PKA realizowała między innymi poprzez aktywny udział w pracach związanych z procesem legislacyjnym, dotyczącym nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz stały udział przedstawicieli Polskiej Komisji Akredytacyjnej w spotkaniach organizowanych przez partnerów środowiska akademickiego, dotyczących wsparcia systemu szkolnictwa wyższego w doskonaleniu systemu jakości kształcenia, a także podejmowane z własnej inicjatywy działania służące budowaniu dialogu z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi.

Komisja zadbała również o stworzenie systemu udostępniania informacji nie tylko interesariuszom, ale i wszystkim zainteresowanym wynikami swoich prac, a w szczególności oceną jakości kształcenia (i zmianach w tym zakresie) w uczelniach.

1. Współpraca z Parlamentem i MNiSW

Parlament

Przewodniczący PKA prof. Marek Rocki w roku 2013, tak jak i w poprzednich latach, brał udział w posiedzeniach Komisji Sejmowych i Senackich, których tematyka dotyczyła szeroko rozumianej edukacji. Tak więc w roku 2013 Przewodniczący uczestniczył w dniu 4 czerwca 2013 r. w pracach Komisji Nauki, Edukacji i Sportu Senatu RP, gdzie przedstawił podsumowanie dziesięciolecia działalności PKA i odpowiadał na pytania senatorów. Brał także udział w dwóch listopadowych posiedzeniach Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży Sejmu RP. Posiedzenia te związane były z pracami legislacyjnymi nad ustawami dotyczącymi uczelni, a w tym zasad ich finansowania.

MNiSW

Współpraca z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego ma kluczowe znaczenie dla funkcjonowania Komisji zarówno ze względu na wzajemne relacje określone ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym, jak i konsekwencje tych relacji dla uczelni, a także przede wszystkim z uwagi na możliwość przekazywania doświadczeń wynikających z działalności akredytacyjnej Komisji.

Przedstawiciele Prezydium Komisji, a w szczególności: Przewodniczący, Sekretarz i dwaj Wiceprzewodniczący brali udział w cyklicznych spotkaniach z Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego prof. dr hab. Barbarą Kudrycką oraz Podsekretarzem Stanu w MNiSW dr hab. Darią Lipińską-Nałęcz. Spotkania te służyły wyjaśnieniu trudnych problemów występujących w nowej sytuacji prawnej, dotyczącej także procesu akredytacji, w tym wprowadzenia oceny instytucjonalnej i programowej. Efektem tych dyskusji była między innymi modyfikacja rozporządzenia o warunkach prowadzenia kierunku studiów, jak i studiów doktoranckich. Przekazywane były podczas tych spotkań spostrzeżenia zarówno przez przedstawicieli Ministerstwa, jak i Komisji dotyczące: systemu POL-on, weryfikacji efektów kształcenia, zasad przyznawania ocen wyróżniających, kryteriów oceny jakości kształcenia, rekrutacji na studia II stopnia, szkoleń dla członków PKA. Dyskusje były trudne, ale należy sądzić, że prowadziły do dobrych rozwiązań w zakresie oddziaływania Komisji na jakość kształcenia w systemie szkolnictwa wyższego.

Kluczowe znaczenie dla Komisji miała współpraca z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego w fazie powstawania zapisów kolejnej nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zaangażowanie PKA w prace nad kolejną nowelizacją ustawy wynikało przede wszystkim z przekonania, iż doświadczenia wyniesione z wieloletniej działalności Komisji mogą wspomagać doskonalenie jakości kształcenia w systemie szkolnictwa wyższego również poprzez właściwą modyfikację regulacji prawnych. Ponadto PKA zabiegała o utrwalenie swojej pozycji, przyznanej jej ustawą z dnia 18 marca 2011 r., aby kolejne zmiany były zgodne z wymogami, jakie pod adresem komisji oceniających jakość kształcenia w Europie formułują: ministrowie szkolnictwa wyższego w kolejnych komunikatach, Europejski Rejestr Komisji Akredytacyjnych (EQAR), stowarzyszenie ENQA i inne. PKA opiniowała propozycje założeń zmiany ustawy oraz jej projekt, zgłaszając bardzo wiele uwag, w szczególności odnosząc się do zapisów dotyczących realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego, jak i propozycji zapisów związanych ze składem Komisji, zakresem jej uprawnień i funkcjonowania Komisji, w tym kryteriów oceny jakości kształcenia.

Przedstawiając propozycję nowego trybu odwoławczego Komisja, uwzględniając orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego, zaproponowała: po pierwsze, aby zespół odwoławczy miał status organu Komisji oraz aby: *„Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy rozpatrywał zespół odwoławczy, podejmując uchwałę w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od dnia otrzymania wniosku. W rozpatrywaniu wniosku nie mogą brać udziału osoby uprzednio uczestniczące w rozpatrywaniu danej sprawy”*.

Trzeba nadmienić, że proponowane zmiany w ustawie, dotyczące funkcjonowania Komisji były w roku 2013 długo dyskutowane z Ministrem po to, aby osiągnąć w dalszych pracach nad ustawą oczekiwany rezultat.

PKA zgodnie ze swoimi uprawnieniami w roku 2013 zaopiniowała 25 projektów aktów prawnych, w tym 20 projektów rozporządzeń, wypowiadając się we wszystkich ważnych dla systemu kształcenia sprawach.

Tabela nr 1. Opinie PKA w 2013 r.

Ministerstwo	Projekty	
	ustawa	rozporządzenie
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	2	16
Ministerstwo Edukacji Narodowej	3	1
Ministerstwo Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej Zdrowia	-	3
RAZEM	5	20

3. Uczelnie i Konferencje Rektorów

Komisja, mając świadomość oczekiwań uczelni wobec prowadzonego przez PKA procesu akredytacji instytucjonalnej i programowej, mimo upływu dwóch lat funkcjonowania w nowych ramach prawnych, była inicjatorem spotkań ze środowiskiem akademickim, oraz odpowiadała na wszelkie propozycje spotkań płynące z Konferencji Rektorów i z uczelni. Zatem działania PKA w 2013 roku zarówno poprzez prace nad ustawą, jak i bezpośrednią współpracę z naszymi interesariuszami skupione były na realizacji podstawowego celu, którym jest zgodnie z zapisem w misji i strategii: „*wspomaganie polskich uczelni publicznych i niepublicznych w budowaniu standardów edukacyjnych na miarę najlepszych wzorców obowiązujących w europejskiej i globalnej przestrzeni akademickiej*”.

Polska Komisja Akredytacyjna zorganizowała w styczniu 2013 roku spotkanie z przedstawicielami władz uczelni i wydziałów, które przeszły akredytację instytucjonalną. Była to pierwsza tego rodzaju inicjatywa Komisji w tym zakresie, którą zamierza kontynuować. Na spotkaniu omówione zostały ważne, z punktu widzenia uczelni i Komisji, problemy wymagające komentarzy i wyjaśnień z uwagi na: budowanie kultury jakości kształcenia, współpracy uczelni z interesariuszami, postrzeganie wewnętrznych systemów zapewniania jakości, budowanie strategii rozwoju wydziałów i uczelni, ocenę studiów doktoranckich i podyplomowych, internacjonalizacji procesu kształcenia, ocenę warunków wszechstronnego rozwoju studentów. Ponadto na spotkaniu tym Komisja przedstawiła wyniki badań ankietowych dotyczących przeprowadzonych wizytacji. Przedstawiciele uczelni przekazali też własne spostrzeżenia, dotyczące jakości pracy zespołów oceniających oraz wymagań stosowanych przez PKA.

Kierownictwo i członkowie PKA brali udział w wielu spotkaniach środowiskowych, na których prezentowano aktualne prace Komisji, wyniki prowadzonych ocen, dobre praktyki w zakresie zapewniania jakości kształcenia. Przedstawiciele PKA uczestniczyli w cyklicznych konferencjach rektorów, takich jak: KRASP, KRUP, KRUM, KRUA, KRZaSP, KRePSZ upowszechniali wyniki prac Komisji oraz zasady i kryteria ocen jakości kształcenia, a także zasady opiniowania wniosków o uruchomienie kierunków studiów.

Począwszy od 2010 r. **Przewodniczący** Komisji na Konferencjach Rektorów Akademickich Szkół Polskich (KRASP) wręcza przedstawicielom uczelni i wydziałów certyfikaty potwierdzające wyróżniającą jakość kształcenia. Także w roku 2013 certyfikaty zostały wręczone. Oprócz dwukrotnego udziału (w Poznaniu i w Krakowie) prof. Marek Rocki uczestniczył również w Konferencji Rektorów Uniwersytetów Polskich (KRUP), Konferencji Rektorów Uczelni Artystycznych (KRUA) i Konferencji PWSZ (KRZaSP) przedstawiając rezultaty prac Komisji oraz opinie o pracach zespołów oceniających wyrażanych w ankietach. Przewodniczący PKA brał też udział w Kongresie Ekonomistów PTE przedstawiając referat dotyczący jakości kształcenia ekonomistów, w świetle doświadczeń PKA.

Natomiast **Wiceprzewodnicząca** prof. Danuta Strahl brała udział w:

- posiedzeniu Kolegium Rektorów Uczelni Publicznych Wrocławia, Opola i Zielonej Góry, odbywającym się we Wrocławiu w dniu 19 marca 2013 r. prezentując wystąpienie nt. *kluczowych spostrzeżeń PKA w świetle przeprowadzonych wizytacji*;
- XIV Zgromadzeniu Plenarnym Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich (KRZaSP) w Gliwicach w dniach 18-19 kwietnia 2013 r. przedstawiając *zasady i kryteria opiniowania wniosków o nowe kierunki studiów*;
- Konferencji Dziekanów Wydziałów Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetów Polskich – odbywającej się na Uniwersytecie Warszawskim w dniach 16-17 maja 2013 r., na której wspólnie z prof. Mieczysławem W. Sochą przedstawiali *ocenę polskiego systemu akredytacyjnego na tle doświadczeń europejskich*;
- XIX Zgromadzeniu Plenarnym Konferencji Rektorów Publicznych Szkół Zawodowych w Polsce (KRePSZ), które miało miejsce w Koninie w dniach 19-21 września 2013 r., na którym zaprezentowała *zasady oceny PKA jakości kształcenia na profilu praktycznym*;
- XV Zgromadzeniu Plenarnym Konferencji Rektorów Zawodowych Szkół Polskich (KRZaSP) w Zielonce k/Warszawy w dniu 24 października 2013 r. z wystąpieniem nt. *wyników akredytacji, w tym uczelni niepublicznych*.

4. Współpraca ze środowiskiem naukowym

Obszar współpracy ze środowiskiem naukowym jest dla Komisji szczególnie ważnym polem zarówno z uwagi na konieczność wzmocnienia problematyki jakości kształcenia jako zagadnienia badawczego w wielu dyscyplinach naukowych, jak również ze względu na prezentowanie efektów prac Komisji wnoszących wkład w rozwój nauki. Przewodniczący PKA prof. M. Rocki uczestniczył w konferencji dydaktycznej organizowanej przez Instytut Statystyki Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego, na której wygłosił referat pt. „*Jakość kształcenia w zakresie statystyki*”.

Ważnym spotkaniem, z punktu widzenia działalności PKA, była konferencja zorganizowana w dniu 14 listopada 2013 r. w PAN Warszawie przez Komitet Nauk Prawnych PAN, pt. „*Dwa lata obowiązywania nowelizacji prawa o szkolnictwie wyższym (analiza postlegislacyjna)*”, na której Wiceprzewodnicząca prof. D. Strahl przedstawiła *aspekty prawne wspomagające lub ograniczające prace Komisji, w tym zespołów oceniających*.

Członkowie PKA, w tym Wiceprzewodnicząca, uczestniczyli także w kilku konferencjach naukowych z zakresu jakości kształcenia, jak np.:

- Konferencji nt. *programów wspierających w dziedzinie szkolnictwa wyższego*, w Krakowie w dniu 19 kwietnia 2013 r.;
- Konferencja „Jakość w kształceniu praktycznym na poziomie wyższym – europejskie przykłady i możliwości dla Polski” – organizowana przez MNiSW oraz Bank Światowy w Centrum Nauki Kopernik w dniu 12 czerwca 2013 r.;
- Konferencja Instytutu Badań Edukacyjnych „Podsumowanie debaty społecznej”, Warszawa, 24 września 2013 r.;
- Konferencja Instytutu Badań Edukacyjnych „System kwalifikacji – narzędzie rozwoju Polski i Europy”, Warszawa, 6-7 listopada 2013 r.

5. Współpraca z ekspertami

Polska Komisja Akredytacyjna, mając na względzie określone w Strategii Rozwoju na lata 2013-2016 cele strategiczne, za priorytetowe uznała w roku 2013 działania mające na celu rozwijanie współpracy ze wszystkimi grupami ekspertów. Realizacja tego zadania ma kluczowe znaczenie dla Komisji ze względu na konieczność ciągłego doskonalenia profesjonalizacji działań Komisji, a także z uwagi na oddziaływanie na całe środowisko akademickie ekspertów Komisji, będących także jego przedstawicielami.

Udział w spotkaniach środowiskowych studentów i doktorantów

Polska Komisja Akredytacyjna była wraz z Krajową Radą Doktorantów współorganizatorem konferencji pt. „Model funkcjonowania studiów doktoranckich. Praktyka. Etyka. Finansowanie” – Warszawa 2013. Na konferencji tej prof. D. Strahl miała wystąpienie pt. „*Studia doktoranckie w świetle dwuletnich doświadczeń PKA z oceny instytucjonalnej*”, a także uczestniczyła w dyskusji panelowej.

Szkolenia dla członków i ekspertów PKA

Komisja, jak co roku również w 2013 roku, przeprowadziła kilkanaście szkoleń dla swoich członków i ekspertów. W dniach 5-6 marca 2013 r. posiedzenie plenarne PKA połączono ze szkoleniem dotyczącym: roli przewodniczących zespołów oceniających, zasad przeprowadzenia wizytacji instytucjonalnej i programowej, oceny spójności zakładanych efektów kształcenia i programu studiów, formułowanych cząstkowych i ogólnych ocen jakości kształcenia oraz oceny wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia – ocena instytucjonalna i programowa. W szkoleniu tym przedstawiciele Akademii Leona Koźmińskiego prezentowali efekty wdrożenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia oraz wpływ standardów międzynarodowych na funkcjonowanie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia. Ponadto zaprezentowano również *Nowe tendencje w rozwoju szkolnictwa wyższego na świecie. Implikacje dla systemów akredytacji w Europie i Polsce*. Natomiast Podsekretarz Stanu MNiSW prof. Daria Nałęcz przedstawiła problemy pojawiające się w procesie wdrażania zmian w ustawie nt. zmian w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym.

W dniu 4 lipca 2013 r. PKA zorganizowała seminarium, w którym udział wzięli eksperci – przedstawiciele pracodawców. Celem tego spotkania było przedyskutowanie przebiegu kryteriów oceny oraz wypracowanie wspólnego stanowiska w sprawach będących przedmiotem zainteresowania pracodawców w ramach

oceny instytucjonalnej, w tym szczegółowych wytycznych do oceny poszczególnych kryteriów. Dwaj przedstawiciele pracodawców, uczestniczący już wielokrotnie w procedurze oceny instytucjonalnej, przedstawili swoje doświadczenia praktyczne w ocenie poszczególnych kryteriów oraz przebiegu wizytacji.

Problematyka to (o czym mowa niżej) występowała także na dwóch kolejnych szkoleniach. Można zatem uznać, iż rok 2013 przyniósł niewątpliwie umocnienie współpracy z tym gronem ekspertów. Udział członków Komisji oraz ekspertów – działających z rekomendacji organizacji pracodawców utrwalił się w praktyce działalności PKA tak jednoznacznie, że nastąpiło istotne wzbogacenie spektrum oglądu kształcenia w polskim szkolnictwie wyższym, z uwzględnieniem oczekiwań rynku pracy.

Warto przypomnieć, że zgodnie z nowymi zapisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym (art. 50 ust. 3 pkt. 5 oraz ust. 5) 2 przedstawiciele pracodawców wchodzi do składu Prezydium PKA, a co najmniej po jednym do każdego Zespołu Obszaru Kształcenia. Eksperti reprezentujący pracodawców uczestniczyli we wszystkich wizytacjach instytucjonalnych, a także w niektórych ocenach programowych. Można uznać, że takie umocowanie formalne reprezentantów pracodawców w działalności PKA jest znacznie szersze niż w innych dziedzinach szkolnictwa wyższego. Wzmacnia to współpracę z pracodawcami niezwykle istotną z punktu widzenia możliwości kształcenia na profilu praktycznym, który wedle zamiarów legislacyjnych stanie się obowiązkowym profilem kształcenia dla wielu uczelni. Ponadto współpraca z pracodawcami wpisuje się w cele realizowane przez europejskie agencje akredytacyjne, a także uczelnie które dostrzegają konieczność uwzględnienia w procesie kształcenia oczekiwań rynku pracy.

W ramach unijnego projektu systemowego finansowanego ze środków POKL, pn. „Modernizacja systemu akredytacji – wsparcie szkoleniowe i analityczno-badawcze Polskiej Komisji Akredytacyjnej” nr POKL.04.01.03-00-001/11 przeprowadzono w Warszawie, w dniach 10-11 października 2013 r. oraz 12-13 grudnia 2013 r. wspólnie z MNiSW dwa szkolenia dla ekspertów merytorycznych. Szkolenia obejmowały problematykę oceny programowej i instytucjonalnej, tj.: zasady przeprowadzenia wizytacji oraz konstruowania raportów powizytacyjnych, a także ocenę: wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia, programów studiów konstruowanych w oparciu o efekty kształcenia, studiów doktoranckich i podyplomowych, a także znaczenie udziału pracodawców w projektowaniu i realizacji studiów wyższych.

Szczególnie cenną inicjatywą Komisji było powołanie grupy ekspertów ds. WSZJK i organizacja dla tej grupy cyklicznych warsztatów szkoleniowych. W 2013 roku odbyło się siedem spotkań ekspertów ds. jakości, których tematyka była następująca:

- 10.01.2013 r. - dyskusja nt. obszarów istotnych dla oceny skuteczności funkcjonowania Wewnętrznych Systemów Zapewniania Jakości Kształcenia (wskazanych przez ekspertów ds. jakości);
- 20.02.2013 r. i 10.04.2013 r. - dyskusja nt. kryteriów oceny skuteczności stosowanego wewnętrznego systemu zapewnienia jakości oraz celu oceny instytucjonalnej;

- 22.05.2013 r. - prezentacja i dyskusja nt. monitorowania i okresowych przeglądów programów kształcenia, a także oceny zasad oceniania studentów, doktorantów i słuchaczy oraz weryfikacji efektów kształcenia;
- 5.06.2013 r. - prezentacja i dyskusja nt. kryteriów i parametrów oceny w ramach oceny instytucjonalnej PKA współpracy z interesariuszami zewnętrznymi;
- 4.09.2013 r. - prezentacja i dyskusja nt. publicznego dostępu do aktualnych i obiektywnie przedstawionych informacji o programach studiów, zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach toku studiów;
- 2.10.2013 r. - prezentacja i dyskusja nt. słownika terminów dot. akredytacji, prezentacja i dyskusja nad kryteriami oceny kadry akademickiej stosowanymi w ramach wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia.

Wypracowano szczegółowe zasady i kryteria oceny wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Zasady te prezentowali prof. dr hab. M. Próchnicka, prof. dr hab. M. Lisiński, prof. dr hab. Ł. Sułkowski oraz mgr inż. M. Markowski, mgr A. Szot i mgr W. Wrona.

PKA, poczynając od ekspertów ds. studenckich oraz ekspertów ds. doktoranckich, rozpoczęła realizację projektu pt. „Wsparcie rozwoju kompetencji ekspertów PKA” przeprowadzając badania ankietowe i wywiady pogłębione z tymi ekspertami. Zrealizowany program umożliwił dokonanie samooceny jakości własnej pracy, diagnozy potrzeb dotyczących oferowanych przez Komisję środków wsparcia służących prawidłowej realizacji zadań, a także uzyskanie opinii nt. pracy zespołów oceniających i zespołów obszarowych. Badania te przeprowadzili mgr inż. M. Markowski i mgr G. Kołodziej. Wyniki badań przedstawiono na posiedzeniu prezydium PKA w dniu 17.10.2013 r. Sformułowano wnioski doskonalące prace zespołów obszarowych i oceniających, a także wskazano dalsze kierunki prac w zakresie szkoleń oraz cyklicznych ewaluacji dla ekspertów ds. studenckich oraz doktoranckich.

Współpraca PKA ze studentami, podobnie jak i w poprzednich latach, przebiegała również poprzez realizację zadań statutowych. Przewodniczący Parlamentu Studentów RP, jako pełnoprawny członek PKA, uczestniczył w pracach Prezydium, a grupa ekspertów studenckich w wizytacjach i ocenie jakości kształcenia instytucjonalnej i programowej. W 2013 r. wspólnie z Parlamentem Studentów RP dokonano rekrutacji i przeszkolono nowych ekspertów. W trakcie szkoleń szeroko wyjaśniano założenia i mechanizmy stosowane w ocenie zewnętrznej przez PKA, w tym także odnoszące się do nowego systemu akredytacji.

Wszystkie te działania służyły wzmocnieniu roli PKA jako instytucji o pełnej autonomii działającej na rzecz jakości kształcenia oraz upowszechniania znaczenia jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym.

6. Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Centralna Komisja ds. Stopni i Tytułów

Sekretarz Komisji systematycznie brał udział w obradach plenarnych Rady Głównej, co pozwoliło na wspólne, z uwagi na kompetencje Rady jak i PKA, spojrzenie na wiele problemów szkolnictwa wyższego, jak np. dotyczących wzorcowych efektów kształcenia, studiów podyplomowych, czy studiów doktoranckich. Utrzymywano również kontakty z Centralną Komisją ds. Stopni i Tytułów. Wiceprzewodnicząca PKA odbyła spotkanie konsultacyjne z sekretarzem CK w sprawie zakresu opinii wydawanych przez PKA na prośbę uczelni ubiegających się o uprawnienia doktorskie lub habilitacyjne.

7. Popularyzacja rozwiązań stosowanych przez PKA w zakresie jakości kształcenia

Polska Komisja Akredytacyjna jak co roku umieściła w Forum Akademickim podstawowe informacje o wynikach swojej działalności, a także komunikat: prof. D. Strahl „Akredytacja po nowemu” (Forum Akademickie 03/2013).

Ponadto Przewodniczący Komisji udzielił szeregu wywiadów prasowych w których informował o działalności PKA i jej wynikach, sygnalizował problemy które mogą utrudniać lub sprzyjać rozwojowi polskiego szkolnictwa wyższego.

28 września 2013 r. została uruchomiona zmodyfikowana strona internetowa PKA wraz z dedykowanym panelem informacyjnym Systemu Zarządzania Jakością. W ciągu miesiąca zamieszczanych jest na niej średnio kilkanaście informacji dotyczących działalności PKA oraz istotnych wydarzeń związanych z sektorem szkolnictwa wyższego i doskonalenia jakości. Witryna PKA prowadzona jest równoległe w dwóch językach, tj. w języku polskim i angielskim.

Podsumowanie

Współpraca z partnerami społecznymi stanowi wciąż wyzwanie dla PKA. Mamy głębokie przekonanie, że należy organizować więcej wspólnych spotkań ze środowiskiem szkolnictwa wyższego w tym z uczelniami, Parlamentem Studentów, Krajową Reprezentacją Doktorantów, organizacjami pracodawców, przedstawiając oczekiwania PKA pod adresem środowiska akademickiego, wyjaśniając mechanizmy podejmowania decyzji oraz przedstawiając te rozwiązania krajowe i zagraniczne, które mogłyby być wykorzystane do wzbogacania jakości kształcenia i tworzenia kultury jakości w szkołach wyższych. PKA będzie konsekwentnie zabiegać o te spotkania.

Dotychczasowa współpraca z Ministerstwem Nauki i Szkolnictwa Wyższego dawała dobre rezultaty i umocniła autonomię PKA podobnie jak i autonomię uczelni. Dlatego z wielkim niepokojem i zaskoczeniem przyjęliśmy pierwsze propozycje zmian w ustawie dotyczące funkcjonowania Komisji. Wspólne dyskusje doprowadziły do rozwiązań służących budowaniu kultury jakości kształcenia, co mamy nadzieje zostanie utrwalone w zapisach znowelizowanej ustawy, nad którą prace jeszcze trwają.

Rozdział VI.

Współpraca międzynarodowa Polskiej Komisji Akredytacyjnej

(Autorzy: dr hab. Mieczysław W. Socha, mgr Izabela Kwiatkowska-Sujka)

W 2013 r. działalność międzynarodowa PKA zdominowana była przede wszystkim, przez:

- ocenę zewnętrzną działań PKA dokonaną przez niezależny zespół ekspertów ENQA mającą na celu re-akredytację Komisji przez tę organizację a w przypadku pozytywnego rezultatu przeglądu potwierdzenie jej członkostwa w ENQA i ponowną rejestrację w EQAR (szczegółowe informacje zawarte zostały Rozdziale I);
- dalsze umacnianie pozycji PKA na arenie międzynarodowej, przede wszystkim w sieciach zrzeszających agencje zajmujące się oceną i akredytacją w szkolnictwie wyższym.

Śladem lat ubiegłych reprezentanci PKA systematycznie uczestniczyli w konferencjach i seminariach organizowanych przez sieci zrzeszające agencje akredytacyjne, tj.: International Network for Quality Assurance Agencies in Higher Education (INQAAHE), European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), European Consortium for Accreditation (ECA), Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education (CEENQA), a także spotkaniach tematycznych organizowanych w ramach European Quality Assurance Forum (EQAF), amerykańskiej Council for Higher Education Accreditation (CHEA) oraz CHEA International Quality Group (CIQC).

**Kalendarium wydarzeń międzynarodowych,
w których uczestniczyli przedstawiciele PKA**

Data i miejsce spotkania	Rodzaj spotkania
Styczeń 2013	ECA Winter Seminar w Hadze (prof. M. W. Socha, I. Kwiatkowska Sujka) posiedzenie ECA Management Group w Hadze (prof. M. W. Socha) posiedzenie Working Group 4 w Hadze (prof. M. W. Socha) konferencja Council for Higher Education Accreditation oraz posiedzeniu International Quality Group w Waszyngtonie (prof. M. W. Socha)
Marzec 2013	posiedzenie Steering Group CeQuInt w Lublanie (prof. M. W. Socha)
Kwiecień 2013	posiedzenie ECA Management Group w Kopenhadze (prof. M. W. Socha) posiedzenie Zarządu INQAAHE oraz konferencja w Taipei (prof. M. W. Socha) udział w procedurze obserwacji zewnętrznej oceny dokonywanej przez słoweńską agencję akredytacyjną w Lublanie (prof. M. W. Socha) ENQA Members Forum w Pradze (prof. M. W. Socha, I. Kwiatkowska Sujka) udział na prawach obserwatora w procedurze akredytacyjnej realizowanej przez niemiecką agencję AQAS (prof. B. Mikołajczyk)
Maj 2013	CeQuInt Panel Members Day w Wiedniu (M. Markowski) szkolenie dla ekspertów biorących udział w ocenie agencji akredytacyjnych w Budapeszcie (prof. M.W. Socha) Zgromadzenie Ogólne oraz warsztaty CEENQA (prof. M. W. Socha, I. Kwiatkowska Sujka)
Czerwiec 2013	JOQAR Dissemination Conference w Madrycie (prof. M. W. Socha, I. Kwiatkowska Sujka, W. Wrona, M. Markowski) ECA Workshop w Madrycie (prof. M. W. Socha, I. Kwiatkowska Sujka, W. Wrona, M. Markowski)
Wrzesień 2013	Udział w warsztatach ENQA w Brukseli (I. Kwiatkowska Sujka)
Październik 2013	posiedzenie ECA Management Group w Amsterdamie (prof. M. W. Socha) Zgromadzenie Ogólne ENQA w Wilnie (prof. M. W. Socha, I. Kwiatkowska Sujka)
Listopad 2013	European Quality Assurance Forum w Göteborgu (prof. M. W. Socha, I. Kwiatkowska Sujka)
Grudzień 2013	ECA Winter Seminar w Hadze (prof. M. W. Socha, I. Kwiatkowska Sujka, W. Wrona) posiedzenie ECA Management Group w Hadze (prof. M. W. Socha) posiedzenie ECA Working Group 3 w Hadze (W. Wrona)

Konsekwentna polityka PKA związana z udziałem jej przedstawicieli w spotkaniach organizacji międzynarodowych zaowocowała między innymi wyborem wice-przewodniczącego PKA prof. M. W. Sochy do *Board of Directors* INQAAHE dokonany przez zgromadzenie ogólne sieci o zasięgu światowym obejmującej m.in. 260 instytucji zajmujących się oceną jakości i akredytacją w szkolnictwie wyższym. Na pierwszym spotkaniu w Tajwanie Zarząd INQAAHE powierzył wiceprzewodniczącemu PKA funkcję Skarbnika, a tym samym członka *Executive Committe* w kompetencjach którego pozostaje kierowanie

Finance Committee. Efektem pracy prof. M. W. Sochy było między innymi przygotowanie *Strategic Action Plan* w sferze finansowania INQAAHE.

Ponadto na corocznym spotkaniu Zgromadzenia Ogólnego ECA wiceprzewodniczący PKA kolejny raz wybrany został w skład *Management Group* tej organizacji. W podobnym trybie ponownie wybrano prof. M. W. Sochę do Board'u CEENQA.

PKA nadal uczestniczyła aktywnie w pracach czterech grup roboczych ECA, a także realizacji projektu koordynowanego przez ECA dotyczącego oceny programów i uczelni z punktu widzenia ich internacjonalizacji o akronimie CeQuInt. Wiceprzewodniczący PKA był członkiem Komitetu Sterującego tego projektu. Celem projektu jest stworzenie Assessment Framework (Ramy Oceny), która mogłaby być stosowana przy ocenie stopnia internacjonalizacji programów i uczelni. Ocena zakończona sukcesem prowadziłaby do możliwości uzyskania European Certificate for Internationalization, którego przyznanie jest potwierdzeniem, iż uczelnia włącza międzynarodowy i międzykulturowy komponent w swoje cele, funkcje jak i realizowane kształcenie. Projekt koncentruje się zarówno na aspekcie ciągłego doskonalenia jak i doskonałości. W ramach projektu przewiduje się przeprowadzanie serii procedur pilotażowych. W Polsce pilotażem zostanie objęty program „International economics” prowadzony przez SGH. Wizytacja i ocena zostały zaplanowane w maju 2014 r.

Poza tym w ramach realizacji przez ECA projektu JOQAR członkowie PKA (prof. B. Mikołajczyk, prof. J. Żyśko, prof. M. W. Socha) brali udział w roli obserwatorów w pilotażowych ocenach *joint programmes*. Należy dodać, iż Prezydium PKA po raz pierwszy pozytywnie rozpatrzyło wnioski międzynarodowego zespołu ekspertów powołanego przez holendersko-flandryjską agencję akredytacyjną NVAO dot. oceny *Joint Program*. Ocena dokonana została w ramach projektu JOQAR. Jednym z celów projektu JOQAR jest zastąpienie wielu procedur akredytacyjnych obowiązujących w krajach uczelni partnerskich prowadzących kształcenie na *joint programmes*, jedną wspólną procedurą akredytacyjną. Zdecydowano o przeprowadzeniu pilotażu w kilku uczelniach prowadzących kształcenie na *joint programmes* w ramach programu Erasmus Mundus (z Polski wskazana została SGH oraz Politechnika Gdańska), a PKA została włączona do procedury pilotażowej na tych uczelniach zgodnie z zasadą jurysdykcji terytorialnej uczelni. Mając jednak na uwadze wysokie zróżnicowanie krajowych wymagań prawnych a także odmiennosc w sposobie realizacji procedur prowadzonych przez agencje uczestniczące w projekcie, partnerzy projektu JOQAR uzgodnili Assessment Framework (Ramę Oceny). W Assessment Framework oprócz opisu głównych elementów procedury (tj. samooceny, wizytacji na miejscu, podjęcia decyzji), wyznaczone zostały kryteria oceny. Kryteria obejmują komponent wymagań europejskich jak i krajowych, które powinny być uwzględnione przy ocenie danego *joint programmes* i których spełnienie powinno być uzasadnione w raporcie powizytacyjnym. Dla potrzeb takiej procedury ustalona została również skala ocen końcowych. Wobec powyższego zespoły ekspertów posługiwały się wypracowanymi w ramach w/w projektu procedurą i standardami oceny jakości kształcenia. Generalnie nie odbiegały one w sposób zasadniczy od procedur i kryteriów oceny stosowanych przez PKA, ale ujawniły też

pewne rozbieżności związane z tzw. krajowym komponentem. Kierownictwo PKA przedłożyło Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego prośbę o doprecyzowanie tej kwestii w nowelizacji ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Nowością w kontaktach międzynarodowych PKA było włączenie jej do *CHEA International Quality Group (CIQG)* powstałej w 2012 r. Na pierwszym spotkaniu CIQG, które miało miejsce w styczniu w Waszyngtonie, i zgromadziło ponad 160 przedstawicieli komisji akredytacyjnych z całego świata. W trakcie spotkania zaprezentowano nowe trendy w rozwoju systemów szkolnictwa wyższego jak i towarzyszących im systemów akredytacyjnych na świecie PKA reprezentował jej wiceprzewodniczący. Szczególnie głęboko dyskutowana były kwestie kształcenia poza formalnego oraz uznawalności takiego wykształcenia, np.: MOOCs. Najistotniejsze problemy wynikające z tego spotkania Wiceprzewodniczący PKA przedstawił na spotkaniu plenarnym PKA nt. „Nowych tendencji w rozwoju szkolnictwa wyższego na świecie. Implikacji dla systemów akredytacji w Europie i Polsce” oraz na spotkanie z Rektorami wystąpienia nt. „Ocena instytucjonalna. Wybrane praktyki europejskich komisji akredytacyjnych.”

Aktywność w obszarze międzynarodowym zaowocowała również powołaniem Wiceprzewodniczącego PKA w skład *International Advisory Board* projektu CAMPUS Asia (*Collective Action for Mobility Program of University Students in Asia*) realizowanego pod auspicjami trzech rządów chińskiego, japońskiego i południowo koreańskiego a promującego wymianę studentów i pracowników między akredytowanymi uniwersytetami w/w państw. Jego długofalowym celem jest budowa wspólnej przestrzeni edukacyjnej, przy uwzględnieniu specyfiki azjatyckiego systemu wartości. Pierwsze posiedzenie w/w Rady z udziałem przedstawicieli uczelni i studentów uczestniczących w wymianie między uczelniami tych państw odbyło się na Uniwersytecie w Okayamie, który koordynuje realizację projektu. Na Sungkyunkwan University w Seulu Wiceprzewodniczący PKA omawiał z pełnomocnikiem południowo-koreańskim ds. realizacji projektu CAMPUS Asia praktyczne kwestie jego wdrażania w Korei.

Ponadto Wiceprzewodniczący PKA powołany został do składu Advisory Board projektu QACHE realizowanego przez ENQA w latach 2013 – 2015, jak również zaproszony został przez EQAR do udziału w pracach panelu ekspertów oceniających stopień spełnienia ESG przez słoweńską agencję akredytacyjną NAQVIS. Rezultatem tego przeglądu było wpisanie tej agencji do europejskiego rejestru EQAR. Ponadto brał udział w tematycznym forum zorganizowanym w Warszawie przez Komisję UE i MNSW „University-Business Cooperation – Driving Innovation and Growth”.

Na zaproszenie czeskiego wiceministra szkolnictwa wyższego Jiříego Nantla doświadczenia PKA w realizacji akredytacji instytucjonalnej zostały przedstawione na ogólnokrajowej konferencji w Telczu (2 maja, tytuł prezentacji „Managing institutional accreditation in Poland”). Prof. Socha uczestniczył również w „Conference on politics of VG4 (Vishegrad Group) supporting programmes in the area of higher education of particular importance for country economy” zorganizowanej przez MNiSW i UJ w ramach polskiej prezydencji w Krakowie (19 kwietnia).

Przedstawiciel Komisji w osobie jej Wiceprzewodniczącego, obok przedstawicieli MNiSW, MZ i Naczelnej Izby Lekarskiej uczestniczył w spotkaniu delegacją rektorów, profesorów uczelni medycznych i Ministerstwa Szkolnictwa Wyższego Arabii Saudyjskiej. Delegacja ta odwiedzała uczelnie medyczne w Polsce, w których studiuje już, według danych podanych przez dyrektora generalnego MSW Arabii Saudyjskiej blisko 500 studentów na kierunku lekarskim i 80 na stomatologii. Według Saudyjczyków Polska stała się jednym z najważniejszych krajów w Europie przyciągającym studentów obcokrajowców na studia medyczne. Goście, podobnie jak i studenci saudyjscy pozytywnie ocenili poziom studiów i system ich akredytacji. Pewne zastrzeżenia budziła kwestia praktyk, brak dostatecznej znajomości języka angielskiego wśród kadry nauczającej, niski próg wymagań przy rekrutacji na studia, brak departamentu monitorującego kształcenie w ramach studiów anglojęzycznych. Kwestie te mają istotne znaczenie z punktu widzenia prawidłowości procedur oceny tych studiów dokonywanej przez zespoły ekspertów PKA (tj. czy wizytują zajęcia w języku angielskim, czy spotykają się ze studentami zagranicznymi i gromadzą ich opinie, czy badają stopień ich integracji ze społecznością akademicka uczelni, etc.). Koniecznym byłoby włączenie ekspertów zagranicznych do wizytacji w/w kierunku. Ocena systemu akredytacyjnego anglojęzycznych studiów na kierunku lekarskim i deklarowanych zmian przez przedstawicieli MNiSW, PKA i KAUM w trakcie przesłuchań przed US Department of Education w 2011 r. powinna być dokonana w raporcie follow-up, jaki PKA ma złożyć w Departamencie Edukacji USA wiosną 2014 r.

We wspomnianym okresie PKA rozwijała również współpracę bilateralną. Systematycznie wymieniano ekspertów z litewską agencją akredytacyjną SKVC, którzy uczestniczyli w procedurach oceny programowej prowadzonej przez tę instytucję. Eksperti PKA zapraszani byli przez rosyjską agencję akredytacyjną NCPA do udziału w ocenach kierunków studiów na uniwersytecie w Kaliningradzie, armeńską agencję akredytacyjną ANQA, jak również agencję akredytacyjną w Kosowie. W ramach współpracy dwustronnej PKA podpisała również memorandum o współpracy z niemiecką agencją akredytacyjną FIBAA. Zawarcie memorandum poprzedzone zostało wymianą ekspertów, którzy uczestniczyli w wizytacjach programowych na zasadzie obserwatorów. Obie obserwacje nie ujawniły daleko idących różnic w postępowaniu oceniającym prowadzonym przez obie agencje akredytacyjne.

We wrześniu dwie grupy członków i ekspertów PKA oraz pracowników Biura PKA odbyły wizyty studyjne w agencji NOKUT w Norwegii i FINHEEC w Finlandii. Wizyta norweska miała na celu zapoznanie się z doświadczeniami w sferze oceny jakości studiów doktoranckich, natomiast wizyta w Finlandii – z doświadczeniami w ocenie zewnętrznej uczelnianych systemów zapewniania jakości.

Podsumowanie

(Autor: prof. dr hab. Danuta Strahl)

Przedstawione Państwu sprawozdania z pracy zespołów obszarowych Polskiej Komisji Akredytacyjnej za rok 2013 pokazują najważniejsze problemy, które PKA stara się rozwiązywać zarówno w procesie akredytacji instytucjonalnej i programowej, jak i przy opiniowaniu wniosków o powoływanie nowych kierunków studiów, czy też przywracaniu uprawnień do ich prowadzenia. Przeprowadzone w roku 2013 oceny instytucjonalne i programowe pozwalają stwierdzić, że nowe warunki prawne, które objęły system szkolnictwa wyższego od roku 2012 ze zróżnicowanym stopniem sprawności zostały w uczelniach wdrożone. Na podstawie przeprowadzonych ocen można określić, że w ocenie instytucjonalnej, wydawanej na podstawie ośmiu kryteriów, najniższe oceny przyznawano kryteriom dotyczącym internacjonalizacji kształcenia oraz wsparcia rozwoju studentów. Relatywnie najwyższe oceny wydziały otrzymywały za kryteria dotyczące posiadanych zasobów kadrowych, materialnych i finansowych dla realizacji zakładanych celów strategicznych i osiągnięcia efektów kształcenia, a także w zakresie prowadzonych badań naukowych. Zdecydowaną poprawę w stosunku do roku 2012 dostrzega się przy ocenie strategii wizytowanych jednostek, co może oznaczać przykładanie coraz większej wagi zarządzaniu instytucjonalnemu w polskich uczelniach. Jeżeli na to nałożyć oceny wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia to trzeba zauważyć, że uczelnie i wizytowane wydziały radzą sobie już z monitorowaniem procesu kształcenia i analizy jego wyników.

Natomiast wciąż mało obserwuje się działań doskonalących i oceniających skuteczność wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia, w tym wprowadzania zmian ulepszających. Ponadto daje się zaobserwować skupienie funkcjonowania wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia na studiach I i II stopnia z relatywnie słabszym spojrzeniem na studia podyplomowe i doktoranckie. Wciąż jeszcze wydziały nie wypracowały skutecznych form współpracy ze swoimi absolwentami, które przynosiłyby wymierne korzyści dla doskonalenia procesu kształcenia. Podobne słabości, choć w coraz mniejszym stopniu, występują na polu współpracy z przedstawicielami pracodawców. Ograniczają się one często do standardowych form współpracy w zakresie praktyki zawodowej. Można jednak zaobserwować w wielu wydziałach (w szczególności uczelni politechnicznych) rozwinięte i efektywne dla procesu kształcenia formy współpracy uwzględniające proces dyplomowania, staże zawodowe, komercjalizację efektów badawczych. Nie dostrzega się też działań systemowych na przykład w badaniu potrzeb informacyjnych interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Niewątpliwie ocena skuteczności wewnętrznych systemów zapewnienia jakości kształcenia w aspekcie doskonalenia procesu kształcenia jest kolejnym wyzwaniem, które stoi zarówno przed uczelniami,

jak i przed Polską Komisją Akredytacyjną. Dowodów aktywności zespołów i organów uczelni oraz gremiów odpowiedzialnych za funkcjonowanie tych systemów poszukiwać należy w efektach, a nie tylko po deklaracyjnych opisach ich działalności. Z wielką satysfakcją trzeba przyjąć fakt, iż PKA w roku 2013 przyznała 7 ocen wyróżniających po dokonaniu oceny instytucjonalnej, co wskazuje, że tworzy się grupa wydziałów polskich uczelni, które będą służyć całemu systemowi jako wzorce do propagowania dobrych praktyk w zakresie budowania kultury jakości kształcenia. Jednostki te prowadziły systematyczny monitoring wszystkich ważnych obszarów jakości kształcenia, przeprowadziły analizy wyników monitoringu, wprowadziły działania doskonalące i oceniły ich skuteczność. Wprowadzono innowacyjne rozwiązania, jak np. otwarte rejestry zmian w zakresie jakości kształcenia, instytucjonalizację tworzenia sylabusów, wartościowe systemy weryfikacji efektów kształcenia. Z drugiej zaś strony wystawiono jednocześnie 7 ocen warunkowych co pokazuje, że w jednostkach tych istnieje pilna potrzeba skutecznych działań naprawczych w zakresie wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia.

W wyniku oceny programowej przyznano 11 ocen wyróżniających, w tym 10 w uczelniach publicznych oraz 9 ocen negatywnych wyłącznie w uczelniach niepublicznych. Wciąż w uczelniach o krótkiej tradycji działalności akademickiej ujawniały się problemy braku minimum kadrowego czy braku spójności między zakładanymi efektami kształcenia a programem studiów. Nadal wskazywane są słabości w procesie weryfikacji końcowych efektów kształcenia, choć i tu obserwuje się znaczną poprawę w stosunku do lat ubiegłych i to zarówno w jakości prac dyplomowych, jak i ich związku z efektami kształcenia. Istotnym problemem stały się oceny kierunków wieloobszarowych. PKA podjęła stosowne działania powołując do składów zespołów oceniających specjalistów reprezentujących różne obszary wiedzy właściwe dla ocenianego kierunku studiów. Stwierdzono, iż nie wszystkie wydziały prowadzące kształcenie inżynierskie w szczególności na kierunkach przyporządkowanych do obszaru nauk społecznych i dziedziny nauk ekonomicznych dobrze radziły sobie z określeniem tożsamości kierunku i konstruowaniem właściwych programów kształcenia zapewniających realizację kompetencji inżynierskich. Dość często identyfikowanym uchybieniem było włączanie efektów specjalnościowych do efektów kierunkowych, co z uwagi na możliwość ich uzyskania jedynie przez wybraną grupę studentów w konsekwencji nie zapewniało podstawowej zasady KRK, że zakładane kierunkowe efekty kształcenia mają być zrealizowane przez wszystkich studentów. Charakterystyczne są też obserwacje, iż identyfikowane słabości w zakresie kadry akademickiej, programu lub efektów kształcenia odsłaniały jednocześnie słabość wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia co wskazuje na dobre diagnozowanie efektów synergicznych przez przyjęte przez PKA kryteria oceny programowej. Przyznane oceny wyróżniające potwierdzają, iż doskonalenie jakości kształcenia na bardzo satysfakcjonującym poziomie, łączące wysokie kwalifikacje naukowe i dydaktyczne kadry akademickiej ze spójnym programem studiów i zakładanymi efektami kształcenia oraz wspierającym to doskonalenie wewnętrznym systemem zapewniania jakości kształcenia nie tylko jest możliwe, ale jednocześnie

tworzy optymalne warunki do budowania wysokiej kultury jakości kształcenia.

PKA ma też już pierwsze doświadczenia w ocenie profilu praktycznego. Z uwagi na krótki okres kształcenia trudno wyrazić tu jednoznaczne opinie. Na pewno daje się zaobserwować rozwijanie współpracy z pracodawcami i pozyskiwanie wysokiej klasy specjalistów-praktyków do realizacji procesu dydaktycznego. Jednak przed uczelniami jest jeszcze długa droga prowadząca do wypracowania dobrego, a przy tym zróżnicowanego, modelu kształcenia o profilu praktycznym. Trzeba ponadto poczekać na nowelizację ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, która w tym zakresie zapowiada istotne zmiany. Generalnie można powiedzieć, że Krajowe Ramy Kwalifikacji wdrożone zostały sprawnie, a uczelnie wykonały w tym zakresie wielki wysiłek. Należy sądzić, że wysiłek ten przyniósł przede wszystkim korzyści studentom. Rozmowy przeprowadzane przez zespoły oceniające ze studentami zarówno w czasie oceny instytucjonalnej, jak i programowej pokazują, że studenci chcą wiedzieć co umożliwi im w ich drodze zawodowej zakładane efekty kształcenia. Nie jest im obojętne jakie zdobędą umiejętności i kompetencje społeczne oraz jaką posiadają wiedzę. To tylko ogólne spostrzeżenia, które znajdują rozwinięcie w sprawozdaniach Zespołów PKA.

Z doświadczeń wyniesionych w roku 2013 dla realizacji powinności statutowych Komisji w zakresie ocen jakości kształcenia w kolejnych latach, wynikają takie działania, jak zwrócenie większej uwagi na:

- ocenę poziomu wymagań określanych przez uczelnie w pracach etapowych,
- ocenę skuteczności wewnętrznych systemów zapewniania jakości kształcenia,
- ocenę udziału studentów i doktorantów w badaniach naukowych,
- ocenę internacjonalizacji kształcenia i to w wielu wymiarach: w zakresie wyznaczania celów rozwojowych wydziału, postrzeganiu tego problemu w efektach kształcenia, treściach nauczania, wymianie międzynarodowej studentów i kadry, realizacji wspólnych międzynarodowych projektów dydaktycznych i naukowych,
- współpracę uczelni i wydziałów z interesariuszami zewnętrznymi.

PKA podjęła już pewne działania wspierające realizację wskazanych zadań, jak np. poprzez włączanie do składów zespołów oceniających, zarówno w ocenie instytucjonalnej, jak i programowej, ekspertów międzynarodowych. Zamierzamy jeszcze bardziej wnikliwie analizować opinie wyrażane o działalności Komisji przez środowisko polskich uczelni. Spotkania władz Komisji na Konferencjach Rektorów każą pamiętać również o fundamentalnych powinnościach Komisji, a odnoszących się do partnerstwa wobec uczelni i prowadzenia dialogu w sprawach doskonalenia jakości kształcenia. Polska Komisja Akredytacyjna angażuje się i będzie nadal angażować we wszelkie inicjatywy prowadzące do budowania wysokiej kultury jakości kształcenia. Przed Komisją stanie również wyzwanie wypracowania dojrzałego podejścia do oceny praktycznego profilu kształcenia i włączenia do jego oceny w szerszym zakresie ekspertów-pracodawców, a także do oceny studiów podyplomowych i doktoranckich oraz kierunków wieloobszarowych. Będą nadal prowadzone szkolenia naszych ekspertów by z jednej strony

wykorzystywać ich ogromne doświadczenie i pozycję naukową oraz dydaktyczną, z drugiej zaś - by umacniać ich profesjonalizm w zakresie prowadzenia ocen. Kontynuowana będzie współpraca z komisjami akredytacyjnymi działającymi w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego, aby polski dyplom otwierał absolwentom drogę do globalnego rynku pracy.

Oceniając prace Komisji w zakresie opiniowania wniosków o utworzenie nowych kierunków studiów to trzeba zauważyć, że nastąpiło dość znaczące ożywienie propozycji tworzenia nowych i innowacyjnych ofert kształcenia w stosunku do uprzednio obowiązującej listy kierunków. PKA pozytywnie zaopiniowała około 70% takich propozycji. Na uwagę zasługują wnioski integrujące zarówno dyscypliny naukowe, jak i obszary kształcenia jako podstawy budowania programów. Można tu wskazać takie propozycje, jak: „prawo w biznesie”, „inżynieria zarządzania”, „inżynieria testowa”, „prawo gospodarcze”, „prawo handlowe i administracyjne”. Oczywiście pełna weryfikacja trafności tych propozycji nastąpi na rynku pracy. Uczelnie mają jeszcze wciąż problemy z właściwym budowaniem koncepcji kształcenia. Występuje bowiem często brak spójności między zakładanymi efektami kształcenia a programem studiów, brak wskazania właściwych dla efektów kształcenia dyscyplin naukowych, co utrudnia dobór właściwej kadry do minimum kadrowego i prowadzonych zajęć. Często brak jest zapewnienia odpowiednich laboratoriów i pracowni specjalistycznych do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Generalnie coraz częściej można zauważyć podejmowanie współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi przy projektowaniu koncepcji kształcenia. Działalność uczelni w tym zakresie, jak już wspomniano, jest oceniana przez PKA zarówno w toku ocen instytucjonalnych, jak i programowych, a także przy ocenie wniosków o nowe kierunki studiów. Jest to obszar działalności uczelni, który wymaga rozwiązań strategicznych, a jego efekty mogą w znaczącym stopniu wspomagać jakość kształcenia. Ta możliwość nie jest jeszcze przez uczelnie, szczególnie te o profilu zawodowym, wykorzystywana w oczekiwanym stopniu.

Ważnym działaniem mającym reperkusje nie tylko dla pozycji Komisji, ale także polskich uczelni w Europejskim Obszarze Szkolnictwa Wyższego było przygotowanie się do reakredytacji przez European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA). Efekty działalności Komisji w zakresie jej statutowych obowiązków oraz ich zgodność ze standardami europejskimi zostały ocenione przez ENQA jako bardzo satysfakcjonujące.

Polska Komisja Akredytacyjna monitoruje realizację przyjętej na lata 2012-2015 Strategii Rozwoju. Kierownictwo Komisji, jej Prezydium i Biuro oraz wszyscy członkowie realizowali zadania określone w strategii zgodnie z przyjętym harmonogramem i wyznaczonym zakresem kompetencji oraz odpowiedzialności. Jedynie z uwagi na toczące się prace nad zmianą ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym przesunięto na rok 2014 termin wykonania zadania Opracowanie przewodnika po akredytacji programowej, instytucjonalnej oraz ex ante (opiniowania wniosków).

Szanowni Państwo, sądzimy, że dobrze przepracowaliśmy rok 2013 i możemy mieć poczucie przyzwroicie spełnionego obowiązku i realizacji zadań nałożonych przez ustawę, a także wynikających z własnych celów i zadań strategicznych. Chcemy zgodnie z naszą misją służyć doskonaleniu jakości kształcenia w polskim szkolnictwie wyższym z zachowaniem najwyższych europejskich i globalnych standardów edukacyjnych. Nakłada to na nas obowiązek rzetelnej oceny jakości kształcenia, przedkładania naszych wniosków z tej oceny Ministrowi Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz władzom polskich uczelni i społeczności akademickiej. Staramy się ten obowiązek wypełniać z jak najwyższą starannością poświadczając nasze działania publikowanymi raportami z wizytacji i uchwałami oraz dialogiem z polskimi uczelniami, a także dużą aktywnością we współpracy nie tylko z europejskimi agencjami akredytacyjnymi oraz ich organizacjami i stowarzyszeniami, co m.in. zostało potwierdzone przyznaną akredytacją ENQA na kolejne pięć lat.

Rok akademicki 2014/2015 będzie rokiem wdrażania przepisów po raz kolejny znowelizowanej ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, a więc rokiem nowych wyzwań dla Komisji i polskich uczelni.